

PLANUL URBANISTIC ZONAL ZONĂ CONSTRUITĂ PROTEJATĂ ORADEA

MEMORIU GENERAL

Primăria Municipiului Oradea

FOAIE DE GARDĂ

BENEFICIAR: Primăria Municipiului Oradea

PROIECTANT GENERAL:

S.C. PLANWERK S.R.L. – Cluj-Napoca
arh. Eugen Pănescu
arh. Ványolós Endre
stud. arh. Andreea Ardelean
stud. arh. Diana Verdeș
urb. stag. Ruth Coman

PROIECTANT DE SPECIALITATE – REȚELE EDILITARE:

Elaborator: Vector Project S.R.L., Oradea
Autor: ing. Sorin Fumurescu
Elaborator: Metafora S.R.L., Oradea
Autor: ing. Robert Hegedüs

ELABORATORI STUDII DE FUNDAMENTARE:

Studiu istoric de fundamentare privind subzonele construite protejate SZCP01, SZCP02, SZCP04, SZCP020, SZCP031 și SZCP032

Elaborator: S.C. RESTITUTOR PROIECT S.R.L., ORADEA
Autor: dr. arh. Emódi Tamás

Studiu de dezvoltare economică locală (extras Plan Urbanistic General Oradea 2012)

Elaborator: S.C. IHS ROM NIA S.R.L., BUCUREȘTI
Director de proiect: dr. arh. Nicolae Țarălungă

Studiu de circulație urbană (extras Plan Urbanistic General Oradea 2012)

Elaborator S.C. VELTONA S.R.L., TIMIȘOARA
Autori: ing. Tomici Bojidar
mat. Nagy Vencel

Studiu în domeniul mediului (extras Plan Urbanistic General Oradea 2012):

Coordonator: S.C. PREMIUM GARDEN S.R.L., ORADEA
Director de proiect: prof.univ.dr.ing Cornel Domuța

VERIFICATOR:

Dr. arh. Vasile Mitrea, expert atestat MCC, nr. 107 E / 21.03.2007

BORDEROU GENERAL

PIESE SCRISE

Memoriu de sinteză
Memoriu general
Regulament local de urbanism

PIESE DESENATE

Planșa nr. PUZCP_01 Încadrare în teritoriul unității administrativ-teritoriale de bază
Planșa nr. PUZCP_02 Situația existentă. Disfuncționalități. Zonificarea teritoriilor intravilane

ECHIPARE EDILITARĂ

Planșa nr. PUZCP_xx Alimentare cu energie electrică
Alimentare cu apă și canalizare
Alimentare cu gaz
Alimentare cu energie termică
Rețele de comunicații Romtelecom/RDS/Vodafone/Orange/GTS

Planșa nr. PUZCP_xx Proprietatea asupra terenurilor. Obiective de utilitate publică
Planșa nr. PUZCP_xx Reglementări urbanistice. Unități teritoriale de referință (planșă aferentă Regulamentului local de urbanism)

PLANȘE AUXILIARE

Planșa nr. PUZCP_xx Organizarea traficului (situația existentă/situația propusă)
Planșa nr. PUZCP_xx Planul verde

CUPRINS

1. INTRODUCERE

1.1. Date de recunoaștere a documentației

1.2. Obiectul și obiectivele lucrării

1.2.1. Solicitățile temei program

1.3. Surse de documentare

1.3.1. Lista studiilor și proiectelor elaborate anterior PUZCP

1.3.2. Lista studiilor de fundamentare întocmite concomitent cu PUZCP

1.3.3. Proiecte de investiții

1.3.4. Alte date

2. STADIUL ACTUAL AL DEZVOLTĂRII URBANISTICE

2.1. Evoluția zonei

2.1.1. Date privind evoluția zonei

2.1.2. Caracteristici semnificative ale zonei, relaționate cu evoluția localității

2.2. Corelarea cu alte documentații

2.3. Elemente ale cadrului natural și construit

2.3.1. Elemente care pot interveni în modul de organizare urbanistică

2.3.1.1. Rețeaua hidrografică

2.3.1.2. Relieful

2.3.1.3. Clima

2.3.1.4. Riscuri naturale

2.3.2. Caracteristici semnificative ale zonei

2.3.2.1. Peisaj urban, peisaj cultural

2.3.3. Potențialul de dezvoltare

2.4. Încadrarea în localitate

2.4.1. Poziția zonei față de intravilan și față de Ansamblul Urban Centrul Istoric

2.4.2. Relaționarea zonei cu localitatea: accesibilitate, cooperare în domeniul edilitar, servirea cu instituții de interes general

2.5. Circulația (o evaluare a studiilor existente)

2.5.1. Metode de analiză

- 2.5.2. Analiza de trafic
- 2.5.3. Analiza disfuncționalităților și a oportunităților
- 2.5.4. Aspecte critice privind desfășurarea circulației
- 2.5.5. Intersecții cu probleme

2.6. Zonificarea funcțională și bilanțul teritorial

- 2.6.1. Principalele caracteristici ale funcțiunilor
- 2.6.2. Relaționări între funcțiuni
- 2.6.3. Gradul de ocupare al zonei cu fond construit
- 2.6.4. Aspecte calitative ale fondului construit
- 2.6.5. Asigurarea cu servicii a zonei (în corelare cu zonele vecine)
- 2.6.6. Asigurarea cu spații verzi
- 2.6.7. Existența unor riscuri naturale
- 2.6.8. Principalele disfuncționalități corelate cu obiectivele propuse
- 2.6.9. Bilanțul teritorial existent al zonei

2.7. Echipare edilitară

- 2.7.1. Gospodărirea apelor
- 2.7.2. Alimentare cu energie electrică
- 2.7.3. Telecomunicații
- 2.7.4. Alimentare cu energie termică
- 2.7.5. Energie geotermală
- 2.7.6. Gaze naturale

2.8. Probleme de mediu. Disfuncționalități

- 2.8.1. Clima
- 2.8.2. Aspecte privitoare la poluare

2.9. Opțiuni ale populației

3. PROPUNERI DE DEZVOLTARE URBANISTICĂ

3.1. Concluzii ale studiilor de fundamentare

- 3.1.1. Studiu istoric
- 3.1.2. Studiu privind rețeaua de spații publice, perspectivă și siluetă urbană, spații verzi și vegetație
  - 3.1.2.1. Spațiul public
  - 3.1.2.2. Peisaj urban, peisaj cultural
  - 3.1.2.3. Concluzii

- 3.1.3. Studiu pentru stabilirea zonelor de risc natural și tehnologic
- 3.1.4. Studiu de valorificare a potențialului turistic al teritoriului administrativ
- 3.1.5. Studiu privind organizarea circulației și transporturilor cu definirea zonelor de mobilitate lentă
- 3.1.6. Studiu de echipare edilitară majoră
- 3.1.7. Studiu privind dezvoltarea potențialului natural și economic
- 3.1.8. Propunere de diminuare a disfuncționalităților în relație cu obiectivele propuse
- 3.2. Corelarea cu alte documentații de urbanism
  - 3.2.1. Prevederile de dezvoltare ale municipiului Oradea
    - 3.2.1.1. Extras din Strategia integrată de dezvoltare urbană a Municipiului Oradea
    - 3.2.1.2. Obiective strategice de dezvoltare și domeniile care presupun intervenții prioritare
- 3.3. Concept de dezvoltare și protecție a zonei construite protejate
- 3.4. Valorificarea cadrului natural și construit
- 3.5. Staționarea și parcare a autovehiculelor
- 3.6. Zonificarea teritoriului – reglementări, bilanț teritorial, indicatori urbanistici
  - 3.5.1. Principalele funcțiuni propuse ale zonei și funcțiunile interzise
  - 3.5.2. Posibilitatea restructurării parcelarului istoric
  - 3.5.3. Bilanțul teritorial de zonă
  - 3.5.4. POT & CUT
- 3.7. Dezvoltarea echipării edilitare
- 3.8. Protecția mediului
  - 3.7.1. Recomandări și măsuri privind plantarea și întreținerea spațiilor verzi urbane
  - 3.7.2. Arii naturale de interes conservativ. Obiective de protecție a mediului
  - 3.7.3. Lista programelor și proiectelor de intervenție din perioada de valabilitate PUG
- 3.9. Obiective de utilitate publică

4. CONCLUZII ȘI MĂSURI

- 4.1. Concluzii
  - 4.1.1. Imagine urbană și utilizare urbană
  - 4.1.2. Principii de densificare
  - 4.1.3. Criterii/filtre pentru dezvoltare

4.2. Măsuri

4.2.1. Categoriile de intervenții

5. MOD DE IMPLEMENTARE

5.1. Proiectul de cvartal

5.2. Studiul de înălțime

5.3. Ghid de intervenții

5.3.1. Mansardare, supraetajare

5.3.2. Scenarii pe parcele tipice

5.4. Fișe de stradă

5.5 Model 3D - instrument administrativ-urbanistic

1. INTRODUCERE

1.1. DATE DE RECUNOAȘTERE A DOCUMENTAȚIEI.

TITLU: **Plan urbanstic zonal – zonă construită protejată: Ansamblul Urban Centrul Istoric Oradea**

DATA: **Aprilie 2019**

CONTRACT DE SERVICII: nr. 193283, data 26.04.2018

BENEFICIAR: **Primăria Municipiului Oradea**

PROIECTANT GENERAL:

S.C. PLANWERK S.R.L. – Cluj-Napoca

arh. Eugen Pănescu

arh. Ványolós Endre

stud. arh. Andreea Ardelean

stud. arh. Diana Verdeș

urb. stag. Ruth Coman

PROIECTANT DE SPECIALITATE – REȚELE EDILITARE:

Elaborator: **Vector Project S.R.L., Oradea**

Autor: ing. Sorin Fumurescu

Elaborator: **Metafora S.R.L., Oradea**

Autor: ing. Robert Hegedüs

ELABORATORI STUDII DE FUNDAMENTARE:

Studiu istoric de fundamentare privind subzonele construite protejate SZCP01, SZCP02, SZCP04, SZCP020, SZCP031 și SZCP032

Elaborator: S.C. RESTITUTOR PROIECT S.R.L., ORADEA

Autor: dr. arh. Emódi Tamás

Studiu de dezvoltare economică locală (extras Plan Urbanistic General Oradea 2012):

Elaborator: S.C. IHS ROM NIA S.R.L., BUCUREȘTI

Director de proiect: dr. arh. Nicolae Țarălungă

Studiu de circulație urbană (extras Plan Urbanistic General Oradea 2012):

Elaborator S.C. VELTONA S.R.L., TIMIȘOARA

Autori: ing. Tomici Bojidar

mat. Nagy Vencel

Studiu în domeniul mediului (extras Plan Urbanistic General Oradea 2012):

Coordonator: S.C. PREMIUM GARDEN S.R.L., ORADEA

Director de proiect: prof.univ.dr.ing Cornel Domuța

VERIFICATOR:

Dr. arh. Vasile Mitrea, expert atestat MCC, nr. 107 E / 21.03.2007

1.2. OBIECTUL ȘI OBIECTIVELE LUCRĂRII.

Planul Urbanistic Zonal – Zonă Construită Protejată se referă la o suprafață a centrului istoric al orașului Oradea, care reprezintă cca. două treimi din Zona Construită Protejată Centrul Istoric Oradea, cuprinzând șase Subzone Construite Protejate: SZCP01, SZCP02, SZCP04, SZCP020, SZCP031 și SZCP032, dintre care primele trei sunt subzone ale cartierului istoric Orașul Nou, iar cele trei din urmă constituie subzone ale cartierului Olosig.

Prin studiul de fundamentare PUG Oradea, întocmit în perioada 2012-2014, au fost identificate zonele istorice de referință ale orașului, care se definesc și se delimitează prin valori patrimoniale și caracteristici coerente din punct de vedere urbanistic, arhitectural și istoric.

Memoriul de față are ca obiect de lucru următoarele subzone:

SZCP020: Zona vestică a cartierului Olosig, între malul drept al Crișului Repede, str. Menumorut (incluzând clădirea Caritasului romano catolic din frontul nordic), Piața Ion Creangă, B-dul Dacia, Parcul Petőfi, str. Republicii și fundurile de lot ale clădirilor frontului vestic al str. Republicii (tronsonul pietonal) și ale frontului vestic al Pieței Ferdinand.

SZCP031: Subzona cuprinde Piața Ferdinand (inclusiv parcela fostului Hotel Rimanóczy) și str. Republicii (segmentul pietonal), respectiv parcelele clădirilor ce formează fronturile acestora, până la Spitalul Clinic de Urgență și magazinul Crișul.

SZCP032: Partea centrală a cartierului istoric Olosig, cuprinzând cvartalele delimitate de malul drept al Crișului Repede, fundurile de lot estice ale str. Republicii, str. Snagovului și limita vestică a parcelelor blocurilor de locuințe de pe B-dul Magheru, până la malul Crișului.

SZCP01: Zona centrală a Orașului Nou, în jurul Pieței Unirii, între malul stâng al Crișului Repede, Piața Independenței (Liceul Emanuil Gojdu), exceptând Parcul 1 Decembrie, fundurile de lot sudice ale străzii Traian Moșoiu și Iuliu Maniu, respectiv linia limitelor vestice ale parcelei Primăriei și Liceului greco-catolic.

Subzona cuprinde partea centrală a Orașului Nou, Piața Unirii și vecinătățile imediate ale ei: trei cvartale întregi și șase porțiuni din cvartale la vest și sud. Delimitarea s-a făcut pe criterii legate de morfologia parcelarului (loturi de dimensiuni mai mari și fronturi mai largi, decât cele din cvartalele din spatele nucleului central al cartierului), a utilizării terenului (procent ridicat de ocupare și utilizare a terenului, clădiri desfășurate pe mai multe laturi ale lotului, sub formă de U, C, O), a calității fondului construit (grad ridicat de reprezentativitate a arhitecturii) și a profilului funcțional (funcțiuni publice de tip central, centru istoric religios și comercial). Aglomerarea funcțiunii publice (învățământ și pol cultural-religios), și prezența tipologiei morfologice similare justifică prelungirea subzonei înspre est, de-a lungul segmentului nordic al străzii Mihai Viteazul și până la Palatul Ullmann, respectiv până la podul Dacia. Deși jumătățile nordice ale cvartalelor din sudul Pieței se înscriu în tipologia porțiunii sudice și vestice a Orașului Nou, mai precis a subzonei vecine SZCP01/2, totuși datorită relației funcționale și a influenței asupra imaginii pieței, se impune o reglementare comună cu aceasta.

SZCP02: Zona vestică a Orașului Nou, cuprinsă aproximativ între Piața Unirii, malul stâng al Crișului Repede, străzii Sucevei și Bulevardului Decebal. Limitele subzonei sunt următoarele: linia limitelor vestice ale parcelei Primăriei și Liceului greco-catolic, fundurile de lot ale străzii Traian Moșoiu și străzii Iuliu Maniu, strada Ion Buzoianu, fundurile de lot ale străzii Mihail Kogălniceanu și străzii Avram Iancu, strada Sucevei, fundurile de lot ale străzii Lungi, linia paralelă cu Bulevardul Decebal, strada Roșiorilor, fundurile de lot ale străzii Călărășilor, strada Principatelor Unite și malul stâng al Crișului Repede.

Subzona suprapune jumătatea vestică a Orașului Nou.

SZCP04: Zona sud-estică a Orașului Nou, cuprinzând cvartalele delimitate de strada Kogălniceanu, strada Constantin Tănase, strada Sucevei, fundurile de lot estice ale străzii Avram Iancu și străzii Ion Buzoianu.

*

Conform „Metodologiei de elaborare și conținutului-cadru al documentațiilor de urbanism pentru zone construite protejate” (care respectă prevederile Ordinului MTCT nr. 562/2003), care este în conformitate cu Prevederile Legii nr. 5/2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a III-a - zone protejate, scopurile și obiectivele planurilor urbanistice pentru zone construite protejate (PUZCP) sunt următoarele:

ART. 3

În conformitate cu articolul 5 alin. (3) din Legea nr. 5/2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a III-a zone protejate, documentațiile de urbanism și regulamentele aferente se vor întocmi în scopul: “instituirii zonelor protejate și vor cuprinde măsuri necesare de protecție și conservare a valorilor de patrimoniu cultural național din respectivele zone”.

ART. 4

După aprobare, planul urbanistic pentru zona construită protejată (PUZCP) și regulamentul aferent sunt opozabile în justiție. PUZCP reprezintă o documentație urbanistică ce furnizează regulile și procedurile de instituire, protecție și gestionare a zonelor protejate de importanță națională și de importanță locală.

ART. 5

Obiectivele principale ale planurilor urbanistice pentru zone construite protejate sunt:

- evidențierea rolului de catalizator al zonelor respective pentru dezvoltarea urbană, teritorială și regională;
- asigurarea continuității fizice, funcționale și spirituale a cadrului construit din localități și stimularea interesului economic și cultural pentru utilizarea acestuia;
- protejarea și punerea în valoare a monumentelor istorice, a zonelor arheologice și a ansamblurilor arhitecturale și urbanistice deosebite, precum și a contextului și caracteristicilor care conturează semnificația lor istorică.

ART. 6

Documentațiile și regulamentele vor avea în vedere:

- stabilirea direcțiilor și priorităților de dezvoltare logică a zonelor luate în considerare, raportate la dezvoltările localităților în ansamblul lor;

- reglementarea modului de utilizare a terenurilor cuprinse în perimetrele zonelor respective;

- stabilirea condițiilor de realizare și conformare a construcțiilor și amenajărilor urbanistice pe ariile respective.

ART. 7

Realizarea propunerilor de dezvoltare reglementate prin PUZCP se face, după aprobarea documentației, în funcție de posibilități, din fondurile prevăzute din bugetele unităților teritorial-administrative de bază, în corelare cu fondurile alocate de la bugetul statului sau din bugetele unor persoane juridice sau fizice.

1.2.1. SOLICITĂRILE TEMEI PROGRAM

Elaborarea Planului Urbanistic Zonal pentru zonă construită protejată, care conform PUG municipiu Oradea, va include din cadrul UTR - Zonă construită protejată 1 (ZCP01) - cu următoarele subzone:

SZCP01/01 - Zona centrală - Piața Unirii - cu excepția str. Avram Iancu (tronsonul dintre Piața Unirii și clădirea ISU Crișana);

SZCP01/02 - Orașul Nou Vest - cu excepția str. Avram Iancu (tronsonul dintre Piața Unirii și clădirea ISU Crișana);

SZCP01/04 - Orașul Nou Sud;

SZCP01/20 - Olosig Vest;

SZCP01/31 - Piața Ferdinand I - Strada Republicii;

SZCP01/32 - Olosig - Centru - Parcul Traian.

(1) Documentația conține următoarea structură a pieselor scrise și desenate:

Piese scrise:

- Analiza situației existente - studii de fundamentare;
- Memoriul general cu propuneri urbanistice și plan de acțiune;
- Regulamentul local de urbanism.

Piese desenate:

- Plan încadrare în zonă;
- Situația existentă și disfuncționalități;
- Reglementări urbanistice;
- Echipare edilitară;
- Obiective de utilitate publică.

(2) Această structură va fi adaptată în funcție de mărimea și complexitatea zonei ce face obiectul PUZCP, cu respectarea prevederilor Ordinului MTCT nr. 562/2003 - privind metodologia de elaborare și cadru-conținut pentru planurile urbanistice zonale din zone construite protejate, respectiv a Ghidului privind metodologia de elaborare și a cadrului-conținut PUZ, indicativ GM - 010 - 2000.

(3) Documentația va beneficia de prevederile PUG deja realizate în ceea ce privește circulația majoră, zonificarea funcțională la nivelul localității, dezvoltarea echipării edilitare, unele restricții, etc. De asemenea, documentația poate beneficia de concluziile studiilor de fundamentare elaborate pentru PUG sau de către SIDU, în zona delimitată. De asemenea, documentația va ține cont de toate proiectele de investiții publice demarate de primăria Oradea în zonele menționate la art. 8.2 (ex: podul Centenarului, parcare publică nouă în zona

str. Tudor Vladimirescu etc.) și care vor fi puse la dispoziția elaboratorului PUZCP.

(4) Documentația se va elabora pe baza unui suport topografic/cadastral (în sistem GIS proiecție stereo 70) actualizat; Primăria Oradea va pune la dispoziție suportul topo/cadastral (în sistem GIS proiecție stereo 70) actualizat.

Prin Planul Urbanistic Zonal - Zonă Construită Protejată se vor prezenta concluzii privind:

- Înscrierea amenajării și dezvoltării urbanistice propuse a zonei în prevederile PUG;
- Categoriile principale de intervenție, care să susțină materializarea programului de dezvoltare;
- Priorități de intervenție;
- Aprecieri ale elaboratorului PUZCP asupra propunerilor avansate, eventuale restricții.

Se vor indica lucrările de elaborat în perioada următoare:

- Detalierea propunerilor pentru unele amplasamente (prin PUZ-uri, PUD-uri , după caz, elaborarea regulamentului local de urbanism pentru aceste amplasamente).
- Proiecte prioritare de investiții, care să asigure realizarea obiectivelor, în special în domeniul interesului general.
- Montaje ale etapelor viitoare (actori implicați, atragerea de fonduri, etape de realizare, programe de investiții etc.).

În funcție de complexitatea problemelor, se pot introduce în memoriul de prezentare cartograme, scheme, grafice care să susțină propunerile din PUZCP, precum și avize obținute pe parcurs.

1.3. SURSE DE DOCUMENTARE

1.3.1. LISTA STUDIILOR ȘI PROIECTELOR ELABORATE ANTERIOR PUZCP

Documentații de urbanism și de amenajare a teritoriului:

- Planul urbanistic general al municipiului Oradea, 2012.

Documente strategice ale dezvoltării locale:

- Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană a Municipiului Oradea (SIDU) 2017-2023
- Planul Integrat de Dezvoltare al Municipiului Oradea (PIDU), 2010
- Strategia de Marketing Turistic – Centrul Istoric Oradea 2008

1.3.2. LISTA STUDIILOR DE FUNDAMENTARE ÎNTOCMITE CONCOMITENT CU PUZCP

- **Studiu istoric de fundamentare** privind subzonele construite protejate SZCP01, SZCP02, SZCP04, SZCP020, SZCP031 și SZCP032 din municipiul Oradea, elaborator S.C. Restitutor Proiect S.R.L, arh. Emödi Tamás, 2018.
- **Studiu privind rețeaua de spații publice, perspectivă și siluetă urbană, spații verzi și vegetație**, elaborat de S.C. Planwerk S.R.L., 2018.
- **Studiu pentru stabilirea zonelor de risc natural și tehnologic**, extras din Planul urbanistic general al municipiului Oradea, 2012.
- **Studiu de valorificare a potențialului turistic al teritoriului administrativ**, extras din (1) Studiul de economie urbană – HIS România 2012; (2) Studiu de dezvoltare economică locală – PUG Oradea; (3) Strategia de Marketing Turistic – Centrul Istoric Oradea 2008.
- **Studiu privind organizarea circulației și transporturilor** cu definirea zonelor de mobilitate lentă, extras din Studiul de fundamentare privind circulația urbană, S.C. Veltona S.R.L, 2012.
- **Studiu de echipare edilitară majoră**, extras din Planul urbanistic general al municipiului Oradea, 2012.
- **Studiu privind dezvoltarea potențialului natural și economic**, extras din Planul urbanistic general al municipiului Oradea, 2012.
- **Studiu de evaluare arhitecturală și urbanistică** în vederea identificării clădirilor care nu respectă încadrarea în frontul stradal construit și/sau regimul de înălțime minim stabilit din Oradea, S.C. Planwerk Arhitectură și Urbanism S.R.L, 2018-2019.

1.3.3. PROIECTE DE INVESTIȚII

Lista de proiecte publice

1) Proiecte selectate incluse în SIDU

Cod	Politică	Program	Măsură Obiectiv	Proiect	Valoare estimată Mio lei	Orizont implementare	
7	II. INFRASTRUCTURA LOCALĂ	P3. Dezvoltarea infrastructurii de transport. Mobilitate urbană	3.2. Extinderea și modernizarea infrastructurii rutiere	Reabilitarea infrastructurii rutiere (al. Gojdu; str. Spiru Haret; str. Teatrului; str. Patriotilor; str. Postăvarului; str. Moscovei; str. G. Coșbuc; str. G. Barițiu; str. Aurel Lazăr; Parcul Traian; str. Ep. Mihai Pavel; str. Jean Calvin; str. Arany Ianos; str. IL Caragiale; str. Mihai Eminescu; str. Franz Schubert; str. Snagovului; str. Dunărea; str. Samuil Micu Klein; str. Octavian Goga; str. Vlădeasa; str. Gen. T. Moșoiu și alte strazi adiacente din Municipiul Oradea)	17.08	2017 - 2023	
13				Construcția de pasaje supraterane și subterane pentru fluidizarea traficului - pasaj subteran Piața E. Gojdu - Pasaj subteran Piața Cetatii - Pasaj subteran Piața Gojdu - Pasaj subteran giratie - Amenajare locuri de parcare subterane	90.00	2017 - 2023	
14				Largirea podului Dacia	18.00	2017 - 2023	
19				Construire parcare în str. Primariei, Mun. Oradea*	18.00	2017 - 2023	
20				Construire parcare în str. Brașovului, Mun. Oradea	18.00	2017 - 2023	
22				Lărgirea la 4 benzi a str. Sucevei, Mun. Oradea	4.50	2024 - 2030	
79				3.3. Extinderea și dezvoltarea zonelor pietonale și a piețelor publice	Reabilitare, modernizare și refacere scuaruri în Piața Ferdinand	16.20	2017 - 2023
80					Cresterea mobilitatii pietonale și ciclistice pe malul stang al Crislui Repede în Municipiul Oradea	3.38	2017 - 2023
81					Pietonalizare zona Libertatii, Mun. Oradea	9.00	2017 - 2023
82					Amenajare zona pietonala str. Independentei	6.75	2017 - 2023
83			Pietonalizare strada Aurel Lazar, Municipiul Oradea		3.60	2017 - 2023	
84			Reabilitare, modernizare strada Vasile Alecsandri, inclusiv prin refacerea rețelei de iluminant public și mobilier urban, localitatea Oradea, Județul Bihor		4.50	2017 - 2023	
85			Amenajarea zonei pietonale din Centrul Civic și Parcul 1 Decembrie al Municipiului Oradea		6.75	2017 - 2023	
89			Largirea în scop pietonal a str. Avram Iancu, Mun. Oradea		4.50	2017 - 2023	

98			3.5. Dezvoltarea serviciului de transport public	Dezvoltarea sistemului de transport public local prin construirea podului peste Crisul Repede la fostul Centru de calcul (între str. Plevnei și str. Szigligeti Ede)	18.90	2017 - 2023
99				Dezvoltarea sistemului de transport public local prin construirea pasajului subteran pe sub bld. Magheru pe relația Aleea Ștrandului-Parcul Traian	22.50	2017 - 2023
103			3.6. Amenajarea și modernizarea pistelor de biciclete și a locurilor de parcare	Crearea de puncte pentru inchirierea bicicletelor "Bike-sharing" (Campusul Universitar, Piata Rogerius, Piata Unirii, Gara CFR, Cetate, Palatul Baroc, Lotus Center, Aquapark, Magazinul Crisul, Autogara Nufarul, gradina Zoolgoica)	1.35	2017 - 2023
104				Construire piste de biciclete	1.80	2017 - 2023
152	V. MEDIU	P13. Intervenții pentru îmbunătățirea factorilor de mediu	13.2. Amenajarea malurilor apelor curgătoare	Amenajarea malurilor Crișului Repede		2017-2023
158	VI. TURISM, CULTURĂ și SPORT	P14. Îmbunătățirea serviciilor de informare, promovare și marketing turistic	14.3. Includerea Municipiului Oradea în circuite turistice naționale și internaționale	Sprrijinirea includerii Municipiului Oradea în circuitul turistic european Art-Nouveau		2017-2023
161			15.2. Reabilitarea / restaurarea / modernizarea / amenajarea corespunzătoare a obiectivelor turistice de patrimoniu	Restaurarea, conservarea și integrarea în circuitul cultural a obiectivului: Muzeul Francmasoneriei din Oradea	2.55	2017 - 2023
162				Reabilitarea și refuncționalizarea clădirii Manejului din cadrul Ansamblului „Cazarma Husarilor”, Oradea	3.67	2017 - 2019
163				Reabilitare ansamblu cultural Vulturul Negru - Oradea (fostul Cinema Libertatea)	18.00	2018 - 2020
164				Reabilitarea Primăriei Oradea (fatada, Sala Mare și holul central)	9.00	2018 - 2020
166				Restaurare Sinagoga de pe str. Primăriei, Oradea		2017 - 2020
168				Restaurarea Casei DARVAS - LA ROCHE în vederea valorificării patrimoniului cultural Secession	10.64	2017 - 2019
169				15.3. Reabilitarea fațadelor clădirilor istorice din zona centrală	Reabilitare clădiri de patrimoniu, monumente istorice	
172		P17. Îmbunătățirea condițiilor de desfășurare a activităților culturale și sportive	17.1. Reabilitarea / extinderea / dotarea infrastructurii în care funcționează instituțiile de cultură	Restaurarea și dotarea Muzeului Tarii Crisurilor din str. Armatei Romane, Oradea		2018 - 2020
180		P18. Valorificarea superioară a resurselor culturale existente	18.1. Dezvoltarea brand-ului municipiului Oradea	Dezvoltarea brandului municipiului Oradea - capitala Art Nouveau a României		2017 - 2023

* pentru acest proiect se va studia în detaliu clădirea de pe str. Primăriei, nr. 2, adiacentă Turnului Primăriei, în vederea asigurării accesurilor.

2) Proiecte asumate PMO, neincluse în SIDU

Nr. crt.	Domeniu program	Titlu Proiect	Orizont de timp
1	Infrastructură locală	Construire parcare str. Iosif Vulcan - str Libertatii	2017 - 2023
2		Construire parcare zona str. Mihai Kogalniceanu	2017 - 2023

1.3.4. ALTE DATE

- Suportul topografic și cadastral al PUG furnizat de către Primăria Municipiului Oradea;
- Alte date puse la dispoziție de autoritățile administrației publice locale și de alte instituții și organisme publice și private.

2. STADIUL ACTUAL AL DEZVOLTĂRII URBANISTICE

2.1. EVOLUȚIA ZONEI

2.1.1. DATE PRIVIND EVOLUȚIA ZONEI*

* Extras din Studiul istoric de fundamentare

Olosig – zona centrală și de vest

Olosigul a intrat după 1692 în proprietatea episcopiei romano catolice, cu o dependență destul de accentuată, fără să aibă șansa să depășească statutul de oppidum, însă a dobândit la 11 iulie 1719 dreptul de a ține un târg săptămânal și unul anual. În 1762 episcopul Adam Patachich a încercat impunerea unei Reguli urbariale, ceea ce a născut noi conflicte cu orășenii. Până la urmă s-a ajuns la obținerea liberei circulații a imobilelor și a vițelor de vie, însă sub supravegherea episcopiei.

În ciuda statutului de oppidum, oraș-târg, Olosigul nu se poate caracteriza prin elementele clasice ale unei așezări în care majoritatea locuitorilor au îndeletniciri legate de agricultură, având în vedere că extra- și intravilanul cartierului dispunea de foarte puține suprafețe arabile, iar viile de pe dealurile orădene aparținuseră în special orășenilor nobili: astfel din 3475 de unități de viță de vie 1484 erau ale nobililor din Olosig, 1078 ale nobililor și proprietarilor din alte localități, 719 ale nobililor și cetățenilor din Orașul Nou și doar 194 aparțineau unor cetățeni ai Olosigului.

Printre locuitorii cartierului găsim mai puțini meșteșugari și sistemul de bresle era și acesta mai slab decât cel din Orașul Nou. Meșterii cizmari, blănari, pielari, croitori, fierari, tâmplari și chirurghi erau membrii breslelor din Orașul Nou. Numărul calfelor era destul de mare, deasemeni și cea a meșteșugarilor care serveau în curtea episcopală. Din nefericire nu dispunem de surse documentare pentru a avea o imagine reală despre structura socială a populației din Olosig, astfel nu cunoaștem nici ponderea pe care au avut-o meșteșugarii și comerțanții în relație cu restul locuitorilor.

În 1750 veniturile cartierului erau de 1005 de florini proveniți din Impozitul Porțional și 162 de florini din Impozitul Taxal. La sfârșitul secolului deja cartierul avea un număr de locuitori mai mare decât Orașul Nou, fiind strânse impozite în valoare de 10000 de florini: câte 2000 de florini în Cassa Contributionalis respectiv în Cassa domestica, 2500 de florini ca și taxă locală percepută de episcopie respectiv 2500 de florini ca impozit orășenesc, din care au fost plătiți preoții, învățătorii și personalul auxiliar al bisericii, printre care curatorii și cantorii. În același timp însă veniturile provenite din comerț, industrii mici și meșteșuguri nu au depășit în 1720 suma de 271 de florini, iar în 1760 suma de 319 de florini, spre sfârșitul secolului suma anuală de 2500 de florini. Din cea din urmă sumă 90% a reprezentat arenda hanului orașului, a prăvăliilor din clădirea primăriei și a prăvăliei de lângă podul de piatră. În cursul secolului aici s-au ținut patru târguri anuale și un târg săptămânal, în ziua de marți.

Datele statistice ale începutului secolului al 19-lea ne relevă o situație relativ modestă a nivelului de urbanizare a orașului, cu un număr de 684 case în 1800, 617 proprietari de imobile în 1803 și o populație de 18091 de locuitori în 1830.

În 1817 are loc o inundație devastatoare, care distruge podurile de pe Criș și o serie de clădiri din Orașul Nou și Olosig.

Două poduri din lemn au legat în această perioadă cartierele de pe cele două maluri ale Crișului, cel din Piața Mică, realizat la începutul secolului și refăcut în 1851 și Podul Mare, construit în 1822, care se afla pe locul actualului pod Dacia.

Stilul primei jumătăți a secolului, stilul clasicist nu a pus amprenta pe prea multe clădiri ale Olosigului: printre puținele exemple se numără casa din str. M. Eminescu nr. 16, casa parohială romano catolică din Olosig (1839), școala Stark (1828).

În cea de-a doua jumătate a secolului al 19-lea evoluția orașului a luat un avânt considerabil. În 1850 au fost unificate din punct de vedere politic și administrativ cartierele Oradei: Orașul Nou, Velența, Subcetate și Olosigul, anumite valori patrimoniale ale acestora rămânând însă o vreme în proprietatea fiecăruia în parte. Populația orașului la 1853 era de 19800 de suflete, în 1857 de 22443 iar în 1869 de 28698. Numărul caselor de locuit era în 1853 de 981 în Olosig, din totalul de 2468 de case.

La mijlocul secolului Olosigul dispunea de 214 hectare de intravilan, de 750 hectare de fânațe, 2244 hectare de vie și 28 hectare de grădini cu fazane aparținând episcopiei catolice, la care s-au adăugat 201 de hectare de fînețe ale episcopiei, 63 de hectare de pășune aparținând orașului și 43 de hectare de arături. Trei hoteluri au funcționat în acest cartier: Mielul, Korona și Apollo. Alte clădiri importante erau cea a poștei, spitalul militar, clinica de oftalmologie a medicului Frigyes Grósz, gara feroviară și spitalul comitatului.

În 1851 o inundație a Crișului a devastat o parte din cartierele Orașul Nou și Olosig, distrugând 555 case, 6475 de persoane pierzându-și locuința.

Calea ferată Oradea-Budapesta a fost inaugurată în 1857, în prezența împăratului Franz Iosif, căruia autoritățile i-au solicitat acordarea rangului de oraș liber regal, însă fără succes, rămânând astfel singurul oraș mare transilvănean, care nu și-a dobândit niciodată acest statut.

O nouă cotitură a însemnat redobândirea în 1861 a drepturilor constituționale administrative de către autoritatea locală. În 1870 orașului i s-a oferit statutul de localitate cu drept jurisdicțional propriu. Astfel corpul administrativ a fost alcătuit din Consiliul Local, Comisia administrativă, primar, consilieri, oficiul jandarmeriei și consiliul pentru orfani. În 1872 administrația a fost reorganizată parțial, conducerea fiind formată din Comisia jurisdicțională, din care 114 de persoane - cei numiți viriliști - au fost aleși dintre cele mai înstărite persoane din oraș, în funcție de nivelul impozitului plătit.

Populația a crescut la 31324 de persoane în 1880, iar numărul de case era de 2888.

Printre clădirile importante ridicate în stil romantic, în perioada anilor 1800-1880 se numără biserica seminarului greco catolic, renovat în 1808 și reconstruit din temelii în 1858 din donațiile episcopului Szaniszló Ferenc, biserica ursulinelor și o parte din extinderile mănăstirii, Spitalul comitatului, construit în 1806, Institutul Sf. Iosif (1867-1879), proiectat de Iosif Guttmann și Knapp Ferenc, Institutul Sf. Vincențiu (1868-1893), casa Nicolae Jiga, casa Stepan, sediul Asociației Femeilor catolice, casa Lów etc.

Perioada dintre 1880-1918 constituie perioada de apogeu al evoluției urbanistice și arhitecturale a orașului modern Oradea. Atunci s-a conturat definitiv imaginea principalelor zone ale centrului și zonei vestice a Olosigului: Piața Bemer (Piața Ferdinand) și strada Principală (str. Republicii). Evoluția industriilor și comerțului, a agriculturii și finanțelor au constituit un background solid pentru mutațiile importante ce au avut loc pe plan social, și au indus întărirea elementului burghez – burghezia industrială și cea comercială – cu conștiință politică din ce în ce mai evoluată. În special rezultatele revoluției industriale au impus un ritm al schimbărilor, care au ridicat orașul în fruntea ierarhiei urbane al Monarhiei Austro-Ungare, după orașe ca Budapesta, Bratislava, Zagreb, Szeged și Timișoara, acesta devenind un veritabil centru regional.

Fenomenul urbanizării rapide s-a manifestat prin dublarea într-un scurt timp a numărului imobilelor orășenești, înființarea Uzinei de apă și implementarea rețelei urbane de apă, înființarea Uzinei electrice și introducerea iluminatului public electric în 1904, ridicarea unui număr semnificativ de fabrici de cărămidă. Inaugurarea căilor ferate intraurbane de transport mărfuri în 1882, rețeaua de telecomunicații inaugurată în 1888 cu centrala cu administrația preluată de oraș, respectiv realizarea unor linii de tramvai începând cu anul 1906 au facilitat contactele, transportul și comunicarea rapidă în cadrul orașului.

În paralel cu dezvoltarea industrial-bancară, asistăm la o evoluție semnificativă a sistemului de învățământ (școli, licee, grădinițe) a societății civile și a vieții culturale a urbei. Statisticile vremii surprind aceste creșteri cantitative dar și calitative: numărul locuitorilor crește de la 42042 în 1890 la 54109 în 1900 și 68960 la 1910.

Schimbările istorice pentru orașul Oradea au influențat și arhitectura acestuia, iar apartenența la Regatul României după 1918 a impus o altă orientare. În perioada de după război, putem constata o ruptură în ce privește contribuția arhitecților de talie mare, o ruptură privind nivelul arhitecturii comparabil înainte de 1914 cu cel al Europei Centrale. Oradea nu are o arhitectură modernă interbelică la fel de valoroasă ca a altor orașe mari: Cluj, Timișoara, București. Nu au fost realizate imobile de raport de dimensiunile și spectaculozitatea celor din 1900-1914. Apoi nu au fost construite mari clădiri publice, administrative, deoarece acestea existau deja. Majoritatea construcțiilor noi au fost case de locuit, imobile cu apartamente, mai multe biserici, câteva școli și câteva edificii publice. Fondul construit interbelic, cel mai interesant se găsește în partea centrală a orașului, în Ansamblul Centrul istoric Oradea, în cartierul Olosig.

După 1945 populația orașului a crescut treptat, cunoscând o evoluție nemaiîntâlnită anterior: în 1948 populația orașului era de 83830 locuitori, în 1977 era de 170531, iar în 1989 de 229823 locuitori. După 1950 orașul a cunoscut schimbări fundamentale, mai ales prin extinderea sa și prin realizarea de noi cartiere, construirea blocurilor de locuințe, a fabricilor, dar și prin demolarea unor clădiri din zona centrală a Olosigului.

Evoluția urbană

Din nefericire nu dispunem de repere topografice exacte privind realitățile țesutului urban ale cartierului Olosig, întrucât nu ni s-a păstrat din secolul 18. nici o hartă care să fi reprezentat întregul oraș.

Prima hartă cunoscută este cea realizată de inginerul topograf Laurențiu Teofil Gaszner, aflat în slujba episcopiei și a administrației comitatului, și reprezintă partea sudică a Olosigului, cvartalele vecine cu Crișului Repede, afectate de inundațiile acestuia.

O altă hartă, datată din jurul anului 1780, reprezintă partea estică a malurilor Crișului, cu parcelele sudice ale Olosigului, din zona fostei insule Döry și cuprinde elementele de regularizare a râului. O a treia hartă executată de Gaszner în 1797 surprinde zona dintre cele două poduri de peste Criș. Topograful capitlului, Iosif Maxilian este autorul unei hărți datate în 1795, ce reprezintă o zonă mai restrânsă a Olosigului, aflată la vest de pârâul Paris, din jurul actualului parc Petöfi. O altă hartă a lui Gaszner reflectă realitățile topografice ale zonei aflate imediat la sud și sud-vest de cetate. Din nefericire lipsesc tocmai hărțile care să fi oglindit realitățile topografice ale zonei centrale și vestice ale Olosigului. Astfel nu cunoaștem cu exactitate parcelarea, denumirile străzilor și limitele precise ale cartierelor menționate, ne lipsesc reperele privind zona mai largă a actualei str. Republicii (str. Principală sau str. Mare) și vecinătățile ei. Deasemenea nu ni s-au păstrat din secolul al 18-lea nici stampe reprezentând orașul, prima de acest gen datează din 1817.

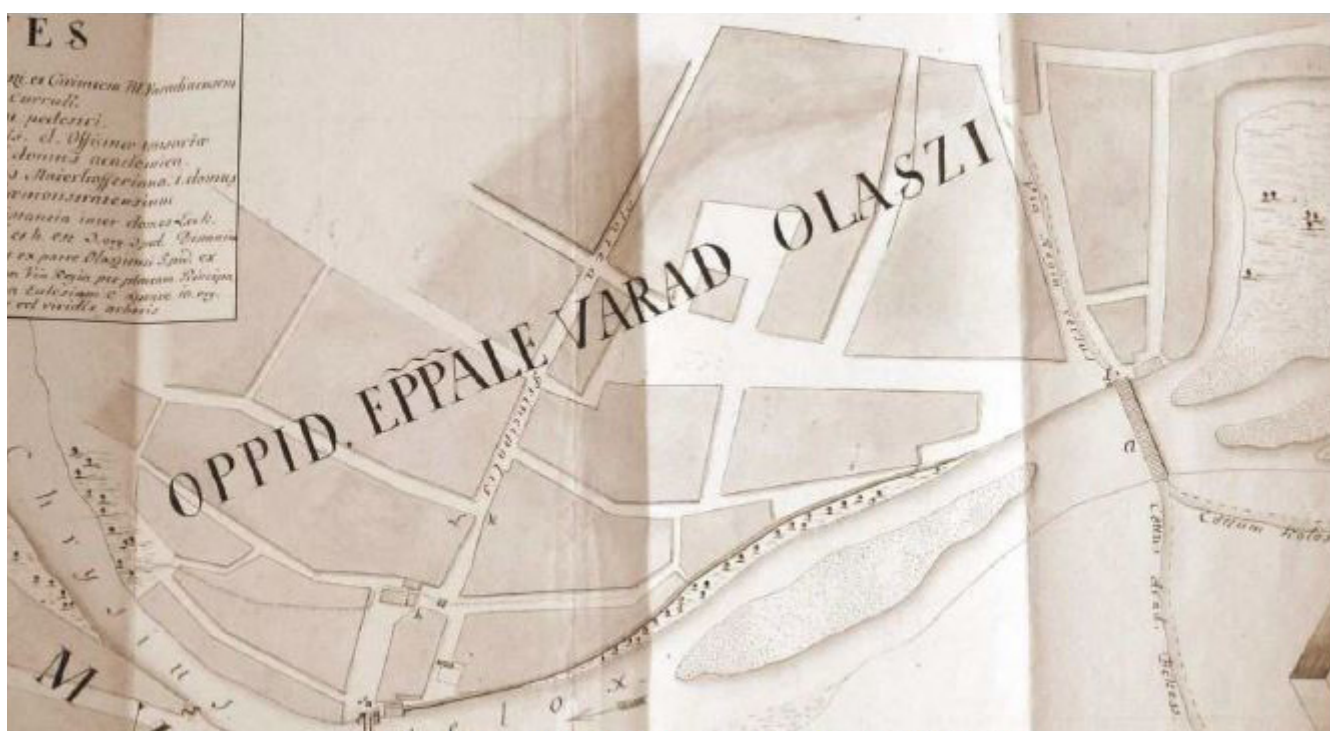

Fig. 1 Harta lui Gaszner din 1780 cu reprezentarea cartierului Olosig

Cartierul Olosig, ce se-ntindea între Crișul Repede și Dealurile Oradiei, și fusese înconjurat anterior anului 1692 de un șanț și o palancă, a fost distrus în mai mică măsură de bătăliile recuceririi orașului. La sfârșitul secolului al 17-lea aici sunt menționate câteva case de piatră, care au supraviețuit asediului, respectiv ruinele unor clădiri și locuințe amenajate în subsoluri, locuite de rămășițele populației civile, de haiduci și sârbi. Acest cartier și-a păstrat parțial țesutul urban medieval, traseele principalelor străzi și configurația respectiv limitele terenului parcelat intravilan. Nu întâmplător, Episcopia Romano-catolică reinstalată în oraș și-a ridicat primul lăcaș de cult, biserica Sf. Brigita și o reședință modestă tocmai în Olosig. Cartierul a fost repopulat relativ repede, avem informații despre judele de aici în 1720, implicit avea și un consiliu. Dispunea de anumite privilegii, fiind menționat în documente sub forma Privilegiatae Oppidum Varad-Olasziensis, iar spre sfârșitul secolului apare și sub forma de Civitas.

Limitele juridice ale autonomiei administrației sale erau mai restrânse, decât ale Orașului Nou, însă în multe privințe cele două cartiere colaborau în obținerea unor privilegii și în apărarea intereselor populației sau a breslelor.

După 1740 majoritatea ordinelor bisericesti și-au ridicat bisericile și mănăstirile în Olosig, iar după 1752 tot aici au început lucrările de construcție ale noii reședințe episcopale romano-catolice, ale catedralei și reședințelor canonicilor, ceea ce a contribuit în măsură determinantă la formarea noii imagini moderne, baroce a orașului. Ansamblurile construcțiilor aparținând cultelor au fost apoi secondate de apariția unor clădiri publice și a unor case și conace ridicate de nobilimea comitatului, care a început să se mute într-un număr din ce în ce mai mare în oraș. Totuși, în umbra dominației proprietarului, a episcopiei romano-catolice, burghezia locală nu s-a putut întări la fel de mult, precum cea a Orașului Nou de pe malul stâng al Crișului, tendințele de autonomie ale ei fiind contracarate consecvent de episcopie. Alături de populația majoritară romano-catolică maghiară și germană, în Olosig trăia și un număr redus de greco-catolici români și ruteni și de ortodocși. Protestanții - de etnie maghiară - au fost cei mai îngrădiți în exercitarea drepturilor.

Numărul populației totale a Olosigului a depășit puțin numărul celei din Orașul Nou începând cu jumătatea secolului, însă din punctul de vedere al dominației nete a burgheziei, aceasta s-a manifestat doar în cursul secolului următor. Cartierul a utilizat în documentele lui blazonul Oradiei, primit de la Cristofor Bathory în 1580, și extins de împăratul Rudolf în 1600.

În ciuda faptului că în Olosig, în contextul întregului oraș Oradea s-au păstrat relativ multe clădiri baroce, totuși analiza topografiei din secolul al 18-lea ridică nenumărate semne de întrebări. Avem aici de-a face cu o țesătură urbană rămasă din perioada medievală târzie și premodernă, neregulată, cu străzi șerpuitoare și cvartale străpuse de ulițe înguste. Sursele documentare cu referiri la acest cartier sunt mai reduse decât în cazul Orașului Nou. Primele denumiri de străzi apar în registrele magistratului de după 1740; în 1766 Olosigul este împărțit în patru cvartale și de atunci în documentele de numire a căpitanilor de străzi sau cvartaluri nu se mai menționează străzile, ci doar numărul cvartalului.

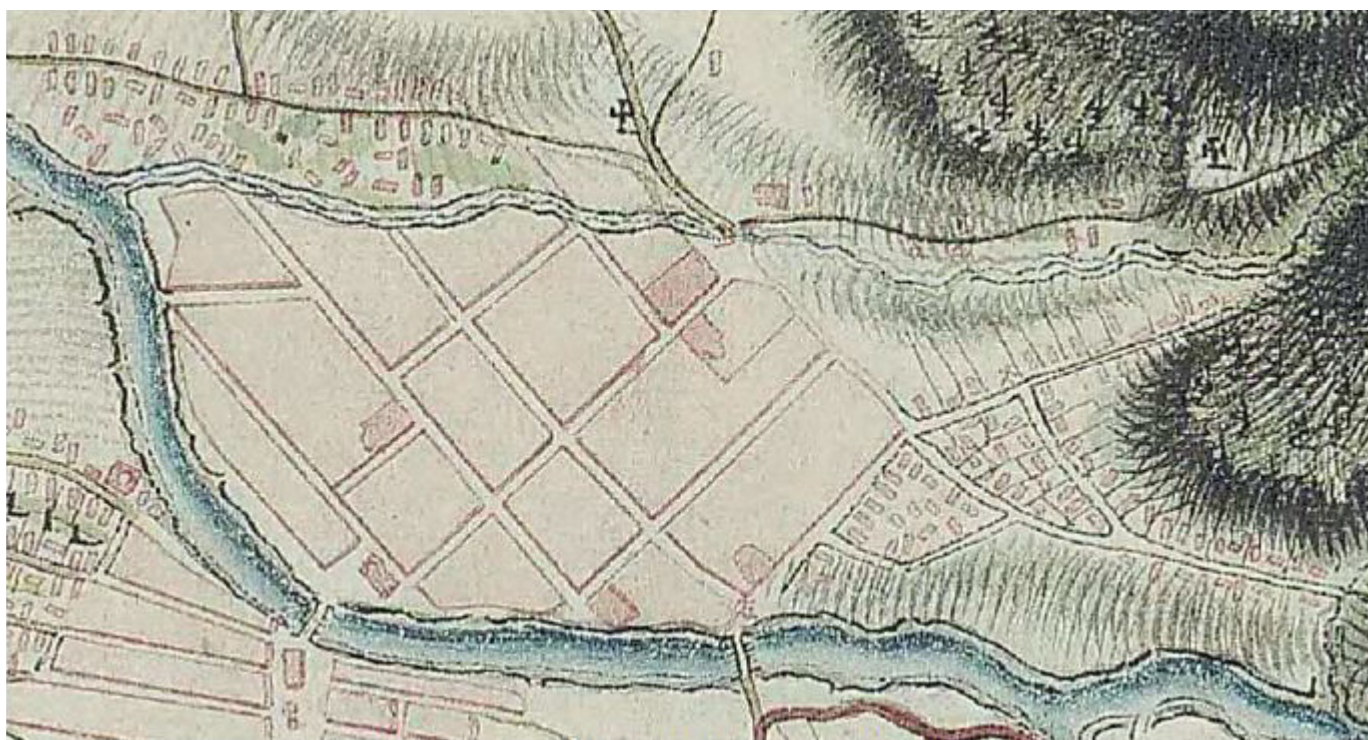

Fig. 2 Olosigul în cartarea iozefină (anii 1770-80) cu principalele clădiri publice

Între 1746 -1772 în documentele păstrate în Arhivele Statului, Fondul Primăriei Oradea apar următoarele cartiere și străzi:

- 1746: Új Üllés, platea Paris Patak.
- 1747: Új Üllés.
- 1756: Új Üllés, platea Paris, platea Magna, Burg[undia], platea penes Crisium.
- 1757: Új Üllés, platea penes Crisium, platea Közép, Fölső Város, platea vulgo Hó(hér).
- 1760: platea Calvaria, platea Rosmaring, platea Hentes, plateis Térj meg et Kis, platea Paris, platea Közép.
- 1761: Olá ucza, Hentes ucza, Paris ucza, Közép ucza, Paulinusok uczája, Körös mellike, Tércmegh ucza.
- 1762: Ola ucza, Hentes és Kut uczák, Közép ucza, Burgundia ucza, Paulinusok uczája, Körös mellike, Paris ucza.
- 1763: platea penes Chrysium, platea D. Szentlványi, platea Selmezciana, platea D. Eppalis Inspectoris, platea RR. PP. Paulinorum, platea D. Kéri, platea RR. PP. Franciscanorum, platea superiori ad novam Cathedralem Ecclesiam, platea fluvij Paris, platea ad Allodium Eppale, platea Lanionum infra Calvariam, platea majori infra Calvariam, Valachica platea infra Calvariam, platea D. Ferdényi, platea D. Marsinszky, platea Fratrum Misericordiae, platea Zingarorum.
- 1766: platea Körös, platea Nobili, platea PP. Paulinorum, platea Paris Patak ucza, platea Franciscanorum, platea Post Paris Patak, platea versus Zingaros, Új Üllés, in peripheria infra

Montem Calvariae, Hentes ucza, Füzes, platea Majori Nagy uttza, Szerentse uttza, Kálvária uttza, Kút uttza, Kis uttza, S. Aegidii uttza, Szent Ferentz uttza, Közép uttza, Magyar uttza, Körös uttza, Paris uttza, Szent László uttza.

- 1771/1772: platea infra Calvariam- cu pertinențele Kiss Hentes utza, platea majori infra Calvariam, Infra Calvariam in minori platea circa Statuam, platea PP. Paulinorum, platea Város Tsapszék, platea circa Cemeterium, Paris utza, platea Sáros Patak.

Ridicarea topografică militară iozefină ne prezintă limitele Olosigului și principalele străzi ale cartierului, cu o oarecare aproximație, semnalând și clădirile eclesiastice. Analizând o altă hartă, cea din 1774 a lui Gaszner, se poate trage concluzia că Olosigul s-a extins deja la acea dată înspre nord-vest, dincolo de pârâul Paris și că erau deja stabilizate cele 5-6 străzi alineate pe direcția sud-est - nordvest, existente și astăzi. Harta numește o singură stradă, și anume strada Principală (Fő utca, platea Principalis), care străbate Olosigul dinspre sud-vest spre nord-est. Ea este denumită în alte documente ca strada Mare (Nagy utca, platea Majori). Zona menționată în anii 1740 ca Noul Așezământ (Új Ülés) desemnează probabil terenul aflat la vest, nord-vest de pârâul Paris, vecinătățile străzilor Menumorut și Nicolae Jiga. La nord de pârâu strada Pietrarilor (Kőfaragó utca, Steinmetz Gasse) s-a înființat cu siguranță înainte de mijlocul anilor 1780, însă vecinătatea vestică și nordică a ei (zona parcului Petőfi) a fost lotizată doar după anii 1790. La terminarea lucrărilor de construcție, ansamblul format din noua catedrală, noul palat episcopal romano-catolic precum și primele case ale canonicilor s-a situat practic în afara orașului, pe un promontoriu.

Zona Orașului Superior (Fölső Város) a desemnat desigur cvartalele cele mai îndepărtate

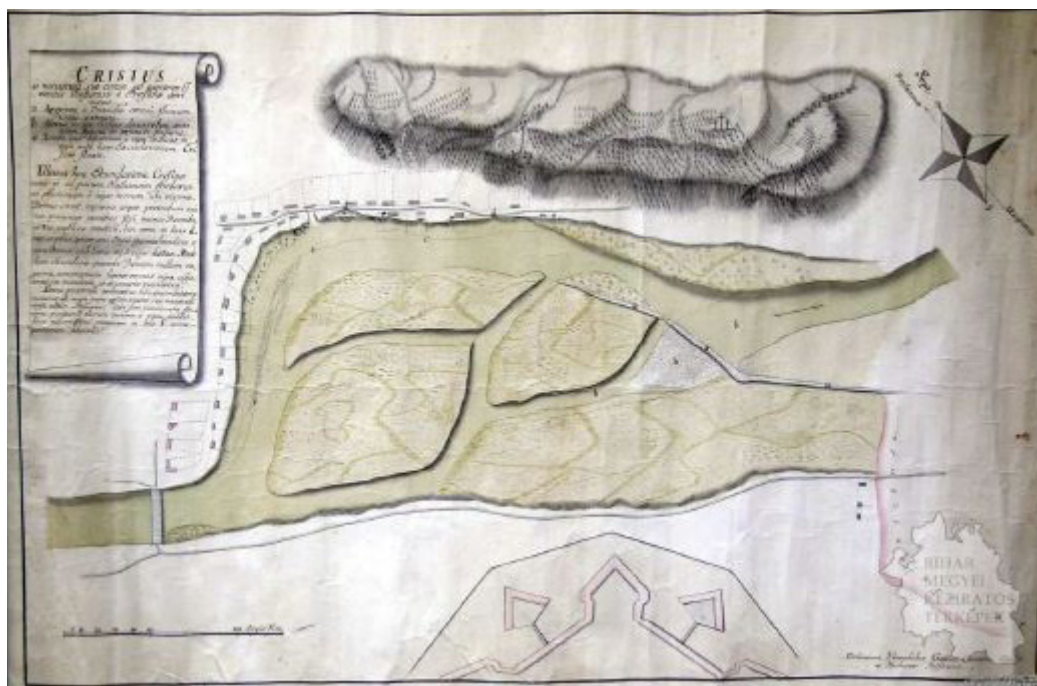

Fig. 3 Hartă realizată de Teofil Gaszner cu zona sudică a Olosigului și malul Crișului Repede

de Criș, iar zona Burgundia, ce figura sub această denumire doar înainte de 1762, a desemnat probabil zona de la poalele dealului Calvaria. Nu putem localiza străzile Hóhér, Rozmaring și Tércmegh (Térj meg) din documentele vremii. Celelalte străzi identificabile pe hărțile cu conținut retrospectiv, de la începutul secolului al 19-lea, sunt următoarele: Nonnen Gasse, Pokol Gasse, Pauliner Gasse, Franciscaner Gasse, Steinmetz Gasse, Viesen Gasse, Fűzes Gasse, Haupt Gasse, Comitats Gasse, Comitats Platz, Kalvari Gasse, Mauth Gasse, 3 Rosen Gasse.

Denumirile străzilor, cu excepția celor mai importante, au fluctuat destul de mult în cursul secolului, respectiv în anumite documente apar denumiri de cvartale, pe care le putem identifica doar parțial, astfel cvartalul De lângă Criș - platea penes Chrysium - desemna probabil terenurile străzilor Crișului (Körös, respectiv Pokol și Szent János, Fűzes). Cvartalul platea D. Eppalis Inspectoris se referea probabil la piața din fața Casei Comitatului, până la str. Sf. Egidiu (Szent Egyed), în timp ce platea RR. PP. Paulinorum a desemnat strada Paulinilor (Pálosok utcája). Cvartalul platea D. Kéri se identifică cu capătul vestic, de dincolo de pârau a străzii Paris (Páris Patak utca), cvartalul platea superiori ad novam Cathedralem Ecclesiam poate fi identificat cu partea nordică a terenului denumit Noul Așezământ (Új Ülés), poate chiar cu una din străzile Lată (Széles) sau Pietrarilor (Kőfaragó), cea din urmă fiind denumit în 1766 str. Sf. Ladislau (Szent László). În 1763 sunt menționate trei străzi la poalele dealului Calvaria: str. Măcelarilor (Hentes utca, platea Lanionum), str. Românilor (Oláh utca, platea Valachica) - identică probabil cu viitoarea stradă a Fântâniei (Kút utca) -, respectiv str. Principală (platea Majori infra Calvariam), sau cel puțin segmentul nordic al acesteia.

În concluzie și prin compararea hărților existente se poate alcătui următoarea listă a străzilor din Olosigul baroc:

- str. Mare sau Principală - platea Magna = platea Majori = Nagy utca = Fő utca (și vecinătățile acesteia, incluzând zona străzilor Casei Comitatului (Vármegyeház utca) și str. Egidiu (Szt. Egyed utca).

- str. Crișului - platea penes Crisium = platea Körös mellike = platea Körös = Körös utca - mai târziu str. Iadului (Pokol) sau Sf. Ioan (Szent János utca) respectiv str. Salcânilor (Fűzes utca)- (mai târziu str. Binecuvântării - Deus Benedicat - Áldás utca) și ulițele vecine.

- str. Nobililor - platea Nobili = Úri utca = Apácza utca.

- str. Paulinilor - platea Paulinorum = Pálosok utcája = Magyar utca = Úri utca.

- str. Maghiarilor - platea versus allodium D.ni Praesulis = Magyar utca (la vest de pâraul Paris), vecinătatea str. Băilor (Nagy și Kis Fürdő utca), înspre grădinile episcopiei.

- str. Paris - platea Paris Patak = Páris Patak utca = Páris utca = Közép utca = Város Csapszék utca = Apolló (Szaniszló) utca.

str. Paris (segmentul de dincolo de pârau) - platea post Paris Patak = vecinătățile str. Covrigului (Nagy Pereczes utca).

- str. Franciscanilor - platea Franciscanorum = Szent Ferenc utca = Barátok utcája.

- str. Cimitirului - platea circa Cemeterium = zona aflată la nord-est de terenurile mănăstirilor franciscan și mizericordian.

- str. Sf. Ladislau - Szent László utca = zona Új Ülés, probabil vecinătățile străzilor Lată

și eventual Pietrarilor (Széles utca și Kőfaragó utca).

- str. Norocului - Szerentse utca = între Dealul Calvaria (Kálvária-hegy) și str. Egidiu (Szent Egyed utca) probabil viitoarea str. Corona (Korona utca).

- str. Calvaria - Kálvária utca = vecinătățile str. Calvaria și a zonei de sub promontoriu.

- str. Românilor - platea Valachica infra Calvariam = Olá utca = Kút utca(?) = Nagy Kút utca.

- str. Mică / Măcelarilor- platea Ianionum infra Calvariam = Kis utca = Hentes utca = Kis Hentes utca = Kis Kút utca.

- str. Egidiu - platea S. Aegidii = Szent Egyed utca = str. Casei Comitatului - Megyeház utca = Vármegyeháza tér.

*

Vechiul cimitir al Olosigului se afla de-alungul pâraului Paris, la nord, nord-est de parcelele mănăstirilor franciscan și mizericordian, în vecinătatea spitalului, lângă domeniul Zsemberi. Deoarece acesta și-a epuizat locurile disponibile, cu ocazia Reglementărilor naționale privind cimitirele din 1778, comitatul și episcopia romano catolică au impus deschiderea unor noi cimitire. Primul, așa-numitul Cimitir Mic (ún. Kistemető) a fost înființat prin dezmembrarea fâneței de sub viile lui Tornyai János, din valea pâraului Paris, de-alungul viitoarelor străzi Rece / Berea Rece (Hideg sau Hidegser utca), iar cel de-al doilea - cimitirul Extern sau cimitirul Mare (Külső- sau Nagytemető) - la vest de ansamblul palatului episcopal, fiind identic cu viitorul Cimitir al Olosigului. Viitorul Drum național (Országút) începea de la Podul Mare, trecea spre nord-vest prin spatele parcelelor franciscanilor și mizericordienilor, în fața spitalului și în vecinătatea cimitirului vechi și constituia principală arteră de circulație a Olosigului.

Segmentul de dincolo de pod avea denumirea de Mauth [Gasse], str. Vămii (Vám sau Vámház utca). Din analiza hărților și a surselor documentare rezultă că până la sfârșitul secolului al 18-lea sub denumirea de str. Nobililor figura viitoarea str. Surorilor / Maicilor (Apáca utca, actuala str. Moscovei) și a desemnat doar mai târziu strada aflată la nord de ea (str. Maghiară, str. Paulinilor, actuala str. R. Ciorogariu).

Limitele cartierului Olosig au fost pe la mijlocul secolului al 18-lea următoarele: spre vest str. Sziglieti Ede - N. Iorga - Biczului - D. Praporgescu, spre nord str. Brașovului - L. Pasteur - Olteniei - Parcul Brătianu, spre sud Crișul Repede. Limitele după extinderi succesive au fost pe la sfârșitul secolului al 18-lea următoarele: spre vest str. B. P. Hașdeu - Gh. Lazăr, spre nord parcul Petőfi - Ecaterina Teodoroiu - pâraul Paris - Spitalul de Neuropsihiatrie, spre est str. Gheorghe Doja - Olteniei - Parcul Brătianu, spre sud Crișul Repede.

Datele statistice ale începutului secolului al 19-lea ne relevă o situație relativ modestă a nivelului de urbanizare a orașului, cu un număr de 684 case în 1800, 617 proprietari de imobile în 1803 și o populație de 18091 de locuitori în 1830.

În 1817 are loc o inundație devastatoare, care distruge podurile de pe Criș și o serie de clădiri din Olosig. Două poduri din lemn au legat în secolul al XIX-lea cartierele de pe cele două maluri ale Crișului, cel din Piața Mică, realizat la începutul secolului și refăcut în 1851 și Podul Mare, construit în 1822, care se afla pe locul actualului pod Dacia.

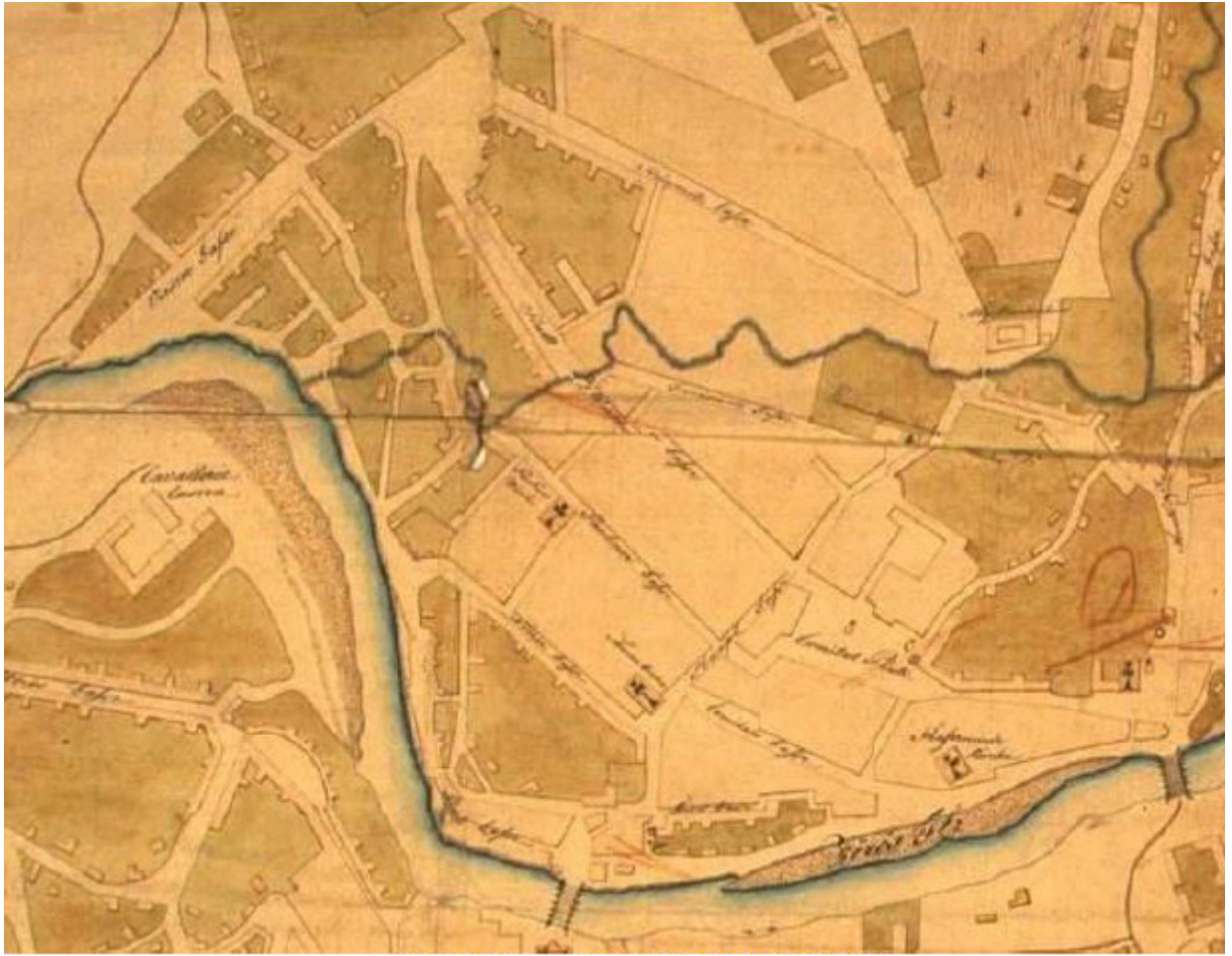

Fig. 4 Detaliu dintr-o hartă din 1820 cu cartierul Olosig

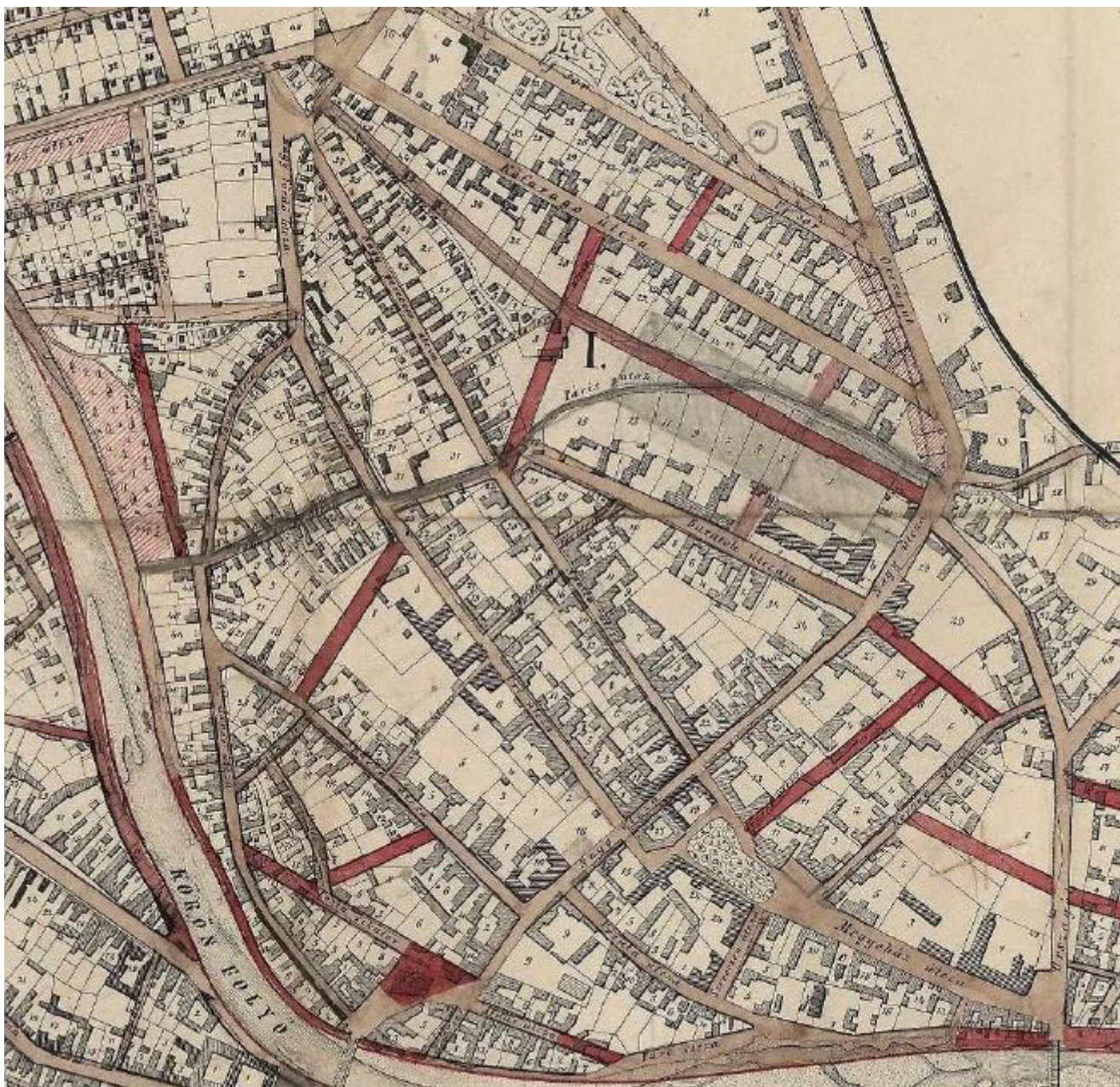

Fig. 5 Harta lui Sándor Halácsy din 1859 cu Olosigul

În cea de-a doua jumătate a secolului al 19-lea evoluția orașului a luat un avânt considerabil. În 1850 au fost unificate din punct de vedere politic și administrativ cartierele Oradei: Orașul Nou, Velența, Subcetate și Olosigul.

Perioada 1880-1918 - determinantă pentru urbanismul și arhitectura orădeană - se caracterizează prin impunerea unor reguli clare de urbanism, reciclarea în mare măsură a fondului construit anterior mai perisabil și mai modest (baroc și clasicist), densificarea fondului construit în zona centrală, uneori prin unificarea de parcele, mărirea regimului de înălțime a clădirilor, în special în nucleul istoric și pe strada Republicii, apariția unor fronturi de străzi continue, inclusiv în zonele limitrofe centrului istoric, diversificarea funcțiilor clădirilor, apariția principalelor imobile cu funcțiuni publice administrative reprezentative, amenajarea malurilor Crișului Repede și construirea de noi poduri, modernizarea rețelei edilitare, a îmbrăcăminții rutiere și realizarea unor linii de tramvai și transport mărfuri intravilane, pavarea principalelor străzi, amenajarea de trotuare și scuaruri, amenajări de spații verzi, realizarea sistemului de iluminat public și inserarea unor elemente de mobilier urban, modernizarea prin imprimarea unui aspect urban a împrejurimilor. Apar locuințe și cartiere sociale, destinate unor pături sociale de mijloc, muncitorime și categorii profesionale. Principalele parcuri existente și astăzi, sunt amenajate în această perioadă. Se reconfigurează spațiul dintre str. Principală din Olosig (str. Republicii) și capătul nordic al podului central. Un aport important la dezvoltarea urbanistică a orașului l-a avut primarul Karoly Rimler (1901-1919) respectiv Societatea Orădeană pentru Înfrumusețare Urbană, fondată în 1881.

Se diversifică și dobândește un aspect determinant pentru imaginea urbei semnalistica, firmele luminoase și diferitele forme de publicitate stradală. Se instituie străzi noi, se acoperă cursurile unor pârauri insalubre, se realizează un sistem modern de canalizare a apelor menajere și pluviale în zona centrală. Se dezvoltă într-o mică măsură și trama stradală în special în zonele periferice și se reglementează țesutul urban la periferiile orașului.

Cea mai importantă intervenție în țesutul urban din zona centrală a Olosigului a fost reconfigurarea zonei în care s-a construit Teatrul de Stat. Aici străzile scurte și înguste cu un fond construit învechit, având în centru casa Gireth au contrastat flagrant cu generozitatea prospectului străzii principale (str. Republicii) și cu fastul imobilelor de aici. Societatea Orădeană pentru Înfrumusețare Urbană a inițiat încă din 1882 demolarea casei Gireth prin cumpărarea ei de către municipalitate, însă din considerente financiare acest lucru a devenit posibil doar în 1888, după completarea sumei necesare din donația episcopului László Bémer, motiv pentru care după decesul acestuia piața a fost botezată după episcop. Amenajarea și mobilarea fronturilor actualei piețe Ferdinand a început în 1892 prin demolarea casei Sdravich și construirea casei Lévy pe colțul sud-estic al pieței, pe malul Crișului și a continuat prin ridicarea consecutivă a hotelurilor și palatelor frontului vestic și a palatului Poynár, respectiv a clădirii teatrului, între 1899-1900.

Un element important care a determinat configurația nouă a orașului au fost lucrările de amenajare a cursurilor de ape, deoarece în funcție de aceste modificări a evoluat trama stradală.

Configurația orașului și evoluția sa urbană au fost determinate de destinul cursurilor de ape care îl străbat: Crișul Repede și trei pâraie: pe malul drept al Crișului, Pârâul Paris și Pârâul Sălbatic. Trama stradală s-a conturat și în funcție de cursul acestor ape, care au

Fig. 6

marcat configurația orașului în evoluția sa. Amenajarea malurilor Crișului Repede în zona centrală a schimbat aspectul orașului: în 1890, după inundație, a început amenajarea și pietruirea ambelor maluri ale Crișului Repede, între cele două poduri principale (podul dintre Piața Unirii și Piața Regele Ferdinand și Podul de pe Bulevardul Magheru).

Pârâul Paris, la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, trecea pe sub calea ferată în zona intersecției str. G. Enescu și str. Bărăganului, având cursul pe str. Bărăganului, str. L. Pasteur (pe lângă spital și traversa str. Republicii), str. Brașovului, str. Gen. Praporgescu, str. Biczului (inexistente în epocă), până la intersecția str. Dunării și M. Eminescu. De aici, cursul pârâului urma traseul pe str. N. Iorga, o mică porțiune pe str. Roman Ciorogariu, printre str. Roman Ciorogariu și str. M. Eminescu, str. B. P. Hașdeu, unde se vărsa în Criș. Situația Pârâului Paris este aceeași pe harta datată 1912. Doar o nouă stradă a fost nou trasată, str. G. Enescu, paralelă cu str. Gh. Doja, situată între Bulevardul Magheru și str. Bărăganului, închizându-se spre calea ferată și Pârâul Paris.

În anii 1912-1913 Pârâul Paris a fost canalizat Traseul noului canal al Pârâului Paris a fost pe str. George Enescu, porțiunea dintre linia de cale ferată și Bulevardul Magheru, pe Bulevardul Magheru până la Criș. Vechiul vad al acestuia a fost acoperit în 1923, iar pe cursul său au fost amenajate noi străzi.

În perioada interbelică în vechiul intravilan, în zona centrală, care era deja dens construită, schimbările au apărut prin îndesirea fondului construit, prin, deschiderea de străzi noi. Acest lucru a fost legat de canalizarea, întubarea pârâului Paris, de utilizarea unor parcele mai mari libere, de schimbarea destinației unor terenuri, din funcțiune industrială în cea de locuit.

În Olosig au apărut două parcelări noi cu locuințe.

O primă parcelare cu locuințe în zona centrală este Parcelarea Palatului Klobusiczky, cea constituită în spatele Tribunalului, prin deschiderea unor străzi noi: str. Schubert, str. Gh. Dima, str. Snagovului. Prin parcelarea a trei proprietăți și trasarea străzilor noi, începând cu 1925, a fost creată o parcelare unitară. Clădirile situate în parcelarea Klobusiczky sunt un exemplu edificator pentru arhitectura orădeană din deceniul de după Primul Război Mondial, când se utilizează un lexic arhitectural eclectic. Concepția privind planul clădirilor și modul de locuire a rămas aceeași de dinainte de 1914. Parcelarea grupează case cu parter (parter și mansardă), pitorești, elegante dar și câteva clădiri cu etaj.

În noiembrie 1925 Consiliul Orășenesc a aprobat deschiderea unor străzi noi, pe baza proiectului inginerului-șef al orașului. Noile străzi și parcelarea ulterioară s-au făcut pe terenul Ordinului Mizericordienilor și a doi particulari: Tiberiu Klobusiczky și Ernest Reigl. S-au creat astfel actualele străzi Snagovului, Gh. Dima, Fr. Schubert. Începând cu 1926 au fost construite clădirile noi, majoritatea neoeclectice. Câteva clădiri au fost construite după 1930, într-o manieră modernă.

Cea mai impozantă clădire a noii parcelări este Palatul Klobusiczky, imobil de raport, autorizat în 1926. Proprietarul a fost Tiberiu Klobusiczky. Proiectatul clădirii a fost probabil de arhitectul / inginerul orădean Pintér Ștefan.

A doua parcelare a fost realizată pe terenul traversat de Pârâul Paris, după acoperirea fostei sale albie, în 1922-1923. Este vorba despre zona cu stăzile Bărăganului, Brașovului,

Rovine, V. Babeș, David Praporgescu, Biczului, Stânișoarei. Între str. Republicii, str. Săvineștilor, str. Șirul Canonicilor și str. Muzeului s-a conturat un cvartal de case.

În diverse părți ale orașului, unde fondul construit nu era dens, s-au deschis noi străzi: str. Măcinului, str. G Barițiu (parțial), str. Îngustă, str. Andrei Mureșanu (de la Bd. Magheru la str. H. Berthelot).

O altă zonă construită compact în perioada interbelică este cea generată în urma acoperirii vechiului curs al Pârâului Paris și a canalizării sale pe un alt traseu. S-au creat astfel câteva străzi noi. Acestea sunt: str. Enescu - care a fost creată înainte de 1914 dar s-a definitivat acum, str. Vago J, str. Bărăganului, str. Brașovului, str. David Praporgescu, str. Rovine, str. Victor Babeș, str. Biczului. Casele construite în această zonă, pe străzile menționate sunt fie neoelectice, fie moderniste, construite după 1930, străzile fiind eterogene.

După al doilea război mondial Oradea a cunoscut schimbări fundamentale și în plan urbanistic și arhitectural, schimbări determinate de modificarea regimului politic și o nouă concepție despre economie și societate. Prima schiță de sistematizare pentru Oradea a fost întocmită în 1960 de către I.S.C.A.S. București, populația orașului fiind 105000 locuitori. Al doilea plan de sistematizare datează din 1970 (populația orașului - 138000 locuitori). În 1976 I.P.J. Bihor a realizat o altă schiță de sistematizare (populația orașului - 156000 locuitori iar suprafața orașului era de 2787 hectare).

În ceea ce privește zona centrală și vestică a Olosigului, sistematizarea nu a alterat grav, nu a distrus fondul construit valoros, în schimb la marginea estică a suprafeței studiate s-a produs o adevărată falie în țesătura urbană a cartierului, prin demolarea tuturor clădirilor din dreptul viitoarei străzi Magheru, reparcelare și reciclarea integrală a fondului construit. Construcții noi au început să fie realizate după 1950, mai ales din anii 1960. Au fost ridicate câteva imobile sub formă de plombe ori au ocupat parcele goale în centrul Olosigului respectiv edificii individuale, cu fronturi la străzile existente: în Piața Ferdinand a fost ridicat un ansamblu format dintr-un bloc și Casa de modă, la est de strada Republicii s-a construit un bloc cu zece etaje agăsând contextul construit, iar în anii 1980 au fost realizate două blocuri plombă pe strada Republicii și câte unul în frontul vestic respectiv sudic al Parcului Traian, precum și o școală pe latura nordică a aceleiași piețe.

Orașul Nou - zona centrală și de vest (SZCP 01, SZCP02 și SZCP04)

Asediul din 1692 al orașului a distrus și ceea ce a mai rămas după asediul turcesc din 1660, astfel încât conscripția din 1692 nu a consemnat în oraș populație civilă. Diploma imperială din 24 noiembrie 1693, semnată de Leopold I., a redat drepturile de proprietate asupra orașului, exercitate în cursul evului mediu, episcopiei și capitlului romano catolic. Conform acesteia Olosigul și Velența i-au revenit episcopiei iar orașul de pe malul stâng capitlului. Cetatea și zona din jurul acesteia, importante din punct de vedere strategic militar au intrat în posesia fiseului, fiind administrate de camera imperială.

Istoria orașului între 1692 și 1848 poate fi studiată prin prisma unor istorii locale distincte

ale celor două cartiere importante, Olosigul și Orașul Nou din punct de vedere administrativ și al drepturilor de proprietate.

În Orașul Nou, în urma Acordului de 14 puncte încheiat între capitlu și Consiliul orașului în 1722 s-au reglementat relațiile conflictuale între părți, atenuându-se manifestările de autonomizare ale cartierului: alegerea judeului s-a făcut cu dreptul de desemnare al capitlului, însă de către consiliu și conform intereselor orașului. Dreptul de utilizare a crâșmelor și carmangeriei i-a revenit orașului în schimbul plății sumei de 400 de florini. În privința relațiilor de jurisdicție, cazurile comune civile au fost soluționate de judecătoria orașului, iar cazurile penale de capitlu, amenzile revenind părților în mod egal. O treime din veniturile din mori reveneau capitlului, două treimi orașului, iar cele din producerea berii s-au împărțit exact invers. Terenurile arabile au fost cedate în folosința orașului, veniturile din târguri s-au împărțit în mod egal, nona nu s-a mai perceput și orașul nu a beneficiat de venituri din vămi. Astfel Orașul Nou și-a păstrat dependența de capitlu, însă a beneficiat de o parte din drepturile regale de venituri, dezvoltându-și o administrație privilegiată și nu a renunțat la încercările de a dobândi statutul de oraș liber regal în tot cursul secolului al 18-lea. Cu siguranță aceste inițiative au eșuat în primul rând datorită opoziției Curții Imperiale decisă să sprijine Episcopia romanocatholică periclitată, aflată între zona protestantă a Câmpiei Panonice și zona submontană ortodoxă.

Pe terenurile dintre Crișul Repede și Peța s-au mutat încă de la început familii de meșteșugari și

comercianți, ale căror descendenți respectiv coloniștii de mai târziu cu același statut social au format treptat burghezia din ce în ce mai înstărită și influentă a orașului. Tendințele tot mai clare ale acestor segmente, de a scăpa de sub jurisdicția capitlului nu a adus însă roade în cursul secolului. La început, în primele două decenii de după eliberare, noua administrație a cartierului s-a considerat îndreptățită să utilizeze formula de *Civitas Nostrae Liberae Magno-Varadiensis* și sigiliul cu inscripția *SIGILVM LIBERA CIWITATIS MAGNO WARADIENSIS*. Apoi în urma acordului încheiat cu capitlu în 1722, s-au estompat divergențele iar cartierul a rămas în proprietatea acestuia, însă a dobândit șansa evoluției bazată pe o largă autonomie a autorității locale proprii. Titulatura folosită în cursul secolului a fost de atunci *Privilegiatae Civitatis Magno-Varadiensis*, deci superior statutului de oppidum. Mai mult, cartierul Orașul Nou s-a considerat moștenitoarea directă a drepturilor întregului oraș Oradea de dinainte de 1660, și a utilizat sigiliul cu blazonul dobândit de la principele Cristofor Bathory în 1580.

Importanța și întâietatea cartierului Orașul Nou este dovedită și de corespondența și de actele emise de autoritățile locale, comitatense, centrale sau ecleziastice, întrucât acestea numesc Oradea întotdeauna Orașul Nou, niciodată confundat cu Olosigul. Burghezia Orașului Nou a fost relativ eterogen din punct de vedere etnic și religios în tot cursul secolului al 18-lea. Majoritari au fost romano-catolicii de etnie maghiară și germană, protestanții au fost maghiari în întregime iar ortodocșii erau formați din români, alături de care sunt prezenți sârbi, greci și macedo-români, mulți dintre ei comercianți sosiți din diferite zone ale Balcanilor. Proportia românilor a crescut odată cu înființarea vicariatului și apoi a episcopiei greco-catolice. Elementul nobilimii feudale a fost net mai redus față de burghezie în raport cu situația din Olosig.

Cu ocazia reglementării urbariale din 1770 părțile au convenit asupra următoarelor:

iobagii și jelerii nu au îndatoriri și nu plătesc impozite datorită statutului privilegiat al orașului, iar veniturile orașului cuprind jumătate din cele ale târgurilor, o treime din cele ale berăriei, două treimi din cele ale măcelăriei, ale celor patru prăvălii de la parterul clădirii Primăriei, ale hanului, ale viilor și ale unor livezi de pomi fructiferi. Orașul dispunea de puține pământuri arabile iar de fânețuri deloc. Locuitorii erau majoritar meșteșugari și comercianți, agricultorii lipseau. Impozitele populației erau împărțite în trei categorii: în primele două au fost încadrați meșteșugarii și comercianții proprietari de case, care plăteau 4 florini censă iar în cea de-a treia intrau agricultorii și viticultorii, care plăteau 1 florin, însă serveau și cu 12 zile de robotă pe an.

Conscripția din 1762 ne oferă o imagine reală asupra structurii sociale a Orașului Nou: aproximativ 50-60% din locuitori – cca. 1200-1500 de persoane, dacă socotim și calfele – erau meșteșugari sau comercianți. 34 de persoane erau mari comercianți, 122 de suflete activau în diferite bresle – cizmari, pantofari, blănari, croitori, comercianți, vânzători, chirurgi, frizeri, fierari, lăcătuși, dulgheri, curelari – 50 în afara acestora – măcelari, olari, pieptănari, dogari, tâmplari, căruțași, săpunari, șelari, tinichigii, brutari, zidari, cărămidari, morari, cârciumari. Au mai fost consemnați trei aurari, doi ceasornicari și un sculptor, cinci chirurgi, un farmacist și un avocat.

Veniturile orașului au fost destul de reduse la începutul perioadei, în 1720 din comerț s-au strâns 166 de florini, din meșteșuguri și industrie 320 de florini iar din târguri, măcelării și desfacerea spirtoaselor 200 de florini. În 1729 s-au plătit 624 de florini impozite. În 1761 veniturile se ridicau la 13455 de florini, o sumă de zece ori mai mare decât în anii 1720-1730. Spre sfârșitul secolului, în 1790 veniturile erau de 18500 de florini, din care 4419 de florini contribuții (impozite regale și comitatense), iar 2913 de florini taxa și domestica (impozitele după clădiri). Din arenda hanului Vulturul Negru s-au obținut 3000 de florini, din cele șase târguri anuale 2523 de florini, din cele săptămânale 1359 de florini, dintr-un teren vândut 740 de florini, din taxele de concivilitate 264 de florini, din arendarea berăriei 432 de florini, din chiria prăvăliilor din clădirea primăriei 245 de florini.

Datele statistice ale începutului secolului al 19-lea ne relevă o situație relativ modestă a nivelului de urbanizare a orașului, cu un număr de 684 case în 1800, 617 proprietari de imobile în 1803 și o populație de 18091 de locuitori în 1830. Cele două piețe ale orașului, Piața Mică și Piața Mare au găzduit târguri importante: pe locul actualei Piețe Unirii s-au ținut zilnic târguri iar în Piața Mare târgurile săptămânale și cele șase târguri anuale.

În 1817 are loc o inundație devastatoare, care distruge podurile de pe Criș și o serie de clădiri din Orașul Nou, apoi în 1828 are loc un cutremur însă cea mai mare catastrofă care a afectat o mare parte din clădirile din Orașul Nou și în special cele din jurul Pieței Mici a fost incendiul din anul în 1836, în care au ars 178 case.

Importante instituții au luat ființă în această perioadă: Casina Națională (1833), Asociația practicanților de tir (1835), Societatea Bihoreană de Economie (1840). Conte Ludovic Rhedey donează în 1804 orașului grădina proprie de mari dimensiuni, din sud-vestul Orașului Nou, cu un lăsământ de 6000 de florini destinat întreținerii viitorului parc public. În apropiere a fost amenajată prima baie publică cu șase încăperi și apă caldă. Conte, comite al Bihorului a fost și cel care a introdus pentru prima oară iluminatul public al unei părți a străzilor orașului.

Două poduri din lemn au legat în această perioadă cartierele de pe cele două maluri ale

Crișului, cel din Piața Mică, realizat la începutul secolului și refăcut în 1851 și Podul Mare, construit în 1822, care se afla pe locul actualului pod Dacia.

Stilul primei jumătăți a secolului, stilul clasicist nu a pus amprenta pe prea multe clădiri ale orașului: printre puținele exemple se numără biserica reformată din Orașul Nou, casa din str. M. Eminescu nr. 16, casa parohială romano catolică din Olosig (1839), capela Calvaria, școala Stark (1828), casa Kováts, reconstrucția mănăstirii capucinilor, casa Grünwald, casa Kiss Sámuel etc.

O serie de clădiri publice importante aparținuseră regalității, fiscului și comitatului: cetatea, Casa generală a militarilor (fosta casă Rhedey), cazarma cavaleriei din Piața Cazărmii, Depozitul de sare, Academia regală (în clădirea fostului palat episcopal vechi romano catolic).

Un azil de bătrâni a fost ridicat de doctorul Joachim Dudek în 1805, dat apoi în administrarea orașului.

În cea de-a doua jumătate a secolului al 19-lea evoluția orașului a luat un avânt considerabil. În 1850 au fost unificate din punct de vedere politic și administrativ cartierele Oradei: Orașul Nou, Velența, Subcetate și Olosigul, anumite valori patrimoniale ale acestora rămânând însă o vreme în proprietatea fiecăruia în parte. Populația orașului la 1853 era de 19800 de suflete, în 1857 de 22443 iar în 1869 de 28698. Numărul caselor de locuit era în 1853 de 720 în Orașul Nou.

Orașul Nou se-ntindea pe o suprafață de 1036 de hectare, din care 88 hectare în intravilan, 66 hectare arături iar 167 de hectare pășune și fânețe.

În 1851 o inundație a Crișului a devastat o parte din cartierele Orașul Nou și Olosig, distrugând 555 case, 6475 de persoane pierzându-și locuința.

În 1852 în zona din fața Primăriei au fost amplasate 25 de stâlpi de iluminat. Iluminatul public a fost extins în 1870, după ce autoritatea locală a semnat un contract cu o firmă englezescă, în vederea dării în funcțiune a unei fabrici de spirt.

După revoluția de la 1848-1849 sistemul de bresle nu a dispărut în totalitate, coabitând cu mica industrie, fenomen caracteristic epocii de tranziție de la manufactură și meșteșug la industria mecanizată. La 1851 existau 26 de bresle cu 900 de meșteri și fabrici care prelucrau resursele locale reprezentând industria alimentară. Ea s-a dezvoltat "organic", capitalul fiind investit într-un ciclu economic mult mai rapid decât în industria grea. Stimularea industriei de fabrică a depins de formarea unei piețe libere a forței de muncă, pătrunderea relațiilor capitaliste în agricultură și dezvoltarea pieței interne.

Prima fabrică a fost deschisă de Marton Hillinger și producea spirt, urmată de fabrica de spirt și drojdie "Daniel Berger" și Firma fraților Fűchsl de producere și comercializare a vinului (1850), sau de alte fabrici de spirt aparținând lui Henrik Löble (1851), Lederer și Kalman (1857) sau lui Adolf Moskovits și fiii. Spirtul era obținut din cerealele produse de agricultura oradeană aprovizionată de două manufacturi de pluguri și mașini agricole fondate în 1844 și 1847. Foarte devreme a apărut și tipografia Tichy sau cea a lui Simon Sonnenfeld. Urma firesc apariția industriei de materii prime (extractivă). Pasul următor a fost reprezentat de infrastructură.

Ceva mai târziu au apărut morile cu aburi, 1870, 1884, 1910 fapt care a avut ca și consecințe crearea unei piețe centralizate de desfacere a cerealelor. În 1869 a luat ființă Hala Comercială cu funcție de bursă avându-i ca întemeietori pe Mor Reismann și Mor Varadi. La 1870 apare Fabrica de spirt aerian "Campebels and Sands" care asigura iluminatul stradal.

O nouă cotitură a însemnat redobândirea în 1861 a drepturilor constituționale administrative de către autoritatea locală. În 1870 orașului i s-a oferit statutul de localitate cu drept jurisdicțional propriu. Astfel corpul administrativ a fost alcătuit din Consiliul Local, Comisia administrativă, primar, consilieri, oficiul jandarmeriei și consiliul pentru orfani. În 1872 administrația a fost reorganizată parțial, conducerea fiind formată din Comisia jurisdicțională, din care 114 de persoane - cei numiți viriliști - au fost aleși dintre cele mai înstărite persoane din oraș, în funcție de nivelul impozitului plătit.

În 1886 s-a înființat Consiliul Industriașilor orădeni, apărând în acest deceniu un număr mare de uzine și fabrici, printre care fabrica de mașini și utilaje Perge și Rozslay, uzina de mașini și lăcătușerie a lui Gitye Demeter, fabricile de cărămidă ale lui Rimanóczy Kálmán, Knapp Ferenc, Rendes Vilmos precum și o serie de mori cu valțuri, fabrici de spirt și bănci. Populația a crescut la 31324 de persoane în 1880, iar numărul de case era de 2888.

Printre clădirile importante ridicate în stil romantic, în perioada anilor 1800-1870 se numără capela Rhédey, biserica seminarului greco catolic, renovat în 1808 și reconstruit din temelii în 1858 din donațiile episcopului Szaniszo Ferenc, biserica ursulinelor și o parte din extinderile mănăstirii, Spitalul comitatului, construit în 1806, biserica romano catolică din Velența (1858-1862), Institutul Sf. Iosif (1867-1879), proiectat de Iosif Guttmann și Knapp Ferenc, Institutul Sf. Vincențiu (1868-1893), casa Nicolae Jiga, casa Stepan, sediul Asociației Femeilor catolice, casa Lów etc.

Perioada dintre 1880-1918 constituie perioada de apogeu al evoluției urbanistice și arhitecturale a orașului modern Oradea. Evoluția industriilor și comerțului, a agriculturii și finanțelor au constituit un background solid pentru mutațiile importante ce au avut loc pe plan social, și au indus întărirea elementului burghez - burghezia industrială și cea comercială - cu conștiință politică din ce în ce mai evoluată. În special rezultatele revoluției industriale au impus un ritm al schimbărilor, care au ridicat orașul în fruntea ierarhiei urbane al Monarhiei Austro-Ungare, după orașe ca Budapesta, Bratislava, Zagreb, Szeged și Timișoara, acesta devenind un veritabil centru regional.

Fenomenul urbanizării rapide s-a manifestat prin dublarea într-un scurt timp a numărului imobilelor orășenești, înființarea Uzinei de apă și implementarea rețelei urbane de apă, înființarea Uzinei electrice și introducerea iluminatului public electric în 1904, ridicarea unui număr semnificativ de fabrici de cărămidă: Fabricile de cărămizi, teracotă și țigle ale lui Kalman Rimanoczy, Rendes Vilmos, Tarr și Czegledy, Vulcan respectiv Knapp. Inaugurarea căilor ferate intraurbane de transport mărfuri în 1882, rețeaua de telecomunicații inaugurată în 1888 cu centrala cu administrația preluată de oraș, respectiv realizarea unor linii de tramvai începând cu anul 1906 au facilitat contactele, transportul și comunicarea rapidă în cadrul orașului.

Ca un indiciu relevant al gradului de industrializare, în 1892 la Oradea au funcționat 26 de fabrici, printre care cele mai importante erau legate de industria alimentară și fabricarea băuturilor, industria materialelor de construcții, industria chimică, industria de mașini, utilaje

și echipamente. O parte din ele satisfăceau cerințele agriculturii, ca de exemplu morile. La Oradea prima moară cu aburi a luat ființă în anul 1870, prin întemeierea Societății pe acțiuni a Morii cu valțuri Laszlo, cu două platforme industriale, funcționând atât pentru produse destinate pieței locale, cât și pentru export. Datorită unor malversații fabrica a dat faliment în anii 1880, ceea ce a periclitat însăși prezența continuă a industriei morăritului din oraș. Situația a fost deblocată prin înființarea în 1885 și extinderea în 1891 a Morii Emilia, dar și prin apariția Societății pe acțiuni a Morii cu valțuri Hunyady și a extinderii activităților Societății de industrie și agricultură Adria a lui Adolf Moskovits și fii S.A. Moara Emilia, fondată în 1884-85 de Iacob Weinberger și Mor Aufricht a funcționat o lungă perioadă, fiind o prestigioasă moară cu valțuri, ale cărei produse erau comercializate în Imperiul Austro-Ungar, în Balcani și în Franța. Ea făcea parte dintr-o serie de ansambluri industriale, ce se-nșirau în zona sudică a Orașului Nou, delimitând-o, pe o fâșie cuprinsă între Piața Mare (Piața 1. Decembrie 1918) și strada Sucevei respectiv strada Alexandru Vlahuță: Fabrica de gaz lampant Campbells and Sands, Societatea de industrie și agricultură Adria a lui Adolf Moskovits și fii S.A. (Moara cu aburi, Fabrica de spirt și drojdie, 1911), Societatea Unită a Morilor cu aburi Laszlo și Hunyady S.A (1898), respectiv Antrepozitul de mărfuri (1889).

În paralel cu dezvoltarea industrial-bancară, asistăm la o evoluție semnificativă a sistemului de învățământ (școli, licee, grădinițe) a societății civile și a vieții culturale a urbei. Statisticile vremii surprind aceste creșteri cantitative dar și calitative: numărul locuitorilor crește de la 42042 în 1890 la 54109 în 1900 și 68960 la 1910.

Schimbările istorice pentru orașul Oradea au influențat și arhitectura acestuia, iar apartenența la Regatul României a impus o altă orientare, spre capitala României. În perioada de după război, putem constata o ruptură în ce privește contribuția arhitecților de talie mare, o ruptură privind nivelul arhitecturii comparabil înainte de 1914 cu cel al Europei Centrale. S-a renunțat total la arhitectura secesion. Pentru Oradea a însemnat un fond construit mai puțin valoros decât cel dinaintea de 1914, dar nu lipsit de importanță. Oradea nu are o arhitectură modernă interbelică la fel de valoroasă ca a altor orașe mari: Cluj, Timișoara, București. Totuși este prezentă în Oradea, chiar dacă la un nivel provincial. În primul rând nu au fost realizate imobile de raport de dimensiunile și specaculozitatea delor din 1900-1914. Apoi nu au fost construite mari clădiri publice, administrative, deoarece acestea existau deja. Majoritatea construcțiilor noi au fost case de locuit, imobile cu apartamente, mai multe biserici, câteva școli și câteva edificii publice. Ruptura cu perioada dinaintea de 1914 nu a fost chiar totală. În perioada 1920-1930 s-a construit utilizând un limbaj eclectic, aceeași concepție arhitecturală dinaintea de 1914. După 1930, mai ales din 1935 își face și la Oradea apariția arhitecturii moderniste, la un nivel mai modest decât la București. O anumită continuitate se poate observa și prin arhitecții care au activat la Oradea după 1919. Este vorba despre arhitecți locali, firme de proiectare și de construcții locale, care au activat și înainte de 1914:

Arhitecții de renume din Ungaria, care au proiectat și la Oradea în 1900-1914, nu au mai lucrat pentru oraș în noul context de după 1919. Doar arhitectul Frigyes Spiegel (1866 Pesta -1933 Budapesta) a locuit și proiectat în Oradea câțiva ani după 1919, datorită refugierii sale aici și a legăturilor de familie. Ferenc Sztarill (Oradea, 1859-1943) care a proiecta multe clădiri înainte de 1914, își continuă activitatea, proiectând trei imobile mai mari, case, odicări la clădiri existente, ar și numeroase biserici ortodoxe în județul Bihor.

În perioada interbelică au activat mai ales arhitecți, antreprenori locali, fiind foarte rare cazurile când sa apelat la arhitecți dinafara orașului. Mai multe nume sunt regăsite și înainte de 1914. În 1923 sunt menționați la rubrica arhitecți: Grunbovk István; Heiman Béla; firma „Incze Lipót și Asociații”; Kemény Béla; Krausze Tivadar ; Szarvas și Klein; Béla Weimann; Firma „Delta”; firma se proiectare și construcții „Palatinus”. În 1937 sunt menționați la rubrica arhitecți: o categorie care avea și calitatea de ingineri: Heiman Adalbert, Hevesi Alexandru, Keitner Ludovic, Megyeri Francisc; Moskovits Eugen; Pintér Ștefan; Schwartz Nicolae; Tóth Alexandru; Virányi Ludovic; Alții fără calitatea de ingineri au fost: Bercsényi Alexandru; Fenessy Ladislau; Grünfeld Ignatie; Holdi Ladislau; Kállai Ladislau; Maior Francisc; Pap Ioan. Dintre arhitecții orădeni cei mai renumiți au fost Krausze Tivadar, Pintér Ștefan, Anton Szallerbeck. Dintre clădirile interbelice orădene doar trei sunt clasate monument istoric.

Populația orașului a crescut în perioada interbelică: în 1920 populația era de 68.080 locuitori, din care 40.744 (59,85%) maghiari, 17.879 (26,26%) evrei, 8.641 (12,55%) români. În 1930, Oradea avea 82.687 locuitori din care 42.630 (51,6%) maghiari, 22.412 (27,1%) români, 14.764 (17,9%) evrei, dar după religie erau 19.838 (24%) evrei. În 1939, Oradea avea 80.732 locuitori.

După al doilea război mondial Oradea a cunoscut schimbări fundamentale și în plan urbanistic și aritectural, schimbări determinate de modificarea regimului politic și o nouă concepție despre economie și societate. Din octombrie 1944 România a intrat în sfera de influență sovietică. În 30 decembrie 1947 a fost proclamat oficial statul cu regim comunist, Republica Populară România, ceea ce a dus la schimbări majore în toate domeniile.

Populația orașului a crescut treptat, cunoscând o evoluție nemaîntâlnită anterior: în 1948 populația orașului era de 83830 locuitori, în 1977 era de 170531, iar în 1989 de 229823 locuitori. Un factor determinant pentru schimbările produse după 1950 a fost politica de industrializare forțată, ceea ce a dus la migrarea populației noi în oraș.

După 1950 orașul a cunoscut schimbări fundamentale, mai ales prin extinderea sa și prin realizarea de noi cartiere, construirea blocurilor de locuințe, a fabricilor, dar și prin demolarea unor clădiri din zona centrală. Prima schiță de sistematizare pentru Oradea a fost întocmită în 1960 de către I.S.C.A.S. București, populația orașului fiind 105000 locuitori. Al doilea plan de sistematizare datează din 1970 (populația orașului - 138000 locuitori). În 1976 I.P.J. Bihor a realizat o altă schiță de sistematizare (populația orașului - 156000 locuitori iar suprafața orașului era de 2787 hectare).

Construirea blocurilor de locuințe și a altor clădiri noi în zona centrală a orașului, nu a alterat grav, nu a distrus fondul construit valoros. Construcții noi au început să fie realizate după 1950, mai ales din anii 1960. Inițial au fost construite blocuri pe terenurile libere, sau în spații cu densitate mică de construcții. Au fost ridicate imobile sub formă de plombe în centrul orașului sau construite șiruri de blocuri, sau edificii individuale, cu fronturi la străzile existente.

Evoluția urbană

Având în vedere că ni s-au păstrat o serie de reprezentări ale orașului, planuri și hărți realizate cu scop militar, din anii 1691-1692, în care apar limitele și principalele cvartaluri, ne putem forma o primă imagine oarecum relevantă, despre modul în care orașul s-a transformat începând cu recucerirea cetății. Răspunsurile date la chestionarul din 1703 ne relevă proporțiile uriașe ale distrugerilor ocazionate de asediul din 1692.

Din păcate însă nu dispunem de repere topografice exacte privind realitățile țesutului urban, întrucât nu ni s-a păstrat din secolul 18. nici o hartă care să fi reprezentat întregul oraș. Autoritățile militare au fost interesate doar de elementele cu valori strategice legate de cetate, astfel au fost realizate doar măsurători ale vecinătății imediate a cetății și interiorului acesteia, însă și aceste cartări lipsesc după 1780, an în care importanța strategică a fortificației a scăzut în urma unui decret imperial.

Deși atât capitulul cât și episcopia romano catolică au avut din a doua jumătate a secolului al 18-lea angajați ingineri topografi, și au apelat ocazional și la topografia comitatului, totuși nu ni s-au păstrat, decât hărți ale unor zone restrânse sau cvartaluri ale Orașului Nou, interesante pentru anumite intervenții sau delimitări punctuale, și toate acestea sunt doar de după 1774.

O hartă a lui Teofil Gaszner, inginer topograf, realizată în jurul anului 1780 reflectă realitățile topografice ale zonei aflate imediat la sud și sud-vest de cetate, cuprinzând și porțiuni ale cartierului Orașul Nou și ale actualului Parc 1. Decembrie 1918., cu accent pe parcelările de la sud de pâraul Peța.

O altă hartă executată de Gaszner în 1797 surprinde zona dintre cele două poduri de peste Criș cu jumătatea estică și cu centrul Orașului Nou.

Din nefericire lipsesc tocmai hărțile care să fi oglindit realitățile topografice ale zonei centrale și vestice ale Orașului Nou. Astfel nu cunoaștem cu exactitate parcelarea, denumirile străzilor și limitele precise ale cartierului. De asemenea nu ni s-au păstrat din secolul al 18-lea nici stampe reprezentând Orașul Nou, prima de acest gen datează din 1817.

Cartierul Orașul Nou reprezintă o structură urbană nou încheată după Revoluția condusă de Francisc Rákóczy II., pe baza unui plan prestabilit, neavând antecedente directe medievale, din câte se poate aprecia. Nu știm până unde se-ntindea înspre vest cartierul medieval Szombathely (Forum Sabatho), și chiar dacă anumite zone ale lor se suprapun topografic în mod cert, însă cu siguranță între cele două entități urbanistice nu există nici o continuitate.

Majoritatea populației venită în anii de după 1692 s-a stabilit în imediata vecinătate a cetății, la vest de aceasta, însă după măsurile luate în 1714 de impunerea unei limite de protecție a cetății, de 500 de pași, cu restricție totală de construire, aceștia au fost nevoiți să se mute înspre vest. Astfel pe o suprafață considerabilă, care reprezenta în evul mediu tocmai nucleul orașului, a rămas un teren neconstruit, iar elementele țesutului urban medieval au dispărut fără urme. Pe terenul dintre Criș și pâraul Peța, denumit Piața Mare (Forum profundinis, Forum exterior, Forum maius, Festung Platz, Groszer Marckt) au fost permise doar corturile și dughenele provizorii ale vânzătorilor de mărfuri, cu ocazia târgurilor.

Fig. 7 Harta lui Gaszner din 1789 cu zona centrală a Orașului Nou

S-au conturat în schimb o serie de străzi paralele cu Crișul Repede, care s-au dezvoltat de o parte și de alta a noului nucleu reprezentat de așa-zisă Piața Mică (Forum internum vagy Forum minus, azaz Kispiac, Kleiner Marckt.)

Aici, pe latura nordică a fost ridicată începând cu 1721 biserica romano-catolică cu hramul Sf. Ladislau, ce servea și ca și catedrală înainte de 1780, respectiv turnul clopotniță, la sud-est de ea. Imaginea pieței s-a cristalizat până la jumătatea secolului, după ridicarea în colțul nord-vestic a palatului episcopiei romano-catolice (1740-1747). La mijlocul anilor 1740 a fost construit și podul de pe Criș, ce lega Olosigul de Orașul Nou, denumit Podul Mic sau Podul de Jos iar în 1743 a fost ridicată statuia regelui Sf. Ladislau în mijlocul Pieței. În colțul nord-estic a existat încă din anii 1720 o clădire de dimensiuni considerabile, în care și-au găsit loc hanul Vulturul Negru, reședința magistratului (sala de ședințe), o berărie și o serie de prăvălii. În 1739 orașul a vândut bisericii greco-catolice terenul din colțul sud-vestic al Pieței, pe care s-a ridicat ulterior catedrala Sf. Nicolae, precedată de o casă de rugăciuni mai modestă, fără turn. Aici, între străzile Ungurilor și De Mijloc limita estică a cvartalului și a parcelei de colț era mai avansată, așa cum se prezintă și astăzi, rupând configurația carteziană, dreptunghiulară a pieței.

Toate cele trei+1 străzi paralele importante porneau din piață, fiind direcționate spre est respectiv vest, de-a lungul aceluiași axe. Strada Peței s-a constituit în paralel cu primele, însă la sud de Piața Mică. Denumirile celor trei perechi de străzi + str. Crișului (azi str. T. Vladimirescu) - cristalizate înainte de 1718, erau identice în prima jumătate a secolului al 18-lea, fie că se refereau la segmentele estice sau vestice față de piață: Str. Crișului (Körös utca, Platea Chrisiana sau Chrysiana)., str. Germanilor (Német utca, Platea Germanica, Deutsche Gasse), str. De Mijloc (Közép utca, Platea Media sau Intermedia), str. Maghiarilor (Magyar utca, Platea Hungarica sau Ungarica, Ungar Gasse).

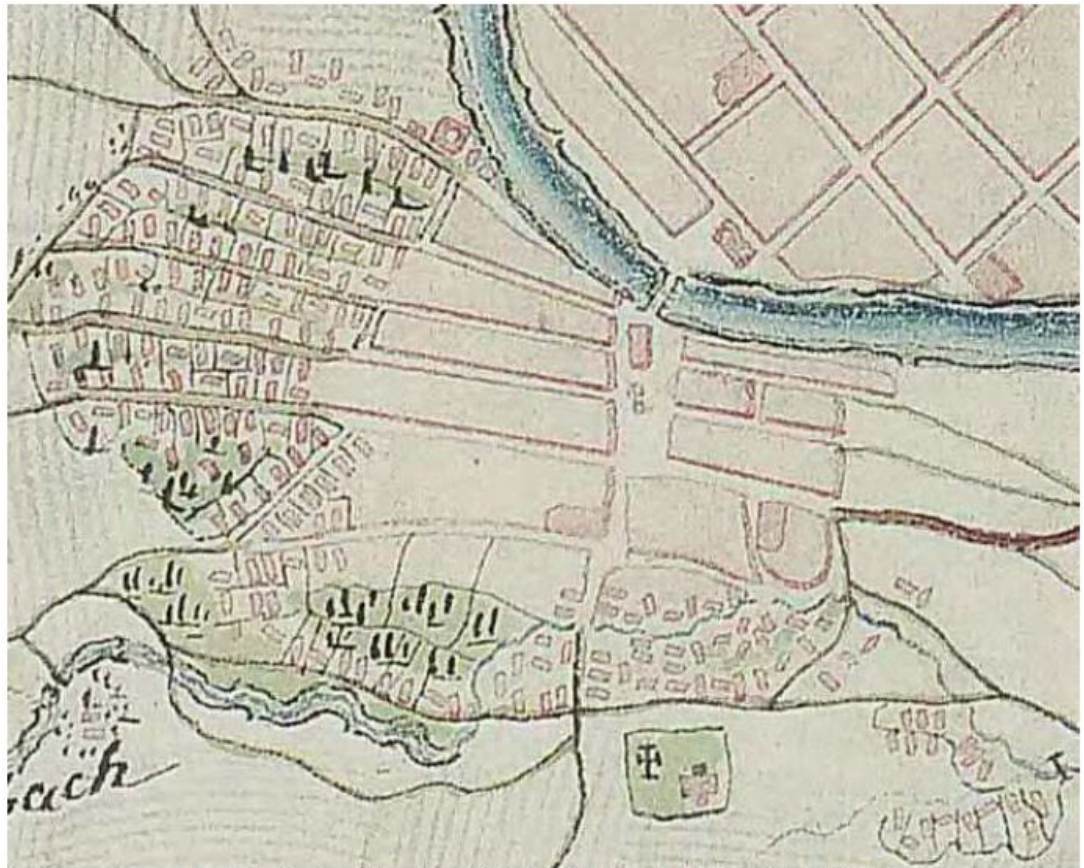

Fig. 8 Orașul Nou în prima ridicare topografică militară a Imperiului Habsburgic (anii 1770-80)

Se pare deci că deși frontul estic s-a conturat probabil încă de la începuturi, totuși străzile estice s-au format cu o mică defazare față de cele vestice, dobândindu-și identitatea distinctă oglindită și în denumiri (în documentele păstrate, doar începând cu 1766), puțin mai târziu. Străzile Germanilor i-a corespuns ca prelungire str. Mare, străzile De Mijloc strada Verde, iar străzile Ungurilor strada Capucinelor (Platea Capucinarum, Kapuziner Gasse). În 1734 segmentele estice ale celor trei străzi paralele au fost și ele deja încheiate, cu fronturile estice la marginea Pieței Mari, dat fiind că în acest an se pune piatra de temelie a mănăstirii Capucinelor, localizată tocmai la colțul sud-estic al străzii Ungurilor (Capucinelor). În ciuda acestui fapt în tot cursul secolului registrele orășenești menționează ca oficiale doar cele cinci denumiri ale străzilor: str. Crișului, str. Germanilor, str. De Mijloc, str. Ungurilor, str. Peței.

Pârâul Peța constituia limita sudică a Orașului Nou, traversând parcela mănăstirii capucinelor, în vecinătatea străzii Peței, care se-ntindea aproximativ paralel cu celelalte străzi, însă cu câteva înflexiuni ușoare. Denumirea străzii era la 1718 și 1720 de Platea Valachorum sau Peczeiana, pentru ca mai târziu să se permanentizeze cea de-a doua variantă.

Cele cinci străzi paralele erau legate de câteva ulițe înguste, însă poziționarea exactă a majorității acestora este aproape imposibilă. Ele apar într-un număr de contracte de vânzare-cumpărare. Putem identifica trei ulițe pe hărțile de la începutul secolului al 19-lea: ulița Dudek de mai târziu, care lega str. Crișului și str. Germanilor, ulița care lega str. Mare (Vulturului) de str. Verde cam la mijlocul lungimilor acestora și ulița direcționată sud-nord, care lega str. Maghiarilor cu str. Peței (viitoarea str. Grădinii – actualmente Avram Iancu), pornind din

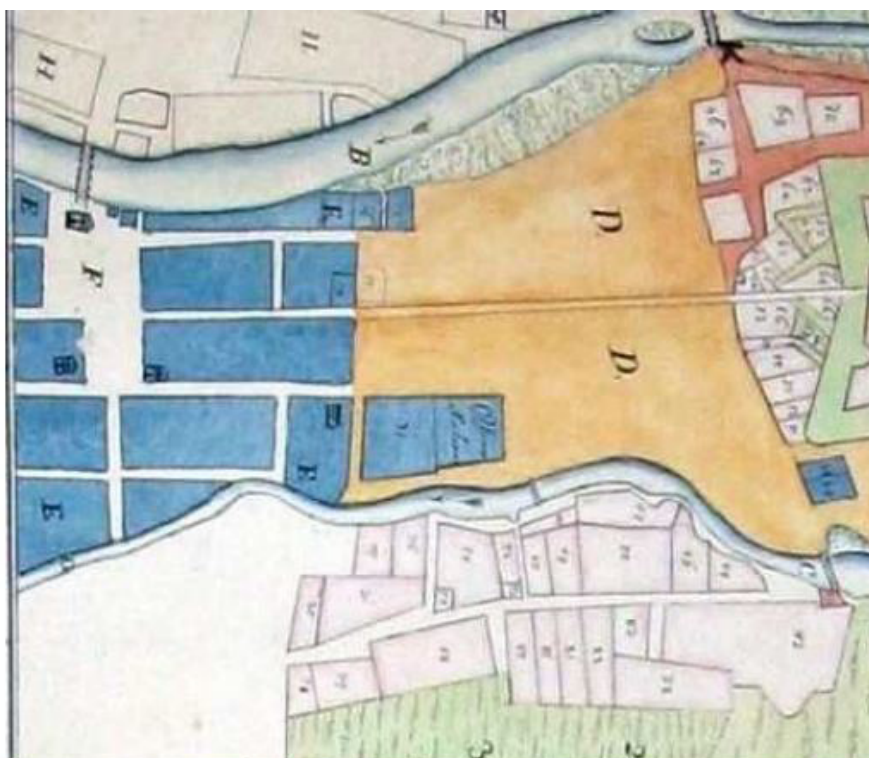

Fig. 9 Detaliu dintr-o hartă realizată în 1797 de Teofil Gaszner cu reprezentarea centrului și jumătății estice a Orașului Nou

Piața Mică. Începând cu anul 1739 apare în mai multe conscripții denumirea de Burgundia, care desemna zona de la extremitatea vestică, aflată între străzile Crișului și Germanilor, cu lotizarea încă neîncheată respectiv zona sud-vestică, aflată dincolo de pârâul Peța. În documentele din 1766 denumirea Burgundia s-a referit cu siguranță la terenul aflat la sud de Piața Mare, între Peța, și terenul numit Kommendáns rét (Allodio Domini Commendantis). În timp ce limita estică a celor cinci străzi paralele poate fi lesne determinată, ea aflându-se exact la limita vestică actuală a Pieței Mari, este mai dificilă determinarea limitei vestice.

Putem considera se pare ca pe un reper stabil, capela cimiterială orășenească, în jurul căreia cimitirul (Antiquo Coemeterio, Régi Temető) desființat odată cu apariția noii Reglementări cimiteriale din 1778, era la acea dată înconjurată de numeroase clădiri - intra ambitum domorum sito - . Capela ridicată probabil în jurul anului 1714 a fost cedată ordinului capucinilor, care au utilizat-o începând cu 1727 timp de un deceniu și jumătate. Implicit în jurul anilor 1720-1730 această zonă constituia limita vestică a orașului și doar în cea de-a doua jumătate ea a început să se extindă înspre vest. Astfel străduțele înguste, aproximativ colineare, care leagă astăzi fostele străzi Peței, Ungurilor, De Mijloc și Germanilor (adică str. Samuil Micu Klein, str. Jean Calvin și str. Sulyok István), delimitau zona loturilor construite ale Orașului Nou. Această supoziție este întărită și de poziția casei Rhédey, construită cu fațada spre axul străzii De Mijloc (str. p. Mihai Pavel) pe la sfârșitul secolului al 18-lea.

Extinderea înspre vest de această linie s-a făcut doar în ultimele decenii ale secolului, prin aliniamente cu mult mai sinuoase de străzi noi. După desființarea vechiului cimitir în

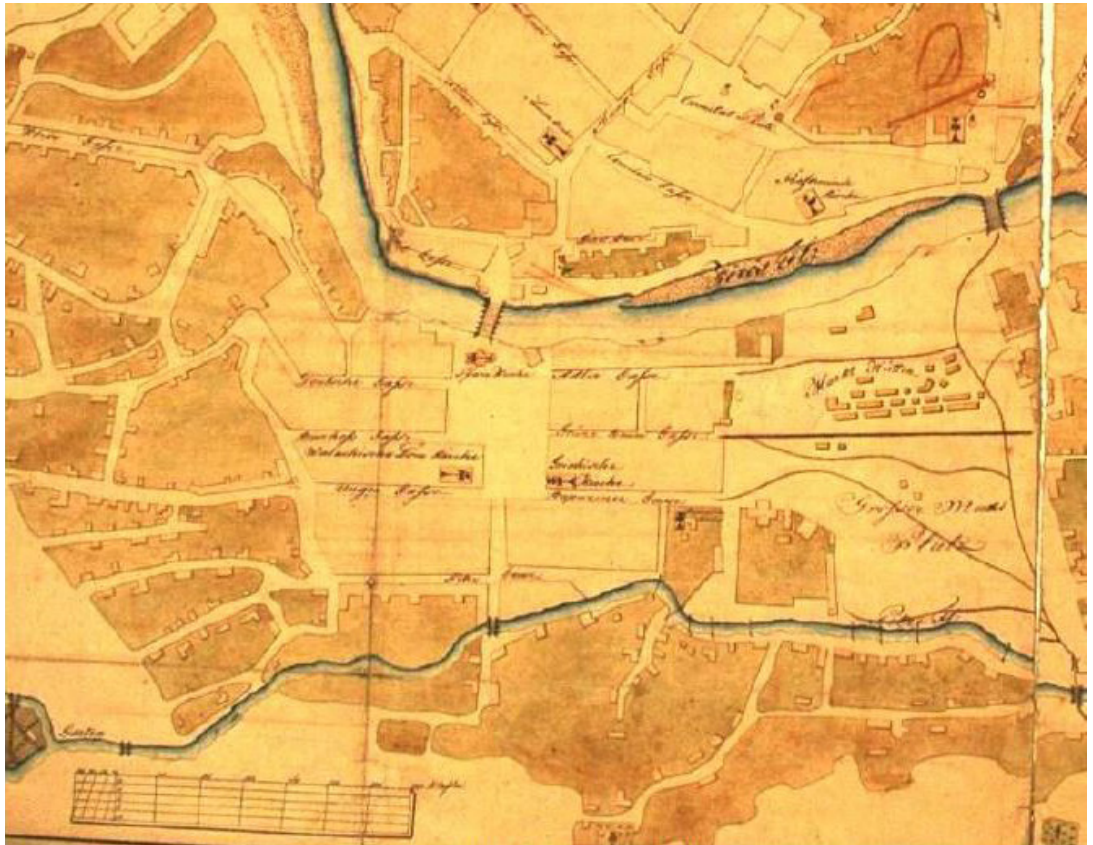

Fig. 10 Hartă din 1820 cu Orașul Nou

1778 parohia romano catolică și orașul înființează două cimitire noi, și anume în 1778 la sud de Peța, la limita vestică a zonei / cartierului Burgundia, la sud de str. Sucevei, - limitat de str. Sucevei, Mociulschi, Mimozei, Ion Vidu - sub denumirea de Cimitirul Superior sau Mic (Felső vagy Kis Temető vagy Zöldkerti Temető), respectiv în 1799 la vest de Orașul Nou, - cu denumirea de Cimitirul Inferior - lângă drumul ce ducea spre pusta loșia, unde s-au înființat și cimitirul reformat și cel greco-catolic. Tot în această zonă a existat încă dinainte de 1766 un alt cimitir evreiesc.

La extremitatea nord-vestică a Orașului Nou fost ridicată la comanda împărătesei Maria Tereza ansamblul cazărmii Husarilor pentru o campanie de cavalerie, după ce cetatea Oradei și-a pierdut rolul militar strategic. Trupele de husari cantonate în zonă au fost astfel găzduiți în incinta cazărmii prevăzute cu un spital, spații de cazare și grajduri, aceasta devenind sediul unei unități de elită. Nu cunoaștem data ridicării primei clădiri și nici cronologia evoluției ei în decursul secolului al XVIII-lea.

Limitele cartierului Orașul Nou au fost pe la mijlocul secolului al 18-lea următoarele: spre vest str. Samuil Micu - J. Calvin - Sulyok István - Simion Ștefan, spre nord Crișul Repede, spre est Piața Mare (Piața 1. Decembrie) - str. Crinului, spre sud str. M. Kogălniceanu. Limitele cartierului pe la sfârșitul secolului al 18-lea au fost următoarele: spre vest str. Lungă (Bradului?) - Roșiorilor - Retezatului, spre nord Crișul Repede, spre est Piața Mare (Piața 1. Decembrie) - str. Crinului - M. Kogălniceanu - Piața Cetății, spre sud str. Sucevei - zona străzilor Teiușanu - Semenicolui - Bradului.

*

În 1817 are loc o inundație devastatoare, care distruge podurile de pe Criș și o serie de clădiri din Orașul Nou, apoi în 1828 are loc un cutremur însă cea mai mare catastrofă care a afectat o mare parte din clădirile din Orașul Nou și în special cele din jurul Pieței Mici a fost incendiul din anul în 1836, în care au ars 178 case.

Contele Ludovic Rhedey donează în 1804 orașului grădina proprie de mari dimensiuni, din sud-vestul Orașului Nou, cu un lăsământ de 6000 de florini destinat întreținerii viitorului parc public. În apropiere a fost amenajată prima baie publică cu șase încăperi și apă caldă. Contele, comite al Bihorului a fost și cel care a introdus pentru prima oară iluminatul public al unei părți a străzilor orașului.

Fig. 11 Plan al Orașului Nou din 1820

Două poduri din lemn au legat în această perioadă cartierele de pe cele două maluri ale Crișului, cel din Piața Mică, realizat la începutul secolului și refăcut în 1851 și Podul Mare, construit în 1822, care se afla pe locul actualului pod Dacia.

Prima hartă modernă a orașului Oradea, bazată pe ridicări topografice minuțioase, este cea editată de Sándor Halácsy în 1859 la Viena. În exemplarul prezentat sunt cuprinse și propuneri de sistematizare și de deschidere a unor străzi prin reconfigurarea tramei stradale existente.

Perioada 1880-1918 – determinantă pentru întregul urbanism și arhitectura orădeană – se caracterizează prin impunerea unor reguli clare de urbanism, reciclarea în mare măsură a fondului construit anterior mai perisabil și mai modest (baroc și clasicist), densificarea fondului construit în zona centrală, uneori prin unificarea de parcele, mărirea regimului de înălțime a clădirilor, în special în nucleul istoric, apariția unor fronturi de străzi continue, inclusiv în zonele limitrofe centrului istoric, diversificarea funcțiunilor clădirilor, apariția principalelor

imobile cu funcțiuni publice administrative reprezentative, amenajarea malurilor Crișului Repede și construirea de noi poduri, modernizarea rețelei edilitare, a îmbrăcămînții rutiere și realizarea unor linii de tramvai și transport mărfuri intravilane, pavarea principalelor străzi, amenajarea de trotuare și scuaruri, amenajări de spații verzi, realizarea sistemului de iluminat public și inserarea unor elemente de mobilier urban, modernizarea prin imprimarea unui aspect urban a împrejurimilor.

Apar locuințe și cartiere sociale, destinate unor pături sociale de mijloc, muncitorime și categorii profesionale. Principalele parcuri existente și astăzi, sunt amenajate în această perioadă. Se reconfigurează spațiul dintre str. Principală din Olosig (str. Republicii) și capătul nordic al podului central. Un aport important la dezvoltarea urbanistică a orașului l-a avut primarul Karoly Rimler (1901-1919) respectiv Societatea Orădeană pentru Înfrumusețare Urbană, fondată în 1881.

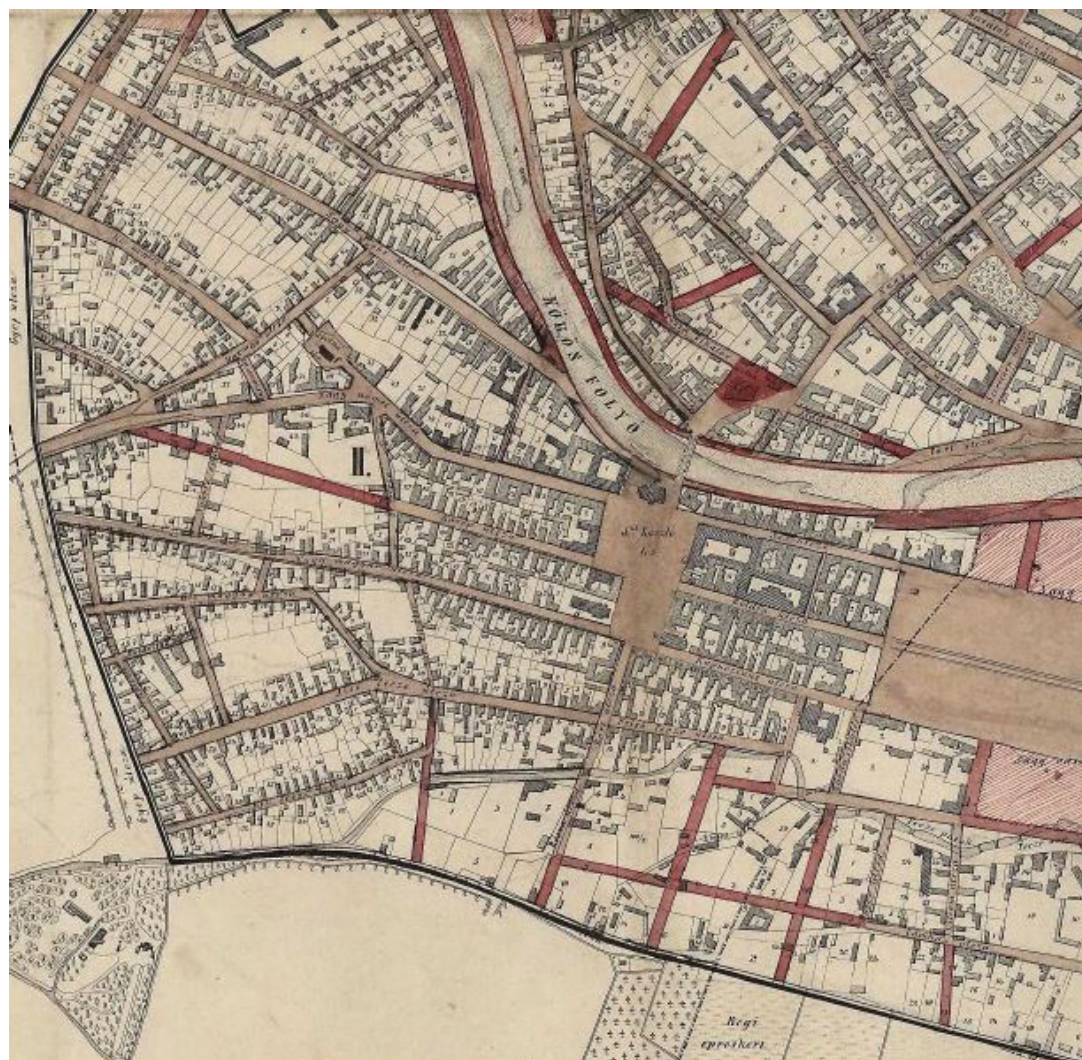

Fig. 12 Harta lui Sándor Halácsy din 1859 cu Orașul Nou

Se diversifică și dobândește un aspect determinant pentru imaginea urbei semnalistica, firmele luminoase și diferitele forme de publicitate stradală. Se instituie străzi noi, se acoperă cursurile unor pârâuri insalubre, se realizează un sistem modern de canalizare a apelor menajere și pluviale în zona centrală. Se dezvoltă într-o mică măsură și trama stradală și se reglementează țesutul urban la periferiile orașului. Se crează mai mult sau mai puțin organic spații, cvartaluri și zone industriale la sud de centru (zona str. Sucevei) respectiv în cartierul Velența și Subcetate.

Harta Orașului Oradea Mare publicată în 1890, realizată conform măsurătorilor cadastrale efectuate în 1887, editată de Berger Sámuel în 1890 ilustrează situația străzilor și parcelelor din perioada 1880-1890.

Printre realizările infrastructurale importante din această perioadă se remarcă construirea primelor poduri moderne peste Crișul Repede, în locul celor realizate din structură de lemn. În 1892 a fost lansat concursul pentru înlocuirea podului estic dintre Olosig și Piața Mare (actualul pod Dacia). Concursul pentru realizarea structurii metalice a fost câștigat de Fabrica de Utilaje grele și vapoare Danubius din Budapesta, iar construirea fundațiilor a fost încredințată firmei Miksa Neuschloss. Podul a fost demolat în anii 1950. Tema de proiect pentru Podul Mic dintre Olosig și Orașul Nou a fost întocmit de atelierul de proiectare al Primăriei, condus de David Busch în același an 1892, iar cererile de ofertă - cu concepția structurii cu grinzi cu zăbrele - precum și execuția au fost câștigate de Philip W. Nicholson.

Podul a fost inaugurat pe 24 august 1893 și a funcționat timp de jumătate de secol, fiind dinamitat în 1944. Podul vestic al orașului (cel de pe locul actualului pod Decebal) a fost construit în 1913, pe baza proiectului inginerului orădean Endre Altnöder, fundațiile fiind executate de firma locală Incze Lajos & Co., iar structura metalică de firma budapestană Weitzer. A supraviețuit până la inundația din 1981. În 1909 s-a lansat concursul pentru construirea unui pod pietonal în dreptul Parcului Milenar, care a fost câștigat de firma locală Incze Lajos & Co. (fundațiile) respectiv de Fabrica de poduri din Reșița a Companiei Feroviare de Stat Austro-Ungară.

Un element important care a determinat configurația nouă a orașului au fost lucrările de amenajare a cursurilor de ape, deoarece în funcție de aceste modificări a evoluat trama stradală.

Configurația orașului și evoluția sa urbană au fost determinate de destinul cursurilor de ape care îl străbat: Crișul Repede și trei pâraie dintre care pârâul Peța în partea de sud a orașului. Trama stradală s-a conturat și în funcție de cursul acestor ape, care au marcat configurația orașului în evoluția sa. Amenajarea malurilor Crișului Repede în zona centrală a schimbat aspectul orașului: în 1890, după inundație, a început amenajarea și pietruirea ambelor maluri ale Crișului Repede, între cele două poduri principale (podul dintre Piața Unirii și Piața Regele Ferdinand și Podul de pe Bulevardul Magheru.

Pârâul Peța a avut rolul cel mai important în oraș, atât pentru viitoarea dezvoltare urbană, cât și pentru economia orașului. La sfârșitul secolului al XIX-lea s-a pus problema amenajării Peței și construirii unui nou canal. Pârâul Peța, care curgea prin oraș, a fost întubat în 1910.

În ceea ce privește perioada interbelică, o intervenție importantă în cadrul urban și arhitectural, care a marcat centrul cartierului Orașul Nou a fost reamenajarea Pieței Unirii în

Fig. 13 Harta lui Berger Samuel din 1890 cu Orașul Nou

anii 1923-1924 sub forma unui scuar, cu spatii verzi in forme geometrice, elemente decorative (coloane, stâlpi, parapeti, borduri, jardiniere) din piatră naturala si ciment mozaicat, având în centru statuia Regelui Ferdinand. Proiectul a fost întocmit de arhitectul Duiliu Marcu. Este singura amenajare urbană de proporții în Oradea.

În vechiul intravilan, în zona centrală, care era deja dens construită, schimbările au apărut prin îndesirea fondului construit, prin, deschiderea de străzi noi. Acest lucru a fost legat de canalizarea, întubarea pârâului Paris, de utilizarea unor parcele mai mari libere, de schimbarea destinației unor terenuri, din funcțiune industrială în cea de locuit.

În fosta zona industrială de pe str. Sucevei, câteva terenuri au fost destinate construcțiilor de locuințe și au apărut străzi noi. La nord de cartierul Râțul Comandantului și la sud de str. Sucevei, au apărut astfel trei mici parcelări.

Zona cu străzil. Buzoianu, Mușcatei, Horvath Imre, Maiorescu, Cezar Boliac, Garoafei, Ulmului, Mihai Viteazu (parțial) s-a constituit tot în perioada interbelică, fiind una rezidențială. Parcelarea s-a constituit pe un teren care aparținea anterior zonei industriale de pe str. Sucevei (o parcelă mai mare a morii Emilia).

În diverse părți ale orașului, unde fondul construit nu era dens, s-au deschis noi străzi: str. Măcinului, parțial str. Călărașilor; str. Rachetei, str. D. Teiușanu.

După 1945 construirea blocurilor de locuințe și a altor clădiri noi în zona centrală a Orașului Nou, nu a alterat grav, nu a distrus fondul construit valoros. Construcții noi au început să fie realizate după 1950, mai ales din anii 1960. Inițial au fost construite blocuri pe terenurile libere, sau în spații cu densitate mică de construcții. Au fost ridicate imobile sub formă de plombe în centrul orașului sau construite șiruri de blocuri, sau edificii individuale, cu fronturi la străzile existente. Astfel de inserții au fost realizate la capătul estic al străzii T. Vladimirescu, unde între 1978-1990 a fost ridicat un bloc turn cu zece etaje, respectiv pe mai multe parcele dintre străzile Independenței și V. Alecsandri, unde a fost ridicată o fabrică de tricotaje.

Prima, blocul turn, cu trei aripi, construit la intersecția dintre str. Tudor Vladimirescu nr. 1 și str. Principatelor Unite, pe malul Crișului Repede, este o intervenție care a marcat puternic peisajul urban din centru, prin volumul impozant în context și regim de înălțime neadaptat specificului zonei.

În aceeași perioadă a fost demolată jumătatea vestică a cvartalului delimitat de str. Independenței, Piața Unirii și malul Crișului, intervenția fiind motivată de șubrezimea structurii portante a clădirilor de aici.

O modificare urbanistică importantă la limita estică a suprafeței studiate a fost în zona vechii piețe mari a orașului, teren care a fost transformat în parc - fostul parc 23 August, azi Piața 1 Decembrie. Alăturat, pe un teren neconstruit, între Piața 1 Decembrie - Str. M. Kogălniceanu - str. Crinului a fost construit un ansamblu de blocuri cu 4 etaje și un bloc turn (1960-1961).

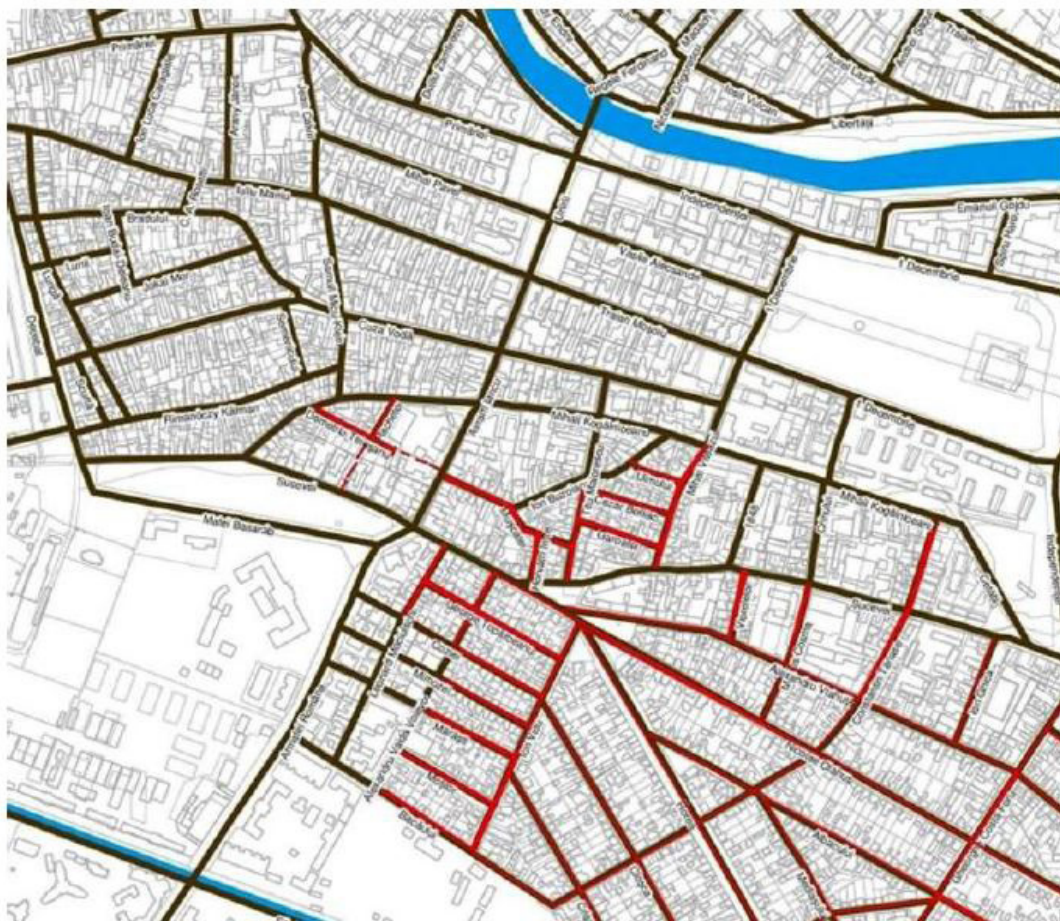

Fig. 14 Străzi și fronturi de străzi realizate în perioada interbelică la limita sudivestică a Orașului Nou (marcate cu roșu)

2.1.2. CARACTERISTICI SEMNIFICATIVE ALE ZONEI, RELAȚIONATE CU EVOLUȚIA LOCALITĂȚII

Analizând evoluția localității și impactul acesteia asupra Ansamblului urban observăm în mod special două caracteristici semnificative ale zonei: (1) imaginea urbană fragmentată și (2) utilizarea în majoritatea cazurilor ineficientă a resursei funciare (exceptând anumite cvartale bine închegate). Diferitele etape de evoluție au marcat imaginea urbană prin incoerență și fragmentare excesivă. Așadar, fondul construit a fost în mai multe rânduri parțial reciclat, care a adus cu sine un regim de înălțime și o densitate a utilizării funciare eterogenă.

Olosigul este un cartier al Ansamblului urban aparținând tipologiei țesutului urban medieval. Rețeaua de spații publice și trama stradală sunt distincte, separate, inițial definite de străzi cu traseu sinuos și profil strâmt, completate fiind ulterior în principal în a doua jumătate a secolului al XIX-lea respectiv prima parte a secolului trecut de bulevarde, artere

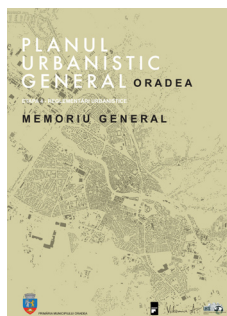
de circulație mai late/lărgite, sau de străzi-legături secundare, străpungeri locale ale țesutului urban. În zona principalelor artere – strada Republicii, Piața Ferdinand I etc. – o componentă morfotipologică valoroasă este parcelarul istoric alături de modul de ocupare a terenului asemănătoare celor specifice Orașului Nou (cvartale formate din suita incintelor create de imobile alăturate pe limitele de parcelă, cu aliniament de front de stradă continuu, închis).

Suplimentar în această entitate macromorfologică la nivel urban se regăsește o valoare a patrimoniului construit și parcelarul medieval (parcele alungite, adânci și înguste), cu modul de ocupare aferent (densitate și regim de înălțime mai mici) și pe alocuri cu segmente ieșite din aliniament (fragmente de țesut urban vechi păstrate izolat). Și în această zonă istorică mai multe imobile monument istoric sau cu valoare ambientală ridicată sunt repere arhitectural-urbanistice, accente vizuale parte din axe vizuale și perspective valoroase, consacrate la nivel urban, definitorii pentru ansamblul centrului istoric sau pentru întregul oraș. Pe lângă tipologiile prezente în Orașul Nou – piața urbană istorică reprezentativă, bulevardul orașului de secol XIX, piațetele mici, scuarul, grădina urbană sau promenada de-a lungul unui mal de râu – tipologia particulară de spațiu public valoros este cea a străzilor cu traseu sinuos din țesutul medieval păstrat, procesul de densificare din cea de-a doua jumătate a secolului al XIX-lea și din prima jumătate a secolului XX având un impact redus din punct de vedere morfologic la nivel urban. Astfel până în prezent în general zona este marcată de o eterogenitate și fragmentare morfologică excesivă, o subutilizare a resursei de terenului intravilan.

Orașul Nou este partea de oraș istoric de pe malul sudic al Crișului Repede, și face parte din tipologia țesutului urban specific orașului european istoric construit după un plan prestabilit în jurul locului de târg medieval în proximitatea cursului de apă și la distanță de cetatea fortificată, fiind densificat succesiv ulterior în perioada de până la jumătatea secolului al XX-lea, intervențiile începând din anii '60 și până în prezent reprezentând excepții în acest sens. Locurile de târg de odinioară constituie miezul morfologic, fiind nuclee în rețeaua de spații publice, în trama stradală definită de arterele de circulație majore (bulevarde ale orașului de secol XIX). Parcelarul istoric constituit reprezintă o altă componentă morfotipologică valoroasă alături de modul de ocupare a terenului – cvartale formate din suita incintelor create de imobile alăturate pe limitele de parcelă, cu aliniament de front de stradă continuu, închis.

Coerența imaginii urbane, în special la arterele de circulație și piețele urbane principale este conferită de densitatea urbană mai mare, de relativa omogenitate a fondului construit valoros, a regimului de înălțime (mai mare), de continuitatea fronturilor construite (aliniament). În acest context mai multe imobile monument istoric sau cu valoare ambientală ridicată sunt repere arhitectural-urbanistice, accente vizuale parte din axe vizuale și perspective valoroase, consacrate la nivel urban, definitorii pentru ansamblul centrului istoric sau pentru întregul oraș. Piața urbană istorică reprezentativă, bulevardul orașului de secol XIX, piațetele mici, scuarul, grădina urbană sau promenada de-a lungul unui mal de râu sunt tipologii de spații publice valoroase prezente și definitorii pentru morfologia Orașului Nou. Totuși procesul de densificare din cea de-a doua jumătate a secolului al XIX-lea și din prima jumătate a secolului XX nu a fost unul continuu, nefiind finalizat în mai multe zone de intervenție, astfel păstrându-se o eterogenitate și fragmentare morfologică excesivă.

2.2. CORELAREA CU ALTE DOCUMENTAȚII

Caracteristici semnificative privind evoluția teritoriului, repere privind evoluția spațială (extras din Planul Urbanistic General Oradea, 2012)

În urma evoluțiilor recente ale municipiului, aspectele care țin de dezvoltarea spațială pot fi sintetizate astfel:

LOCUIRE

- densitate a locuirii relativ echilibrată, la nivel de ansamblu;
- calitate a vieții (mediul rezidențial) peste media națională (relația locuire-dotări, niveluri de poluare, infrațonalitate);
- existența unor suprafețe vacante sau restructurabile în zona centrală și pericentrală, capabile să acomodeze un mixaj echilibrat locuire+servicii;
- persistența locuirii în zona istorică, în proporție semnificativă;

RELAȚII ÎN TERITORIU

- potențial turistic semnificativ în oraș și în împrejurimi, proximitatea imediată a unei stațiuni balneare cu tradiție;
- potențiale naturale și de patrimoniu amenințate sau nevalorificate (ex. culoarul Peța, pădurea Nojorid, cartiere tradiționale, ex. Episcopia Bihor);

GESTIUNEA ZONEI INTRAVILAN ȘI A RESURSELOR DE TEREN

- existența terenurilor construite dar subutilizate/utilizate neadecvat/abandonate în intravilan (aprox. 780 ha);

PROFIL ECONOMIC

- prezența unei forțe de muncă bine calificate în condițiile unui nivel scăzut de salarizare;
- rată a șomajului aflată sub media națională, pondere redusă a sărăciei;
- patrimoniu cultural și natural valoros, în oraș și în împrejurimi;
- pronunțat caracter multicultural și multietnic și multiconfesional;
- diminuare progresivă a rolului centrului tradițional al orașului în favoarea dezvoltărilor de periferie (centre de retail);

ELEMENTE DE MEDIU

- cadru natural valoros și diversificat, cu un important aport ecologic și factor de atractivitate turistică pentru oraș și pentru zona metropolitană;

- existența unor spații verzi de calitate, foarte apreciate de cetățeni;
- existența coridoarelor naturale aflate în lungul cursurilor de apă, în mod special Criș și Peța, avînd potențial de amenajare a unor spații verzi;
- nivel de poluare din surse active general aflat sub cotele admise;
- politici publice de realizare de spații verzi noi, respectiv de reabilitare a celor existente (Cetatea Oradea, Salca, Ciuperca, malurile Crișului etc.);
- deficit semnificativ de spații verzi amenajate în raport cu numărul de locuitori, față de cantumul stabilit prin OUG 114/2007;
- principalele spații verzi publice sînt concentrate în zona centrală a orașului;
- nevalorificarea deplină a potențialului ambiental, ecologic și urbanistic dat de coridoarele ecologice ale cursurilor de apă (Adona - întubare, Peța, Criș);
- rețea nedezvoltată de trasee turistice metropolitane, alternative la rețeaua rutieră națională, județeană și comunală;

ECHIPARE EDILITARĂ ȘI SERVICII PUBLICE

- acces ridicat al populației la serviciile de alimentare cu apă (92.88%) și canalizare (88.86%);
- servicii de calitate, dovedite de tendința descrescătoare a numărului de întreruperi în sistemul de alimentare cu apă, volumului de pierderi și numărului de reclamații justificate de la consumatori;
- acces ridicat la energie termică - 70% din populația municipiului beneficiază de alimentare cu energie termică în sistem centralizat;
- echipare bună cu unități medicale și de educație;
- canalizare pluvială deficitară, expunerea unor zone din oraș la inundații;
- dependența de combustibili fosili (cărbune și țiței) în alimentarea cu energie termică, folosirea rețelelor învechite, cu o stare critică de uzură, cu riscuri în exploatare și pentru poluarea aerului și solului;

ACCESIBILITATE ȘI MOBILITATE

- centura ocolitoare și rețeaua de artere și străzi interne preiau și distribuie în general cu succes traficul de penetrație (marfă și călători);
- stare foarte bună a carosabilului;
- majoritatea punctelor de conflict major (intersecții de pe rețeaua stradală majoră) sînt corect amenajate;
- barierele naturale (Crișul Repede) și cele artificiale (C.F.) sînt traversate într-un număr corespunzător de poduri/pasaje (unele în construcție);
- preocupări pentru satisfacerea necesarului de locuri de parcare: în zona centrală prin realizarea de parcaje multietajate, în cartierele de locuințe prin reorganizarea sistemului de parcaje la sol;
- o parte din traficul de tranzit vehicule călători pe axa Est- Vest (Cluj-Borș) și Nord-Sud/ Est (Satu Mare-Deva) se realizează prin rețeaua stradală interioară a municipiului, impactul

major manifestându-se în zona P-ța. Independenței și pe str. Gheorghe Magheru;

- locurile de staționare/parcare alocate pe carosabil reduc drastic capacitatea de circulație a străzilor și impun reglementarea excesivă a circulației pe sens unic;
- bariere structurale la scara orașului (CF, centura, Criș) îngreunează mobilitatea lentă (pietoni și bicicliști), afectând în primul rând cetățenii care nu dispun de mașini, copii și vârstnici și duc la izolarea unor cartiere față de zona centrală a orașului. Travesările pietonale ale acestor bariere sînt insuficient semnalate și amenajate, nesigure și în număr prea mic;
- rețea subdezvoltată de piste pentru bicicliști.

2.3. ELEMENTE ALE CADRULUI NATURAL ȘI CONSTRUIT

2.3.1. ELEMENTE CARE POT INTERVENI ÎN MODUL DE ORGANIZARE URBANISTICĂ

Relieful, rețeaua hidrografică, clima, condiții geotehnice, riscuri naturale*

* Extras din Planul Urbanistic General Oradea 2012)

2.3.1.1. Rețeaua hidrografică

Oradea este străbătută de la Est la Vest de râul Crișul Repede și de pârâul termal Peța. Crișul Repede are pe teritoriul orașului următorii afluenți: Paris, Adona, Crișul Mic și Pârâul Sălbatic. Crișul Repede străbate orașul prin centru, pe cele două maluri ale sale formându-se o luncă deosebit de importantă pentru calitatea climatului urban și pentru biodiversitate.

Datorită lucrărilor hidrotehnice de pe afluenți (Drăgan, Valea Iadului), dar mai ales de pe cursul Crișului Repede (acumulările hidroenergetice de la Lugaș și Tileagd), riscul de inundație pe teritoriul municipiului Oradea este foarte mic, nefiind necesară stabilirea unor zone inundabile.

Orice proiect de construcție pe malurile apelor are nevoie de avizul Administrației Bazinale de Apă Crișuri, el trebuind să respecte zona de protecție cu lățimea de 3 m începând de la limita albiei minore în cazul Crișului Repede, delimitată pe toată lungimea malului acestuia și pe toată lungimea dig-mal în cazul Peței.

2.3.1.2. Relieful

Categoriile de unități de relief

Situat la contactul Câmpiei de Vest cu Dealurile de Vest relieful se pliază pe structura geologică ce îl definește. Ca și unități de relief amintim în partea de vest Câmpia Crișurilor ce are ca subunități Câmpia Barcău – Biharia dezvoltată la contactul dintre Câmpia Crișurilor

și Dealurile Oradiei; Câmpia Miersigului dezvoltată în prelungirea Dealurilor din partea de sud a perimetrului (Dealul, Alparea, Dealul Viilor Cordău, Dealul Cornețu). Câmpia Barcău-Biharia, se extinde de sub Dealurile Oradiei și din dreapta văii Fâneața Mare până la graniță, iar pe direcția nord-sud se dezvoltă între Crișul Repede și Barcău. Este o câmpie complexă, cu un nucleu format dintr-un areal mai înalt și uscat (Câmpul Bihariei) la cca. 110 -130 m, pe care s-a format localitatea Biharia. Corespunde unui con aplatizat al Barcăului în parte și al Crișului Repede la nivelul terasei a 2-a (sau terasei 1 după Gh. Măhăra), având caracter de câmpie intermediară, dar mult mai zântă decât cele similare de la sud de Crișul Repede. În fapt este vorba și de o continuare a poalei glacisului Barcăului fragmentată de lunca văii Fâneața Mare. Sub deal are și aspect de glacis actual coluvio deluvial. Acestei câmpii i se poate atașa, dar ca o unitate distinctă Câmpia joasă a Borșului (numită de Gh. Măhăra, Câmpia Santăului). Câmpia Miersigului, se situează la sud de Crișul Repede și se întinde până la limita sudică a arealului. Are altitudini de 110 -120 m, fiind inclusă în categoria câmpiilor înalte. Este compusă din glacisurile și terasele Crișului Repede. În partea de nord-est se situează Dealurile Oradiei ce reprezintă treapta de trecere a Munților Plopișului către Câmpie. Altitudinile dealurilor cresc spre nord-est pornind de la valori de 131,8 m Dealul Rojas, 230 m Dealul Dorongos, 248 m Dealul Vântului până la 289,6 m Dealul La Grinda. Dealurile Oradiei se suprapun depozitelor panoniene mio-pliocene formate din nisipuri în alternanță cu argile nisipoase. Râul Crișul Repede împarte teritoriul în două străbătându-l de la est la vest. Crișul Repede a jucat un rol foarte important în definirea reliefului actual prin definirea în partea stângă a cursului a 7 terase : terasa de luncă (treapta I), terasa de luncă 2-3m (treapta II), terasa de 6-10 m, terasa de 15-20 m, terasa de 34-40 m, terasa de 50-60 m, terasa de 70-80 m. Terasele inferioare reprezintă locul în care orașul Oradea se dezvoltă. În partea dreaptă a cursului, versantul este subminat permanent de apele Crișului Repede ceea ce reprezintă cauza producerii alunecărilor de teren din zonă. Instabilitatea versantului a dus la limitarea extinderii orașului în această direcție. Cu toate acestea presiunea urbană a impus folosirea glacisului format la baza versantului din corpurile de alunecare.

Hipsometria

Pentru întocmirea hărților hipsometrice, ale expoziției versanților și pantelor, respectiv ale densității fragmentării au fost folosite hărți la scara 1: 25000. Arealul studiat se situează din punct de vedere al altitudinilor între 102,1 și 292,94 m. Se constată o distribuție inegală a treptelor altitudinale: 38,62% se situează între 102,1-125 m altitudine absolută, 42,55% între 125-150 m, 6,44% între 150-175 m, 5,48% între 175-200 m, 3,63% între 200-225 m, 2,04% între 225-250 m, 1,14% între 250-275 m, și doar 0,1% între 275-300 m. Se observă o scădere continuă a ponderilor altitudinilor odată cu creșterea acestora. Până la altitudinea de 200 m regăsim 93,09% din teritoriu.

Gradul de înclinare al versanților (Geodeclivitatea)

Alături de celelalte elemente morfometrice, înclinarea versanților, reflectă îndeaproape constituția litologică și structura, stadiile de evoluție a bazinelor hidrografice precum și caracterul modelării trecute și actuale. Înclinarea și conformația elementelor reliefului influențează procesele actuale de modelare, reflectând și modul lor anterior de acțiune.

Fig. 15 Relieful

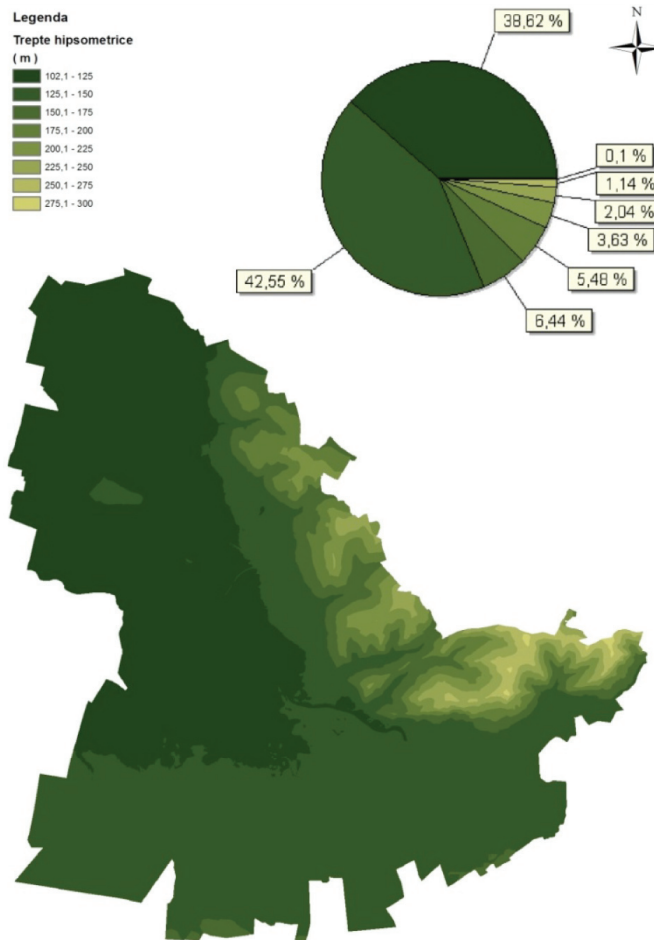

Fig. 16 Reprezentarea hipsometrică

Se poate observa faptul că 83,08% din arealul studiat se încadrează în categoria pantelor de până la 5°. Aceste areale sunt afectate de procese slabe de eroziune în suprafață. Ele pot fi utilizate ca terenuri arabile, dar și pentru construcții și căi de comunicație (șosele, căi ferate), ceea ce permite extinderea în condiții optime atât a perimetrelor locuite cât și a infrastructurii. Pantele cu valori între 5 și 14°, însumează 13,12% și sunt prezente în zona de dealuri precum și în frunțile teraselor. Aceste zone sunt utilizate frecvent pentru vii, livezi și fânețe. Construcțiile de case și căile de comunicație necesită lucrări speciale, cu toate acestea, datorită dezvoltării urbane parte din aceste zone la nordul orașului Oradea au fost ocupate cu construcții. Pantele cu înclinație mai mare de 140° nu sunt specifice zonei, ocupând totuși un procent de 3,20%, fiind prezente pe versantul drept al Crișului Repede unde apar frecvent alunecări de teren.

Expoziția versanților

Orientarea suprafețelor înclinate în raport cu durata insolației condiționează repartiția regimului caloric, a precipitațiilor atmosferice, a umidității aerului și solului, impulsionând în mod diferit procesele morfodinamice, particularitățile repartiției solului și vegetației și nu în ultimă instanță utilizarea terenurilor. Expoziția versanților alături de succesiunea anotimpurilor și de repartiția pantelor este un factor important în determinarea gradului de insolație. Expoziția versanților influențează gradul de însorire (lumina directă) sau umbrire (indirectă), prin alternanța dintre însorire și umbrire de la începutul până la sfârșitul zilei. După expoziție, versanții au regimuri de însorire-umbrire diferite, dar fenomenul se judecă prin compararea versanților cu orientări opuse. Există de asemenea diferențe între versanții deschiși și cei adăpostiți ai aceleiași orientări. Expoziția versanților este foarte importantă din punctul de vedere al rolului pe care îl joacă atât în evoluția reliefului cât și în stabilirea direcțiilor de dezvoltare a vetrei localităților. Suprafața cu panta de până la 3 grade (cvasi-orizontală) reprezintă 76,3% din teritoriul Unității teritorial administrative a Municipiului Oradea, iar pentru restul suprafețelor repartiția procentuală a expoziției este aproximativ egală, oscilând între valori de 1,24 % și respectiv 3,69%.

2.3.1.3. Clima

Temperatura aerului

Temperatura aerului la 2 m (la nivelul adăpostului meteo)

Prin influența pe care o exercită asupra celorlalte elemente climatice și implicit asupra vieții și activității umane, temperatura aerului reprezintă unul dintre elementele climatice importante, care înregistrează, în timp și spațiu, un grad mare de variabilitate.

Analiza și interpretarea datelor climatice privind temperatura aerului în arealul orașului Oradea prezintă o mare importanță, atât teoretică, pentru încadrarea într-o zonă climatică, cât mai ales practică. Analiza variațiilor temperaturii aerului este deosebit de importantă pentru o serie de activități socio-economice, prezentând o importanță deosebită pentru domeniul construcțiilor, pentru agricultură, industrie, transporturi etc. Datele privind temperatura aerului la Oradea au fost înregistrate la Stația Meteorologică, situată la 47002' lat. N și 210,54' long. E, la o altitudine de 136 m. Pentru analiza caracteristicilor și variațiilor

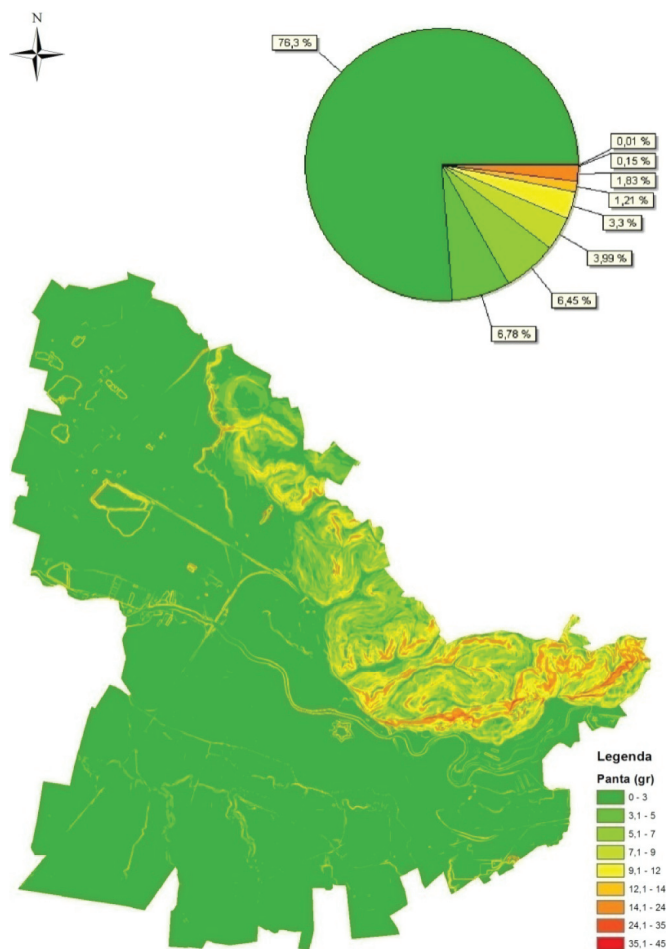

Fig. 17 Reprezentarea pantelor

temperaturii aerului la Oradea, am luat în considerare un număr de 43 de ani, în intervalul 1961 - 2003.

Temperatura medie anuală

Temperatura medie multianuală pentru intervalul 1961 - 2003, la Oradea, a avut o valoare de 10,30C, fapt ce pune în evidență situația orașului în zona climatului temperat continental. Situația stației meteorologice Oradea în exteriorul orașului, la aproximativ 2 km spre sud de perimetrul construit, face ca valorile temperaturii aerului să fie puțin influențate de structura suprafeței active a zonei construite.

Cea mai mare valoare medie anuală a temperaturii aerului, din perioada studiată, s-a înregistrat în anul 2007, fiind de 12,6°C, o valoare apropiată înregistrându-se în anul 2000, de 12°C. Temperatura medie anuală cea mai mică a fost de 9°C și ea s-a înregistrat în anul 1985. Analizând linia de tendință pentru intervalul de timp studiat (perioada 1961 - 2011) se constată o tendință de creștere a temperaturii medii anuale la Oradea, cu precădere în intervalul 2000-2011. Acest fapt poate fi explicat de creșterea orașului în suprafață, precum și prin intensificarea circulației rutiere în oraș și la periferia lui, constatându-se un trend ascendent a temperaturii medii anuale pentru ultimii ani, când a fost dată în folosință șoseaua de centură a orașului, șosea care traversează arealul din vecinătatea stației meteorologice.

Temperaturile minime și maxime absolute

Valorile extreme ale temperaturii aerului sunt valori care reprezintă limitele absolute între care a variat acest parametru climatic. Ele au un caracter întâmplător și se produc o singură dată în istoria stației meteorologice analizate, în condiții climatice excepționale care se instaurează la un moment dat.

Importanța lor este dată de faptul că ele indică valori care, odată produse, există probabilitatea atingerii și chiar depășirii lor. Chiar dacă aceste valori se produc în anumite condiții de circulație atmosferică un rol hotărâtor în apariția lor îl au condițiile geografice locale sau regionale.

Temperatura minimă absolută reprezintă valoarea cea mai scăzută a temperaturii aerului înregistrată în perioada de observații a stației meteorologice. Pentru stația meteorologică Oradea valoarea minimă absolută a temperaturii aerului a fost de $-29,2^{\circ}\text{C}$ și ea s-a înregistrat la data de 24 ianuarie 1942. Atingerea acestei valori a fost posibilă pe fondul unei circulații a maselor de aer dinspre nord și nord-est, generată de extinderea spre Europa Centrală și de Sud a anticiclonei Siberian. La stația meteorologică Oradea minima absolută anuală s-a înregistrat, în majoritatea cazurilor, în luna ianuarie, frecvența producerii acestora, în perioada de timp analizată (1961-2003), fiind de 53,5%. Temperatura maximă absolută reprezintă valoarea maximă înregistrată pe toată perioada de observații a stației, la un moment dat. La fel ca și temperatura minimă absolută are un caracter întâmplător, evidențiind valoarea care poate fi atinsă sau chiar depășită de temperatura aerului.

Temperatura maximă absolută la stația meteorologică Oradea a fost înregistrată în data de 20 iulie 2007, atingând valoarea de $41,9^{\circ}\text{C}$. La stația meteorologică Oradea temperatura maximă absolută anuală se înregistrează cu precădere în luna iulie, frecvența acesteia fiind de 46,5% din cazuri.

Umiditatea aerului

Umiditatea aerului este elementul climatic a cărui importanță este evidențiată de influența pe care acesta o exercită, în primul rând asupra sănătății umane. Cantitatea vaporilor de apă prezentă în aerul atmosferic influențează starea de sănătate a organismului uman, precum și evoluția și manifestarea celorlalte elemente climatice. În cazul climatului urban acțiunea concertată a umidității aerului cu alte elemente climatice (temperatură, nebulozitate etc.), dar și cu poluarea determină apariția unor situații de risc pentru sănătatea populației, studiarea și analizarea acestui element climatic căpătând astfel valențe practice deosebite.

Umiditatea relativă zilnică, lunară, pe anotimpuri

Regimul anual și lunar al umezelii relative

Umezeala relativă a aerului în arealul orașului Oradea prezintă caracteristici proprii determinate de poziția geografică a centrului urban în vestul țării unde se manifestă mai intens ca și în alte zone ale țării influențele climatului umed din vestul și sud-vestul continentului. Acest fapt determină valori relativ mari ale umidității relative medii anuale, cu o medie

multianuală de 76,9%.

Analizând regimul anual al umezelii relative se constată că acesta se caracterizează prin înregistrarea valorii maxime a mediei lunare iarna, în luna decembrie (88,3%) și a minimumului lunar în sezonul de vară, în luna iulie (69,6%). Mersul anual al umezelii relative este invers proporțional cu cel al temperaturii aerului.

Vânturile

Din punct de vedere practic analizarea și interpretarea datelor privind vântul au o mare importanță, acestea fiind utilizate în diverse domenii: la realizarea prognozelor meteo, în activitățile desfășurate în porturi și aeroporturi, în construcții, în funcție de viteza și direcția dominantă a vântului într-o anumită regiune se amplasează construcțiile industriale, în agricultură, în industria energetică, unde forța vântului poate fi utilizată ca resursă neconvențională etc.

La Oradea, viteza medie multianuală a vântului are o valoare de 2,9m/s. Analizând mersul anual al vitezei vântului, se constată că valorile cele mai mari ale mediilor lunare, de peste 3,0m/s, se înregistrează în sezonul rece al anului, în intervalul decembrie-aprilie. De altfel, cea mai mare medie lunară a vitezei vântului se înregistrează în aprilie, fiind de 3,4m/s. Acest fapt se explică prin dinamica activă a atmosferei din această lună, evidențiată și de valorile reduse ale calmului. Valorile mari ale vitezei medii lunare în lunile de iarnă sunt datorate contrastelor termice evidente între mase de aer cu caracteristici diferite, care determină și o valoare mare a gradientului baric orizontal, acesta determinând la rândul lui o creștere a vitezei vântului.

Frecvența anuală a vântului pe direcții și anotimpuri

În arealul orașului Oradea direcția și frecvența vântului pe anumite direcții stau sub influența determinantă a poziției orașului, a caracteristicilor reliefului, în primul rând al fragmentării și orientării acestuia, iar în cazul spațiului urban propriu-zis, determinante sunt configurația perimetrului construit, înălțimea clădirilor, lățimea și orientarea rețelei stradale etc.

Frecvența anuală și anotimpuală a vântului pe direcții

Din analiza și interpretarea datelor privind direcția vântului la Oradea, pentru perioada 1961-2003, rezultă că direcția dominantă a vântului este cea sudică, cu o frecvență de 18,0% din cazuri, o frecvență ridicată înregistrând și vântul din direcție Sud-Vest, cu 14,5%. Frecvența cea mai redusă o înregistrează vântul din direcția Nord-Est, Vest și Nord-Vest, a căror frecvență este de 4,9%, respectiv 6,1% și 5,2%. Numărul mediu multianual și frecvența vântului pe direcții, la Oradea:

Direcția	N	NE	E	SE	S	SV	V	NV	Calm
Nr.med. Cazuri	11,5	6,0	9,5	13,5	22,1	17,7	7,5	6,3	28,2
Frecvența (%)	9,4	4,9	7,8	11	18	14,5	6,1	5,2	23,1

Topoclimatele din intravilan (hartă și climograme) Complexitatea mare a structurii urbane, tipul de materiale de construcție și culorile lor, determină mari variații ale albedoului în interiorul orașului care duc la diferențieri ale elementelor meteorologice la nivel topo și microclimatic între diferitele sectoare și zone ale orașului. În tabelul de mai jos sunt cuprinse câteva dintre diferențele semnalate între valorile elementelor climatice, dintre așezările urbane și cele rurale din imediata vecinătate:

Durata de strălucire a Soarelui	5 - 15% mai scăzută
Temperatura medie anuală	0.5-1.0 °C mai ridicată
Temperatura maximă iarna	1 - 2 °C mai ridicată
Durata înghețului	2 - 3 săptămâni mai redusă
Umiditatea relativă iarna	2% mai scăzută
Umiditatea relativă vara	8 - 10% mai scăzută
Cantitatea totală de precipitații	5 - 10% mai mult
Numărul zilelor ploioase	10% mai mult
Numărul zilelor cu ninsoare	14% mai puțin
Nebulozitatea	5 - 10% mai mare
Frecvența ceții iarna	100% mai mare
Cantitatea nucleelor de condensare	de 10 ori mai mare

Fig. 1 Diferențe climatice între zonele urbane și cele rurale din vecinătatea lor.

Sursa: www.metoffice.gov.uk

Importanța acestor procese în crearea unui climat specific în așezările urbane, precum și intensitatea și modul lor de manifestare, determinând diferențieri chiar în interiorul orașului, depind de rândul lor de anotimp, de structura și profilul suprafeței urbane, stând în același timp sub influența condițiilor meteorologice manifestate în regiunea în care este amplasat orașul. Diferențele termice dintre oraș și zona sa înconjurătoare duc la individualizarea, deasupra orașului, a unei pături de aer mai cald și mai puțin dens, a cărei structură, compoziție și aspect depind de profilul „reliefului urban”. Se vorbește azi de „insula de căldură urbană”, care se individualizează deasupra orașelor. Cauzele care duc la formarea insulei de căldură deasupra orașelor sunt numeroase și complexe, dintre acestea pot fi amintite:

- degajarea în aerul atmosferic a unei importante cantități de căldură de la obiectivele industriale, locuințe și autovehicule;
- absorbția căldurii de către betoane, asfalt, cărămizi și alte materiale de construcții în timpul zilei și degajarea acestora în atmosfera joasă pe parcursul nopții;
- reflectarea puternică a radiației solare de către construcțiile din sticlă și de către ferestrele clădirilor, care au un albedou ridicat;

- prezența în aerul atmosferic a substanțelor poluante provenite de la circulația automobilelor, poluarea casnică și din industrie, care se constituie în nuclee de condensare, ceea ce duce la o creștere a nebulozității și la formarea ceții urbane, care reduc radiația;
- absența relativă a apei din zonele urbane face ca energia calorică să fie consumată în cantități reduse pentru evapotranspirația plantelor, iar cea mai mare parte a ei să contribuie la încălzirea aerului din atmosfera inferioară;
- lipsa unor curenți puternici de aer (viteza redusă a vântului) care să determine o dispersare a căldurii și a poluanților spre zonele învecinate. Insula de căldură urbană apare astfel bine definită în cazul regimurilor anticiclonice stabile, sub formă de cupolă, iar atunci când atmosfera este caracterizată de instabilitate, cu o dinamică activă a atmosferei, aceasta poate avea aspect de „pană”.

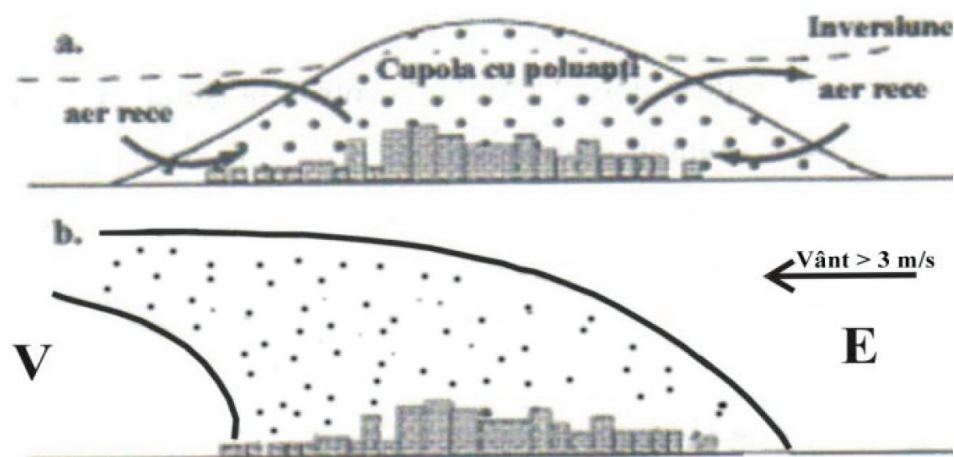

Fig. 18 Aspectul insulei de căldură urbană, în cazul unei atmosfere poluate, a. în regim anticiclonic, b. într-o situație cu dinamică activă a atmosferei (după www.metoffice.gov.uk)

În general, cele mai mari valori ale temperaturii aerului sunt înregistrate în zona centrală a așezării urbane și scad ușor spre periferie. Cu toate acestea la nivelul fiecărui oraș se pot individualiza mai multe nuclee ale insulei de căldură, centrate în general pe cartierele rezidențiale de blocuri, cu densități mari ale clădirilor și pe zonele industriale, iar temperaturile mai reduse sunt specifice arealelor ocupate cu vegetație (parcurile), zonelor rezidențiale de la periferie, cu construcții mai puțin dense și zonelor comerciale.

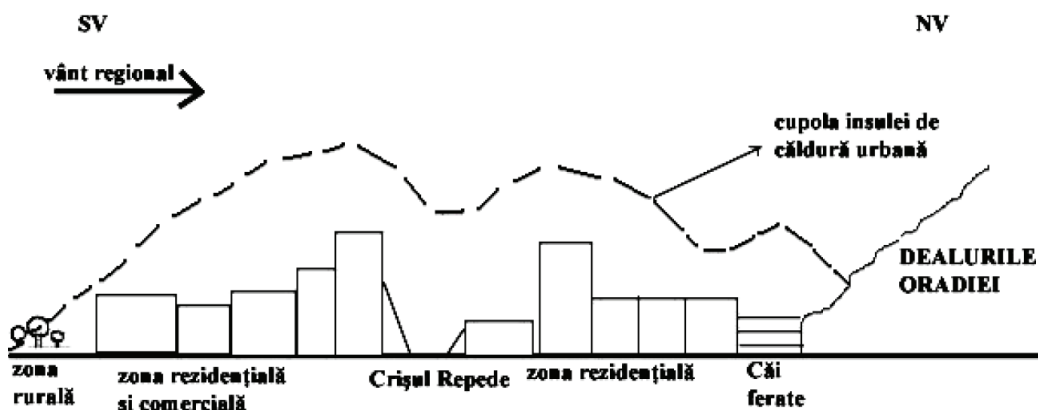

Fig. 19 Schema posibilei insule de căldură urbană a orașului Oradea

În urma analizei structurii suprafeței active a zonei orașului Oradea, precum și a analizării și interpretării datelor climatice culese din diferite puncte ale orașului, în timpul realizării profilelor topoclimatice, a fost posibilă realizarea unei schițe de hartă topoclimatică. Diferențierile spațiale ale structurii suprafeței active au pus în evidență existența în arealul orașului Oradea a două **topoclimatice complexe**: topoclimatul de câmpie și topoclimatul de dealuri.

Topoclimatul de câmpie este determinat de altitudinile reduse, extinderea teritorială mare, o uniformitate relativă, larga deschidere spre toate direcțiile și lipsa unor obstacole în arealul periurban, ceea ce permite o bună circulație a aerului, precum și de prezența unei vegetații naturale de talie joasă și a culturilor agricole. Aceste caracteristici determină înregistrarea unor temperaturi mai ridicate în timpul verii, cu 1,5°C până la 3°C, față de zona Dealurilor Oradiei, în funcție de compoziția suprafeței active și de orientarea versanților. Iarna, asocierea teritorială dintre câmpie și deal în arealul orașului Oradea pune în evidență înregistrarea unor situații cu inversiuni termice, care de altfel pot fi posibile pe tot parcursul anului, însă cu o manifestare mai pronunțată în sezonul rece. În situațiile cu inversiuni termice temperatura înregistrată în câmpie este mai scăzută cu până la 4°C față de cea înregistrată în zona Dealurilor Oradiei, așa cum a fost și cazul inversiunii din perioada 9-10 februarie 2005, prezentată în capitolul anterior.

De asemenea umezeala aerului are valori mai reduse față de zona dealurilor, însă valorile acestui parametru climatic diferă mult în cadrul topoclimatului de câmpie în funcție de structura suprafeței active. Astfel, în perimetrul construit valorile umidității relative au valori mai reduse cu până la 20 -30%, față de zona de câmpie cu vegetație și culturi agricole.

În cadrul topoclimatului de câmpie vântul are viteze mai mari, iar larga deschidere a unității de relief permite modificări frecvente ale direcției vântului. Prezența Crișului Repede în zona de câmpie favorizează canalizarea curenților de aer de-a lungul râului, o creștere ușoară a umidității relative, precum și scăderea temperaturii aerului în imediata sa vecinătate. Cantitatea medie anuală de precipitații este mai redusă în zona de câmpie (600 - 620 mm/an) față de cea a dealurilor (630-650 mm/an) (Gr.,Pop, 2005), știut fiind faptul că valorile cantităților de precipitații cresc odată cu altitudinea.

Topoclimatul dealurilor are caracteristici proprii impuse de altitudinile mai ridicate, o relativă neomogenitate a suprafețelor, gradul mare de fragmentare, înclinarea pantelor, expoziția versanților, prezența unor obstacole orografice, care modifică atât viteza cât și direcția curenților de aer.

Temperatura scade odată cu altitudinea înregistrându-se o diferență de 1-20C, față de zona câmpiei. Aceste valori sunt caracteristice mediilor diurne, rezultate în urma realizării profilelor topoclimatice, pentru toate anotimpurile. În situațiile de inversiune termică, înregistrate în anotimpul rece, temperatura aerului are valori mai ridicate în zona de deal.

Umezeala relativă înregistrează creșteri ale valorilor odată cu altitudinea, dar și datorită suprafețelor extinse ocupate cu vegetație naturală sau culturi agricole, care contribuie la aceste creșteri prin fenomenul de evapotranspirație. Aceste diferențe pot atinge valori de până la 10-20%, valoarea maximă diurnă a acestor diferențe înregistrate în cadrul profilelor topoclimatice, realizate în condiții de regim anticiclonic, deci caracterizat de valori reduse ale umidității relative, a fost de 6%. Se remarcă o situație diferită în cazul inversiunilor termice, din sezonul rece, când umiditatea aerului este mai redusă în zona dealurilor, datorită temperaturilor mai ridicate de aici.

În cadrul topoclimatului de deal și precipitațiile atmosferice înregistrează creșteri odată cu altitudinea.

*Analiza în detaliu a suprafeței active din arealul orașului Oradea a evidențiat marea sa variabilitate și a condus la identificarea mai multor **topoclimat elementare**.*

Topoclimatul zonelor rezidențiale cu clădiri înalte (blocuri) se găsește localizat în Oradea în zona cartierelor „Nufărul”, „Rogerius”, în vecinătatea marilor bulevarde: calea Aradului, b-dul Magheru, b-dul Dacia, b-dul Decebal etc.

În zonele cu structuri compacte de blocuri de locuințe temperatura aerului este mai ridicată comparativ cu zonele verzi din interiorul orașului, sau cu zonele cu clădiri de înălțime redusă, mai ales că între blocuri suprafețele ocupate de vegetație sunt foarte reduse. Umiditatea aerului are de asemenea valori reduse, materialele de construcție folosite fiind impermeabile determină o scurgere rapidă a apei provenite din precipitații spre sistemul de canalizare, iar suprafețele reduse acoperite cu vegetație nu determină o creștere semnificativă a acesteia prin evapotranspirație. Astfel zonele ocupate cu clădiri înalte beneficiază de valori mai reduse cu 15-20% ale umidității aerului comparativ cu zonele unde spațiile verzi au suprafețe extinse. În zona compactă de blocuri din sudul orașului, grupate în cartierul „Nufărul”, în timpul realizării unuia dintre profilele topoclimatice, a avut valori ale mediei diurne a umidității aerului cu aproape 15% mai reduse față de zona campusului universitar, unde clădirile sunt rare, iar vegetația ocupă suprafețe extinse. În zonele rezidențiale cu clădiri înalte vântul suferă modificări importante, atât în ce privește direcția, cât și viteza. Clădirile înalte se constituie în adevărate obstacole în calea curenților de aer, aceștia fiind obligați să își modifice direcția și viteza în preajma acestora.

Topoclimatul zonelor rezidențiale cu clădiri joase (case) este determinat de o structură a suprafeței active diferită și mai complexă față de cea a zonelor cu construcții înalte. Zonele cu construcții compacte joase beneficiază de o omogenitate mai mare a suprafeței active, în ce

privește linia profilului. Acest tip de topoclimat se găsește localizat atât în centrul orașului, cât și în cartierele mărginașe, **reprezentativă fiind zona din centrul orașului, arealul cuprins între Parcul Petöfi, și Crișul Repede, respectiv zona Primăriei Oradea.** Datorită faptului că aceste clădiri joase sunt așezate una lângă cealaltă, fenomenul de umbrire determină o scădere a cantității de radiație solară recepționată direct de suprafața terestră, cea mai mare parte a acesteia fiind absorbită la nivelul acoperișurilor. Materialele de construcție utilizate prin fenomenul de absorbție a energiei solare și transformarea ei în energie calorică, contribuie la încălzirea aerului din imediata vecinătate a construcțiilor. Mișcarea aerului pe orizontală este mult diminuată în spațiul microclimatic, valorile vitezei vântului și direcția acestuia suferind transformări evidente. Compactitatea zonelor de case determină o reducere a vitezei vântului, aceasta înregistrând, în schimb, intensificări de-a lungul străzilor, determinate de procesele de egalizare a valorilor termice între diferite spații din interiorul zonei. Direcția vântului este de asemenea determinată de orientarea rețelei stradale, de-a lungul căreia se canalizează curenții de aer.

Umiditatea aerului are și ea valori reduse. Suprafețele ocupate cu spații verzi sunt reduse, ușor mai mari ca și în cazul zonelor compacte cu construcții înalte, ceea ce determină valori mai mari ale umidității comparativ cu zonele de blocuri, însă mai reduse față de cele ale spațiilor verzi extinse sau a zonelor rezidențiale periurbane, unde spațiile verzi sunt mai extinse, iar construcțiile mai rarefiate.

Topoclimatul marilor bulevarde este determinat în primul rând de orientarea, direcția și deschiderea acestora. Bulevardele permit o canalizare a curenților de aer de-a lungul lor, fapt ce determină o intensificare a vitezei vântului și o mai bună aerisire a zonelor din imediata lor vecinătate. Intensificarea vitezei vântului, precum și scurgerea liniară de-a lungul bulevardelor, favorizează scăderea temperaturii aerului și creșterea umidității acestuia, prin pătrunderea aerului mai rece și mai umed din zonele periurbane. De asemenea, prezența marilor bulevarde determină reducerea contrastelor termice de-a lungul lor și dintre diferitele zone ale orașului.

Topoclimatul intersecțiilor mari, parcărilor și spațiilor largi prezintă caracteristici determinate de structura suprafeței active. Zonele ocupate de intersecții, parcuri și spații largi din interiorul orașului au o suprafață activă caracterizată de prezența suprafețelor extinse de beton și asfalt, care se încălzesc mult pe timpul zilei. O altă caracteristică a acestor zone este gradul ridicat de poluare, determinat de transportul auto, știut fiind faptul că în zona marilor intersecții și a parcărilor ambalarea motoarelor autovehiculelor favorizează pătrunderea în aerul atmosferic a numeroase substanțe poluante.

Astfel de intersecții mari, parcuri și spații largi se găsesc localizate în centrul orașului, zona Bisericii cu Lună (Piața Unirii), zona „Cele Trei Crișuri”, zona Pieței Agroalimentare Centrale (Piața Mare), zona Pieței Agroalimentare de Vest („Piața Rogerius”), intersecția din apropierea Crișul - Supermarket, intersecția din apropiere de McDonalds - Nufărul, parcare din fața Sălii Sporturilor „Antonio Alexa” etc. Încălzirea puternică a suprafețelor din asfalt și beton, la care se adaugă și prezența poluanților, duc la o creștere a temperaturii aerului în stratele de aer din apropierea solului, fapt ce duce la apariția contrastelor termice dintre aceste zone și cele învecinate, acestea determinând la rândul lor mișcări pe orizontală a maselor de aer. Lipsa unor obstacole fac ca aceste mișcări să aibă un caracter turbulent,

apărând uneori vârtejuri, care ridică în atmosferă praful, determinând astfel o reducere a transparenței aerului.

Topoclimatul spațiilor verzi este caracterizat de valori mai reduse ale temperaturii aerului, datorită lipsei unor suprafețe extinse de beton, asfalt și sticlă, care ar determina creșteri ale acesteia. Arealele ocupate de spații verzi în interiorul orașului sunt cele ale parcurilor, grădinii zoologice, cimitirului municipal, iar în partea de sud se individualizează ca o zonă verde cu caracteristici climatice proprii zona aeroportului.

Am inclus la spații verzi și zona campusului universitar întrucât suprafețele ocupate cu construcții sunt mai restrânse decât cele ocupate cu vegetație, iar densitatea clădirilor este redusă. Vegetația arboricolă este cea care imprimă cele mai importante caracteristici climatice în cazul parcurilor și a grădinii zoologice, și într-o oarecare măsură, și a zonei campusului universitar. Astfel, temperatura aerului înregistrează, cu precădere în sezonul cald al anului, valori mai reduse cu 2-3°C, față de zonele rezidențiale, acest fapt fiind evidențiat de măsurătorile instrumentale realizate în cadrul profilelor topoclimatice. În arealul spațiilor verzi amplitudinile termice diurne au valori mai reduse.

În cadrul zonelor extinse ocupate de spații verzi se înregistrează creșteri semnificative ale umidității relative a aerului, determinate de intensitatea manifestării fenomenelor de evapotranspirație. Viteza vântului în interiorul parcului este mult diminuată, datorită vegetației arborescente care se constituie într-un obstacol în calea curenților de aer, înregistrându-se însă o creștere a acesteia la periferie. La nivelul orasului Oradea se mai intalnesc și alte tipuri de topoclimat elementare cum sunt:

Topoclimatul zonelor cu rețea densă de căi ferate se întâlnește în partea sud-estică a orașului, în zona triajului și a gării „Velența”, în zona Gării Centrale, precum și în zona industrială de nord-vest și în zona triajului din vestul orașului, caracteristicile lui fiind imprimate de prezența pe suprafețe mari a șinelor metalice de cale ferată. Acesta se caracterizează prin temperaturi mai ridicate vara, datorită încălzirii excesive a șinelor de cale ferată și a vagoanelor metalice staționate în triaje sau gări.

Aerul din imediata vecinătate a șinelor metalice se încălzește puternic și intră într-o mișcare atât pe verticală cât și pe orizontală, realizându-se astfel schimbul între aceste mase de aer și cele de deasupra lor sau din vecinătate, cu temperatură mai scăzută. Acest fapt determină astfel apariția vârtejurilor locale de aer, cu intensități și direcții diferite.

Topoclimatul zonelor comerciale urbane este specific zonelor din imediata vecinătate a marilor centre comerciale sau a zonelor cu depozite de mărfuri.

Topoclimatul zonelor comerciale periurbane se diferențiază de cel al zonelor comerciale urbane prin situarea lor la marginea orașului, fapt ce le permite o mai bună aerisire și prin suprafețele mai mari pe care le ocupă.

2.3.1.4. Riscuri naturale

Zonele de risc naturale (alunecări de teren, torențialitate) se află preponderent (defapt în exclusivitate) în arealul deluros, acolo unde terenurile sunt abandonate nemaifiind supuse lucrărilor agricole, în sectoarele joase, de albă majoră și minoră aferente Crișului Repede,

Regionarea topoclimatică a orașului Oradea

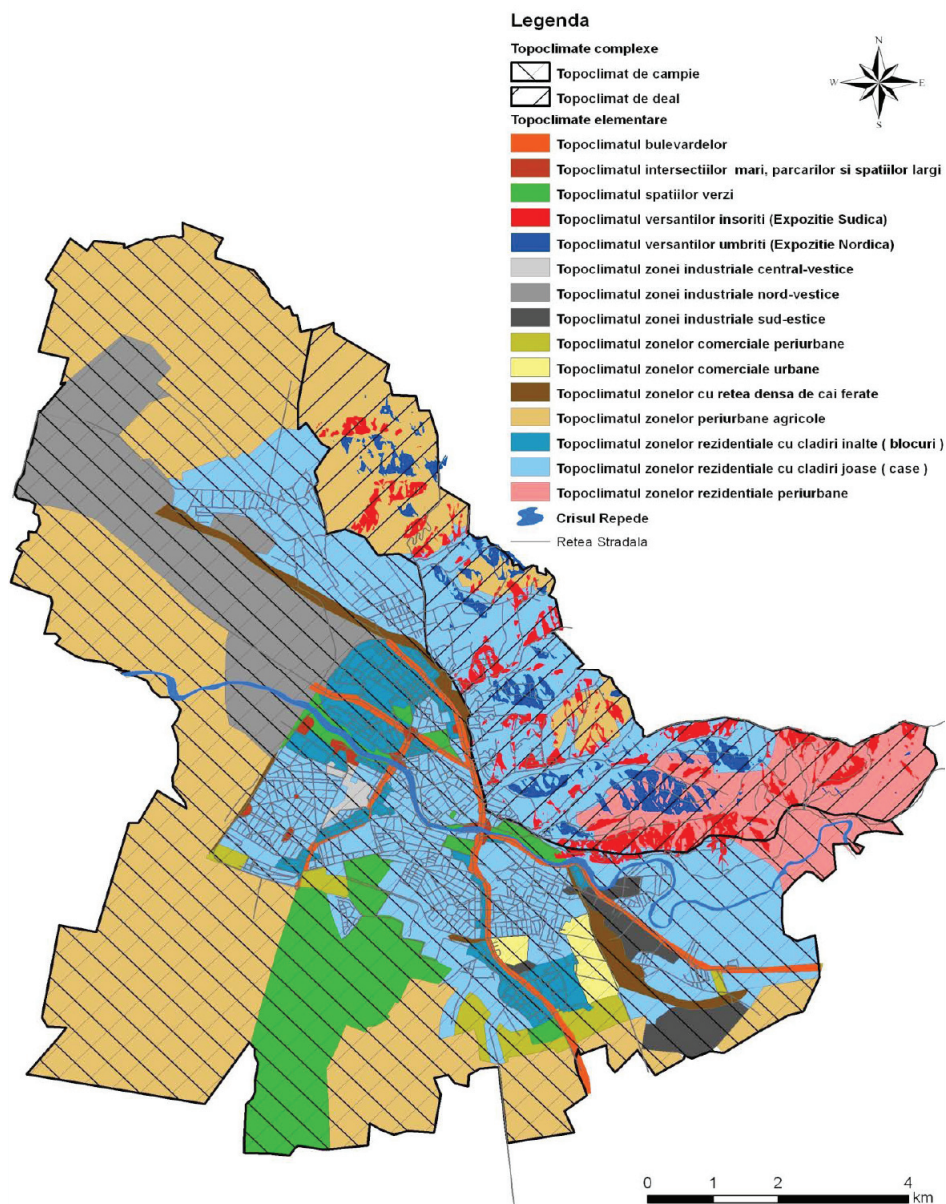

Fig. 20 Schiță de hartă topoclimatică a zonei orașului Oradea

sau în cartierele rezidențiale nou create. Acestea nu au însă repercusiuni directe asupra subzonelor care sunt subiectul acestui memoriu.

2.3.2. CARACTERISTICI SEMNIFICATIVE ALE ZONEI

* Extras din Studiul de fundamentare

2.3.2.1. Peisaj urban, peisaj cultural*

Spațiul urban istoric un peisaj cultural complex

Zona construită protejată din Oradea are un rol important în definirea identității întregului oraș. Peisajul cultural este unul specific, cu caracter complex. Acest tip de peisaj este prezent separat sau împreună cu peisajul natural. Putem identifica prezența simultană a mai multor tipuri de peisaj, de unități de peisaj. Dintre acestea se disting următoarele: unitatea de peisaj al malurilor Crișului Repede, unitatea de peisaj aferentă cetății etc.

Orașul istoric Oradea, zona construită protejată (ansamblul urban istoric), și în cadrul acesteia spațiul urban istoric este un peisaj cultural complex.

Caracterul complex decurge din relațiile de interdependență între diferitele elemente de cadru construit și cadru natural. Astfel de exemplu Piața Unirii se poate interpreta doar împreună cu malul Crișului Repede. Sunt importante perspectivele dinspre și înspre malul de apă, imaginea malului de râu având ca fundal imaginea, silueta Orașului Nou, respectiv a cartierului Olosig. Puncte de belvedere în zona construită protejată, axele vizuale importante și siluetele valoroase joacă de asemenea un rol important.

Componenta culturală-socială a tipologiilor complexe sunt înțelese în ideea continuității urbane. Coexistența tipologiilor complexe istoric constituite sunt elemente indispensabile ale continuității urbane în orașul istoric (european).

Una dintre problemele majore ale peisajului urban în general este lipsa unei limite clare a mediului construit, cauzată de dezvoltarea urbană, de extinderea necontrolată a orașului în anumite zone, problema care afectează indirect și calitatea spațiului public din zona centrului istoric (perspective "poluante", vizual nefavorabile). Extinderea mediului construit în defavoarea mediului natural, prin creșterea zonei rezidențiale în lipsa oricărei concepții generale, directoare, dublată de „prăbușirea” unor arii însemnate din centrul istoric, creează dificultăți de durată în dezvoltarea coerentă a orașului.

Perspective valoroase sunt puse în pericol datorită amplasării nefavorabile a unor clădiri, sau calității arhitecturale slabe a acestora. Elemente naturale importante în relația oraș - peisaj (curs de apă) deseori nu sunt sau sunt insuficient puse în valoare, sau cele cu perspective valoroase periclitare de construcții noi ca elemente de fundal.

Potențialul de dezvoltare

Datorită lipsei riscurilor naturale, malurile Crișului Repede reprezintă un potențial de dezvoltare al orașului împreună cu elementele construite de patrimoniu existente.

2.4. ÎNCADRAREA ÎN LOCALITATE

2.4.1. POZIȚIA ZONEI FAȚĂ DE INTRAVILAN ȘI FAȚĂ DE ANSAMBLUL URBAN CENTRUL ISTORIC

Subzonele SZCP020, SZCP031 și SZCP032 se află în cadrul Ansamblului Urban Centrul Istoric Oradea, având o suprafață de 107.3968 ha. Limitele acestor zone la nord sunt strada Menumurut (dar incluzând clădirea Caritasului romano-catolic), Piața Ion Creangă, Bulevardul Dacia, Parcul Petöfi Sándor, în sud și vest malul drept al Crișului Repede iar în partea de est strada Republicii, și limita vestică a parcelelor blocurilor de locuințe de pe Bulevardul General Gheorghe Magheru.

Subzonele SZCP01, SZCP02 și SZCP04 se află în cadrul Ansamblului Urban Centrul Istoric Oradea, având o suprafață de 100.367 ha. Limitele acestor zone la nord sunt malul stâng al Crișului Repede, Piața Cazărmii, în sud strada Sucevei, în vest fundurile de lot ale străzii Lungi, linia paralelă cu Bulevardul Decebal, strada Roșiorilor, fundurile de lot ale străzii Călărașilor, strada Principatelor Unite iar în est Piața Emanuil Gojdu, Parcul 1 Decembrie.

2.4.2. RELAȚIONAREA ZONEI CU LOCALITATEA: ACCESIBILITATE, COOPERARE ÎN DOMENIUL EDILITAR, SERVIREA CU INSTITUȚII DE INTERES GENERAL

a. Accesibilitate înspre centru:

Aspecte favorabile / nefavorabile

- barierele naturale (Crișul Repede) și cele artificiale (C.F.) sunt traversate într-un număr corespunzător de poduri/pasaje (unele în construcție);
- drumul teritorial principal (național) E79: legătura cu sud-vestul, sudul țării prin Arad;
- rețeaua stradală a Municipiului este caracteristică orașelor cu veche istorie, cu structura diferențiat definibilă (pe cartiere). Astfel, cartierele Olosig, Orașul Nou, Sub Cetate și Velența sunt caracterizate de rețele stradale amorfe (nesistematizate) dense și cu străzi înguste;

b. Cooperare în domeniul edilitar:

- rețelele edilitare (apă, canalizare, gaz etc.) funcționează la nivelul întregului oraș, fiind interconectate/integrate în rețeaua națională corespunzătoare.

c. Servirea cu instituții de interes general:

Majoritatea instituțiilor publice de interes general se află în ZCP, acestea fiind servicii publice administrative, financiare, comerciale, de educație, sănătate și sociale etc. În timp ce instituții de educație sunt prezente și în afara Ansamblului istoric urban, instituții administrative (precum tribunalul, primăria etc.) sunt prezente doar în centru.

Fig. 21 Ilustrare plan de încadrare în Municipiul Oradea

LEGENDA

	LIMITA ZONEI DE STUDIU
	LIMITA ANSAMBLULUI URBAN PROTEJAT
	LIMITA UNITĂȚII TERRITORIALE DE REFERINȚĂ
	CURS DE APĂ

	TERITORIU INTRAVILAN
	TERITORIU EXTRAVILAN

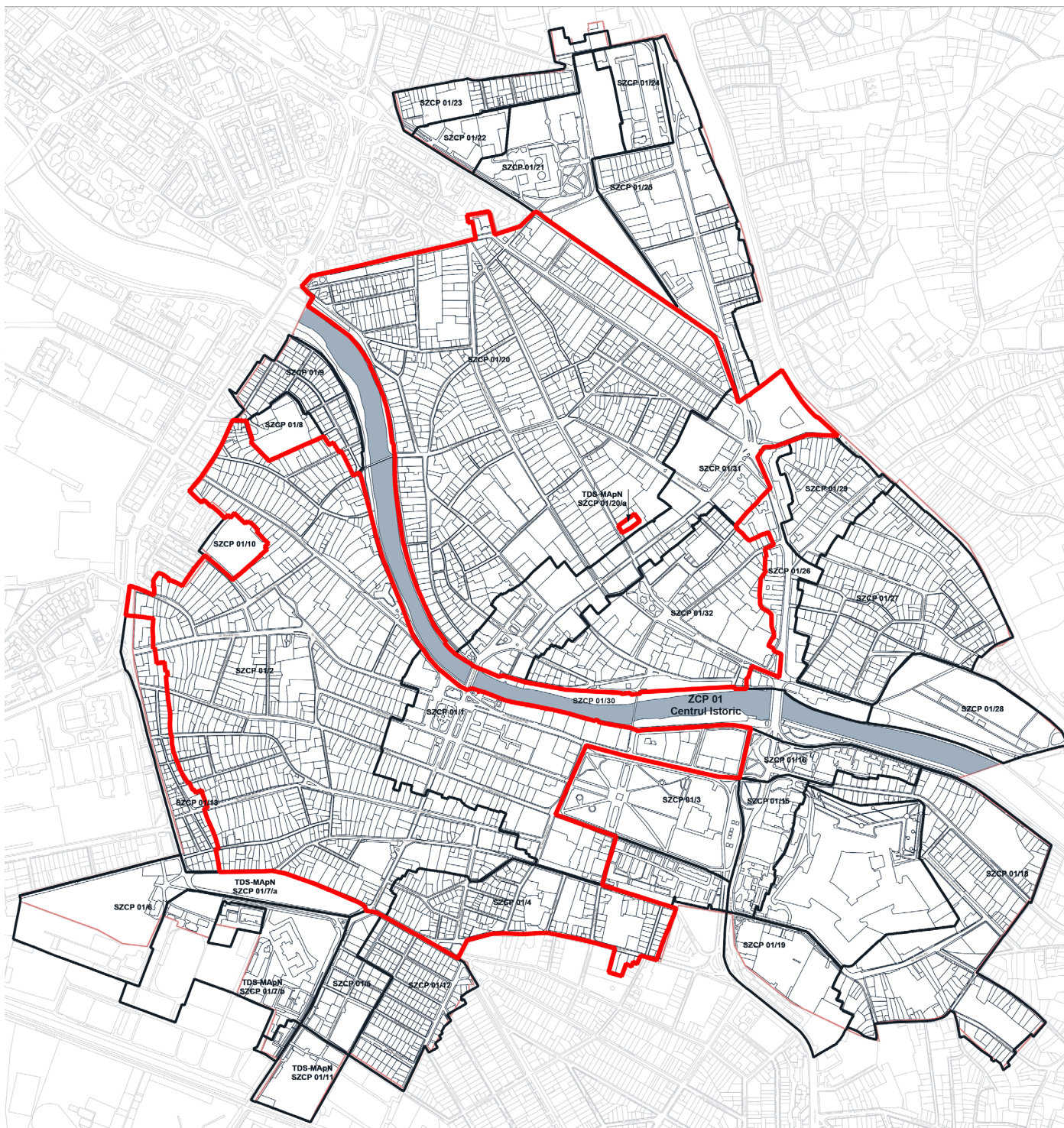

Fig. 22 Ilustrare plan de încadrare în Ansamblul urban centru istoric Oradea

LEGENDA

	LIMITA ZONEI DE STUDIU
	LIMITA ANSAMBLULUI URBAN PROTEJAT
	LIMITA UNITĂȚII TERITORIALE DE REFERINȚĂ
	CURS DE APĂ

2.5. CIRCULAȚIA*

2.5.1. METODE DE ANALIZĂ

Pentru culegerea datelor de trafic s-au organizat recensăminte de circulație pe toate arterele de penetrație în Municipiu, pe rețeaua stradală interioară pe sectoare semnificative și anchete de circulație origine/destinație pe principalele atrere de penetrație. S-a facut recunoașterea și descrierea în detaliu a rețelei stradale semnificative (graful rețelei stradale ca baza de date pentru modelarea matematică a traficului și suport de prezentare pentru traficul simulat). S-au identificat principalele obiective generatoare de trafic (instituții ale administrațiilor, de învățământ și sănătate, centre/zonă comerciale și de servicii, zone industriale, zone de agrement și de recreere, etc.). S-au obținut date privind populația Municipiului Oradea (sursa: BJABDEP - Bihor), pe grupe de vârste, agregate la nivel de stradă. Rezultatele lucrărilor din această fază de analiză sunt sintetizate într-o analiză a disfuncționalităților și oportunităților, pe baza căreia s-au evidențiat principale disfuncții în tematica abordată (circulație generală urbană).

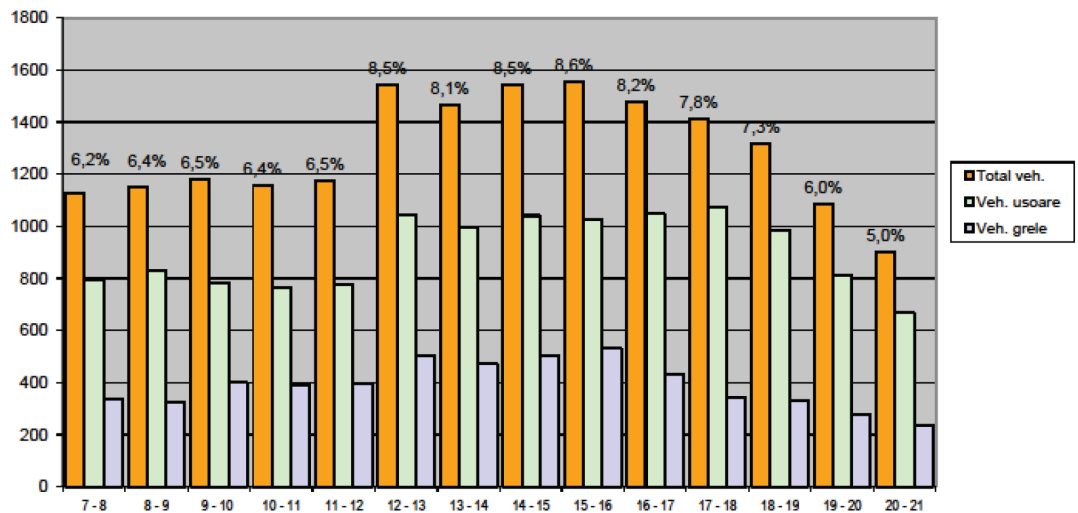

Fig. 23 Variația orară a traficului pe arterele de penetrație

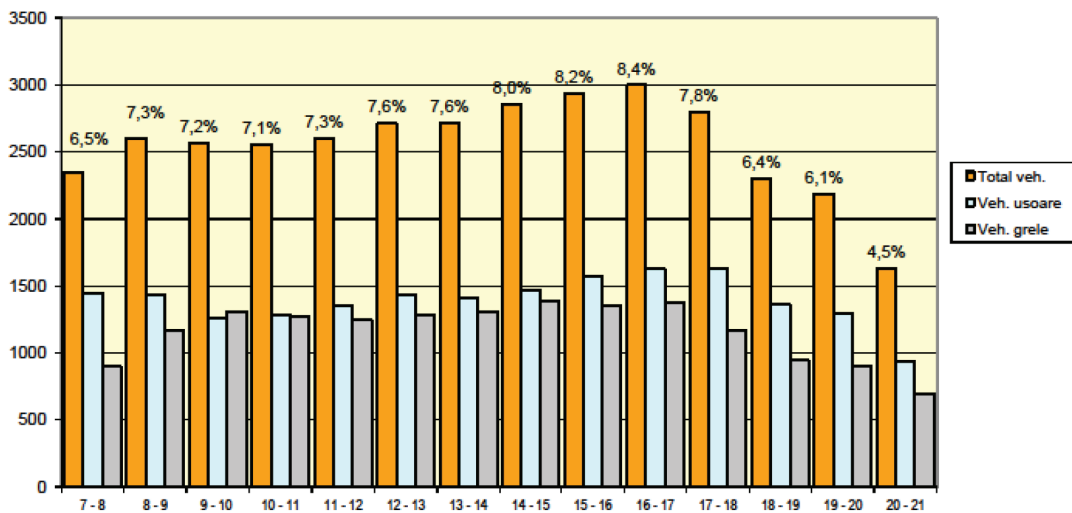

Fig. 24 Variația orară a traficului pe centură

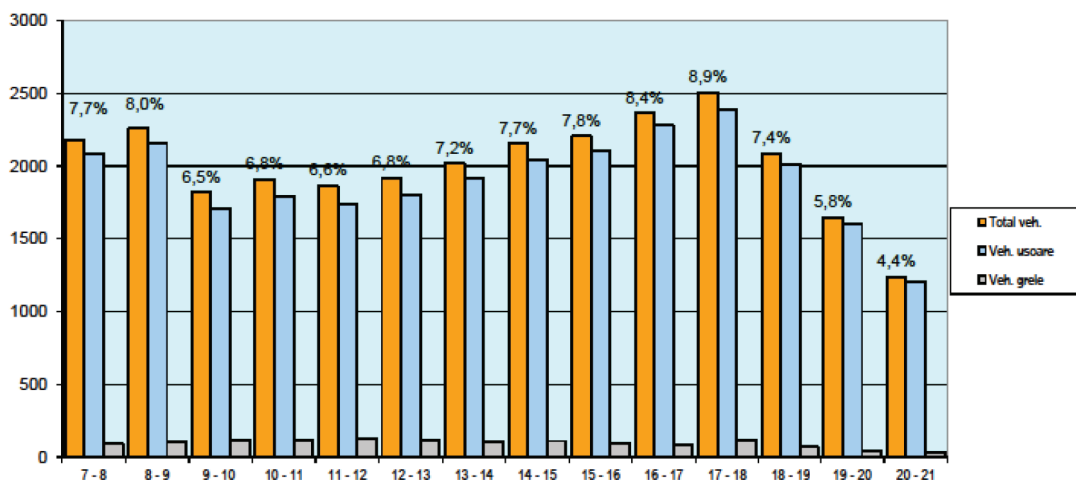

Fig. 25 Variația orară a traficului interior

2.5.2. ANALIZA DE TRAFIC

În vederea determinării traficului actual de penetrație și tranzit s-au organizat și efectuat recensământuri de secțiune pe cele 10 artere semnificative de penetrație iar pe 6 dintre acestea și anchete de circulație Origine-Destinație. Din prelucrarea recensământurilor și anchetelor O-D au rezultat matricele de trafic de penetrație și tranzit, prezentate în tabelul Tab.1. cât și în anexele 3 și 4. Pentru calibrarea modelului de generare-distribuire a traficului interior s-au organizat și efectuat recensământuri de secțiune în 21 de secțiuni. În figurile Fig. 1-3 se prezintă variația orară a traficului, iar în figurile 4.1 - 4.3 compoziția traficului pe tipuri de vehicule, statisticile rezultând din media datelor recenzate pe penetrații, pe centură, respectiv pe rețeaua stradală interioară.

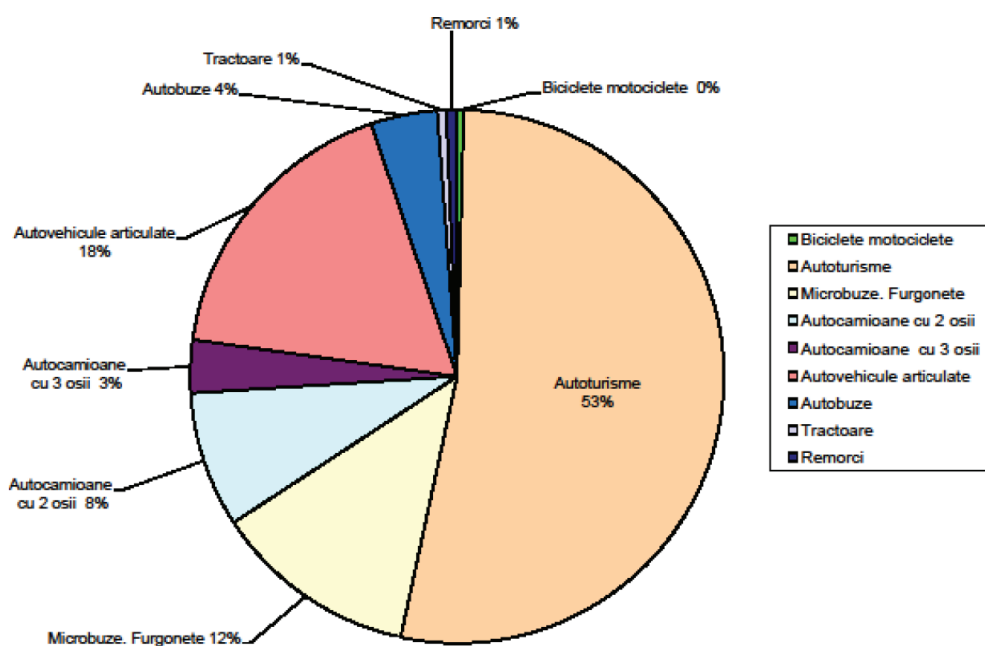

Fig. 26 Compoziția traficului de penetrație

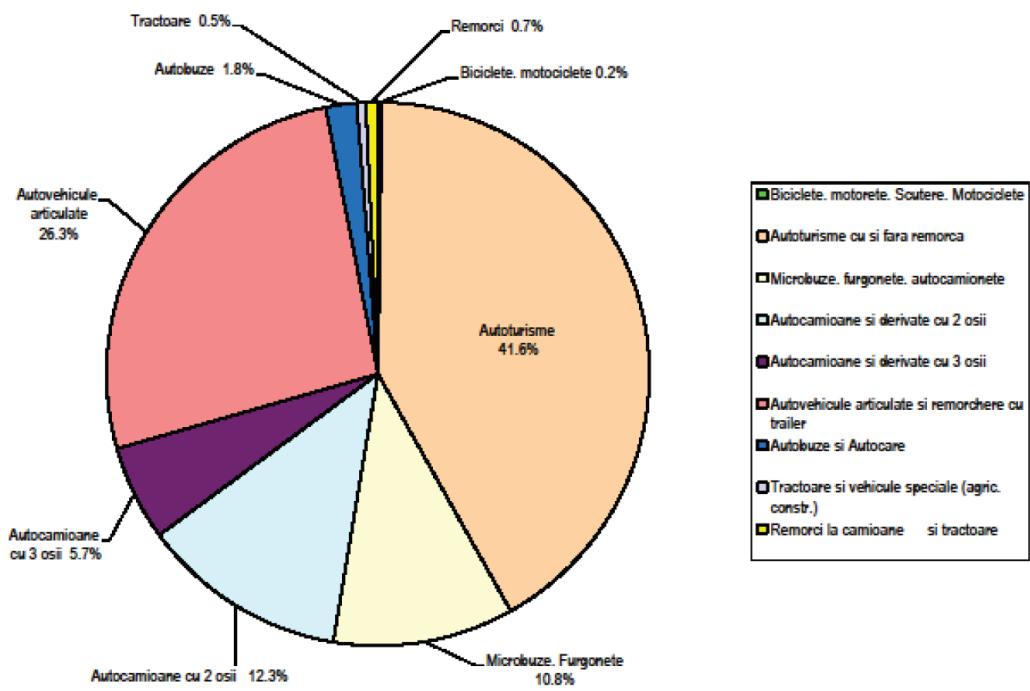

Fig. 27 Compoziția traficului de pe centură

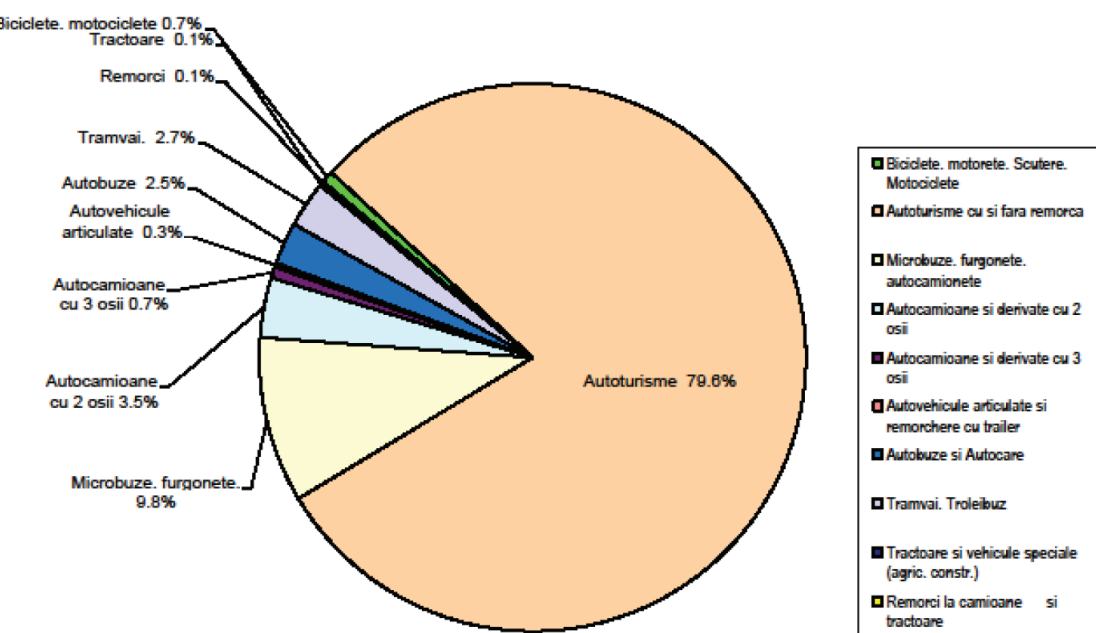

Fig. 28 Compoziția traficului interior

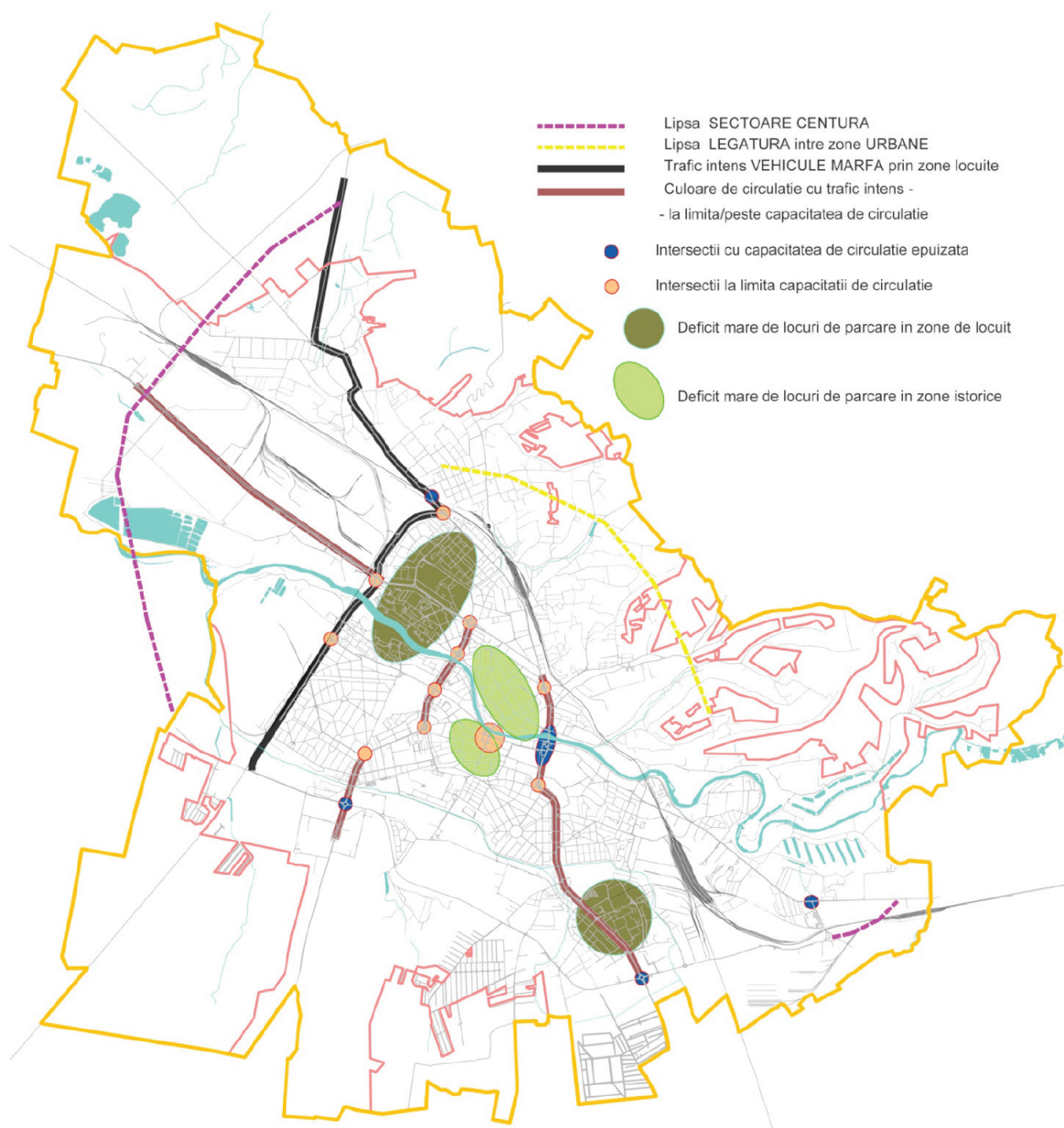

Fig. 29 Disfuncțiuni ale sistemului de circulație

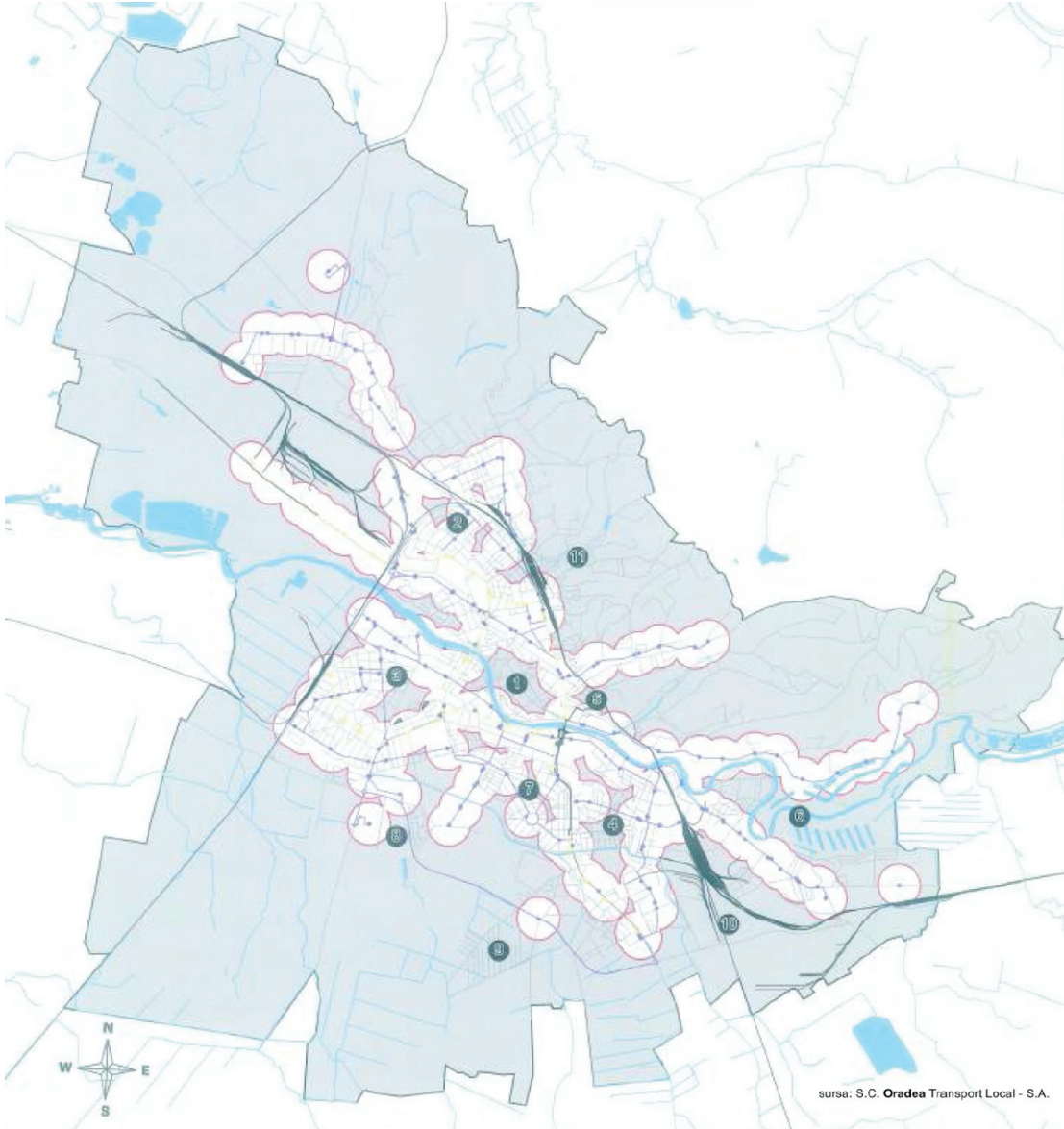

Fig. 30 Aria de deservire a transportului public de călători

2.5.3. ANALIZA DISFUNȚIONALITĂȚILOR ȘI A OPORTUNITĂȚILOR

a. Deservirea traficului de penetrație și cel de interior

Puncte slabe

- Accesibilitatea dificilă al centrului istoric al orașului dinspre penetrația Arad;
- Capacitate de circulație redusă (mai ales pe străzi secundare/de deservire în cartierele istorice dar și în cartierele de locuințe colective) prin alocarea unor părți din carosabil staționărilor (parcărilor ocazionale dar și de domiciliu);
- Reglementarea excesivă a circulației pe sensuri unice, datorată în bună măsură dorinței de a satisface necesitățile de staționare/parcare/garare;
- Orientare dificilă pe rețeaua stradală interioară a municipiului (mai ales pentru nerezidenți) cauzată de țesutul urban amorf dezvoltat în decursul istoriei;

Oportunități

- Eliberarea părții carosabile a străzilor de vehicule staționate prin: Realizarea unor parcări colective de medie/mare capacitate, în soluție multietajată în vecinătatea centrului istoric (proiecte în pregătire deja);
- Promovarea deplasărilor cu Transport Public prin ridicarea nivelului de serviciu al sistemului de T.P. și extinderea acestuia în aria metropolitană;
- Promovarea deplasărilor pietonale și celor cu biciclete prin amenajări specifice;
- Descurajarea utilizării mijloacelor auto individuale pentru deplasări prin diverse mijloace coercitive (ex. Tarife descurajante pentru parcare în zonele suprasolicitate).

b. Trafic staționar

Aspecte pozitive

- Preocupări pentru satisfacerea necesarului de locuri de parcare: în zona centrală prin realizarea de parcaje multietajate;

Aspecte negative

- Locurile de staționare/parcare alocate pe carosabil reduc drastic capacitatea de circulație a străzilor și impun reglementarea excesivă a circulației pe sens unic;
- Rețea subdezvoltată de piste pentru bicicliști;
- Congestii de durată (1-2 ore) se înregistrează în perioadele de vârf (7:15 – 9:00 și 16:00 – 17:30) și doar pe câteva sectoare stradale (cel mai acut pe General Magheru).
- Locurile de staționare/parcare alocate pe carosabil (practică generală în centrul istoric, cartierul Orașul Nou dar și în toate zonele de interes) reduc drastic capacitatea de circulație a străzilor și impun reglementarea excesivă a circulației pe sens unic;
- Lipsa de parcări colective de medie/mare capacitate în zonele intens solicitate de trafic staționar (zone istorice și cartiere de locuințe colective);

Oportunități

- Reglementarea/taxarea pe domeniul public este deja o practică acceptată de opinia publică;

- Mediul de afaceri este interesat în a investi în realizarea parcărilor colective (investiții pe termen lung);
- Presiune crescândă a opiniei publice în sensul eliberării spațiilor publice de vehicule staționate ce obstrucționează circulația pietonală și de bicicliști și nu în ultimul rând creează un aspect urban dezagreabil.

c. Transportul public de călători

Puncte slabe

- Zona centrului istoric deficitar (/parțial) acoperită de T.P.
- Reglementări de circulație ce defavorizează T.P. (ex. staționări pe str. Primăriei și Independentei);
- Posibilități reduse pentru crearea unor benzi dedicate vehiculelor T.P.
- Lipsa (cu mici excepții) de modalități/sisteme de priorizare a vehiculelor T.P.

Oportunități

- Opinie publică și atitudinea autorităților favorabile dezvoltării T.P.;
- Surse U.E. de finanțare orientate spre dezvoltarea T.P. (infrastructură și parc de mijloace de transport).

2.5.4. ASPECTE CRITICE PRIVIND DESFĂȘURAREA CIRCULAȚIEI

Rețeaua stradală din aria studiată (zona centrală, istorică a Municipiului Oradea) - caracteristic orașelor cu veche istorie - este o rețea amorfă (nesistemată) densă și cu străzi înguste. O altă realitate este densitatea construcțiilor ce nu lasă loc posibilității de garare pe parcele/proprietăți de mici dimensiuni.

Cele două realități s-au dovedit a fi criterii definitorii în ce privește principiul organizării circulației pe întreaga arie studiată și anume: circulația organizată pe sensuri unice (pe aproape întreaga rețea stradală) și crearea posibilității de garare pentru riverani și de parcare/ staționare în interes public general.

În ce privește disfuncțiile în situația actuală (dar și în situația standard), circulația motorizată în aria studiată este îngreunată (după caz) de structura rețelei stradale, capacitatea redusă de circulație pe multe sectoare de străzi, traficul staționar foarte intens cât și de unele reglementări în organizarea circulației. Considerăm că principala disfuncție în circulate privește totuși circulația pietonală și de bicicliști.

Circulația pietonală și ciclistă

În municipiul Oradea există actualmente două zone urbane pietonalizate (str. Republicii din carierul Olosig și strada Vasile Alecsandri). În rest circulația pietonală se realizează pe trotuarele existente, bine amenajate dar pe multe străzi insuficient de largi și adesea ocupate de vehicule staționate. În ce privește circulația de bicicliști (redușă și la nivelul țării) se desfășoară în general în condiții improprii. Puținele piste amenajate (sau marcate prin

partajarea carosabilului sau a trotuarelor) sunt și ele adesea ocupate de vehicule staționate sau folosite de pietoni.

Proiectele (unele în derulare, altele pregătite) tind să îmbunătățească situația descrisă de mai sus, o îmbunătățire semnificativă nu poate fi totuși realizată decât prin măsuri radicale de diminuare a staționării autovehiculelor pe carosabilul străzilor.

Puncte slabe

- Circulația pietonală și de bicicliști pe străzi secundare (mai ales în zone istorice) este obstructivă de vehicule parcate;
- Puține culoare destinate circulației bicicliștilor realizate adecvat;
- Lipsa totală a spațiilor/amenajărilor destinate pentru „parcarea”, „gararea” bicicletelor (atât la originea cât și la destinația deplasărilor);
- Lipsa unor delimitări pentru zone „rezidențiale” în cartierele istorice și cele cu locuințe colective.

De exemplu:

- pentru circulația pietonală rezidențială: străzile Ady Endre, George Barițiu, Andrei Șaguna, Jean Calvin, Samuil Micu Klein, Sulyok Istvan (între Tuberozelor și Simion Bărnuțiu), Ștefan Simion, str. Lungă, etc., cu trotuare foarte înguste și ocupate de vehicule staționate, nu oferă circulației pietonale și de bicicliști nici măcar condiții minimale de confort.

2.5.5. INTERSECȚII CU PROBLEME

Organizarea circulației în anumite intersecții în cadrul sau la marginea ansamblului urban se desfășoară cu probleme, în special în anumite intervale orare, când traficul este îngreunat de autoturisme care vin din cartierele adiacente înspre centru respectiv din centru spre aceste cartiere (Cartierul Splaiul Crișanei, Ioșia Nord, Nicolae Iorga, Gheorghe Doja).

Aceste intersecții sunt:

- Intersecția străzii Tudor Vladimirescu cu Bulevardul Decebal.
- Intersecția între Strada Republicii - Bulevardul Magheru - Strada Louis Pasteur - Strada Brașovului.
- Intersecția între Strada Avram Iancu - Piața Unirii - Strada Iuliu Maniu - Strada Traian Moșoiu.

2.6. ZONIFICAREA FUNCȚIONALĂ ȘI BILANȚUL TERITORIAL

2.6.1. PRINCIPALELE CARACTERISTICI ALE FUNCȚIUNILOR*

* Extras din Regulamentul local de urbanism aferent Planului urbanistic general Oradea 2012

Ansamblul urban centrul istoric se remarcă printr-o structură funcțională complexă, prin coexistența mai multor zone funcționale (funcțiuni de tip central, de locuințe, funcțiuni mixte - locuințe și servicii, instituții publice și de interes public, gospodărire comunală, activități terțiare și zone verzi cu rol de agrement).

Aceste zone funcționale (împreună și cu altele), care se regăsesc și în întreg orașul, sunt în acest caz în legătură directă nu cu zone și subzone funcțional constituite, ci cu zona construită protejată ZCP01 Centrul Istoric și cu subîmpărțirea acesteia în subunități teritoriale de referință cu caracter specific, astfel încât sunt tratate separat (conform RLU).

Așa cum au fost prezentate deja în partea de introducere acest memoriu tratează subunitățile SZCP020 - zona vestică a cartirului Olosig, SZCP031 - Piața Ferdinand I și strada Republicii și SZCP032 - partea centrală a cartierului istoric Olosig, SZCP01 - zona centrală Piața Unirii, SZCP02 - Orașul Nou Vest, și SZCP04 - Orașul Nou Est. Peste aceasta se suprapune zonificarea funcțională care conține (care pot fi asemănată cu zone dinafara ansamblului):

Zona cu funcțiuni de tip central

Ansamblul urban centrul istoric se remarcă printr-o structură funcțională complexă și atractivă, de tip central, caracterizată în special prin diversitatea de activități de interes general, cu acces public, situate la parter și locuirea de tip colectiv la nivelurile superioare ale imobilelor multifuncționale. Alături de acestea sunt prezente, ocupând imobile monofuncționale, majoritatea instituțiilor publice și de interes public importante ale orașului. Țesutul urban e caracterizat de parcelarul istoric, cu fronturi și adâncimi variabile, de modul de construcție urbană de tip închis, cu imobile situate în aliniament, cu ganguri de acces în curțile interioare. Structura urbană relevă un grad ridicat de diferențiere, rezultat al evoluției istorice.

Se instituie statutul de zonă construită protejată datorită valorilor urbanistice și arhitecturale pe care le înglobează. În cadrul ei se află numeroase clădiri monument istoric clasate sau propuse spre clasare prin PUG în Lista Monumentelor Istorice.

Zona locuințe de toate tipurile

Liu (Locuințe cu regim redus de înălțime dispuse pe un parcelar de tip urban)

Zona este caracterizată de funcțiunea rezidențială de densitate mică (predominant locuințe unifamiliale), de parcelarul omogen și regulat, rezultat al unor operațiuni de

urbanizare (cu parcele generoase, având deschiderea la stradă de 12 - 20 m, adâncimea de 30 - 55 m și suprafața de 450 - 1000 mp) și de regimul de construire izolat, cu clădiri de locuit de tip urban modern, retrase din aliniament.

Zona mixtă locuințe și servicii (M1)

Zonă cu funcțiuni mixte de tip subcentral dezvoltată în lungul principalelor artere de circulație ale municipiului.

Zona se remarcă printr-o structură funcțională heterogenă, caracterizată de mixajul între activitățile de interes general, cu acces public, ce tind să ocupe parterele și locuirea de tip colectiv situată la nivelele superioare ale imobilelor multifuncționale. Sunt de asemenea prezente, ocupând imobile monofuncționale, instituții publice și de interes pentru public, dar și alte tipuri de activități. Alături de acestea, rezultat al unei redevoltări incomplete, se întâlnește locuirea de tip individual periferic. Gradul de finisare urbană în spiritul regulii dominante, impuse prin efectul redevoltării moderne, e neuniform. Parcelarul e în general inegal, regăsindu-se parcele cu fronturi înguste spre stradă (în general de 15 - 18 m) și adâncimi variabile, ocupate de clădiri aparținând tipologiei tradiționale, de tip periferic, dar și parcele cu deschideri importante spre spațiul public (20 - 50 m), rezultat al procesului de restructurare aflat în desfășurare. Specific e modul de construcție urbană de tip închis, cu imobile situate în aliniament, cu regim mediu de înălțime, cu tendință de aliniere la cornișă. Structura urbană relevă un grad ridicat de diferențiere, rezultat al evoluției istorice.

Zona de instituții publice și de interes public

Zonă a ansamblurilor independente, dedicate instituțiilor publice sau de interes public. Prin instituție se înțelege un organ sau organizație (publică sau privată) care desfășoară activități cu caracter social, cultural, administrativ, din domeniul sănătății etc., cu caracter necomercial/nonprofit.

Funcțiunile sunt de tip medical, educațional, administrativ sau cultural. Sunt ansambluri realizate în general pe baza unui proiect unitar și recunosibile ca atare în structura orașului. Se remarcă prin coerență și reprezentativitate. Specific e modul de construcție urbană de tip deschis, cu imobile situate în retragere față de aliniament, cu regim mediu de înălțime.

Zona de gospodărire comunală (Piață agroalimentară)

Zone dedicate acestui tip de comerț, ce se identifică în structura urbană prin organizarea specifică.

Calitatea organizării e inegală, în general remarcându-se disfuncționalități în ceea ce privește accesibilitatea, spațiile pentru parcare, fluxul mărfurilor.

Zonă de activități economice cu caracter terțiar

Zonă dedicată activităților economice de tip terțiar, grupate în ansambluri semnificative, dispunând de clădiri dedicate. Predominant e modul de construcție urbană de tip deschis, cu

imobile situate în retragere față de aliniament, cu regim mediu de înălțime.

Zona verde cu rol de agrement, sport sau cu caracter tematic

Spații verzi – scuaruri, grădini, parcuri cu acces public nelimitat.

Zonă cu destinație specială

Zonă a imobilelor și ansamblurilor cu caracter militar ale MApN, MI, Ministerului Justiției, SRI, SIE, STS, SPP.

Zonă de activități economice cu caracter industrial

Unități industriale aflate în general în proprietate privată, dispunând de suprafețe însemnate de teren, grupate, de regulă, în zone monofuncționale specifice. Activitatea industrială inițială s-a restrâns considerabil sau a încetat. În prezent o parte din spații sunt închiriate micilor întreprinderi pentru activități de producție și servicii de tip industrial sau cvasiindustrial, depozitare etc., desfășurate în general în condiții improvizate, precare, neadecvate. Unele spații sunt complet neutilizate. Clădirile / halele industriale sunt de facturi diverse, majoritatea construite în a doua jumătate a secolului al XX-lea și se află în stări de conservare și au o valoare de utilizare foarte diferite. Puține dintre acestea au valoare de patrimoniu industrial. Infrastructura urbană e în general degradată. Terenurile prezintă un nivel variabil de contaminare în urma activităților industriale ce s-au desfășurat aici.

Zonă de restructurare - Restructurarea zonelor cu caracter industrial

Caracterul actual

Unități industriale aflate în general în proprietate privată, dispunând de suprafețe însemnate de teren, situate în locații importante pentru dezvoltarea orașului. Activitatea industrială inițială a încetat sau s-a restrâns considerabil. În prezent o parte din spații sunt închiriate micilor întreprinderi pentru activități de producție și servicii de tip industrial sau cvasiindustrial, depozitare etc, desfășurate în general în condiții improvizate, precare, neadecvate. Unele spații sunt complet neutilizate. Incintele industriale evidențiază o structurare internă mediocră, dezordonată, rezultat al unor dezvoltări în timp nesistematice, zonele de acces / primire (preuzinalele) fiind disfuncționale sau inexistente. Clădirile / halele industriale sunt de facturi diverse, majoritatea construite în a doua jumătate a secolului al XX-lea și se află în stări de conservare și au o valoare de utilizare foarte diferite. Puține dintre acestea au valoare de patrimoniu industrial. Infrastructura urbană e în general degradată. Terenurile prezintă un nivel variabil de contaminare în urma activităților industriale ce s-au desfășurat aici.

Caracterul propus: În conformitate cu contractul de restructurare.

2.6.2. RELAȚIONĂRI ÎNTRE FUNCȚIUNI

Zona construită protejată se remarcă printr-o structură funcțională complexă și atractivă de tip central, caracterizată de mixajul între diversitatea de activități de interes general, cu acces public, situate la parter și locuirea de tip colectiv situată la nivelele superioare ale imobilelor multifuncționale.

Relaționarea între funcțiuni ține așadar de:

- Distanța dintre funcțiuni (diferite modalități de acces de la / înspre funcțiuni);
- Dimensiunile suprafețelor zonelor funcționale;
- Poziționarea funcțiilor: de la centru (funcțiuni centrale și de interes public - Strada Republicii, Piața Unirii) la periferie (locuire); de-alungul arterelor principale (funcțiuni centrale și mixte - Strada Roman Ciorogariu, Mihai Eminescu, Primăriei, Iuliu Maniu, Cuza Vodă, Tudor Vladimirescu, Sucevei etc.);
- Caracterul funcțiunii în sine (din care poate rezulta compatibilitatea cu alte funcțiuni).

Aceste caracteristici de care ține relaționarea, au ca rezultat actuala prezență și combinație a funcțiilor în subzonele construite protejate. Datorită prezenței și a combinației diferitelor funcțiuni compatibile - funcțiuni centrale, mixte, locuințe, cu rol de agrement, comerciale, comunale și de interes public - relaționarea între ele este una pozitivă. Legătura și proximitatea între funcțiuni (o rază de aprox. 500m pentru subzonele la nord de Crișul Repede, la sud de Crișul Repede și aprox. 900m pentru întreg ansamblul) este cea care aduce plus valoare zonelor construite protejate din cadrul Ansamblului urban centrul istoric. Acestea acoperă într-o mare măsură toate aspectele zilnice a vieții urbane. Așadar, aceste legături între funcțiuni arată din nou că zonele multifuncționale sunt incomparabil mai atractive, decât cele monofuncționale.

Disfuncționalități

De-alungul arterelor principale din aceste subzone, în special în partea dinspre limita ansamblului cvartalele sunt predominant zone de locuințe, ceea ce ignoră funcția străzii principale. Important este însă păstrarea respectiv îmbunătățirea (în ciuda doritei dezvoltări) combinației actuale, valorificând spre exemplu locuirea în cadrul ansamblului.

2.6.3. GRADUL DE OCUPARE AL ZONEI CU FOND CONSTRUIT

După cum este arătat prin caracteristicile zonei urbane, prin patrimoniul construit, parcelarul medieval, și modul de ocupare aferent (densitate și regim de înălțime mai mici), ansamblul urban centrul istoric este marcat de o subutilizare a resursei terenului intravilan. Utilizarea zonei în formatul actual este neadecvată pentru prestigiul centrului unui oraș.

Regimul de înălțime este unul mic, în general de P/P+1, puțin afectat de diferitele etape de evoluție urbană (Secession, perioada interbelică și după cel de-al doilea Război Mondial). De asemenea, indicii urbanistici sunt specifici unui mod de ocupare a terenului de tip rural/ agricol (CUT de 0.7 - 1.5).

2.6.4. ASPECTE CALITATIVE ALE FONDULUI CONSTRUIT

Zona construită protejată înglobează valori urbanistice și arhitecturale. În cadrul ei se află numeroase clădiri clasate monument istoric sau propuse spre clasare prin PUG în Lista Monumentelor Istorice. Fondului construit valoros aparțin de asemenea și clădirile reprezentative cu o valoare patrimonială deosebită propuse spre protecție locală și cele cu o valoare arhitecturală sau ambientală.

O parte importantă a imobilelor care aparțin fondului construit valoros sunt într-o stare precară, în condiții nepotrivite din punct de vedere fizic și tehnic, în pericol de degradare, subutilizare și vandalizare. Prin Programul de reabilitare a fațadelor clădirilor situate în Ansamblul Urban - Centrul Istoric Oradea, primăria Municipiului Oradea a luat măsuri privind starea imobilelor.

„Prezentul program are ca scop stabilirea principiilor și cadrului general pentru punerea în valoare a patrimoniului istoric, cultural sau arhitectural din Ansamblul Urban - Centrul Istoric Oradea prin derularea lucrărilor de protejare și intervenție asupra clădirilor, în concordanță cu planurile de urbanism, regulamentele și documentele elaborate/aprobate de autoritățile administrației publice locale în condițiile legii.” (Extras din Program fațade final HCL 649/2014).

Disfuncționalitățile în ceea ce privește calitatea fondului construit se referă la clădirile agresive / poluante. Acestea se caracterizează prin regim de înălțime nepotrivit centrului istoric, au un mod de ocupare străin tipologiilor caracteristice întâlnite pe parcelarul istoric, sunt retrase de la aliniament sau îl depășesc și/sau nu respectă frontul închis de stradă.

O parte importantă în directă legătură cu aspectul calitativ al fondului construit sunt curțile și grădinile și valoarea lor în contextul urban. Calitatea curților înseamnă calitatea vieții în cadrul ansamblului urban. O disfuncționalitate în acest context este problematica curților parazitare atât în trecut cât și actualele (dorinți de) construcții noi în partea posterioară a grădinii și/sau supraetajarea existentelor clădiri parazitare. Pe lângă faptul că aceste construcții parazitare nu respectă modul de ocupare tipic parcelarului istoric, ele reduc drastic suprafețele permeabile (curți betonate), blochează culoarul vântului și curenților de aer.

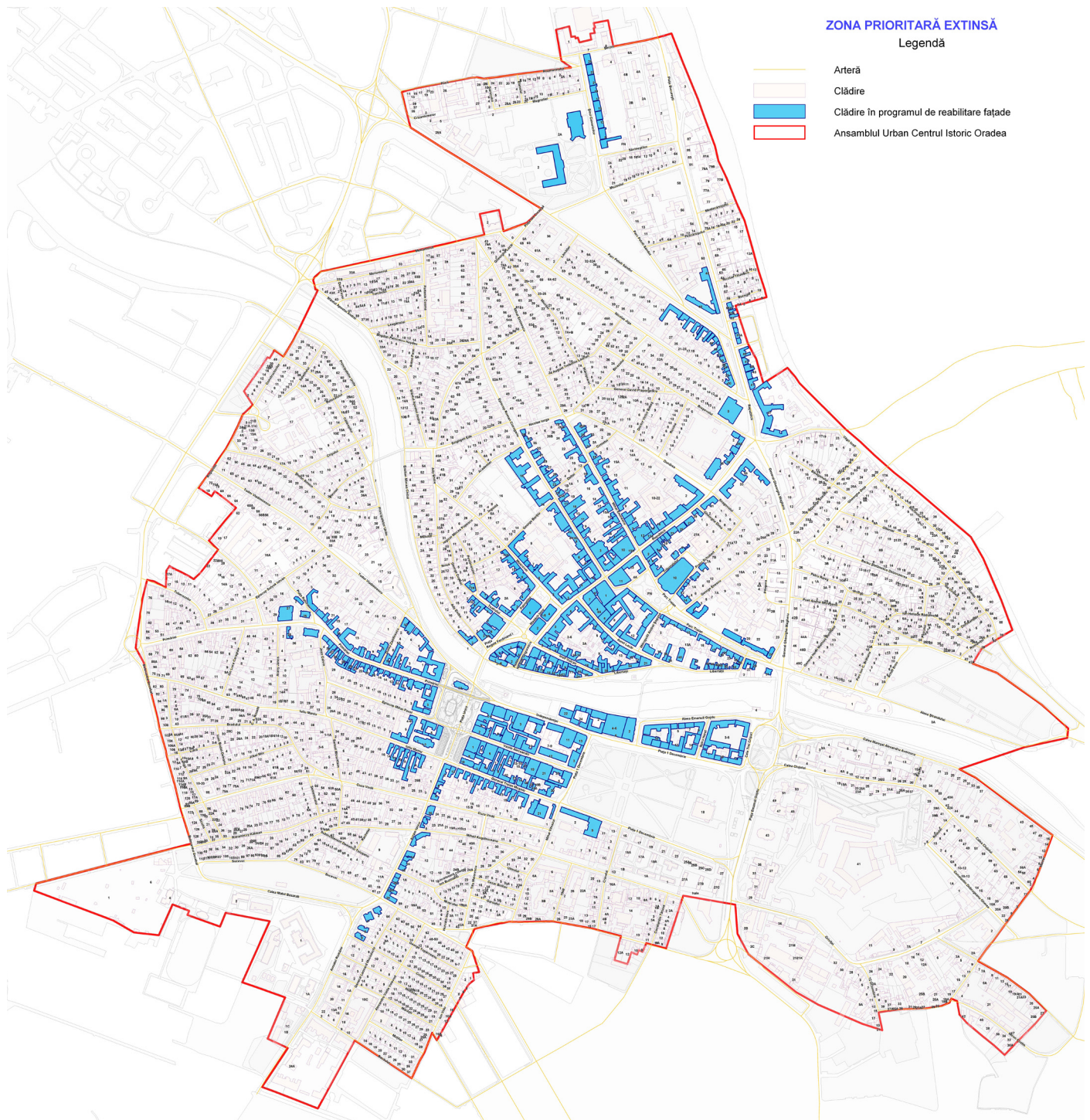

Fig. 31 Plan cu programul de reabilitare a clădirilor situate în Ansamblul urban Centrul Istoric

2.6.5. ASIGURAREA CU SERVICII A ZONEI (ÎN CORELARE CU ZONELE VECINE)

Serviciile în cele trei subzone (020, 031 și 032) la nord de Crișul Repede sunt asigurate mai ales de-alungul străzii principale - strada Republicii, atât servicii publice cât și private de cultură, sănătate, comerț, alimentație publică, financiare și administrative. Pornind de la acest nucleu, însă într-o măsură mai puțin concentrată, serviciile se extind și de-alungul străzilor Roman Ciorogariu, Mihai Eminescu și Parc Traian, sau pe segmentele care se leagă direct de SZCP 01/31 ca strada Ady Endre, Moscovei, Dunărea, Iosif Vulcan, Aurel Lazăr.

Serviciile publice de sănătate se grupează în partea de nord-est, având în apropiere și servicii private de sănătate (cabinete medicale) concentrate în mod special pe strada Nicolae Jiga. Serviciile publice de educație se regăsesc majoritare în partea de nord, la periferia Ansamblului urban, făcând legătura cu cartierul Decebal-Dacia.

Comparativ cu zonele vecine, densitatea serviciilor este mai densă și mai diversă, în mod special în cazul serviciilor administrative, financiare și culturale.

Serviciile în cele trei subzone (01, 02 și 04) la sud de Crișul Repede sunt asigurate mai ales de-alungul străzilor respectiv a pieței principale - Piața Unirii, Strada Independenței, Vasile Alecsandri, Traian Moșoiu, Avram Iancu, atât servicii publice cât și private de cultură, sănătate, comerț, alimentație publică, financiare și administrative. Pornind de la acest nucleu, însă într-o măsură mai puțin concentrată, serviciile se extind și de-alungul străzilor Primăriei, Tudor Vladimirescu, Mihai Viteazul, Mihail Kogălniceanu, Sucevei.

Serviciile publice (de educație, administrație etc.) sunt grupate în mod special în jurul Pieței Unirii, a parcului 1 Decembrie și pe strada Primăriei.

2.6.6. ASIGURAREA CU SPAȚII VERZI*

* Extras din Planul urbanistic general Oradea 2012

2.6.6.1 Spațiile verzi urbane

Pentru situația din intravilan, datele cele mai recente le oferă Cadastrul spațiilor verzi realizat în perioada 2009-2011 de către firma Geodis. Dat fiind că între timp s-au desfășurat lucrări publice și private care au afectat spațiile verzi existente - de exemplu prin amenajarea de parcări, de căi rutiere, dar și de zone verzi, este necesar ca Registrul spațiilor verzi să fie adus la zi. Suprafața ocupată de parcuri și scuaruri (suprafețe sub 1 ha), care sunt spațiile verzi cele mai accesibile și mai accesate de populație, este de 813.279 mp, ceea ce înseamnă aproximativ 3,9 mp de parc pe cap de locuitor. Norma recomandată este de 1,5-4 mp de scuar și de 4-11 mp de parc pe cap de locuitor (în condițiile în care dimensiunea optimă a parcului se consideră a fi peste 20 ha). Se observă deci că în prezent spațiile verzi amenajate ca parc sunt deficitare în Oradea.

Zonele de protecție și cele de agrement de pe malul Crișului Repede și al Peței însumează 45,89 ha, ceea ce reprezintă 11,5% din totalul spațiilor verzi din Oradea. Aportul celor două cursuri de apă este foarte important pentru sănătatea orașului. Ele străbat localitatea de

la est la vest și asigură coridoare de traversare pentru aerul curat și mai rece, contribuind esențial la temperarea climatului urban. Vegetația de pe malurile lor este și ea esențială pentru calitatea aerului, lunca Crișului Repede și a Peței fiind rezervoare de oxigen, „plămâni verzi” ai orașului și un filtru pentru poluarea urbană.

Cele două râuri integrează Oradea în cadrul natural înconjurător, făcând legătura între ariile protejate din estul și vestul orașului, asigurând coridoare de deplasare pentru speciile de animale, păsări și microorganismele și susținând biodiversitatea și implicit sănătatea mediului urban. Pârâul Peța leagă Oradea și de Rezervația de nuferi din Băile Felix.

Repartiția spațiilor verzi publice pe teritoriul orașului este neomogenă. Centrul istoric, cartierul Orașul Nou dispune de o suprafață de numai 43.277 mp de spații verzi (definite ca atare de Legea 24/2007). Dat fiind că în centru spațiul disponibil pentru amenajarea spațiilor verzi este foarte limitat, este necesară păstrarea și îmbogățirea vegetației existente în prezent, de exemplu prin plantări de arbori, prin refacerea și înființarea de noi aliniamente plantate, asta cu atât mai mult cu cât în această zonă se află instituții de interes public și poluarea datorată traficului este foarte mare. Se observă o discontinuitate a spațiului verde pe zone extinse, cum ar fi cartierele Olosig și Orașul Nou. Interconectarea spațiilor verzi între estul și vestul orașului este asigurată în principal de Crișul Repede.

Cadastrul verde a înregistrat în intravilanul orașului Oradea un număr de 124.094 arbori și arbuști (din genurile Rosa, Hibiscus, Cytisus etc.). Dintre aceștia, doar aproximativ jumătate (69.435) au o înălțime de 4 metri sau mai mare, iar dacă aplicăm criteriul înălțimii minime de 7 metri (arborii fiind plante lemnoase cu o singură tulpină și înălțimea la maturitate mai mare de 7 metri), rezultă că în Oradea există cel mult 36.000 de arbori maturi, un efectiv insuficient raportat la numărul de locuitori sau al vehiculelor înmatriculate în oraș (peste 86.000) sau care îl străbat zilnic (peste 135.000). Dintre acești arbori, o parte sunt uscați sau bolnavi și nu își mai îndeplinesc funcțiile benefice la capacitate maximă.

Arborizarea deficitară a orașului se observă cel mai bine la nivelul parcurilor și scuarurilor, care ar trebui să fie spațiile verzi cel mai bine dotate cu arbori, dar au în medie doar 122 de arbori la hectar (un arbore la 82 mp).

Pentru a se păstra în oraș măcar proporția de arbori care există în prezent în cartierele de locuit, se impune o normă de plantare de minimum un arbore de talia a III-a (7-15 m înălțime) la 30 mp sau un arbore de talia a II-a (15-25 m înălțime) la 40 mp sau un arbore de talia I (peste 25 m înălțime) la 50 mp de spațiu verde amenajat.

Această normă de plantare de arbori ar trebui impusă și la amenajarea de parcări pe lângă instituții, spații comerciale și ansambluri rezidențiale. Arborii nu doar protejează automobilele de acțiunea directă a radiației solare, ci acționează și ca un filtru, ca un „piaptăn” care reține o mare parte din particulele nocive emise de mașinile care parchează sau demarează.

În ceea ce privește speciile dominante de arbori și arbuști din intravilanul Oradei, pe primul loc se situează nucul (*Juglans regia*) cu un total de 6924 de exemplare (6% din totalul arborilor și arbuștilor inventariați). El este urmat de zarzăr și corcoduș (*Prunus cerasifera*) cu un total de 5690 de exemplare (6%), prun (*Prunus domestica*) cu 4976 exemplare (5%), salcâm (*Robinia pseudoacacia*) cu 4782 de exemplare (4%), tuie sau arborele vieții (*Thuja orientalis*) cu 4638 exemplare (4%), paltin de munte (*Acer pseudoplatanus*) cu 4332 exemplare (3%), castan

porcesc (*Aesculus hippocastanum*) cu 3340 exemplare (3%), catalpă (*Catalpa bignonioides*) cu 2814 exemplare (2%), arțar american (*Acer negundo*) cu 2350 exemplare (2%) și tei pucios (*Tilia cordata*) cu 2338 exemplare (2%).

Se observă pe de o parte prezența masivă a pomilor (nuc și prun) și a teiului comun, precum și a arborilor care se înmulțesc ușor, uneori spontan, prin lăstărire, drajonare sau semințe, ca salcâmul sau catalpa, aceasta din urmă fiind și rezistentă la poluare și un eficient filtru fizic și chimic pentru particulele aflate în atmosferă. Pe de altă parte, se remarcă numărul relativ mic de arbori din genul *Acer* și mai ales din genul *Quercus*, care nu are nici un reprezentant între primii 10 cei mai răspândiți arbori din Oradea, deși cvercineele sunt genul dominat al zonei și reprezintă cele mai valoroase arborete ale fondului forestier autohton.

2.6.7. EXISTENȚA UNOR RISCURI NATURALE

Zonele de risc naturale (alunecări de teren, torențialitate) se află preponderent (defapt în exclusivitate) în arealul deluros, acolo unde terenurile sunt abandonate nemaifind supuse lucrărilor agricole, în sectoarele joase, de albie majoră și minoră aferente Crișului Repede, sau în cartierele rezidențiale nou create. Acestea nu au însă repercusiuni directe asupra subzonelor care sunt subiectul acestui memoriu.

2.6.8. PRINCIPALELE DISFUNȚIONALITĂȚI CORELATE CU OBIECTIVELE PROPUSE

Privind obiectivele propuse, și anume (1) scoaterea în evidență a rolului de catalizator al ansamblului urban pentru dezvoltarea urbană, (2) asigurarea continuității fizice a cadrului construit și stimularea interesului economic și cultural prin utilizarea acestuia și (3) protejarea și punerea în valoare a monumentelor istorice și a ansamblului arhitectural și urbanistic, putem distinge principalele disfuncționalități prezente care împiedică atingerea acestora:

Funcțiuni:

- Zone predominant de locuințe de-alungul arterelor principale, care ignoră funcția străzii principale.

Gradul de ocupare al zonei:

- Subutilizarea resursei terenului intravilan;
- Regim de înălțime mic / neadecvat zonei centrale;
- Indicii urbanistici specifici unui mod de ocupare a terenului de tip rural/agricol.

Fondul construit:

- Imobile cu o valoare patrimonială ridicată se află într-o stare precară;

- Prezența imobilelor agresive / poluante;
- Curți parazitare și densificarea acestora prin construcții noi sau prin supraînălțare.

Spațiile verzi:

- Calitatea deficitară a spațiilor verzi existente;
- Dispariția spațiilor verzi din curțile interioare prin construcții;
- Lipsa aliniamentelor plantate pe străzi.

2.6.9. BILANȚUL TERITORIAL EXISTENT AL ZONEI

Subzonele construite protejate la nord de Crișul Repede: SZCP020, SZCP031 și SZCP032

BILANȚ TERITORIAL INTRAVILAN		EXISTENT
ZONE FUNCȚIONALE	SUPRAFAȚA (ha)	PROCENT % DIN TOTAL INTRAVILAN
	existent	existent
ZONA CENTRALĂ	6.49	6.04%
INSTITUȚII ȘI SERVICII	18.64	17.34%
ZONA MIXTĂ	38.32	35.65%
LOCUIȚE DE TOATE TIPURILE	17.19	15.99%
ACTIVITĂȚI TERȚIARE	0.10	0.09%
ZONA GOSPODĂRIRE COMUNALA, PIAȚA AGROALIMENTARĂ	0.37	0.34%
CĂI DE COMUNICAȚIE ȘI TRANSPORT RUTIERE	23.88	22.21%
ZONĂ AFERENTĂ INFRASTRUCTURII EDILITARE	0	0.00%
ZONE VERZI, PARCURI, SPORT, AGREMENT, PROTECȚIE	2.51	2.33%
TOTAL INTRAVILAN	107.50	100.00%

Subzonele construite protejate la sud de Crișul repede: SZCP01, SZCP02 și SZCP04

BILANȚ TERITORIAL INTRAVILAN		EXISTENT
ZONE FUNCȚIONALE	SUPRAFAȚA (ha)	PROCENT % DIN TOTAL INTRAVILAN
	existent	existent
ZONA CENTRALĂ	1.1	1.06%
INSTITUȚII ȘI SERVICII	10.6	10.52%
ZONA MIXTĂ	42.3	42.11%
LOCUINȚE DE TOATE TIPURILE	20.8	20.74%
ACTIVITĂȚI ECONOMICE CU CARACTER INDUSTRIAL	0.1	0.13%
CĂI DE COMUNICAȚIE ȘI TRANSPORT RUTIERE	22.2	22.10%
ZONE VERZI, PARCURI, SPORT, AGREMENT, PROTECȚIE	0.5	0.45%
ZONA RESTRUCTURARE	2.1	2.06%
ZONE CU DESTINAȚIE SPECIALĂ	0.8	0.82%
TOTAL INTRAVILAN	100.4	100.00%

2.7. ECHIPARE EDILITARĂ*

2.7.1. GOSPODĂRIREA APELOR

Crișul Repede drenează versanții nordici ai masivelor Gilău Vlădeasa și Pădurea Craiului. Izvorăște de la altitudinea de 710 m, în apropiere de localitatea Izvorul Crișului, dintr-o zonă deluroasă de pe marginea nordică a Depresiunii Huedinului. Crișul Repede părăsește Depresiunea Huedinului în aval de Bologa, unde primește pe primul său afluent dinspre masivul Vlădeasa, Secuieu. După primirea Calatei și Secuieului, debitul Crișului Repede crește mult, mai ales spre sectorul defileului eruptiv de la Poieni, unde și pantele râului cresc de la 0,6 până la 0,7 %. Caracterul neechilibrat al profilului longitudinal continuă în aval până la ieșirea râului în câmpie. Astfel după Poieni râul pătrunde în Depresiunea Ciucea - Negreni. Râul are caracter montan accentuat, dimensiunea bolovanilor transportabili ating 30 - 40 cm. În această depresiune primește afluentul cel mai important, Drăganul cu lungime de 42 km, izvorăște de la altitudinea de 1500 m, de sub piatra Bohodeiului, având o cădere de 2,6 % până la vărsare. Acesta își culege apele de pe versantul vestic al Vlădesei în condițiile unei umidități deosebit de bogate (800 - 1200 l/m²) ne putem face o imagine asupra potențialului hidroenergetic. Crișul Repede părăsește Depresiunea Ciucea - Negreni la Bucea, unde râul pătrunde în defileul format între masivul Plopișului pe dreapta și Culmea Scomset - Dealul Mare din stânga. Imediat în aval de defileu, Crișul Repede primește cel de-al doilea afluent important Iadul, cu o lungime de 46 km. Imediat după obârșie, Iadul intră în depresiunea de la Stâna de Vale. De aici râul își formează un defileu lung cu căderi mari până la primul afluent mai important Valea Leșului, unde s-a realizat un lac de acumulare de 27,2 mil. m³ pentru alimentarea cu apă a Municipiului Oradea. În aval Valea Iadului este străjuită de formațiunile calcaroase ale Pădurii Craiului, iar pe dreapta de șisturi cristaline. În Depresiunea Bratca, Crișul Repede primește de pe partea stângă pe Brățcuța (L = 14 km), Valea Misirului și Valea Izbândișului. În aval de Șuncuiuș, Crișul Repede pătrunde în defileul carstic de la Vad, unde în valea râului apar o serie de izvoare carstice, iar în Peștera Vadului se ivește un adevărat pârâu, cu un debit mediu de 212 l/s, care formează cascada de la Vadul Crișului. În aval de Defileul Vadul Crișului, din albia Crișului Repede se desprinde spre stânga o derivație de 9 km, care deservește hidrocentrala de la Aștileu, cu o putere instalată de 2000 KV. Fostul pârâu al Aștileului a fost transformat în canal de fugă al Hidrocentralei. În acest canal pătrund și apele Peșterii "Igrita", aflat în vestul comunei Aștileu. În aval de Vadul Crișului, râul primește pe cel mai mare afluent al său de dreapta, Borodul (17 km). Între Aleșd și Oradea primește o serie de afluenți mai mici, cum sunt: Gropanda, Nedeșul, Tășadul, iar în aval de Oradea la Sântandrei, râul Peța. Între anii 1896 - 1904 a fost construit Canalul Colector, lung de 61 km, cu direcția Nord - Sud, care face legătura între Crișul Repede și Crișul Negru. El adună apele dinspre dealurile piemontane ce invadează Câmpia, având o capacitate de transport de cca. 6 m³/s în apropierea prizei de la Tărian, aceasta mărindu-se până la 60 m³/s la vărsarea Colectorului în Crișul Negru la Mocear.

În municipiul Oradea râul Crisul Repede este regularizat pe toată lungimea, existând praguri de fund pe tot traseul iar pe porțiunea C.F.R. Iosia - Pod Decebal fiind executate diguri protejate cu dale din beton asigurându-se tranzitarea unui debit de 600-1.000 mc/s.

În prezent este în derulare cu finanțare prin fonduri europene proiectul "Amenajare Valea Crișului Mic, județul Bihor". Proiectul contribuie la îndeplinirea obiectivului global al Programului Operațional Sectorial Mediu, acela de îmbunătățire a standardelor de viață ale populației și a standardelor de mediu, vizând, în principal, respectarea acquisului comunitar. Realizarea investiției propuse duce la îndeplinirea obiectivelor generale ale "Strategiei naționale de gestionare pe termen mediu și lung a riscurilor la inundații", respectiv a obiectivelor sociale, economice și ecologice, în contextul unei dezvoltări durabile în ceea ce privește corpul de apă. Lucrările de amenajare a albiei sunt necesare pentru reducerea gradului de risc la inundații, asigurarea accesului în gospodăria, protecția construcțiilor din zonele adiacente malurilor, drumurilor și asigurarea tranzitării debitelor mari lichide și solide precum și reducerea gradului de poluare a apei. Prin canalizarea cursului în zona cu densitate ridicată a construcțiilor (locuințe, societăți), respectiv cartierul Episcopia Bihorului, se va reduce gradul de poluare a apei, cursul fiind colector doar pentru ape pluviale care pot fi filtrate înaintea debusării. Până în prezent, s-a construit canalul perezat în procent de 30,40 % din lungimea totală și canalul betonat în procent de 91 % din lungimea totală proiectată. Finanțarea proiectului este asigurată din fondurile Uniunii Europene și de la bugetul de stat. Proiectul se va finaliza în luna martie 2013.

Pârâul Peta la limita de sud a orașului este regularizat pe tot traseul și are o apă poluată de deversarea apelor de la strand apelor geotermale, etc. Pârâiele din nordul orașului Pârâul Sălbatic (intubat în zona municipiului), Paris și Soteteag se varsă în râul Crisul Repede. Pentru atenuarea debitelor sunt realizate acumulările Izvor (pârâul Sălbatic) și Paleu. Paraul Adona cu varsare în Paraul Peta a fost intubat pe porțiunea cuprinsă între Paraul Peta și strada Nojoridului și este în curs de regularizare și amenajare pe celelalte porțiuni.

Alimentare cu apă

Sistemul de alimentare cu apă a municipiului Oradea se compune din sursele de apă, tratarea apei de suprafață, înmagazinarea apei și pomparea apei de la fiecare sursă în rețeaua de distribuție a apei. Necesarul de apă potabilă a municipiului Oradea este asigurat din pânza de apă freatică și parțial din apele de suprafață din râul Crișul Repede, prin intermediul captărilor existente pe ambele maluri ale acestuia, în amonte de oraș și a cinci stații de pompare amplasate în partea de nord-est a municipiului, având o capacitate totală proiectată de 2.100 l/s.

Sursele de apă sunt situate în amonte de municipiu pe malul râului Crisul Repede, sunt alcătuite din surse subterane realizate din drenuri și sursa de suprafață constând dintr-o priză de captare pe malul stâng al Crisului Repede având pragul de fund comun cu priza de pe malul drept care alimentează bazinele de îmbogățire a stratului freatic.

Apa brută este captată din stratul freatic prin intermediul drenurilor. Pentru îmbogățirea stratului de apă subteran se utilizează cele 23 de bazine (15 pe malul drept al Crișului și 8 pe malul stâng), alimentate din Crișul Repede, prin intermediul conductelor de aducțiune de la

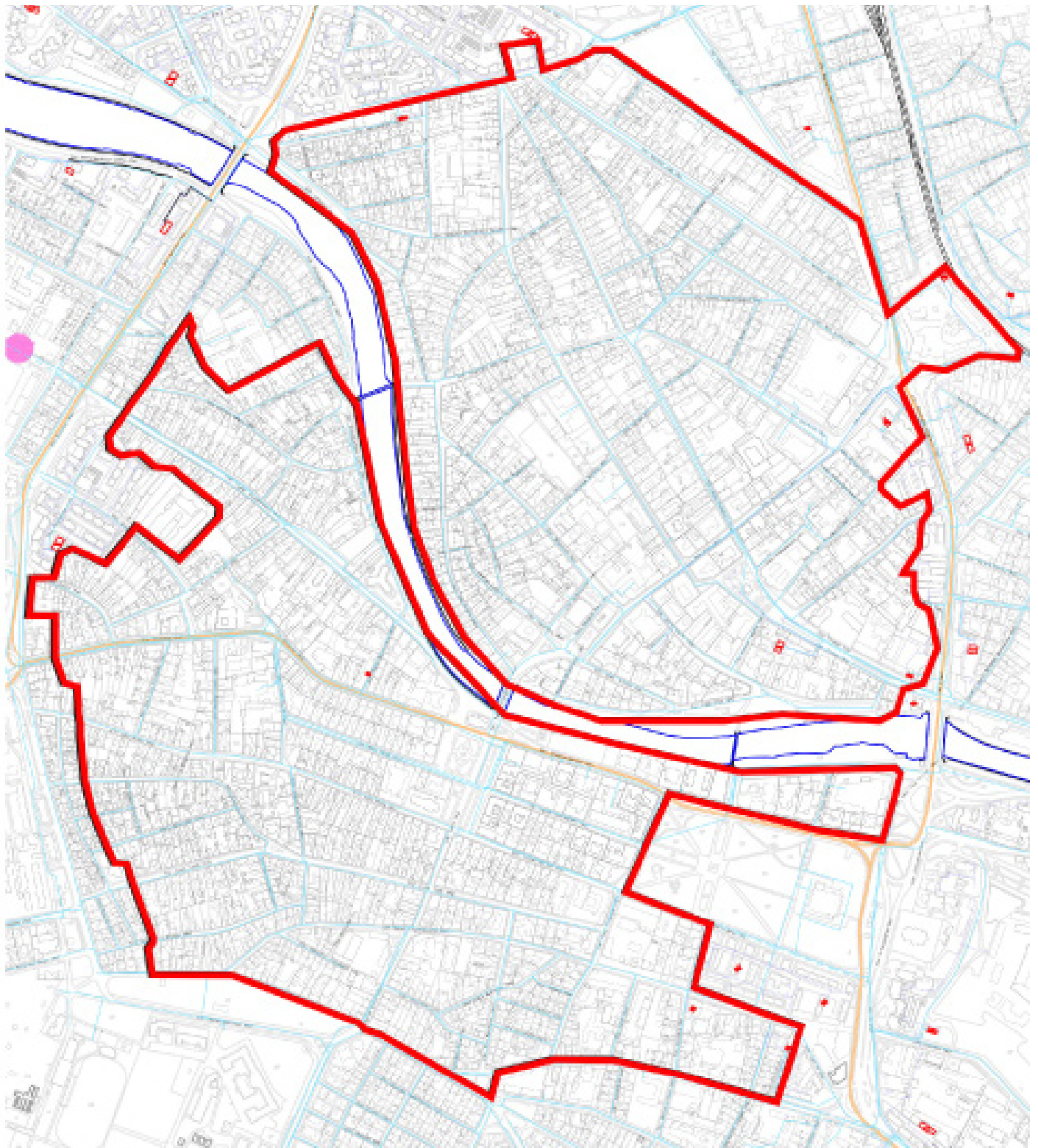
captări. Tehnologia existentă permite și utilizarea apei de suprafață, captată din râul Crișul Repede și tratată apoi corespunzător. Această soluție este una de rezervă, preferându-se apa subterană, care este și de calitate mai bună și mai ieftină, necesitând ca tratate doar clorinarea. Apa brută este captată din stratul freatic prin intermediul drenurilor. Pentru îmbogățirea stratului de apă subteran se utilizează cele 23 de bazine (15 pe malul drept al Crișului și 8 pe malul stâng), alimentate din Crișul Repede, prin intermediul conductelor de aducțiune de la captări.

Tehnologia existentă permite și utilizarea apei de suprafață, captată din râul Crișul Repede și tratată apoi corespunzător. Această soluție este una de rezervă, preferându-se apa subterană, care este și de calitate mai bună și mai ieftină, necesitând ca tratate doar clorinarea. Întregul sistem de captare, aducțiuni apă, bazine de îmbogățire, drenuri, stații de pompare, se situează într-o zonă de protecție sanitară cu regim sever, având o suprafață de cca. 280 ha.

Descrierea sistemului

Întregul sistem de captare, aducțiuni apă, bazine de îmbogățire, câmpuri de infiltrare, uzine de apă se situează într-o zonă de protecție cu regim sever având o suprafață de cca. 280 ha. Sistemul de alimentare cu apă este grupat din 5 uzine de apă care cuprind următoarele lucrări:

- Uzina de apă nr. 1, amplasată pe malul drept al râului Crișul Repede se compune din:
  - priza de captare, cu prag de fund amplasată pe malul drept amonte din drenul de captare;
  - drenuri de captare principal și secundar alimentate în proporție de 60 dinspre râu și 40% din bazine de îmbogățire cu apă de suprafață;
  - conducta de aducțiune - tratare;
  - o stație de tratare alcătuită din denisipator, decantor, gospodăria de reactivi;
  - bazine de îmbogățire cu circuite de alimentare și golire alimentate din priza de captare din râul Crișul Repede;
  - un număr de 10 filtre lente alimentate din aceeași sursă de suprafață; - stația de pompare cu 6 grupe de pompe.
- Uzina de apă nr. 2, amplasată tot pe malul drept al râului Crișul Repede și realizată în 1991 cuprinde:
  - drenuri de captare, principal și secundar;
  - cheson de colectare a apei din dren;
  - bazine de îmbogățire a stratului freatic;
  - conducta de aducțiune a apei brute de la uzina nr. 1;
  - stația de pompare echipată cu 6 grupe de pompe;
  - conducta de refulare pe pasarela ce traversează Crișul Repede până la magistrala DN 1000 mm

EXISTENT	PROPUȘ	
		GOSPODĂRIE DE APĂ CU ZONĂ DE PROTECȚIE SANITĂRI SEVER CONFORM PREVEDERILOR LEGII APELOR TERENE
		STĂȚII POMPARE A APEI POTABILE
		REȚELE MAJORE DE DISTRIBUȚIE A APEI POTABILE
		REȚELE SECUNJARE DE DISTRIBUȚIE A APEI POTABILE
		STĂȚII HIDROELECTRICE

Fig. 32 Alimentație cu apă

- instalatii de debitmetrie.

• Uzina de apa nr. 3, amplasata pe malul drept al raului Crisul Repede, in aval de uzina 1, compusă din:

- dren de captare;
- bazine de îmbogățire a stratului freatic
- conducte de aducțiune apă brută
- camera colectoare
- conducta de refulare până la rezervoarele 2×10.000 mc.

• Uzina de apa nr. 4, amplasata pe malul stang al raului Crisul Repede, are capacitatea proiectata de 500 l/s si este alcatuita din:

- dren principal si secundar;
- bazine de îmbogățire;
- conducta de aducțiune apa bruta;
- camera de colectare a apei captate din drenuri;
- statie de pomparea apei echipată cu 6 grupuri de pompare.

• Uzina de apa nr. 5, este amplasata pe malul stang al raului Crisul Repede, in aceeasi incinta, indiguita, cu Uzina nr. 4, are capacitatea proiectată de 600 l/s și utilizează exclusiv apă de suprafață si este alcatuita din:

- conducta de aducțiune de la priză;
- bazin de desnisipare si aspiratie
- statie de tratare a apei alcătuită din: camera de amestec cu reactivi doua decantoare radiale având diametrul de 40 m statie de filtrare statie de pompare treapta a II-a gospodăria de reactivi pavilion de exploatare.

O disfuncționalitate a sistemului este dezinfectarea apei cu clor, fiind dezavantajoasă deoarece prezența clorului în apă accelerează procesul de uzură a conductelor de transport și în mod deosebit doze sporite de clor dăunează sănătății populației.

Inmagazinarea apei

Rezerva de apă pentru compensarea consumurilor de apă în municipiul Oradea este asigurată în principal de două rezervoare având capacitatea 2×10.000 mc amplasate la nord de zona captărilor la cota de 186,50 m de M.N. si 2×1000 mc.

Statii de ridicare a presiunii

Cele 5 stații de pompare furnizează apa stațiilor de hidrofor' prin intermediul unei rețele de distribuție concepută în sistem inelar, la care sunt racordați direct și consumatorii din imobilele cu regim de înălțime de pînă la 2 nivele.

În total sunt 80 de stații hidrofor care deservește zone de blocuri de P+4 până la P+10 nivele, din care 78 au fost modernizate în cadrul programului MUDP II. Acestea sunt echipate cu grupuri de pompare Grundfos Hydro 2000 ME cu alimentare directă din rețeaua primară, preiau presiunea de pe rețeaua primară și asigură presiune constantă pe refulare indiferent de consum. Instalațiile interioare sunt executate din polipropilenă, plecările din stații sunt contorizate și monitorizate. Grupurile sunt echipate cu 3-4 pompe acționate de motoare asincrone și convertizoare tensiune-frecvență (pentru fiecare motor în parte). Starea tehnică a echipamentelor din cadrul stațiilor de hidrofor este foarte bună, fiind puse în funcțiune în perioada 1999-2002. Durata normată de viață a echipamentelor este de 10 ani, acestea fiind performante la nivel mondial.

Rețelele de apă secundare au o lungime de 142 km, sunt complet reabilitate și deservește în principal consumatorii din imobilele înalte, alimentați cu apă din stațiile de hidrofor. Aceste rețele Alimentarea cu apă a municipiului Oradea, se realizează prin distribuția acesteia prin conducte de serviciu sau conducte principale. Cele 5 stații de pompare furnizează.

Rețeaua de distribuție

Sistemul de alimentare și distribuție a apei potabile în municipiul Oradea cuprinde conductele de aducțiune de alimentare cu apă având diametre de la Dn 400 mm până la Dn 1000 mm, pe ambele maluri ale râului Crisul Repede, iar rețelele de distribuție de la Dn 80 mm la Dn 400 mm, amplasate pe întreaga rețea de străzi a municipiului.

Rețelele de apă secundare au o lungime de 142 km, sunt complet reabilitate și deservește în principal consumatorii din imobilele înalte, alimentați cu apă din stațiile de hidrofor Rețeaua totală de conducte totalizând o lungime de peste 580 km.

Rețeaua de distribuție asigură presiunea pentru alimentarea cu apă directă a clădirilor cu parter și un nivel în zona centrală și de vest a orașului și pentru clădiri cu până la 2 nivele în partea de est. În prezent fiecare abonat al sistemului de alimentare cu apă în municipiul Oradea este contorizat. S.C. Compania de Apă Oradea S.A. gestionează un număr de cca. 19,635 contoare aflate în proprietatea companiei (instalate în sistemul de distribuție), acestea fiind prevăzute cu sisteme electronice de automatizare pentru monitorizare. Dintre acestea, 2.581 contoare instalate la scările de bloc sunt echipate cu interfețe de citire a datelor. Prin Programul M.U.D.P. II, aceste contoare au fost prevăzute cu integratoare, realizându-se astfel monitorizarea consumurilor la dispeceratul central.

Sunt în curs de realizare execuția unor lucrări de extindere a rețelei de alimentare cu apă în cartiere care nu dispun de alimentare cu apă de la rețeaua orașului: cartier Grigorescu, cartier Oncea, precum și lucrări de înlocuire sau realizare de rețele noi în zonele deficitare ale rețelei. De asemenea în prezent se realizează rețele de distribuție a apei potabile pentru obiectivul Parc Industrial Eurobusiness I situat pe strada Borsului. Dezinfectarea apei cu clor este dezavantajoasă deoarece prezența clorului în apă accelerează procesul de uzură a conductelor de transport și în mod deosebit doze sporite de clor dăunează sănătății populației. În toate cele 5 stații de alimentare cu apă, utilajele și instalațiile sunt perimate, fie sunt subdimensionate fie că sunt necorespunzătoare față de tehnica actuală de tratare a apei.

Canalizare

Sistemul de canalizare al municipiului Oradea este realizat în sistem mixt și anume:

- sistem divizor în cea mai mare parte a orașului;
- sistem unitar în zona de nord vest a municipiului.

Rețeaua de canalizare menajeră are o lungime de 412 km, iar rețeaua de canalizare pluvială este în lungime de 331 km.

Zona industrială dispune de o rețea separată totalizând circa 60 km în administrația fiecărui agent economic și care după colectare sunt supuse unui proces de epurare, funcție de încărcările acestor ape specifice fiecărei industrii, astfel ca apele uzate din zonele industriale să ajungă la caracteristicile unei ape uzate orășenești pentru a nu influența procesul de epurare dacă aceste ape sunt dirijate în canalizare menajeră.

Apele uzate sunt preluate din rețele de două colectoare principale pe malul stâng și malul drept al Crisului până în dreptul podului Decebal unde apele de pe malul stâng sunt sifonate în canalizarea de pe malul drept. De aici apele menajere sunt reluate de două colectoare având dimensiuni 70/105 cm și 160/205 cm până la stația de epurare amplasată în aval de municipiu, pe malul drept al râului Crisul Repede.

Apele menajere colectate pe malul stâng, aval de podul Decebal, sunt preluate de canale, gravitaționale, până în zona Cazaban unde prin intermediul unei stații de pompare sunt evacuate pe malul drept spre stația de epurare a orașului.

Apele uzate menajere din zona de locuințe construite în zona de nord-vest sunt preluate prin canale care preiau și apele pluviale de pe această suprafață. S-au realizat în această zonă 10 km de canale în sistem unitar cu secțiuni cuprinse între 60/90 cm și 420/205 cm și un canal deversor pentru deversarea apelor meteorice în râul Crisul Repede.

De aici apele uzate menajere sunt dirijate prin colectoare având 70/105 cm și 260/105 cm până la stația de epurare a orașului.

Se menționează că pe parcursul anilor 2000-2012 rețeaua de colectare a apelor pluviale și menajere a suferit numeroase modificări care se datoresc în principal:

- dezvoltării industriale a localității
- apariția cartierelor noi de locuințe
- îndeșirii ale clădirilor existente.

În urma acestor modificări au fost executate lucrări de dezvoltare a rețelei de colectoare care însă nu rezolvă în întregime problema scurgerii apelor pluviale și menajere de pe teritoriul orașului.

Se menționează că din cauza existenței canalizării pluviale pe multe străzi din oraș, înaintea executării canalelor menajere principale, o serie de canale menajere care preiau apele uzate de la locuințe au fost racordate la aceste canale pluviale, astfel ca apele uzate sunt descărcate prin gurile de vărsare în râul Crisul Repede.

În aceste situații, racordurile menajere în loc să fie preluate de canalizarea menajera și dirijate spre stația de epurare conduc apele menajere direct în râul Crișul Repede poluând apa râului.

Unitatea de exploatare a rețelelor are în atenție această problemă și pe măsura depistării acestor racorduri și ele sunt modificate, racordarea executându-se corect la canalul menajer din zonă.

Sunt în curs de realizare execuția unor lucrări de extindere a rețelei de canalizare în cartiere care nu dispun de canalizare: cartier Grigorescu, cartier Oncea, precum și lucrări de înlocuire sau realizare canale noi în zonele deficitare ale rețelei. De asemenea în prezent se realizează rețele de canalizare pentru obiectivul Parc Industrial Eurobusiness I situat pe strada Bosului.

În municipiul Oradea există mai multe stații de pompare ape pluviale, după cum urmează:

- apele menajere din zonele joase ale municipiului sunt canalizate în 10 stații de pompare:

- Stația de pompare str. Fântânilor
- Stația de pompare str. Tudor Vladimirescu
- Stația de pompare Parcul Bălcescu
- Stația de pompare loșia Nord
- Stația de pompare str. Barcăului
- Stația de pompare str. Făcliei
- Stația de pompare Parcul I.C. Brătianu
- Stația de pompare Zona de Vest
- Stația de pompare str. Crivatului (Episcopia Bihor)
- Stația de pompare str. Adevărului

- pentru apele pluviale funcționează în prezent 5 stații de pompare:

3 stații de pompare evacuează apele colectate în Crișul Repede:

- Stația de pompare Sovata I
- Stația de pompare Sovata II
- Stația de pompare Pasaj Magazin Crișul

2 stații de pompare evacuează apele meteorice în canalizarea menajeră:

- Stația de pompare Pasaj blocuri Zig-Zag, Bulevardul Dacia
- Stația de pompare Pasaj Magazin Profi

Statia de epurare

Municipiul Oradea dispune în prezent de o stație de epurare a apelor menajere și industriale provenite de la populație și de la industriile din oraș. Aceasta este amplasată pe malul drept al râului Crisul Repede, la sud de drumul național E 60 și este delimitată de ferma 8 SCCP, canal de evacuare CET I, râul Crisul Repede și halda de slam a Intrprinderii chimice Sinteza. Stația este racordată la cele două colectoare principale : ovoid 70/105 cm și clopot de 165/260 cm ce colectează apele uzate menajere și industriale din municipiul Oradea și comunele învecinate. Rolul stației este de a epura mecano biologic apele uzate precum și stabilizarea namolurilor rezultate în urma proceselor de epurare. Amonte de stația de epurare există un bazin de compensare a debitelor în perioada de ploii torențiale, debite ce revin în colectorul principal și sunt preluate în stația de epurare. Pentru compensarea lipsei de capacitate ($Q > 2200$ l/s), prevenirea poluarilor accidentale, aval de stația de epurare există iazuri biologice ~ 50 Ha, de unde apele se evacuează în râul Crisul Repede în mod controlat și cu aprobarea Inspectoratului de mediu și direcția Apelor Crisuri. Stația de Epurare are rolul de a prelua și epura apa uzată menajera și industrială din Municipiul Oradea și unele zone limitrofe. Stația de Epurare este de tip mecano-biologic iar efluentul stației este deversat în râul Crisul Repede.

În permanentă controlul funcționării Stației de Epurare este asigurat prin monitorizarea fluxului de epurare și debitmetrie. Monitorizarea se efectuează în conformitate cu prevederile standardelor în vigoare și cu o frecvență minim necesară caracterizării și conducerii în condiții optime a întregului flux de epurare. Dotarea Laboratorului Stației de Epurare este la nivelul anilor 70 și asigură monitorizarea tuturor parametrilor prevăzuți în normativele naționale și locale.

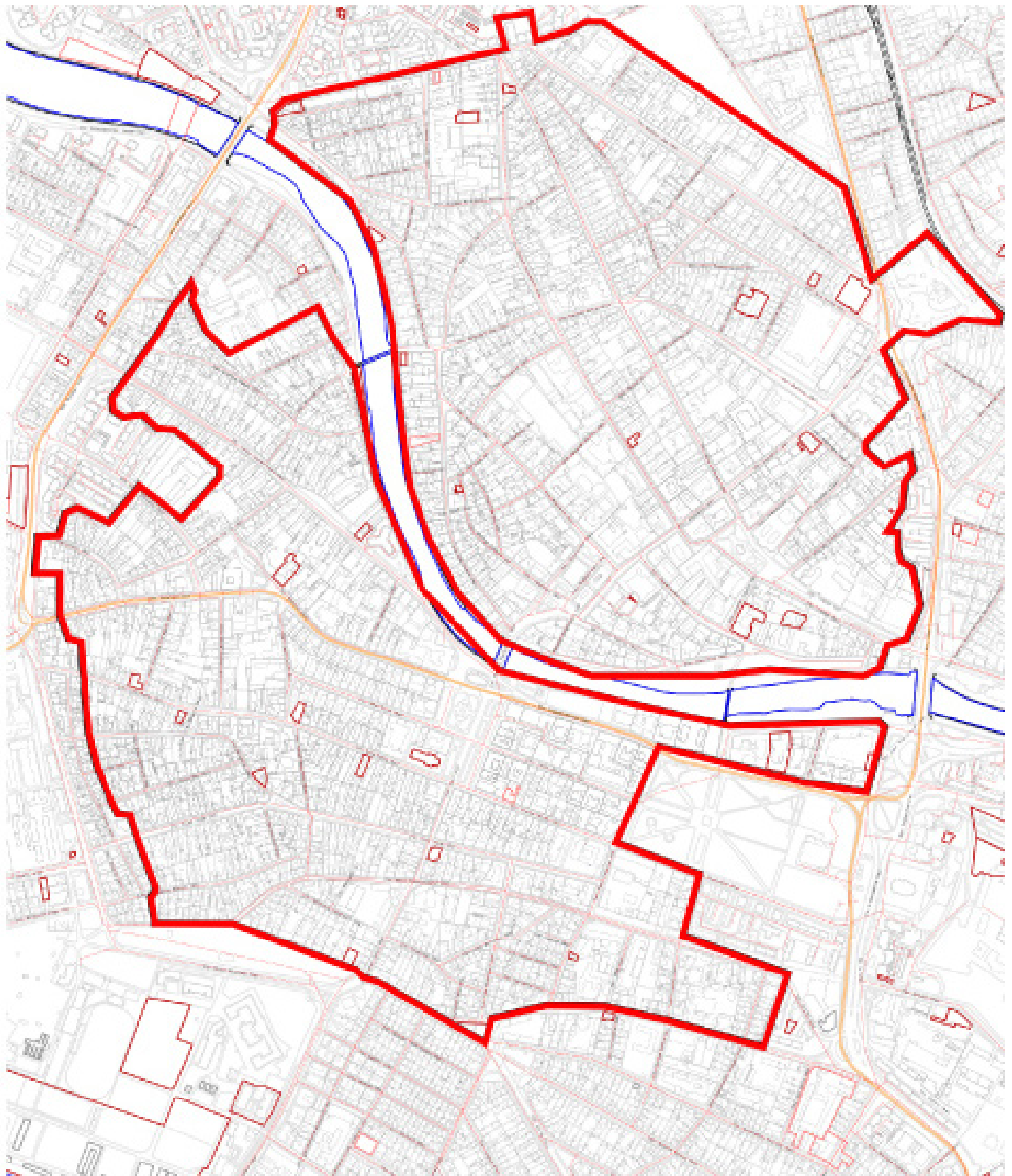
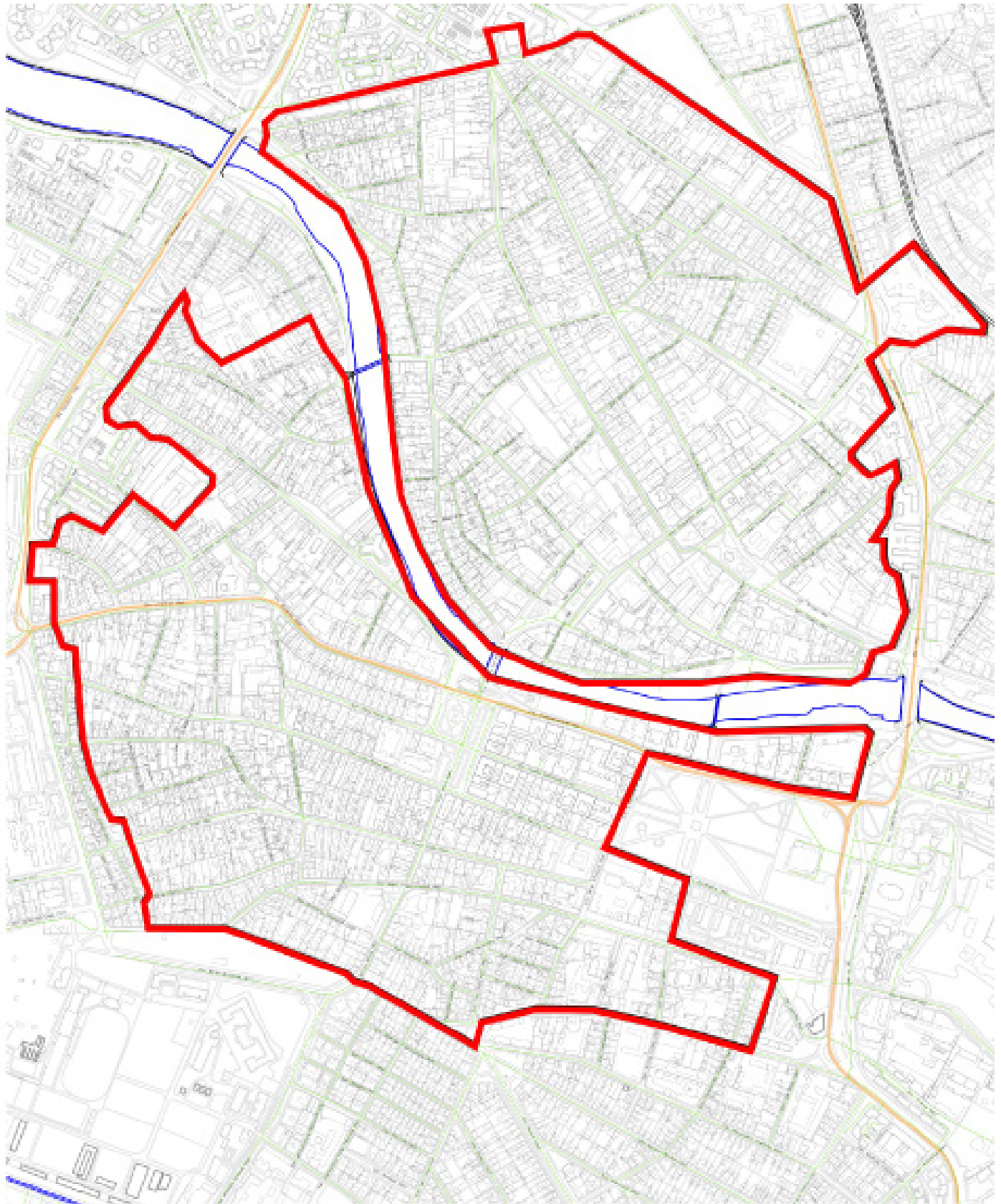

Fig. 33 Canalizare menajeră

EXISTENT   **PROPUȘ**

RETELE MIȘCĂTOARE DE CANALIZARE A APEI PLUVIALE

Fig. 34 Canalizare pluvială

2.7.2. ALIMENTARE CU ENERGIE ELECTRICĂ

Surse de alimentare, corelate cu sistemul energetic național Alimentarea cu energie electrică a municipiului Oradea se face din Sistemul Energetic Național (SEN). Producția de energie electrică a municipiului Oradea este realizată prin cele două Centrale Electro-Termice C.E.T. I și C.E.T. II.

a. C.E.T. I cu o putere instalată (P_i) = 205 MW aflată în zona de vest a orașului.

b. C.E.T. II cu o putere instalată: (P_i) = 150 MW situată în zona de est, care în prezent nu funcționează.

C.E.T. I și C.E.T. II sunt conectate la SEN pe partea de înaltă tensiune, prin ridicătoare de tensiune aferente.

Amplasamente stații de transformare

Necesarul de putere a consumatorilor este acoperit de 6 stații de transformare, amplasate relativ uniform. Aceste stații sunt:

1. Stația „Oradea Nord Mecanica” 110/20 kV - 1 × 25 MVA
110/6 kV - 2 × 25 MVA
110/20 kV - 2 × 16 MVA
2. Stația „Crișul” 110/6 - 1 × 25 MVA
3. Stația „Sinteza” 110/6 kV - 2 × 16 MVA
4. Stația „Oradea Centru” 110/6 kV - 2 × 25 MVA
5. Stația „Velența” 110/6 kV - 2 × 16 MVA
6. Stația Oradea Sud „ 220/110/20 kV - 1×250 MVA

Linii electrice de repartiție și distribuție

Linii de înaltă tensiune

Stațiile de transformare ale municipiului sunt interconectate, pe partea de 110 kV prin linii electrice aeriene, dublu circuit, având traseele în preponderență prin zone cu circulație redusă, în partea de sud și vest a municipiului.

Linii de medie tensiune

Lungimea totală a rețelelor de medie tensiune din municipiul Oradea este de 273,4 km, rezultând un indice de cca 6,3 km rețea/kmp de suprafață a localității fapt ce situează municipiul Oradea, printre localitățile reședință de județ bine dotate cu rețele electrice. Trebuie menționat faptul că din cei 273,4 km de rețea de medie tensiune 209,26 km sunt la 6 KV și numai 64,14 km de 20 kV. Procentual înseamnă că numai 23,4 % din rețelele de medie tensiune sunt de 20 kV în timp ce 76,6 % sunt la 6 kV.

Amplasamente și capacități posturi de transformare

În municipiul Oradea sunt în prezent 300 posturi de transformare din care:

- 228 posturi sunt la tensiunea de 6/0,4 kV, având o putere totală de 181,7 MVA
- 71 posturi sunt la tensiunea de 20/0,4 kV, având o putere totală de 60,5 MVA.

Din cele de mai sus rezultă că 76 % din posturile de transformare sunt racordate la rețele de 6 kV și numai 24 % sunt la 20 kV.

Situația procentuală a posturilor de transformare racordată la rețeaua de 6 kV și respectiv la 20 kV, corespunde cu situația procentuală a lungimii rețelelor de 6 și respectiv 20 kV prezentată la punctul 2.9.4.3. Această situație, explică preocuparea întreprinderii furnizoare pentru schimbarea rețelelor de 6 kV cu rețele de 20 kV. Noile posturi de transformare vor fi alimentate cu linii electrice subterane, dar se prevede și modernizarea a rețelei prin înlocuirea liniilor electrice aeriene cu linii electrice subterane.

Rețele de distribuție de joasă tensiune

Rețeaua de joasă tensiune (380/220 V) este destinată consumatorilor casnici și neindustriali, precum și iluminatului public.

Distribuția energiei electrice în zonele centrale, precum și în cartierele de blocuri se face prin cabluri subterane din aluminiu, cu alimentarea clădirilor (blocurilor) din fridă în fridă prin sistemul intrare-ieșire. Restul rețelei de joasă tensiune este de tip aerian (circa 30 % din totalul rețelei) cu conductori în majoritatea cazurilor din aluminiu pozați pe stâlpi din beton, sau în zonele periferice, din lemn. Iluminatul public pe străzile principale, piețe, intersecții se realizează cu lămpi cu vapori de mercur sau sodiu de înaltă presiune. În zonele periferice mai există câteva străzi iluminate cu lămpi cu incandescență. Comanda iluminatului public se face automat și centralizat. Se poate afirma că starea tehnică a rețelei de joasă tensiune este satisfăcătoare, dar se prevede înlocuirea rețelelor aeriene cu rețele subterane.

Indicatori de consum referitori la consumul de energie electrică pentru Municipiul Oradea:

În situația actuală puterea medie absorbită anual este:

- Consum casnic	27,4 MW
- Social - cultural și edilitar	15,9 MW
- Transport în comun 1,3 MW - Mică industrie (fără platformă industrială)	10,1 MW
Total putere medie absorbită la nivel de municipiu	54,7 MW

Consumul anual de energie electrică este:

- consum casnic	89,6 Gwh
- social cultural și edilitar	64,7 Gwh
- transport în comun	8,8 Gwh

- mică industrie (fără platforme industriale)	55,0 Gwh
Total energie electrică absorbită la nivel de municipiu	218,1 Gwh

Consumul casnic de energie electrică anual, pe locuință este de 1.124 kWh/locuință, ceea ce corespunde la un consum de 375 kWh/locuitor.

Municipiul Oradea are electrificate 79.702 locuințe adică, 98,7 % din numărul total de locuințe. Din analiza datelor statistice ale municipiului Oradea, comparativ cu cele la nivel de țară (880 kWh/locuință și 296 kWh/locuitor) rezultă un consum de energie electrică pentru scopuri casnice peste media pe țară. Acest consum sporit este datorat în special gradului mare de dotare a populației cu aparate electrocasnice. Este necesară mutarea contoarelor electrice din interiorul apartamentelor din blocurile de locuințe, în exteriorul apartamentelor, precum și introducerea de sisteme de citire la distanță a contoarelor de energie electrică.

Disfuncționalități privind alimentarea cu energie electrică

Stații de transformare și linii de înaltă tensiune

În zona gării, în partea de nord a municipiului, există un deficit de putere în asigurarea consumatorilor. Acest lucru se datorează în principal consumului de putere aferent căii ferate și gării CFR. Acest deficit se va accentua odată cu electrificarea căii ferate. Pentru remedierea deficitului este nevoie să se introducă o nouă stație de transformare care să acopere necesitățile zonei.

În prezent nu este realizată o alimentare în buclă a stațiilor de transformare, fapt care duce la nesiguranța alimentării lor pe partea de înaltă tensiune.

Rețeaua de distribuție și posturi de transformare

Zona centrală a orașului este deservită de o rețea de distribuție alimentată la 6 kV. Odată cu creșterea necesarului de putere la consumatori și a dificultății privind amplificarea posturilor de transformare din această zonă, au apărut deficiențe în privința puterii disponibile și în privința asigurării nivelului de tensiune.

2.7.3. TELECOMUNICAȚII

Centrale telefonice

Municipiul Oradea este una din reședințele de județ din țară cu un grad de telefonizare ridicat (21,4%). În prezent sunt în exploatare 4 centrale telefonice automate cu o capacitate totală de 56.200 linii, după cum urmează:

- a. Centrala automată PC1 - 8.320 linii amplasată pe strada Aurel Lazăr Nr. 3
- b. Centrala automată PC2 - 20.800 linii amplasată pe str. Transilvaniei (Zona de Vest)
- c. Centrala automată PC3 - 7.140 linii amplasată pe str. D. Cantemir
- d. Centrala automată digitală de tip ALCATEL - 20.000 linii pe str. Mareșal I. Antonescu.

Numărul abonaților telefonici din municipiu în prezent este de 65.251. Gradul de ocupare a liniilor telefonice este de 93,8% centralele fiind aproape în întregime ocupate.

Rețeaua de telecomunicații fixe

Rețelele de telecomunicații fixe sunt administrate de 2 operatori principali: ROMTELECOM și R.D.S. & R.C.S., iar principala disfuncțiune este data de prezența liniilor aeriene.

În zona centrală, precum și cartierele de blocuri de locuințe sunt construite canalizații telefonice pentru interconectarea centralelor, respectiv pentru rețelele urbane de abonați.

Restul rețelei de telecomunicații este de tip aerian, cu cabluri instalate pe stâlpi proprii sau pe stâlpi în folosință comună cu rețelele electrice de joasă tensiune.

Este de asemenea în curs de extindere și o rețea modernă pentru traficul internațional, pe bază de fibră optică, de conectare a municipiului Oradea, la rețeaua telefonică digitală a Europei centrale și de vest.

Radiotelecomunicații mobile

Pe raza municipiului Oradea sunt amplasate următoarele stații de radiotelecomunicații:

- a. Stația de televiziune Oradea, pe Dealul Viilor pentru difuzarea postului național TV - programul 1.
- b. Stația de radioreleu Oradea, pe Dealul Viilor pentru căi telefonice interurbane și internaționale.
- c. Stația de radio RDUM Oradea, pe Dealul Viilor pentru Radio Cultural (69, 86 MHz) și Radio Tineret (71,00 MHz).

Pe rețelele mobile sunt administrate de 4 operatori principali: Orange, Vodafone, Cosmote. Un al 5-lea operator se află în faza de dezvoltare a rețelei R.D.S.

Se menționează că difuzarea programului România Actualități (603 kM2) și cel al Studioului teritorial Cluj (1593 k Hz) pentru municipiul Oradea se face de la Stația de radio RDUM existentă pe raza comunei Sânmartin.

Pe raza municipiului Oradea mai sunt difuzate pe unde ultrasunete (UUS) următoarele programe de radio:

- Radio Favorit (92,6Mhz)
- Radio Zu (93,9Mhz)
- Radio Magic Fm (107 MHz și 71,81 MHz)
- Radio KISS Fm (99,1 MHz)
- Radio Transilvania (97,2 MHz)
- Radio Vocea Evangheliei (92,1 MHz)

De asemenea este difuzat pe canalul de televiziune C37 programul central și cel local PRO-TV.

Rețele de televiziune pe cablu

În prezent în municipiul Oradea sunt două centre de captare și retransmisie pentru rețeaua de televiziune pe cablu (C.A.T.V.): R.D.S. & R.C.S. și ROMTELECOM, respectiv U.P.C. astfel avem următoarele posturi TV:

- T.V.S.
- Transilvania TV
- PRO TV Oradea
- Antena 1 Oradea

Rețeaua de televiziune pe cablu are o lungime de cca 40 km și este montată aerian.

Aspecte critice privind telecomunicațiile

Centrale telefonice

Se constată o încărcare excesivă a centralelor telefonice. Există multe cereri de instalare de noi posturi care nu pot fi satisfăcute.

Rețele de telecomunicații

Cablurile telefonice, în special cele aeriene prezintă un grad de uzură ridicat, ceea ce duce la o rată mare a defecțiunilor.

Internet

Principalii furnizori de servicii internet

- Romtelecom - rețele de fibră optică
- R.D.S. & R.C.S. - rețele de fibră optică și wireless cu Digi Wi-Fi
- U.P.C. - rețele de fibră optică și wireless
- Orange, Vodafone, Cosmote - rețele wireless

2.7.4. ALIMENTARE CU ENERGIE TERMICĂ

Alimentarea cu energie termică pentru încălzire, preparare apă caldă de consum în municipiul Oradea

Alimentarea este realizată în cea mai mare parte prin sistemul de termoficare având ca surse de producere a energiei două centrale electrice de termoficare C.E.T. I și C.E.T. II, amplasate la Vest, respectiv Est de localitate.

Echipamentul centralelor:

C.E.T. I   2 cazane abur 165 t/h
              2 cazane abur 350 t/h
              2 cazane abur 400 t/h

Grupuri turbogeneratoare 2 × 25 MW, 1 × 55 MW, 2 × 50 MW

Putere termică instalată - 1.830 t/h

Putere termică disponibilă - 1.290 t/h

Putere termică utilizabilă - 1.000 t/h

din care:

- consum de abur intern - 500 t/h
- consum de abur la consumatori industriali - 150 t/h
- consum de abur pentru preparare apă fierbinte - 350 t/h

CET II - complet in conservare

3 cazane de abur 420 t/h

Grupuri turbogeneratoare

2 × 50 MW, 1 × 50 MW - avariata, în curs de reparații

Putere termică instalată - 1260 t/h

Putere termică disponibilă - 1.050 t/h

Putere termică utilizabilă - 700 t/h

din care:

- consum de abur intern - 300 t/h
- consum de abur la consumatori industriali - 30 t/h
- consum de abur pentru preparare apă fierbinte - 370 t/h

CONSUM - pe oraș (fără pierderi) pe timp de iarnă

COMBUSTIBIL - cărbuni - procurați din mai multe puncte de încărcare - bazinul Rovinari,

Sărmășag, Comănești, Anina și în cantitate mică, din import. Spre deosebire de cărbunele importat, de calitate foarte bună, cărbunele folosit, din bazinele noastre carbonifere, este în general cu conținut ridicat de S și cu putere calorică la jumătate. Arderea acestui combustibil duce la emisii cu concentrație mare de SO₂ depășind normele obligatorii de protecție a mediului. Deci se impune folosirea unor instalații speciale de desulfurare.

De asemenea depozitele de zgură și cenușă imobilizează și denaturează suprafețe mari de teren și constituie o sursă permanentă de poluare prin spulberarea lor și împrăștierea în spațiul înconjurător. Pentru aceasta sunt necesare instalații de umezire și de asemenea acoperirea cu pământ de haldelor existente în special a celor epuizate.

Rețelele agentului secundar asigură redistribuirea energiei termice de la punctele termice - P.T., la consumatori - locuințe și diverse obiective social-culturale. Acestea sunt în exploatarea și administrarea R.A. Apaterm - Oradea (aproximativ 197 puncte termice, 640 km de rețele termice secundare). Punctele termice aferente marilor consumatori industriali nu aparțin de R. APATERM.

Alimentarea cu energie termică a consumatorilor municipiului Oradea, se desfășoară în condiții dificile, reușind să asigure temperaturi la limita inferioară a confortului la o mare parte din consumatori. În afară de rețeaua de termoficare, pe suprafața municipiului există și centrale termice individuale dar cu un aport mic, local.

Disfuncționalitățile majore ale sistemului de alimentare cu energie termică a municipiului sunt:

- utilizarea combustibilului solid cu putere calorică mică, de calitate proastă și cost ridicat;
- instalațiile în C.E.T.-uri sunt vechi, necesitând reparații dese;
- rețelele de termoficare ; rețelele termice secundare și punctele termice necesită repetate intervenții (cu întreruperi pentru reparații) ale furnizării agentului termic;
- repartizarea necorespunzătoare a energiei termice la consumatori.

Disfuncționalități pe componentele sistemului:

a. C.E.T. I, II

- una din cele trei turbine de la CET II este avariata;
- combustibilul folosit conține mult sulf, ceea ce duce la depășirea concentrațiilor admisibile de SO₂;
- lipsesc instalațiile de desulfurare;
- instalațiile la haldele de zgură și cenușă nu sunt corespunzătoare și ca urmare se produce poluarea mediului prin spulberarea și împrăștierea zgurii și cenușii.

b. Rețele de termoficare

- rețelele agentului termic primar au nevoie de reparații și modernizări, în special magistralele 1, 2 și 3 ale C.E.T. I, deoarece sunt foarte vechi și supraîncărcate capetele rețelei de termoficare funcționează deficitar și necesită reechilibrări hidraulice pentru o mai bună repartizare a debitelor;

- vanele cu sertar până și vanele tip fluture - necesită dese reparații (la circa 2 ani);
- canalele termice sunt de tip circulabil astfel încât fiecare intervenție necesită săpături + desfaceri și refaceri ale canalelor;
- multe zone ale rețelei de termoficare sunt inundate periodic de apele de ploaie sau canalizare.

c. Puncte termice

- datorită proastei calități a schimbătoarelor de căldură din punctele termice;
- apa din circuitul secundar (care nu este dedurizată) trece în sistemul de termoficare, măbind duritatea agentului primar accentuând coroziunea conductelor de termoficare și împiedică funcționarea și întreținerea corectă a CAF-urilor, precum și a instalațiilor de la consumatori;
- repararea schimbătoarelor prin scoaterea din funcțiune a conductelor spate micșorează cedarea de căldură spre consumatori;
- pompele de circulație de tip Lotru, Cerna, Criș sunt vechi și foarte uzate, funcționând cu randamente foarte scăzute, iar consumul de energie electrică este aproape dublu față de pompele moderne;
- pierderile mari de agent termic secundar în rețelele termice și în instalațiile de la consumatori necesită completarea continuă (!) cu apă rece de la stațiile de hidrofor ceea ce duce la mărirea consumului de căldură și mărirea depunerilor în schimbătoare și conducte;
- nu există instalații de reglare a temperaturii agentului termic pentru încălzire sau a apei calde de consum;
- punctele termice aflate la subsolul unor clădiri din zona centrală sunt des inundate iar intervenția pentru întreținere și reparații este foarte grea (P.T. 413, 415, 701, 702, 707, 708, 713, 804, 805, 818).

d. Rețelele termice secundare

R.A. Apaterm dispune de 197 puncte termice care alimentează circa 2.600 tronsoane de blocuri de locuințe precum și clădiri social-culturale, școli, grădinițe și case particulare prin rețelele termice realizate între anii 1963-1989 Rețelele termice secundare (încălzire tur + retur, apa caldă de consum și recirculație) sunt montate în canale termice din beton îngropate, precum și în subsolurile blocurilor de locuințe.

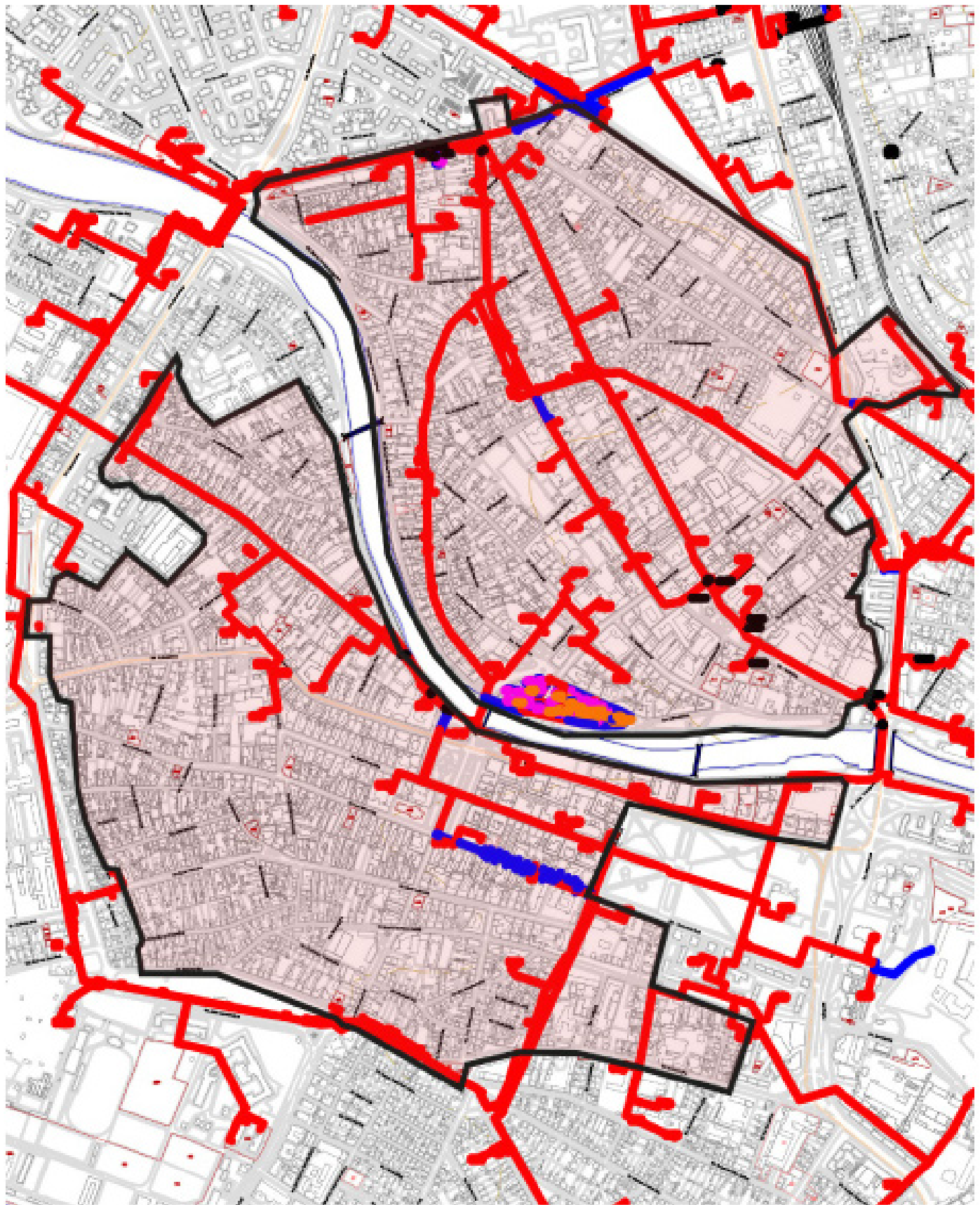
Ca urmare a inundării canalelor termice cât și a subsolurilor izolația termică este compromisă (sau nu mai există) pe foarte mari lungimi. Intervenția pentru întreținere și reparații în subsolurile tehnice este greoaie (aceste rețele sunt proprietatea R.A. Apaterm dar blocurile de locuințe sunt în proprietatea locatarilor) Atât în rețelele termice cât și în instalațiile interioare există mari pierderi de apă (datorită spărturilor în conducte) cât și mari pierderi de căldură (datorită izolației termice necorespunzătoare). Blocurile de locuințe construite în perioada 1963-1989 au rezistențe termice ale anvelopei mult scăzute față de normele în vigoare ceea ce duce la mari consumuri de energie termică.

Instalațiile interioare de încălzire nu au posibilitatea de reglare hidrolică sau a consumului de căldură. Energia termică pentru încălzire este distribuită la consumatori neuniform și deficitar din următoarele cauze:

- întinderea prea mare a unor rețele termice secundare (la capete nu se asigură debitele necesare);
- diafragmare necorespunzătoare sau inexistentă a rețelelor;
- lipsa posibilității de reglaj hidrolic și al consumului de căldură la consumatori și la punctele termice;
- pierderi de apă și pierderi de căldură în conductele rețelei și a instalațiilor interioare ca urmare neefectuării reparațiilor necesare - neasigurarea în permanență a parametrilor necesari pentru agentul termic primar și secundar;
- funcționarea defectuoasă a punctelor termice (schimbătoare, pompe, etc.);
- lipsa contorizării la consumatori - instalațiile la consumatori, rețelele termice și punctele termice nu sunt urmărite sistematic pentru detectarea la timp a defecțiunilor și remedierea lor;
- instalațiile consumatorilor nu sunt separate și întreținute în mod sistematic de firme specializate;
- intervenții neautorizate la instalațiile consumatorilor.

Există numeroare neînțelegeri între distribuitorul energiei termice și consumatori privind funcționarea instalațiilor și consumul de energie termică (debit și parametri).

Există probleme nerezolvate privind proprietatea unor puncte termice și a unor trasee de rețele termice. Consumatorii de căldură (din apartamente) nu au nici o posibilitate de a-și adapta consumul de căldură și apă caldă menajeră după necesitate și posibilități financiare.

- Rețele de termoficare existente
- Limita zonei de studiu

Fig. 35 Alimentare cu energie termică

2.7.5. ENERGIE GEOTERMALĂ

Un aport important în alimentarea cu energie termică a municipiului Oradea îl poate aduce potențialul energetic al apelor geotermale, acestea reprezentând una din bogățiile specifice acestei zone.

În planșa nr. 1/RT se poate vedea situarea municipiului Oradea față de sistemele hidrogeotermale studiate și exploatate în prezent și cele de perspectivă, la nivelul teritoriului național. Zăcămintul geotermal Oradea - Felix este situat la adâncimea de 2.200-3.200 m în calcare și domolite fisurate, acoperind o suprafață de circa 75 kmp.

În planșa 1/RT sunt prezentate cele 12 sonde de producție cu un debit anual mediu (în perioada 1990 - 1993) de circa 90 l/s - 12 Gcal/h - $t^{\circ} = 40^{\circ} C$, și 1 sondă experimentală.

Potențialul artezian al zăcămintului a fost inițial de 160 l/s (1984) scăzând în timp (1993) la 110 l/s.

Temperatura apei la suprafață variază între 70° și $105^{\circ} C$.

Mineralizația apei este scăzută 0,9 - 1,2 g/l și fără gaze dizolvate. Din punct de vedere al exploatarei, cele două perimetre (Oradea și Băile Felix - 1 Mai) au evoluat și prezintă în ultimii 10-20 ani, caracteristici diferite: în timp ce pe zăcămintul Oradea exploatarea și efectele acesteia au avut o evoluție normală, la Felix - 1 Mai potențialul de debitare a prezentat un declin.

Acest declin a depins de creșterea extracției totale din acvifer. Astfel debitul posibil a fi extras în condițiile actuale din perimetrul Oradea este 90 l/s (debitul mediu anual).

Singura modalitate de punere în valoare a potențialului artezian total al zăcămintului Oradea fără a afecta extracția din perimetrul Felix - 1 Mai - este exploatarea cu reinjectarea apei uzate termic.

În prezent sunt în exploatare 10 sonde de producție cu un debit mediu de 65 l/s și o temperatură de evacuare cuprinsă între 30 și $45^{\circ} C$. Puterea termică actuală este de aproximativ 15 MW cu un factor de utilizare de cca. 35%.

Dublețul geotermal „Nufărul” - Oradea este constituit din sondele 4.797 (de producție) și 4.081 (de injecție, prima producând apă geotermală din intervalul 2.040-2.630 m adâncime, iar a doua primind apă pe intervalul 2285-2490 m.

În prezent sonda produce artezian doar 15 l/s apă cu $t^{\circ} = 60^{\circ} C$ (2,1 Gcal/h).

Energia geotermală este exploatată în municipiul Oradea în următorii parametri:

- puncte termice pe apă geotermală și gaze naturale : PT512 ;PT513; PT514 alimentate din stația termică "Geoterm amplasată lângă strandul Iosia pentru încălzire și apă caldă menajeră.

- puncte termice pe apă geotermală: PT939; PT840; PT844 PT845;PT863;PT878 ;PT883 alimentate din Punctul termic Nufărul " numai pentru apă caldă de consum.

- puncte termice pe apă geotermală: PT911 ;PT913; alimentate din Punctul termic PT 913 Calea Aradului numai pentru apă caldă de consum.

Principalele avantaje ale dubletului geotermal sunt:

- de ordin **geologic**: asigurarea menținerii presiunilor de zăcământ, atât la Oradea, cât și la Felix - 1 Mai, deci conservarea caracterului artezian al extracției;
- de ordin **tehnic**: randamentul superior de schimb termic (schimbătoare performante), pompe de calitate, cu variatoare de frecvență, proces tehnologic optimizat (atât la prepararea și stocarea apei calde menajere cât și la distribuție);
- de ordin **economic**: prețul gigacaloriei este doar 75 % din cel practicat de termoficarea municipiului;
- de ordin **ecologic**: energia termică scară furnizată de apa geotermală la acest dublet s-ar putea obține prin arderea a 0,5 t de cărbune, care ar emite în atmosferă anual peste 600 t CO₂ - favorizând efectul global de seră și 8 t de SO₂ - care generează ploile acide.

Se consideră că generalizarea reinjecției prin crearea unor dublete ce ar urma să funcționeze în pompaj, ar duce la mărirea debitului exploatat de la 80 l/s la 160 l/s și a potențialului energetic de 126 Gcal/h la 28 Gcal/h și la eliminarea deversării apelor geotermale în apele de suprafață.

Ca disfuncționalități putem preciza neutilizarea în mod corespunzător a potențialului energetic al sondelor. La mai multe instalații apa geotermală este deversată în Criș, Peța sau canalizarea orașului la temperaturi ridicate. Materialele utilizate (țevi de oțel, schimbătoare de căldură cu fascicol din țevi de oțel realizate de I.M.P.S. Oradea) sunt necorespunzătoare.

2.7.6. GAZE NATURALE

Sunt prezente în teritoriul municipiului Oradea prin sistemul național de transport și distribuție. Magistrala la gaz Dn 500 Abrămuț - Salonta - Arad trece pe lângă municipiul Oradea și transportă gaze naturale din structurile gazeifere amplasate în județul Bihor.

În prezent intravilanul orașului Oradea este străbătut de o conductă de transport gaze naturale de la nord la vest pe granița de vest a țării conductă Dn 500 mm. De la această conductă în Oradea are un racord de gaze naturale până la stație reglare măsurare predare gaze SRMP amplasată în nordul orașului în spatele CET 1.

De la SRMP se alimentează în prezent câteva SRMS (SRM de sector) la obiective social-culturale cum este CET1, sau la câteva obiective industriale sau la consumatorii casnici. Ca exemplu sunt SRMS la Cartier Europa, SRM - Piața Devei; SRM Strada Făgărașului; SRM Depou Tramvaie; SRM Ștrand Oradea; SRM Oncea și altele.

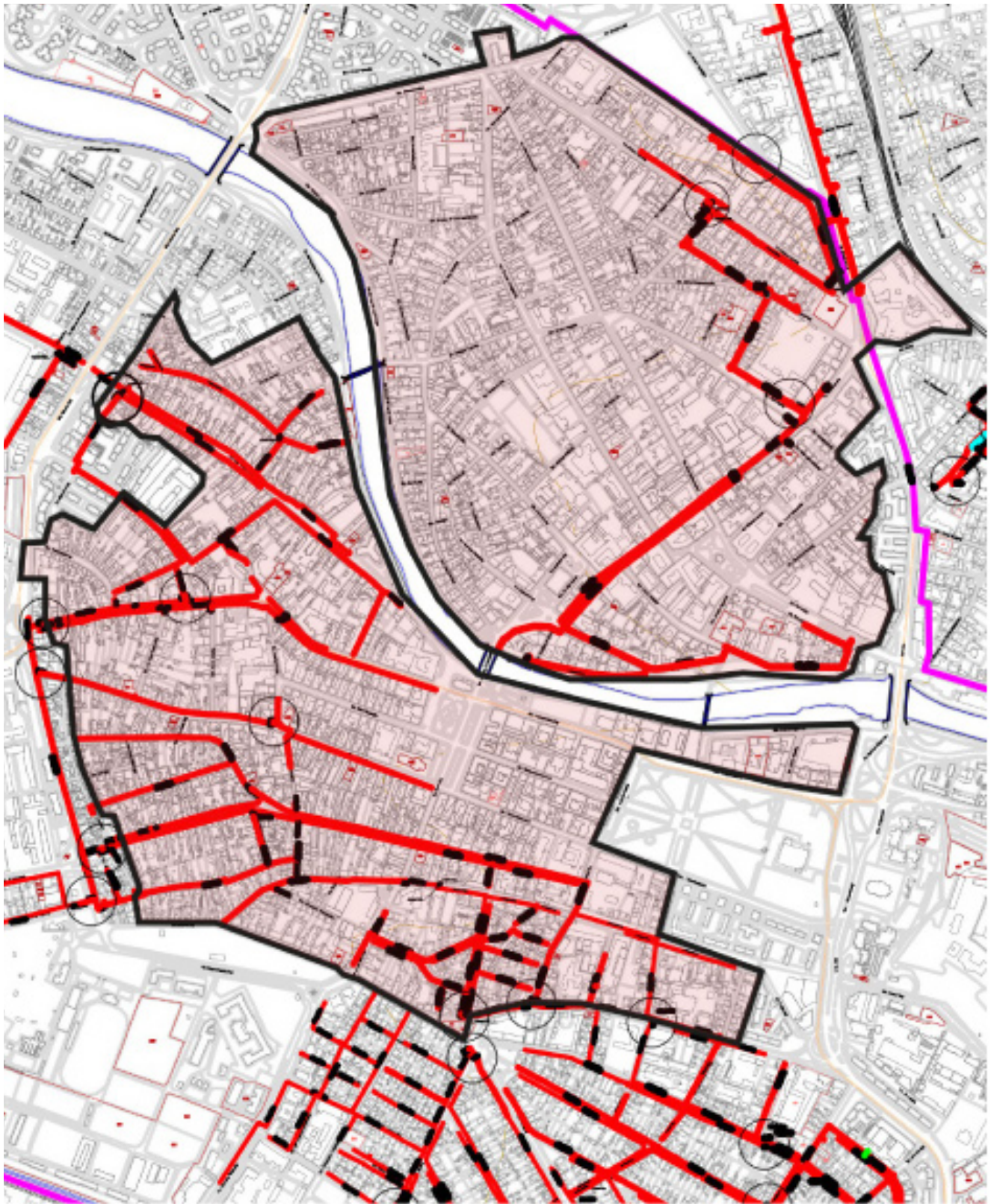
Prin aceste SRM se face trecerea de la sistemul de transport, repartiție la sistemul de distribuție.

Orașul Oradea este racordat și la SRM Predare Palota printr-o conductă de repartiție Dn 6", care trece prin Sântandrei și ajunge în Oradea în zona străzii Densușeanu.

În partea desenată se evidențiază cu culori diferite:

- rețele existente de distribuție presiune redusă - rețele existente de distribuție presiune medie;
- rețele existente de transport gaze - racorduri existente la SRM Predare;
- stații de reglare măsurare de sector (SRMS);
- stații de reglare de zonă existente (SRMZ).

Ca disfuncționalități putem preciza faptul că sunt date de creșterea generală a prețului gazelor naturale precum și presiunea scăzută a gazelor la transporturi scăzute iarna și de caracterul imprevizibil al serviciilor de furnizare pe termen lung, datorat expulzării treptate a rezervoarelor și dependentului de relațiile politice internaționale.

- Rețea gaze naturale presiune redusă executată și în funcțiune
- Rețea gaze naturale presiune redusă executată și neracordată
- Rețea gaze naturale presiune medie executată și în funcțiune
- Limita zonei de studiu

Fig. 36 Alimentare cu gaze naturale

2.8. PROBLEME DE MEDIU. DISFUNCȚIONALITĂȚI*

* Extras din Planul Urbanistic General al Municipiului Oradea 2012

2.8.1 CLIMA

Disfuncționalitățile privind clima se referă în primul rând la tendința de creștere a temperaturii medii anuale în Oradea. Acest fapt poate fi explicat de creșterea orașului în suprafață, precum și prin intensificarea circulației rutiere în oraș.

O altă problematică este „insula de căldură urbană”. Cauzele ei sunt:

- degajarea în aerul atmosferic a unei importante cantități de căldură de la obiectivele industriale, locuințe și autovehicule;
- absorbția căldurii de către betoane, asfalt, cărămizi și alte materiale de construcții în timpul zilei și degajarea acestora în atmosfera joasă pe parcursul nopții;
- reflectarea puternică a radiației solare de către construcțiile din sticlă și de către ferestrele clădirilor, care au un albedou ridicat;
- prezența în aerul atmosferic a substanțelor poluante provenite de la circulația automobilelor, poluarea casnică și din industrie, care se constituie în nuclee de condensare, ceea ce duce la o creștere a nebulozității și la formarea ceții urbane, care reduc radiația;
- lipsa unor curenți puternici de aer (viteza redusă a vântului) care să determine o dispersare a căldurii și a poluanților spre zonele învecinate. Insula de căldură urbană apare astfel bine definită în cazul regimurilor anticiclonice stabile, sub formă de cupolă, iar atunci când atmosfera este caracterizată de instabilitate, cu o dinamică activă a atmosferei, aceasta poate avea aspect de „pană”.

De asemenea, zona Ansamblului urban centrul istoric se află în topoclimatul de câmpie care este determinat de altitudinile reduse. Această determină înregistrarea unor temperaturi mai ridicate în timpul verii cu 1,5°C până la 3°C, față de zona Dealurilor Oradiei. Iarna, asocierea teritorială dintre câmpie și deal în arealul orașului Oradea pune în evidență înregistrarea unor situații cu inversiuni termice, care de altfel pot fi posibile pe tot parcursul anului, însă cu o manifestare mai pronunțată în sezonul rece. În situațiile cu inversiuni termice temperatura înregistrată în câmpie este mai scăzută cu până la 4°C față de cea înregistrată în zona Dealurilor Oradiei.

Cantitatea medie anuală de precipitații este mai redusă în zona de câmpie (600 – 620 mm/an) față de cea a dealurilor (630-650 mm/an).

2.8.2. ASPECTE PRIVITOARE LA POLUARE

Calitatea aerului

Monitorizarea calității aerului este asigurată în municipiul Oradea de un sistem propriu de monitorizare al Agenției pentru Protecția Mediului Bihor. Pentru determinarea poluanților gazoși NO₂, SO₂ și a pulberilor în suspensie, există trei puncte de monitorizare cu frecvență zilnică, (Sediul A.P.M. Bihor, Spitalul Municipal „Gavril Curteanu” Oradea, Facultatea de Protecția Mediului Oradea). Amplasarea punctelor de monitorizare s-a realizat ținând cont de sursele de poluare concentrate în zonele respective. În municipiul Oradea sunt montate 3 stații automate de monitorizare a calității aerului și o stație de monitorizare a radioactivității mediului, achiziționate de către Ministerul Mediului și Dezvoltării Durabile, în următoarele locații:

- Sediul A.P.M. Bihor, B-dul Dacia – stație de fond urban; stație de monitorizare a radioactivității mediului (doza - gama);
- Episcopia Bihor, Str. Matei Corvin – Școala “Luhasz Gyula” – stație industrială;
- Str. Nufărului – Mc Donald’s-Drive – stație de trafic.

Principalele surse de poluare sunt industria, traficul și agricultura. Acestea emit următorii poluanți:

- Pulberi în suspensie, SO_x, NO_x și radicali aromatici (CET, Cemtrade, Sinteza);
- Vapori de apă, CO₂ (Fabrica de zahăr);
- Pulberi în suspensie;
- CO, NO_x, hidrocarburi, aldehide și SO₂;
- Furani, dioxină, CO₂, hidrogen sulfurat (H₂S) (halda de deșeuri).

Vântul din direcțiile sud și sud-vest favorizează dispersia substanțelor poluante provenite în principal de pe platforma industrială de nord-vest spre exteriorul orașului. Direcțiile dominante ale vântului trebuie luate în considerare atunci când se amplasează noi obiective industriale pe teritoriul sau în apropierea orașului. Sunt contraindicate amplasamente din sudul orașului Oradea pentru întreprinderile care emit în aer diverși poluanți, deoarece aceștia vor fi purtați de vânt asupra zonelor rezidențiale.

Pe teritoriul administrativ al municipiului Oradea se află mai multe întreprinderi care emit în atmosferă poluanți sau care reprezintă un potențial pericol de poluare a aerului. În Registrul European al Poluanților Emiși și Transferați (EPRT) sunt înscrise următoarele obiective industriale din Oradea: SC Electrocentrale Oradea SA, Complexul Zootehnic loșia al SC Nutrientul SA Palota, Stația de Epurare Oradea a SC Compania de Apă Oradea, SC Eco Bihor SRL, SC Cesal SA și SC Zahărul SA, care sunt monitorizați de Agenția de Protecția Mediului.

Poluatorii trebuie să se conformeze prevederilor Directivei 2008/1/CE privind prevenirea și controlul integrat al poluării (IPPC). În Bihor există 21 de agenți economici aflați sub

incidența acestei directive, iar din Oradea doar SC Sinteza SA beneficiază de o perioadă de tranziție pentru instalația de produse organo-fosforice:

Sub incidența Hotărârii de Guvern 804 din 25 iulie 2007 privind controlul asupra pericolelor de accident major în care sunt implicate substanțe periculoase și care reprezintă deci un potențial de poluare a aerului sunt următorii operatori economici cu sediul sau punctul de lucru în Oradea:

Nr. crt.	Numele și adresa societății comerciale (agent economic)	Adresa instalației supuse autorizării	Activitatea IPPC
1	SC Sinteza SA	Oradea, Șoseaua Borșului 35	Fabricare produse organo-fosforice și produse farmaceutice
2	SC Electrocentrale SA	Oradea, Șoseaua Borșului 23	Producție energetică, instalație IMA
3	SC Nutrientul SA, Palota	Oradea, Complex loșia	Fermă de porci
4	SC Zahărul Oradea SA	Oradea, Șoseaua Borșului km. 3	Fabricare zahăr
5	SC UAMT SA	Oradea, Str. Uzinelor nr. 8	Producție accesorii pentru autovehicule
6	SC Alsal Prod SRL	Oradea, Str. Uzinelor 12	Fabricare sulfat de aluminiu
7	SC Cesal SRL	Oradea, Șoseaua Borșului 31	Fabricare sulfat de aluminiu
8	SC Eco Bihor SRL	Oradea, Str. Matei Corvin 327	Depozitare deșeuri nepericuloase

Alte zone critice din punct de vedere al poluării aerului sunt situate în apropierea arterelor rutiere intens circulat, a intersecțiilor majore și a depozitelor de deșeuri menajere necontrolate etc. Din fericire fenomenul depozitării ilegale de deșeuri este în regres în ultimii ani, datorită măsurilor luate de administrația publică locală.

Poluarea atmosferică cu particule de praf (particule /cm³)

Trebuie menționat faptul că un rol esențial în dispersia și concentrația diferitelor substanțe poluante îl au și **factorii meteorologici**. Anumite condiții meteorologice au implicații deosebite în poluarea aerului. Astfel, intensitatea și frecvența vântului pe direcții are un rol important în transportul și dispersia particulelor de praf de pe suprafața haldelor sau în transportul la distanță a substanțelor poluante.

Un alt factor meteorologic important, care determină menținerea un timp mai îndelungat a poluării aerului sunt *inversiunile termice*.

Aceste fenomene meteorologice sunt frecvente la Oradea pe tot parcursul anului, având o pondere mai ridicată în anotimpul rece, iarna înregistrându-se, numai în luna ianuarie, 12,8% din cazuri. Ele determină menținerea substanțelor poluante în aerul rece din stratele inferioare și prin marea lor stabilitate împiedică dispersia poluanților.

Precipitațiile sunt elementul meteorologic care determină purificarea atmosferei, deoarece numeroasele particule în suspensie din aer se constituie în nuclee de condensare pentru picăturile de apă. În același timp, în căderea lor picăturile de ploaie antrenează substanțele poluante spre sol, o parte a substanțelor chimice intră în reacție cu apa, pierzându-și astfel caracterul nociv, în urma ploilor atmosfera devenind curată.

Studiile privind *pulberii sedimentabili* din atmosfera orașului Oradea au pus în evidență existența, la nivelul orașului a unor zone intens poluate cu praf. Pe baza metodei sedimentării în puncte reprezentative pentru poluarea orașului cu praf, s-au stabilit valorile lunare ale depunerilor de praf, pe baza cărora s-a realizat, prin metoda interpolării, harta izokonelelor orașului Oradea.

Studiul a pus în evidență existența unor mari cantități de praf sedimentat la periferia orașului, acolo unde rețeaua stradală cuprinde și străzi neasfaltate, valoarea izokonelelor fiind cuprinsă între 400 și 450 t/km²/an, în cartierul Velența și în zona industrială. Cele mai mici valori se înregistrează în zonele unde există suprafețe mari acoperite cu vegetație, mai ales arborescentă, care constituie o bună perdea de protecție împotriva prafului cum sunt cele din zona grădinii zoologice și a parcurilor mari din oraș.

În ceea ce privește calitatea apei, ea este analizată prin următoarele programe:

- S – supraveghere – are ca scop evaluarea stării globale a apelor din cadrul bazinului hidrografic;
- ZV – zone vulnerabile – se referă la secțiunile de monitorizare din perimetrele ce au fost definite ca zone vulnerabile la poluarea cu nitrate;

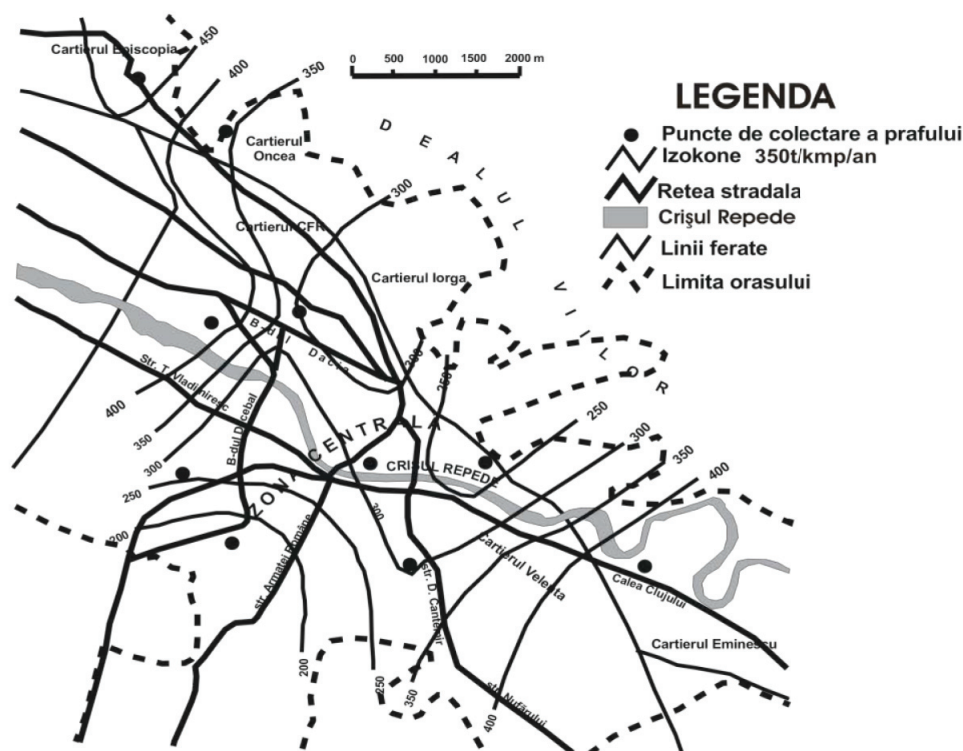

Fig. 37 Harta izokonelelor orașului Oradea (după Gh. Măhăra, 1969, refăcută și modificată)

- P – potabilizare – se referă la secțiunile de captare a apei de suprafață destinate potabilizării, unde se monitorizează parametrii din HG100/2002 și substanțele prioritare / prioritar periculoase;

- IH – ihtiofaună – se referă la zonele salmonicole și ciprinicole identificate, iar parametrii sunt fizico – chimici;

- CI – convenții internaționale – se monitorizează acei parametric prevăzuți în convențiile și acordurile internaționale la care România este parte;

- O – operațional – care este realizat pentru toate corpurile de apă care sunt identificate ca având riscul să nu îndeplinească obiectivele de mediu;

- HS – habitate și specii – se aplică în zonele protejate;

- CBSD – cea mai buna secțiune disponibilă – se aplica pentru fiecare tip de curs de apă care este afectat de activitatea umană și pentru care nu a fost posibilă găsirea unei noi secțiuni de referință.

Calitatea apei monitorizate în anul 2011 pe corpurile de apă Crișul Repede la confluența Bonor – graniță, Peța în Lacul Peța la confluența Hidișel p. și Peța la confluența Hidișel p. – vărsarea în Crișul Repede se prezintă astfel:

- Corpul de apă Crișul Repede – cnfl. Bonor – graniță se încadrează în tipologia RO11. Au fost monitorizate după programele S, ZV, P, IH, CI și O trei secțiuni și anume: Cheresig, Tărian și Amonte Oradea. Din punct de vedere biologic se încadrează în PEMo (potențial ecologic moderat) după grupa de pești. După elementele fizico-chimice și poluanți specifici se încadrează în PEB (potențial ecologic bun). Potențialul ecologic este moderat, iar starea chimică este bună.

- Corpul de apă Peța – în lac Peța – cnfl. Hidișel p. Se încadrează în tipologia RO16. Secțiunile Sânmartin și mijloc rezervație au fost monitorizate după programele S, ZV, HS, IH și CBSD. Din punct de vedere biologic se încadrează în PEB. După elementele fizico-chimice se încadrează în PEMo, datorită grupei regim de oxigen. După poluanți specifici în PEM (potențial ecologic maxim). Potențialul ecologic este moderat datorită elementelor fizico-chimice. S-a atribuit starea chimică bună pe baza analizei corpului la impact și risc.

- Corpul Peța – cnfl. Hidișel p. – vărsare în Crișul Repede se încadrează în tipologia RO16. Secțiunea Peța – aval Oradea a fost monitorizată după programele S, ZV, Ih și O. Din punct de vedere biologic se încadrează în PEMo, datorită macrozoobentosului și peștilor. După elementele fizico-chimice se încadrează în PEMo, datorită grupei regim de oxigen și nutrienți. După poluanți specifici în PEM. Potențialul ecologic este moderat datorită elementelor fizico-chimice. S-a atribuit starea chimică bună pe baza analizei corpului la impact și risc.

În ceea ce privește sursele de emisii care afectează cursurile de apă pe teritoriul Oradiei, ele sunt:

Nr. Crt	Denumire Evacuare	Receptor
1	RA Aeroportul Oradea	Pârâul Peța
2	SC Sinteza SA Oradea	Crișul Repede
3	Inspectoratul Județean de Poliție Bihor – Ștrandul Dinamo Oradea	Crișul Repede
4	SC Compania de Apă Oradea SA – Evacuarea Stației de Epurare	Crișul Repede
5	SC Auto Band SRL Oradea	Valea Adona
6	SC Arabesque SRL Galați – Punct de lucru Oradea	Valea Peța
7	SC Drumuri Orășenești SA – Stația de Betoane Oradea	Crișul Repede
8	SC Omilos Oradea SRL – București	Pârâul Peța
9	Administrația Domeniul Public SA – Ștrandul Municipal Oradea	Crișul Repede
10	SC Electrocentrale Oradea SA – Apele de răcire	Crișul Repede
11	SC Arpis Impex SRL Tinca	Valea Peța
12	SC Continental SA București – Sucursala Oradea	Crișul Repede
13	SC Transgex SA Oradea	Pârâul Peța

La acestea se adaugă deversările ilegale de ape menajere poluate pe teritoriul municipiului Oradea și diferite surse de poluare industrială și menajeră din amonte de Oradea.

Poluarea fonică

Poluarea fonică sau sonoră constă în sunetele produse de activitatea umană care afectează sau dezechilibrează viața și activitatea omului sau a animalelor. Conform legilor în vigoare, autoritățile publice au obligația de a lua măsuri pentru reducerea disconfortului și efectelor dăunătoare provocate de expunerea populației la zgomotul ambiant.

Principalele surse de zgomot la nivelul orașului Oradea sunt **traficul rutier**, care provoacă și cea mai mare parte a poluării cu particule, **traficul feroviar** (tramaie sau trenuri), **traficul aerian** și **activitatea industrială**. Pentru aceste surse de zgomot există valori maxime permise în prezent, precum și ținte ale acestor valori care trebuie atinse la nivelul anului 2012, în funcție de indicatorii L_{zsn} (zi, seară și noapte) și L_{noapte}. Pentru primul indicator, valorile maxime permise în cazul traficului rutier, feroviar și aerian sunt de 70dB, iar țintele de atins pentru 2012 sunt de 65dB. În cazul activității industriale, valorile maxime permise pentru L_{zsn} sunt de 65dB, iar ținta de atins este de 60dB. Pentru zgomotul pe timp de noapte, valorile maxime permise sunt în cazul traficului rutier, feroviar și aerian de 60dB, iar pentru activitatea industrială de 55dB. Țintele de atins pentru 2012 sunt de 50 dB în cazul tuturor acestor activități.

În anul 2011, firma Enviro Consult a elaborat „Harta de zgomot a Municipiului Oradea”. Conform acestui studiu, doar traficul rutier produce un nivel de zgomot care afectează

populația, depășind valorile maxime admise. Astfel, raportat la indicatorul Lzsn, patru artere de circulație se evidențiază prin depășirea valorii maxime permise de 70dB, și anume Str. Ovid Densușianu, Calea Borșului, Str. Podului și Str. Matei Corvin. Se observă că toate aceste artere au de-a face cu traficul de tranzit care contribuie la atingerea unui nivel înalt de poluare fonică. Raportat la pragul de 60dB corespunzător indicatorului Lnoapte, celor patru artere afectate de un înalt nivel de zgomot li se adaugă Calea Aradului, Str. Ogorului și Calea Clujului, unde această valoare maximă permisă este depășită. Studiul menționat arată că există un număr de 3946 persoane expuse la un nivel de zgomot peste limita de 70 dB pentru indicatorul Lzsn, respectiv 7847 persoane expuse la un nivel de peste 60 dB pentru indicatorul Lnoapte. Pentru a reduce poluarea fonică, dar și poluarea cu particule produse de traficul rutier, sunt de dorit măsuri de scoatere a traficului de tranzit din oraș, precum și de descurajare a folosirii automobilului și de încurajare a folosirii transportului în comun și a mijloacelor de locomoție nepoluante pentru deplasările în oraș.

Poluarea luminoasă

Un alt tip de poluare care afectează viața urbană este poluarea luminoasă, care constă în supraluminarea pe timp de noapte a arterelor și clădirilor, precum și crearea unei cupole de lumină care acoperă orașul, vizibilă de la mare distanță, și care, coroborată cu poluarea atmosferică, împiedică vizibilitatea cerului, respectiv a stelelor pe timp de noapte. Gradul de poluare luminoasă se măsoară printr-o raportare la o scală cu nouă clase de poluare, de la clasa 1, corespunzătoare locurilor cu cer neobișnuit de întunecos pe timpul nopții, la clasa 9, corespunzătoare cerului de deasupra centrului unui oraș. Primele două clase nu mai pot fi întâlnite deja în centrul Europei.

Acest tip de poluare afectează omul prin influențarea ciclului noapte-zi și tulburarea echilibrului hormonal care reglează alternanța veghe-somn atât la om, cât și la animale, cu efecte dăunătoare asupra sănătății. Vegetația din apropierea surselor de lumină difuzată nu doar în jos, ci și lateral, este și ea afectată, durata de persistență a frunzișului crește și prin aceasta expunerea plantelor în vegetație la gerurile timpurii. Lumina emisă lateral de corpurile de iluminat stradal produce efect de orbire a șoferilor pe timp de noapte. De asemenea, iluminarea nedirecționată, cu o intensitate prea mare și cu o durată ce depășește durata traficului pietonal sau rutier pe anumite artere înseamnă o risipă de energie.

Pentru limitarea acestor efecte negative ale poluării luminoase, se recomandă:

- folosirea unor corpuri de iluminat care să ilumineze doar în jos, nu și în sus sau lateral,
- modificarea celor existente în sensul direcționării luminii în jos,
- folosirea becurilor economice,
- iluminarea mai slabă (doar din doi în doi stâlpi de iluminat) în intervalul de timp 00.00-05.00 h,
- reducerea în intensitate a iluminatului arhitectonic în intervalul 00.00-05.00 h.

Astfel de măsuri sunt puse deja în practică în multe orașe din Europa, orașul Augsburg din Germania fiind un campion al iluminării nocturne prietenoase cu mediul.

2.9. OPTIUNI ALE POPULAȚIEI

În toamna anului 2012 a fost efectuat un sondaj de opinie în interiorul instituției Primăriei Municipiului Oradea, privind percepția asupra principalelor aspecte ale dezvoltării orașului. Chestionarul utilizat conține șapte întrebări:

1. Care sunt calitățile Oradiei prin care se deosebește de alte orașe ale țării, din punct de vedere economic, cultural, urbanistic, social sau din alte domenii?
2. Care sunt elementele de vulnerabilitate ale Oradiei în competiția cu alte orașe din România, din punct de vedere economic, cultural, urbanistic, social sau din alte domenii?
3. Din punct de vedere urbanistic, care sunt propunerile dvs. de remediere a deficiențelor pe care le observați în oraș sau în vecinătatea dvs. (locuința și locul de muncă) și de întărire a aspectelor pozitive ale orașului.
4. Vă place cartierul în care locuiți? De ce?
5. Dacă ați putea alege, ce zonă a orașului ați prefera pentru a avea locuința și locul de muncă? De ce?
6. Ce zone ale orașului ați evita pentru a vă alege locuința sau locul de muncă? De ce?
7. Ce considerați că lipsește în cartierul sau în zona în care locuiți?

Concluziile sondajului arată că, în percepția respondenților, din punct de vedere economic, Municipiul Oradea are potențial, fiind un centru de dezvoltare transfrontalieră. Caracterul său e influențat de potențialul turistic și balnear din zonă.

În ceea ce privește punctele forte ale orașului, majoritatea populației consideră centrul istoric și cetatea Oradea ca fiind elementele de valoare din cadrul orașului. Pe lângă acestea, se consideră importantă prezența râului Crișul Repede care traversează centrul vechi.

Punctele de vulnerabilitate ale Oradiei constau în potențialul turistic care nu e suficient valorificat și lipsa unor fonduri și unor acțiuni de atragere a investitorilor. Infrastructura încă slab dezvoltată în unele zone e parțial responsabilă de acest număr insuficient de investitori străini. Din punct de vedere urbanistic, se dorește un regulament ferm pentru centrul vechi dar și o dezvoltare controlată a periferiilor.

Cele mai căutate zone pentru locuire și loc de muncă sunt Centrul vechi și Orașul Nou. Este o preferință majoritară a populației față de centrul orașului, care reprezintă un punct de reper datorită atmosferei și a densității dotărilor și atracțiilor. Alte zone apreciate sunt cartiere precum Loșia, Rogerius și Olosig, dotate cu o rețea stradală bine dezvoltată, comerț și spații verzi. Se preferă și zonele periferice, precum Podgoria și zonele de deal, dar cu condiția ca în aceste zone rețeaua stradală să fie îmbunătățită.

Zonele evitate pentru locuire sunt Velenta și Borș, pentru că sunt percepute ca având o dezvoltare haotică, siguranța e precară și sunt în general mai puțin salubre. Zona de centură și cartierele din fostele zone industriale sunt de asemenea evitate pentru că sunt poluate și departe de centru, iar rețeaua de dotări relativ slab dezvoltată. În unele cazuri se evită zonele

de deal ale periferiilor pentru că au o dezvoltare haotică iar trama stradală nu e suficient dezvoltată.

În majoritatea cartierelor, s-a ajuns la concluzia că nu sunt suficiente locuri de parcare (garaje colective), lipsesc piste pentru bicicliști, iar în unele zone lipsesc dotările pentru agrement.

În zonele periferice, trama stradală este considerată slab dezvoltată, iar multe dotări lipsesc. Parcelele în această zonă sunt văzute ca fiind dezvoltate necorespunzător.

3. PROPUNERI DE DEZVOLTARE URBANISTICĂ

3.1. CONCLUZII ALE STUDIILOR DE FUNDAMENTARE

3.1.1. STUDIU ISTORIC

Evoluția în timp a fiecărei componente morfologice înseamnă evoluția parcelarului, a fondului construit și tramei stradale, a densității urbane și modului de ocupare a terenului, aliniamentului etc. De-a lungul evoluției structurii urbane s-au format și s-au păstrat în timp mai multe elemente de morfologie urbană valoroase (parcelar), care merită să fie protejate, ca piese cu caracter identitar/definitorii ale cartierelor istorice sau ale întregului oraș.

Sinteză analiză morfotipologică

- într-o proporție semnificativă parcelar istoric valoros: majoritatea parcelelor sunt alungite, cu lățime mică la front, excepție făcând parcelele având instituții publice sau de interes public de dimensiuni mai mari.

- mod de ocupare a parcelei din tipologii caracteristice țesutului urban istoric: construcții la front de stradă, în general de tip incintă sau cu planimetrie în formă de L, U, I, rezultând astfel o curte interioară valoroasă (de cele mai multe ori cu vegetație); în prezent parazitate de clădiri și construcții ulterioare, multe cu caracter provizoriu.

- regim de înălțime mic, în general de P/P+1, mai puțin afectate de densificările din diferitele etape de evoluție urbană (Secession, perioada interbelică și după cel de-Al Doilea Război Mondial); punctual diferența de înălțime mare/stridentă a componentelor frontului construit, pe anumite segmente discontinuu, conținând imobile poziționate în față sau retrase față de aliniamentul istoric constituit.

- indici urbanistici specifici unui mod de ocupare a terenului de tip rural/agricol: POT de 0.7 - 0.9 și CUT de 0.7 - 1.5.

- fondul construit valoros conține câteva imobile clasate ca și clădiri monumente istorice LMI, mai multe imobile propuse spre clasare sau cu valoare ambientală, majoritatea însă fără valoare deosebită.

Reconsiderarea categoriilor de protecție a fondului construit valoros

Cele 4 categorii ale fondului construit valoros - monument istoric, imobil propus pentru clasare, imobil cu valoare arhitecturală deosebită propusă pentru protecție locală și imobil cu valoare arhitecturală și ambientală - au fost reconsiderate iar ultima categorie a fost împărțită în două subcategorii:

- (1) Fond construit valoros cu valoare ambientală relevantă
- (2) Fond construit cu valoare ambientală modestă

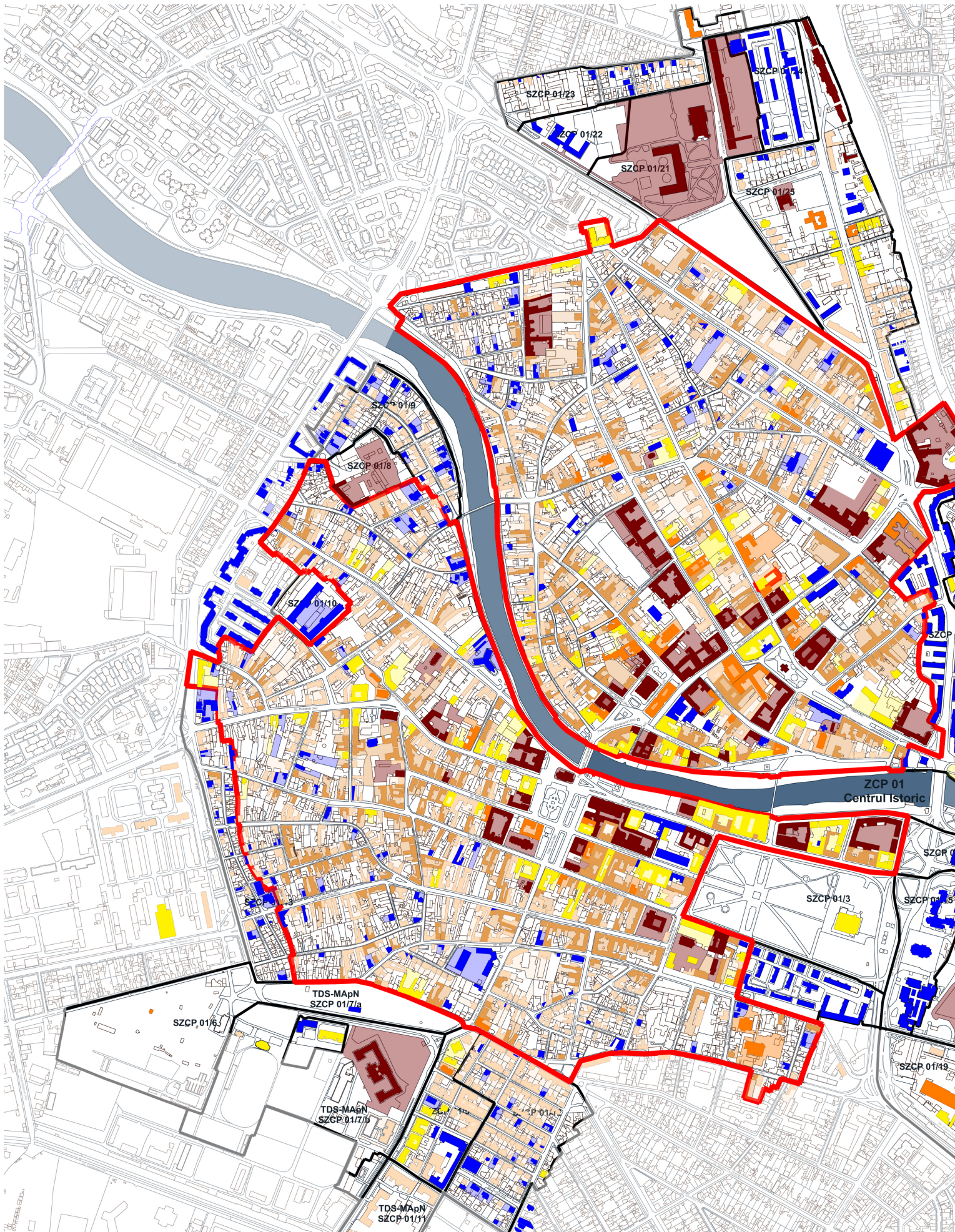
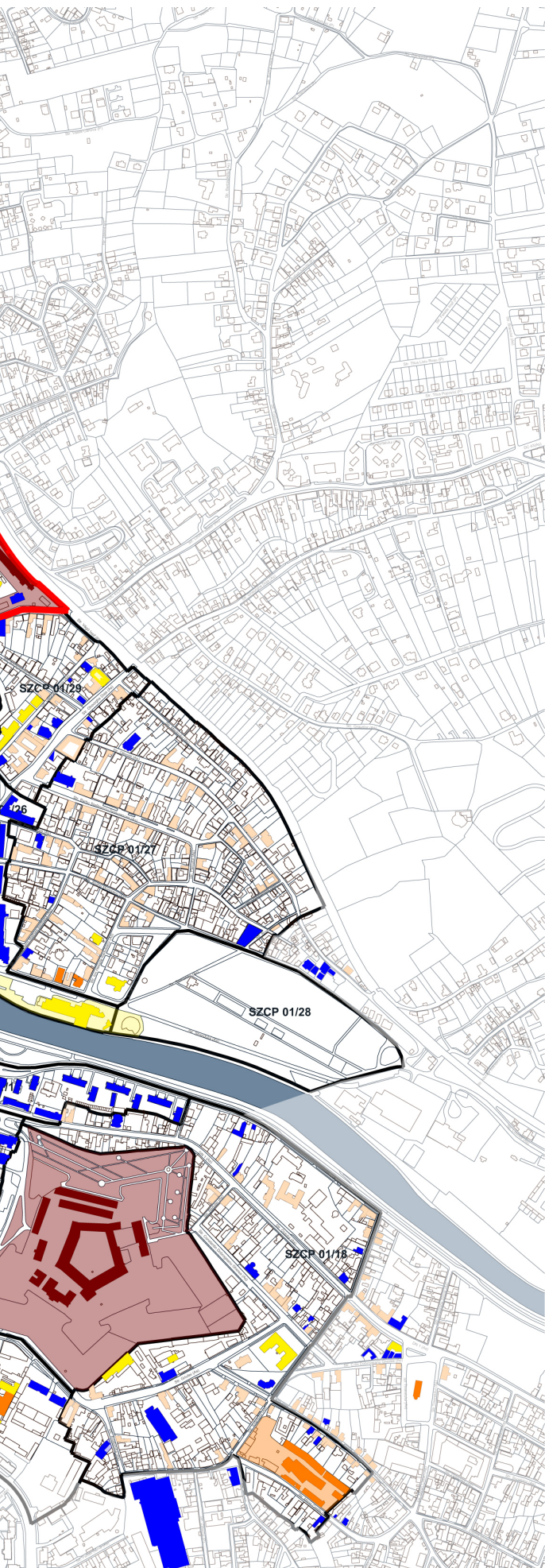

Fig. 38 Plan fond construit valoros propunere

LEGENDA

	LIMITA SUBZONE PUZCP
	LIMITA SZCP
	CURS DE APĂ

	MONUMENT CLASAT
	CLĂDIRE PROPUȘĂ SPRE CLASARE
	CLĂDIRE REPREZENTATIVĂ, CU VALORI PATRIMONIALE DEOSEBITE, PROPUȘĂ PENTRU PROTECȚIE LOCALĂ
	CLĂDIRE CU VALOARE AMBIENTALĂ RELEVANTĂ
	CLĂDIRE CU VALOARE AMBIENTALĂ MODESTĂ
	CLĂDIRE AGRESIVĂ

Clădiri cu valoare ambientală relevantă care prin valențele lor arhitecturale sau de poziționare în contextul urban - elemente stilistice și tectonice, plastică și expresie arhitecturală, prezență definitorie în context (volumetrie, elemente de unicat, valoare memorială, valoare de accent,/reper vizual relevant) - se remarcă în cadrul categoriei clădirilor cu valoare ambientală, se ridică peste media acestora.

În cazul acestor clădiri se protejează materializarea semnificativă a valorii culturale, prin următoarele elemente: vechime, volumetrie și mod de ocupare a terenului, caracteristice în context, planimetrie, fațade cu elemente stilistice relevante, valoare memorială, care contribuie toate împreună la conturarea imaginii caracteristice a străzii, frontului sau cvartalului respectiv a memoriei locului.

Clădiri cu valoare ambientală modestă: clădiri care datorită morfologiei lor, a caracteristicilor volumetriei, a modului de mobilare a frontului stradal, a plasticii arhitecturale, a aspectului fațadei și finisajelor, a elementelor stilistice sunt purtătoare de resurse culturale, care definesc profilul / contextul urban aferent unui cvartal, front sau segment de front stradal, fără să iasă din tiparul standard al arhitecturii, să se remarce în mod special prin calitate și să întrunească criteriile necesare încadrării în categorii valorice superioare.

În cazul acestor clădiri se protejează materializarea valorii culturale, prin aceleași elemente, ca și în cazul clădirilor cu valoare ambientală relevantă în context: vechime, configurație spațială, stil, valoare memorială, aport pozitiv la conturarea imaginii ambientului urban.

3.1.2. STUDIU PRIVIND REȚEAUA DE SPAȚII PUBLICE, PERSPECTIVĂ ȘI SILUETĂ URBANĂ, SPAȚII VERZI ȘI VEGETAȚIE

3.1.2.1. Spațiul public

Spații publice cu caracter mineral preponderent

a. *Piața centrală (Piața Unirii și Piața Regele Ferdinand I)*

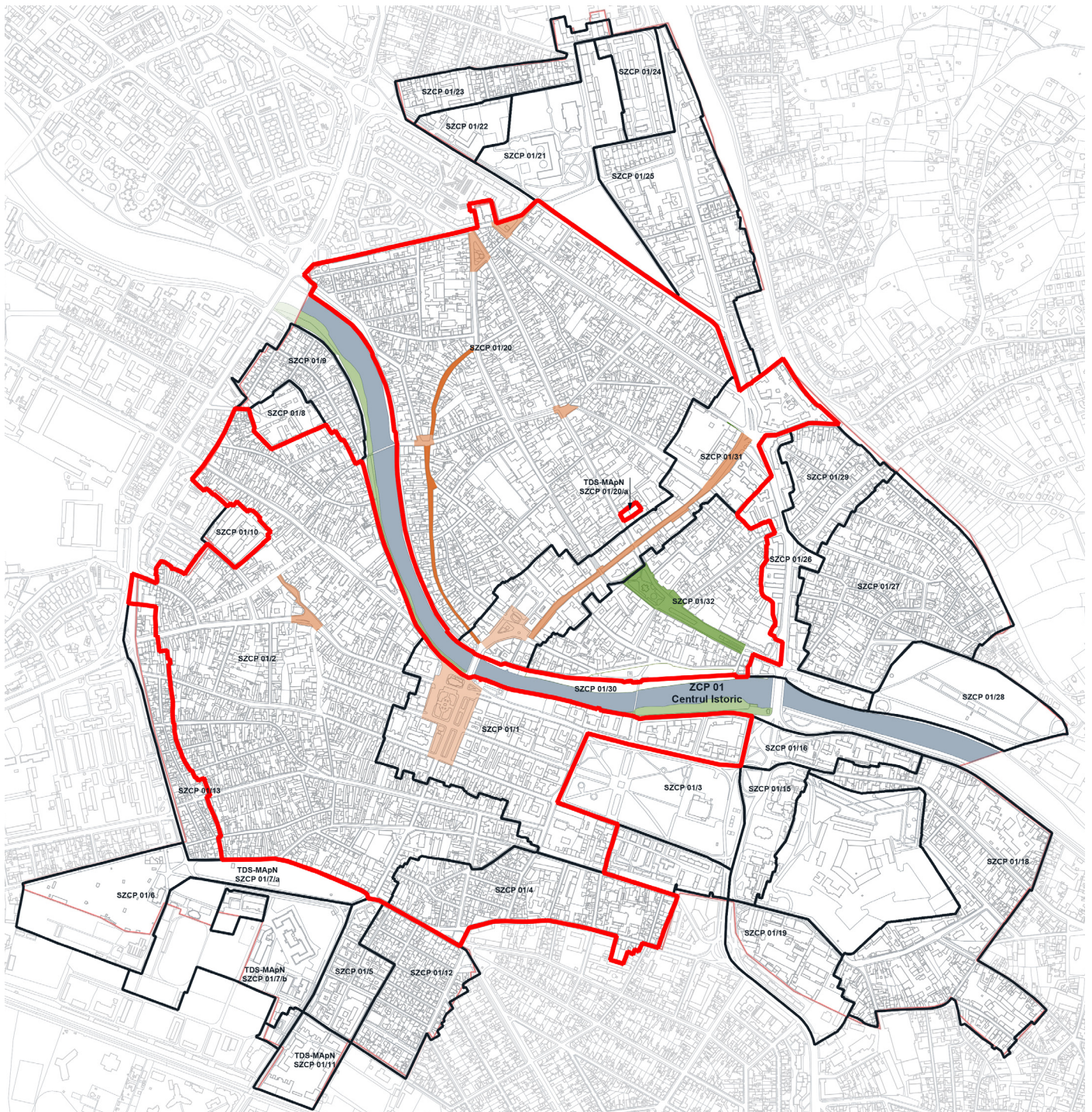
Spațiile publice tip piață urbană principală cu caracter reprezentativ în zona construită protejată se caracterizează printr-un set de valori (cu rol de potențial în dezvoltarea urbană), respectiv deficiențe-disfuncționalități (care prezintă risc în dezvoltarea urbană), ambele putând fi general valabile sau specifice, particulare fiecărui spațiu public în parte.

(I) Setul de valori / potențial:

- spații publice, locuri reper la nivel urban (fostele locuri de târg), istoric pietonale, tip destinație, cu o diversitate funcțională aferentă (funcțiuni cu caracter central, comerț, instituții și servicii).
- fronturi construite (limite verticale) în mare parte continue, coerente stilistic și ca înălțime la cornișă, compuse din fațade valoroase (majoritatea acestora ținând de imobile monumente istorice sau cu valoare de monument), și public accesibile la nivelul parterului.
- plan caracteristic, cu suprafețe orizontale preponderent minerale având vegetație matură, în general înaltă / de înălțime medie, prezentă izolat, punctual / ca aliniament.
- componente construite secundare istoric montate, având o semnificație simbolică-identitară: sculpturi, statui, grupuri statuare etc.
- elemente compoziționale specifice: repere arhitectural-urbanistice (de înălțime: turnuri, turla de clădiri publice), axe vizuale și perspective dinspre și înspre aceste repere / spații publice reper (în general legătura cu diferitele unități de peisaj, în special cu malul Crișului Repede), profiluri coerente și siluete caracteristice definitorii pentru zona construită protejată și pentru oraș.
- atractivitate ridicată (destinație atractivă) atât pentru turiști, cât și pentru locuitori.

(II) Setul de deficiențe / risc:

- spații publice alterate de volumul mare de trafic auto, care afectează și utilizarea funcțională și le diminuează caracterul pietonal, de spații publice tip destinație.
- accesibilitate pietonală și intensitate funcțională diminuate, având ca rezultat imobile monument sau cu valoare de monument abandonate / subutilizate.
- punctual intervenții ulterioare nepotrivite, care scad coerența vizuală a fronturilor construite ale acestor piețe, sau segmente de front de piață lipsă / deficitare din cauza nefinalizării unor intervenții istorice.
- planimetrui, suprafețe cu schemă de trafic auto-pietonal deficitare, raport mineral-vegetal străin de caracterul istoric.
- componente secundare (piese de mobilier) și elemente de rețele edilitare (ex. iluminat public, fântâni etc.) uzate moral și fizic, degradate, deficitare funcțional.
- elemente compoziționale inițiale valoroase afectate negativ de intervenții ulterioare: repere arhitectural-urbanistice noi (ex. accent vertical în poziții nepotrivite), siluete

LEGENDA

	LIMITA ZONEI DE STUDIU
	LIMITA ANSAMBLULUI URBAN PROTEJAT
	LIMITA UNITĂȚII TERRITORIALE DE REFERINȚĂ
	CURS DE APĂ

SPAȚII PUBLICE CU CARACTER MINERAL PREPONDERENT

	PIAȚĂ URBANĂ PRINCIPALĂ, CU CARACTER REPREZENTATIV
	STRADA PRINCIPALĂ, ARTERĂ MAJORĂ DE CIRCULAȚIE ISTORIC CONSTITUITĂ
	PIAȚETĂ SECUNDARĂ, INTERSECȚII DE STRĂZI POTENTIAL PIAȚETE
	ULIȚA ȚESUTULUI URBAN MEDIEVAL

SPAȚIU PUBLIC ISTORIC CU COMPONENTĂ NATURALĂ DEFINITORIE

	SPAȚIU PUBLIC ISTORIC CONSTITUIT DE-A LUNGUL CURSURILOR DE APĂ
	SCUAR ÎN ZONA CONSTRUITĂ ISTORICĂ

Fig. 39 Plan cu tipologiile de spațiu public abordate în Studiul de fundamentare

Fig. 40 Piața Unirii - piață centrală

Fig. 41 Piața Regele Ferdinand I- piață centrală

și profiluri caracteristice alterate sau "incomplete"(intervenții istorice incomplete, nefinalizate).

b. Strada principală, arteră majoră de circulație istoric constituită (străzile Republicii, Primăriei – Independenței, Iuliu Maniu – Traian Moșoiu, Avram Iancu, Mihai Pavel – Vasile Alecsandri, Sucevei, Mihai Kogălniceanu, străzi primare ale țesutului istoric în cartierul Orașul Nou, dar și cele ale cartierului istoric Olosig, cum ar fi Str. Mihai Eminescu, Str. Roman Ciorogariu, Str. Dunării sau Str. Moscovei)

(I) Setul de valori / potențial:

- spațiu public cu o diversitate și atractivitate funcțională (comerț, servicii, instituții publice) datorită traficului ridicat de persoane.
- limitele verticale (fronturile construite) în mare parte continue.
- fronturi construite cu fațade valoroase (multe dintre acestea având valoare patrimonială, arhitecturală și/sau ambientală, sau fiind monumente istorice).
- plan caracteristic, cu suprafețe orizontale preponderent minerale având vegetație matură, în general înaltă, prezentă în majoritatea cazurilor punctual/ca aliniament.
- dat fiind faptul că spațiul este activ atât ziua cât și noaptea iar iluminatul este unul corespunzător străzile conferă un simțământ de siguranță pentru utilizatori.
- potențial ridicat în zonele de colț cu alte străzi („colțuri interesante”) pentru activități comerciale.

(II) Setul de deficiențe / risc:

- utilizarea și perceperea străzii doar ca spațiu de tranzit, care nu invită utilizatorii la oprire; stradă fără puncte/elemente atractive tip destinație.
- incoerență în ceea ce privește înălțimea la cornișă a frontului construit, nevalorificarea potențialului centralității.
- clădiri cu o înălțime necorespunzătoare unei străzi principale.
- imobile cu valoare arhitecturală și/sau ambientală degradate, neîntreținute și/sau abandonate, subutilizate.
- punctual intervenții nepotrivite, care scad coerența vizuală a fronturilor construite ale acestor străzi, sau segmente de front de stradă lipsă/deficitare din cauza retragerii de la aliniamentul general al străzii, sau din cauza nefinalizării unor construcții.
- componente secundare (piese de mobilier) uzate fizic, degradate sau inexistente; elemente de rețele edilitare (ex. iluminat public etc.) uzate moral și fizic, degradate, deficitare funcțional.
- raport deficitar al traficului auto respectiv pietonal, favorizarea autoturismelor în defavoarea pietonilor: volum mare de trafic auto, folosirea unui spațiu majoritar pentru parcuri.
- spațiu nefavorabil pentru traficul lent (biciclete) inexistența pistelor de biciclete.
- lipsa spațiilor pentru alte activități în spațiul public decât cele de tranzit respectiv de parcare.
- lipsa totală a vegetației pe unele segmente ale străzilor.
- vegetație neîngrijită, străină/nepotrivită unui centru istoric.

c. Piațetă secundară (de exemplu Piața Rahovei, Piața Ion Creangă)

(I) Setul de valori / potențial:

- piațeta secundară are un rol important mai ales la nivel local, complementar „pieței centrale”, nu doar prin scară și dimensiuni, ci parțial și printr-un alt tip de activități, având un cadru mai intim. Cu toate acestea, acest tip de spațiu public are potențialul de a deveni relevant și ca punct turistic.
- piațeta urbană ca element de legătură între centrul istoric și cartierele adiacente.
- alternativă importantă în cadrul centrului istoric pentru piețele centrale.
- spațiu public cu funcțiuni predominant de locuire, redus în diversitate și atractivitate în comparație cu piețele centrale.
- fronturi construite (limite verticale) în mare parte continue.
- plan caracteristic, cu suprafețe orizontale preponderent minerale având vegetație matură, în general înaltă, prezentă în majoritatea cazurilor în mod punctual.
- elemente compoziționale specifice: pe de o parte repere arhitectural-urbanistice (de înălțime: turnuri, turlă de clădiri publice), iar pe de altă parte axe vizuale și perspective dinspre și înspre aceste repere / spații publice reper (în general legătura cu diferitele unități de peisaj, de exemplu cu Parcul Episcop Schlauch Lörinc respectiv Parcul Petöfi Sándor).

(II) Setul de deficiențe / risc:

- din cauza neamenajării spațiului ca o piațetă urbană, acestea nu sunt utilizate ca piațete urbane, ci doar ca spații de trecere și de parcare a autoturismelor.
- spații publice alterate de volumul mare de trafic auto, care afectează și utilizarea funcțională și le diminuează caracterul spațiilor publice tip destinație.
- ocuparea spațiului aproape în întregime de un singur punct comercial (de exemplu benzinărie sau o terasă), alte utilizări ne mai fiind posibile (privatizarea unei părți importante a spațiului public).
- punctual intervenții ulterioare nepotrivite, care scad coerența vizuală a fronturilor construite ale acestor piețe, sau segmente de front de piață lipsă / deficitare din cauza nefinalizării unor intervenții istorice.
- incoerență în ceea ce privește înălțimea la cornișă a frontului construit, nevalorificarea potențialului centralității unei piațete.
- clădiri cu o înălțime necorespunzătoare unei piațete.
- imobile cu valoare arhitecturală și/sau ambientală degradate, neîntreținute și/sau abandonate, subutilizate.
- planimetrii, suprafețe cu schemă de trafic auto-pietonal deficitare.
- lipsa componentelor secundare (piese de mobilier) adecvate unei piațete urbane.
- caracter predominant de tranzit datorită configurării spațiului și din cauza lipsei elementelor de atractivitate (puncte comerciale, mobilier urban, bănci).

d. Piațete secundare la intersecția de străzi (de exemplu la intersecția Str. Mihai Eminescu și Str. Gheorghe Lazăr, Str. Ady Endre și Str. Roman Giorogariu, Str. Szigligeti Ede și Str. Ady Endre sau Str. Ady Endre și Str. Moscovei)

(I) Setul de valori / potențial:

- piațetele la intersecția de străzi în zonele predominant de locuire sunt atractive pentru / atrag mici inserții de alte funcțiuni (comerț, unități de alimentație publică: restaurante, cafenele, mici magazine de alimente) care conferă o plus valoare zonei de locuit.
- fronturi construite cu valoare patrimonială, arhitecturală sau ambientală.
- suprafețe libere și mari în țesutul urban istoric cu potențial de amenajare corespunzătoare.
- plan caracteristic, cu suprafețe orizontale preponderent minerale având vegetație matură, în general înaltă, prezentă izolat, punctual.

Fig. 42 Strada Republicii - zonă pietonală

(II) Setul de deficiențe / risc:

- piațete alterate de volumul mare de trafic auto, care afectează și utilizarea funcțională. Transformarea / utilizarea piațetelor secundare din intersecții doar pentru traficul autoturismelor, neglijând ceilalți participanți la trafic (pietonii, bicicliștii).
- utilizarea monofuncțională.
- incoerență în ceea ce privește înălțimea la cornișă a frontului construit, nevalorificarea potențialului intersecției de străzi relativ principale.
- clădiri cu o înălțime necorespunzătoare unei piațete formate în jurul unei intersecții
- imobile cu valoare arhitecturală și/sau ambientală degradate, neîntreținute și/sau abandonate, subutilizate.
- planimetruii, suprafețe cu schemă de trafic auto-pietonal deficitare, raport mineral-vegetal străine de caracterul istoric.
- lipsa componentelor secundare (piese de mobilier: bănci, coșuri de gunoi, iluminat corespunzător, suporturi biciclete etc.).

e. Ulița țesutului urban medieval (de exemplu din Olosig: Str. Postăvarului, Str. Academiei, Str. George Coșbuc și din Orașul Nou: Str. Jean Calvin, Str. Ady Endre, Str. Sulyok István etc.)

(I) Setul de valori / potențial:

- spații publice istorice, cu un caracter local, mai retras, predominant de locuire, dar și de comerț și servicii.
- axe și perspective înspre repere arhitectural-urbanistice.
- elemente compoziționale specifice: repere arhitectural-urbanistice (de înălțime: turnuri, turla de clădiri publice), axe vizuale și perspective dinspre și înspre aceste repere / spații publice reper.
- fronturi construite (limite verticale) parțial continue.
- plan caracteristic, cu suprafețe orizontale preponderent minerale având vegetație matură, în general înaltă / de medie înălțime, prezentă izolat, punctual.

(II) Setul de deficiențe / risc:

- spațiu nefavorabil pentru traficul lent (biciclete) respectiv pietonal, accesibilitate pietonală redusă: trotuare înguste, autoturisme parcate pe trotuar, inexistența pistelor de biciclete.
- imobile cu valoare arhitecturală și/sau ambientală degradate, neîntreținute și/sau abandonate, subutilizate.
- fronturi construite (limite verticale) incoerente stilistic și ca înălțime la cornișă, neaccesibile public la nivelul parterului.
- punctual intervenții nepotrivite, care scad coerența vizuală a fronturilor construite ale acestor străzi, sau segmente de front de stradă lipsă / deficitare din cauza retragerii de la aliniamentul general al străzii.
- planimetruii, suprafețe cu schemă de trafic auto-pietonal deficitare, raport mineral-vegetal străine de caracterul istoric.
- în majoritatea cazurilor lipsa componentelor secundare respectiv existente într-o formă degradată (piese de mobilier: bănci, coșuri de gunoi, iluminat corespunzător, suporturi biciclete etc.).
- lipsa vegetației majoritatea segmentelor de uliță cu excepția câtorva copaci punctuali.

Spațiu public istoric cu componentă naturală definitorie

a. Spațiu public istoric constituit de-alungul cursurilor de apă (Malul Crișului în Olosig și Orașul Nou, Piața (Parcul) Libertății)

(I) Setul de valori / potențial:

- zone urbane cu componentă naturală definitorie, locuri reper la nivel urban istoric pietonale, tip destinație, care constituie rezerva de spații verzi publice, de agrement a orașului.
- malurile de râu definite fronturi construite (limite verticale) în mare parte continue, coerente stilistic și ca înălțime la cornișă, compuse din fațade valoroase (majoritatea acestora ținând de imobile monumente istorice sau cu valoare de monument), și public accesibile la nivelul parterului.
- elemente compoziționale specifice: repere arhitectural-urbanistice (de înălțime: turnuri, turle de clădiri publice), axe vizuale și perspective dinspre și înspre aceste repere / spații publice reper (în general legătura cu diferitele unități de peisaj, în special cu malul Crișului Repede), profiluri coerente și siluete caracteristice definitorii.

(II) Setul de deficiențe / risc:

- accesibilitate pietonală și intensitate funcțională diminuate din cauza lipsei de continuitate al rețelei de circulații pietonale, având ca rezultat zone abandonate/ subutilizate.
- la fronturile construite ce delimitează malurile Crișului Repede, punctual intervenții ulterioare nepotrivite, care scad coerența vizuală a acestora, sau segmente lipsă/deficitare din cauza nefinalizării unor intervenții istorice.
- segmente de mal cu vegetație, cu fond peisagistic degradat, uzat fizic și moral.
- componente secundare (piese de mobilier) și elemente de rețele edilitare (ex. iluminat public, fântâni etc.) nefuncționale, degradate.
- elemente compoziționale inițiale valoroase afectate negativ de intervenții ulterioare: repere arhitectural-urbanistice noi (ex. accent vertical în poziții nepotrivite), siluete și profiluri caracteristice alterate sau "incomplete"(intervenții istorice incomplete, nefinalizate).

b. Scuar în zonă construită istorică (de exemplu Parcul Traian, Scuarul Cazarma Husarilor)

(I) Setul de valori / potențial:

- zone urbane cu componentă naturală definitorie, locuri reper la nivel urban istoric pietonale, tip destinație, care constituie rezerva de spații verzi publice, de agrement a orașului.
- fronturi construite (limite verticale) în mare parte continue, coerente stilistic și ca înălțime la cornișă, compuse din fațade valoroase (majoritatea acestora ținând de imobile monumente istorice sau cu valoare de monument), și public accesibile la nivelul parterului.
- componente construite secundare istoric montate, având o semnificație simbolică-identitară: sculpturi, statui, grupuri statuare etc.
- elemente compoziționale specifice: repere arhitectural-urbanistice (de înălțime: turnuri,

Fig. 43 Piața (parcul) Libertății - spațiu public istoric constituit de-alungul cursurilor de apă

Fig. 44 Piațetă secundară la intersecția străzilor Mihai Eminescu - Roman Ciorogariu - Gheorghe Lazăr

Fig. 45 Parcul Traian - scuar în zona constituită istorică

Fig. 46 Strada Ady Endre - uliță

turle de clădiri publice), axe vizuale și perspective dinspre și înspre aceste repere / spații publice reper (în general legătura cu diferitele unități de peisaj, în special cu malul Crișului Repede), profiluri coerente și siluete caracteristice definitorii pentru zona construită protejată și pentru oraș.

- atractivitate ridicată (destinație atractivă) atât pentru turiști, cât și pentru locuitori.

(II) Setul de deficiențe / risc:

- spații publice alterate de volumul mare de trafic auto de tranzit, care afectează și utilizarea funcțională și le diminuează caracterul pietonal, de spații publice tip destinație.
- accesibilitate pietonală și intensitate funcțională diminuate din cauza lipsei de continuitate a rețelei de circulații pietonale, având ca rezultat zone abandonate / subutilizate.
- la fronturile construite ce delimitează malurile Crișului Repede, punctual intervenții ulterioare nepotrivite, care scad coerența vizuală a acestora, sau segmente lipsă / deficitare din cauza nefinalizării unor intervenții istorice.
- planimetrii, suprafețe cu schemă de trafic auto-pietonal deficitare, raport mineral-vegetal străine de caracterul istoric.
- componente secundare (piese de mobilier) și elemente de rețele edilitare (ex. iluminat public, fântâni etc.) uzate moral și fizic, degradate, deficitare funcțional.
- zone cu vegetație, cu fond peisagistic degradat, uzat fizic și moral.
- elemente compoziționale inițiale valoroase afectate negativ de intervenții ulterioare: repere arhitectural-urbanistice noi (ex. accent vertical în poziții nepotrivite), siluete și profiluri caracteristice alterate sau "incomplete" (intervenții istorice incomplete, nefinalizate).

3.1.2.2. Peisaj urban, peisaj cultural

(I) Setul de valori/ potențial:

- raport mineral-vegetal specific zonelor construite protejate din cadrul centrelor istorice ale orașelor: cadru construit preponderent cu caracter mineral, în contrast cu vegetația punctuală-izolată, sau de tip fâșie poziționată de-a lungul unor elemente de topografie/de cadru natural (ex. curs de apă).
- compoziții specifice peisajului urban istoric, cu componentele minerale / vegetale definitorii acestuia, și anume reperele arhitectural-urbanistice sau cele de vegetație, axe vizuale și perspectivele dinspre și înspre aceste repere / spații publice reper (în general legătura cu diferitele unități de peisaj, în special cu malul Crișului Repede), profilurile coerente și siluetele caracteristice definitorii pentru zona construită protejată și pentru întregul oraș.
- atractivitate ridicată (destinație atractivă) atât pentru turiști, cât și pentru locuitori.

(II) Setul de deficiențe / cu risc:

- spații publice alterate în caracterul lor de utilizarea funcțională defectuoasă, de modificarea raportului mineral-vegetal (piețe urbane istorice-foste locuri de târg transformate impropriu în parcuri urbane, spații verzi cu construcții ulterioare nepotrivite).
- accesibilitate pietonală și intensitate funcțională diminuate din cauza lipsei de continuitate a rețelei de circulații pietonale, a conflictelor dintre circulația pietonală și cea auto, acestea prezentând riscul apariției unor zone abandonate / subutilizate.
- compoziții inițiale valoroase de peisaj urban afectate negativ de intervenții ulterioare: repere arhitectural-urbanistice noi (ex. accent vertical în poziții nepotrivite), siluete

și profiluri caracteristice alterate sau "incomplete"(intervenții istorice incomplete, nefinalizate).

3.1.2.3. Concluzii

Peisajul urban istoric, rețeaua de spații publice în contextul relațiilor și tendințelor de dezvoltare a centrului istoric și a orașului

Spațiile publice și spațiile verzi sunt elemente indispensabile imaginii urbane tradiționale ale municipiului Oradea, cu rol identitar major pentru comunitatea locală.

Politicile socio-economice, în contextul politic-administrativ specifice perioadei, coraborate cu măsuri de planificare urbană și teritorială, anumite reglementări urbanistice (și câteodată lipsa acestora) luate împreună au contribuit în ultimele patru decenii la degradarea, decăderea, poluarea centrului istoric, ca și cadru fizic-funcțional complex cu rol major în structura oricărui oraș. Acest fenomen a afectat negativ calitatea vieții urbane în majoritatea orașelor din România și din centrul-estul Europei.

În prezent se impune nevoia de regenerare urbană, revitalizarea și extinderea rețelei de spații publice (în contextul extinderii de servicii și instituții publice). Astfel se va putea diminua poluarea multiplă (fizică, chimică, vizuală, fonică, olfactivă etc.) asupra elementelor de cadru construit și natural.

Reabilitarea și reamenajarea spațiului public reprezintă o oportunitate, dar și o necesitate, un mijloc posibil și necesar în procesul de regenerare urbană în zona construită protejată. Totodată prezintă și anumite riscuri ca de exemplu procesul de densificare necontrolată, procesul de gentrificare, de excluziune socială sau lipsa de sustenabilitate pe termen lung, mai ales în situația în care măsurile urbanistice-arhitecturale nu sunt coraborate cu măsuri cu caracter social-economic. Două seturi de măsuri de reglementări urbanistice, interdependente, stau la dispoziție în abordarea spațiului public istoric constituit: măsuri de protecție respectiv de modernizare menite să valorifice elementele ale peisajului construit urban.

Se recomandă protecția și valorificarea tipologiilor complexe ca și elemente indispensabile ale continuității urbane în orașul istoric (european), ca și componente importante ale peisajului urban (cultural) local.

Se propune elaborarea unor fișe pentru fiecare tipologie complexă istoric constituită, care să conțină toate datele caracteristice specifice referitoare la elementele componente de spațiu public (cele primare și cele secundare), respectiv propunerile de reglementări urbanistice într-un mod diferențiat.

Fig. 47 Malul Crişului în Oraşul Nou

Măsuri de protecție și de valorificare a spațiului public istoric, în contextul peisajului construit urban

Măsurile de protecție vor respecta principiile dezvoltării durabile, a sustenabilității, ca parte a principiului general de gestionare spațială a orașului. Acest principiu înseamnă dezvoltarea de la centru spre periferii, principiu valabil, într-un sens restrâns, și în cazul centrului istoric. Transpunerea directă în plan spațial a principiilor dezvoltării durabile, dezvoltarea de la centru spre periferii, de protecție și/sau restructurare urmată de urbanizare, urmărește în primul rând păstrarea fondului construit valoros respectiv economia de terenuri, văzute ca resursă primă și epuizabilă a oricărei forme de dezvoltare, completată de valorificarea turistică-economică judicioasă a resurselor construite și naturale, în spiritul unei dezvoltări urbane / teritoriale durabil-sustenabile.

Valorificarea înseamnă atât protecția fondului istoric valoros cât și modernizarea, extinderea acestuia cu elemente noi.

Măsurile de protecție a elementelor valoroase de spațiu public istoric, de obicei, sunt coraborate cu măsuri de valorificare a acestora, tocmai în scopul sporirii sustenabilității și durabilității intervențiilor în zona construită protejată. Astfel, complementar procesului de restaurare și reabilitare a spațiilor publice, a zonelor verzi existente, se propune remodelarea și reamenajarea de spații publice reper de oraș, precum și extinderea acestora și amenajarea unor spații publice, zone verzi noi (de exemplu amenajarea malurilor râului Crișul Repede, remodelarea unor piețe și piațete urbane, ale unor scuaruri - intersecții de străzi, etc.).

Dezvoltarea urbană de-a lungul istoriei municipiului Oradea a creat structura spațial-funcțională particulară morfologiei urbane a orașului. Aceasta se caracterizează prin elementele primare (limitele verticale, suprafețe orizontale), respectiv prin cele secundare (mobiliu urban, vegetație, componente de infrastructură etc.).

Măsurile de protecție și valorificare, propuse diferențiat pe tipologiile complexe, vor fi detaliate în subcapitole aferente celor două componente de bază (elementele primare și cele secundare) astfel:

(1) elemente primare:

- limite: identificarea elementelor valoroase / disfuncționale-poluante, înălțimi de cornișă de referință, înălțimi maxime și minime, relație densificare - limite verticale, configurare funcțională la parter / curte, aliniamente, arhitectura fațadelor.
- suprafața orizontală: funcțiuni, în mod predilect organizarea circulației (pietonală, ciclistă, transport public, auto), arhitectura (material, textură, culoare pavaj).

(2) elemente secundare:

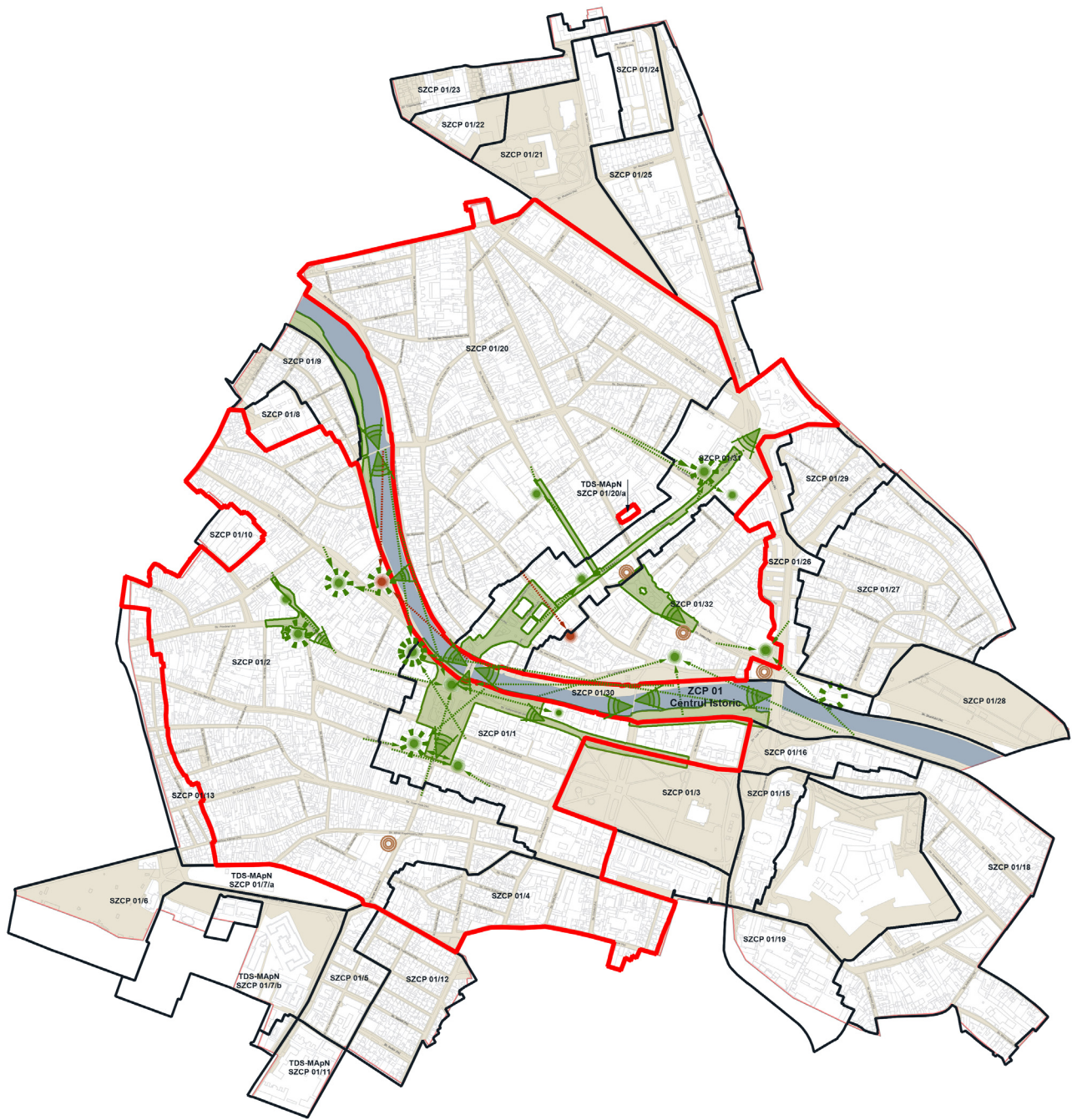
- mobilier urban, construcții mici / temporare etc.: arhitectura acestora (materiale, texturi, culori etc.).
- vegetație: raport vegetal-mineral, tipuri de vegetație, specii, elemente de compoziție

peisageră etc.

- dotări, echipare infrastructură edilitară.

(3) elemente de compoziție arhitectural-peisageră: profiluri, axe vizuale, perspective, siluetă, repere arhitectural-urbanistice etc.

Măsurile de protecție specifice spațiului public istoric completează cele cu urbanistice generale (referitoare la parcelar, modul de ocupare a terenului, utilizare funcțională, indici urbanistici etc.).

LEGENDA

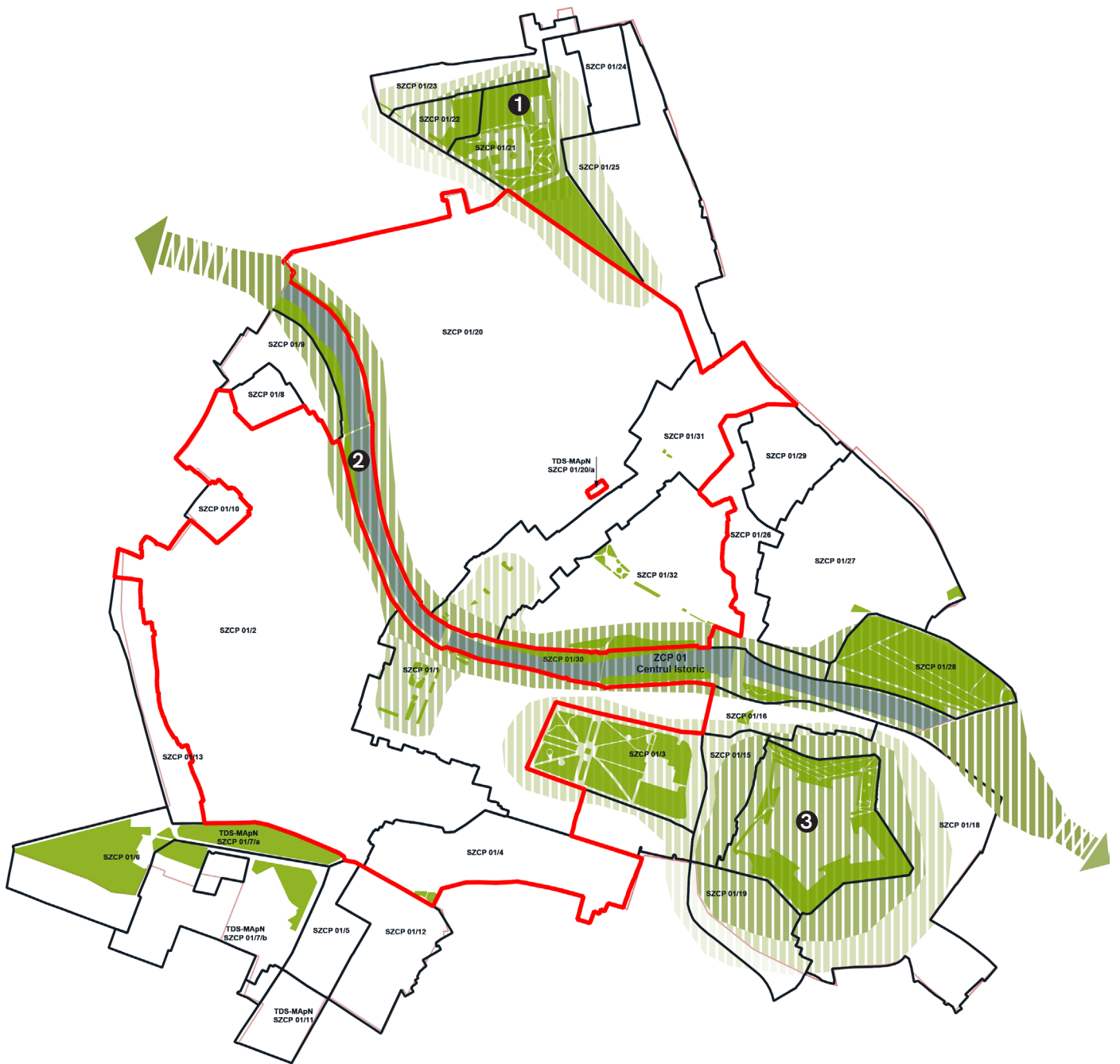
	LIMITA ZONEI DE STUDIU		RETEAUA DE SPATII PUBLICE		ACCENT-REPER VALOROS		PUNCT DE PERSPECTIVĂ PANORAMICĂ POSIBILĂ-PROPUSĂ
	LIMITA ANSAMBLULUI URBAN PROTEJAT		SPATIU PUBLIC CU FRONT VALOROS		ACCENT-REPER NEUTRU		
	LIMITA UNITĂȚII TERITORIALE DE REFERINȚĂ		PERSPECTIVĂ VALOROASĂ		ACCENT-REPER AGRESIV		
	CURS DE APĂ		AX VIZUAL IMPORTANT		PUNCT DE PERSPECTIVĂ PANORAMICĂ EXISTENTĂ, FUNCIONALĂ		

Fig. 48 Plan perspective și siluete

LEGENDA

	LIMITA ZONEI DE STUDIU		RETEAUA DE SPATII PUBLICE, INCLUSIV CELE CU COMPONENTĂ VERDE DEFINITORIE		SPATIU PUBLIC PROPUȘ CU COMPONENTĂ VERDE SEMNIFICATIVĂ
	LIMITA ANSAMBLULUI URBAN PROTEJAT		SPATIU PUBLIC VERDE EXISTENT		SPATIU PUBLIC PROPUȘ CU ALINIAMENT DE VEGETATIE
	LIMITA UNITĂȚII TERRITORIALE DE REFERINȚĂ		SPATIU PUBLIC EXISTENT CU COMPONENTĂ VERDE SEMNIFICATIVĂ		UNITATE TEORETICĂ DE PEISAJ
	CURS DE APĂ		SPATIU PUBLIC EXISTENT CU ALINIAMENT DE VEGETATIE		

1. Unitatea de peisaj Parcul Episcopal Schlauch Lörinc / Petöfi Sándor
2. Unitatea de peisaj Crîșul Repede
3. Unitatea de peisaj Cetatea Oradei

Fig. 49 Schema verde unități teoretice de peisaj

Fig. 50 Perspectivă de pe strada Deltei asupra Bisericii Maica Îndurerată de pe strada Roman Ciorogariu

Fig. 51 Perspectivă de pe strada Jokai Mór asupra Bisericii Reformate din Orașul Nou de pe strada Primăriei

3.1.3. STUDIU PENTRU STABILIREA ZONELOR DE RISC NATURAL ȘI TEHNOLOGIC

Riscuri naturale

Așa după cum a fost menționat zonele de risc naturale (alunecări de teren, torențialitate) se află preponderent (defapt în exclusivitate) în arealul deluros, acolo unde terenurile sunt abandonate nemaifiind supuse lucrărilor agricole, în sectoarele joase, de albie majoră și minoră aferente Crișului Repede, sau în cartierele rezidențiale nou create. Acestea nu au însă repercusiuni directe asupra subzonelor care sunt subiectul acestui memoriu.

În ceea ce privește riscul de inundație, datorită lucrărilor hidrotehnice de pe afluenții Crișului Repede, riscul de inundație pe teritoriul municipiului Oradea este foarte mic, nefiind necesară stabilirea unor zone inundabile.

Riscuri tehnologice

În ceea ce privește aspectele privitoare la poluare, principala sursă a poluării aerului în zona Ansamblului urban istoric Oradea, respectiv subzonele abordate, este traficul intens în apropierea arterelor rutiere intens circulate, a intersecțiilor majore. Poluarea atmosferică cu particule de praf se regăsește îndeosebi la periferia orașului. Cele mai mici valori se înregistrează în zonele unde există suprafețe mari acoperite cu vegetație, mai ales arborescentă, care constituie o perdea de protecție împotriva prafului. Așadar curțile cu vegetație (grădinile) din cadrul subzonelor au un rol important iar păstrarea și protecția lor diminuează poluarea prin particule de praf.

În ceea ce privește reducerea poluării fonice, dar și poluarea cu particule produse de traficul rutier, sunt de dorit măsuri de scoatere a traficului de tranzit din oraș, precum și de descurajare a folosirii automobilului și de încurajare a folosirii transportului în comun și a mijloacelor de locomoție nepoluante pentru deplasările în oraș.

Pentru limitarea efectelor negative ale poluării luminoase, se recomandă:

- folosirea unor corpuri de iluminat care să ilumineze doar în jos, nu și în sus sau lateral;
- modificarea celor existente în sensul direcționării luminii în jos;
- folosirea becurilor economice;
- iluminarea mai slabă (doar din doi în doi stâlpi de iluminat) în intervalul de timp 00.00-05.00 h;
- reducerea în intensitate a iluminatului arhitectonic în intervalul 00.00-05.00 h.

Astfel de măsuri sunt puse deja în practică în multe orașe din Europa, orașul Augsburg din Germania fiind un campion al iluminării nocturne prietenoase cu mediul.

Corpul de apă Crișul Repede – cnfl. Bonor – graniță se încadrează în tipologia RO11. Au fost monitorizate după programele S, ZV, P, IH, CI și O trei secțiuni și anume: Cheresig, Tărian și Amonte Oradea. Din punct de vedere biologic se încadrează în PEMo (potențial ecologic moderat) după grupa de pești. După elementele fizico-chimice și poluanți specifici se încadrează în PEB (potențial ecologic bun). Potențialul ecologic este moderat, iar starea chimică este bună.

3.1.4. STUDIU DE VALORIFICARE A POTENȚIALULUI TURISTIC AL TERITORIULUI ADMINISTRATIV*

Potențialul turistic

Orașul Oradea reprezintă un centru turistic important cu un patrimoniu cultural-istoric și arhitectural valoros.

Municipiul Oradea dispune de un potențial considerabil în domeniul serviciilor turistice mai ales în domeniul turismului balnear/de agrement, dar și al oportunitățile de dezvoltare a turismului cultural și religios.

Printre factorii dezvoltării economice locale atractivitatea mediului urban joacă un rol important. Oradea are o ofertă bogată și variată de monumente, spații de cultură, activități și evenimente culturale și modalități de petrecere a timpului liber.

Viziunea de dezvoltare turistică a „Strategiei de marketing turistic” prevede revitalizarea centrului istoric al orașului Oradea și al Cetății Oradea, complex cultural turistic european, în vederea introducerii în circuitul turistic, exploatarea responsabilă a resurselor naturale cu impact turistic ale municipiului Oradea.

Centrul istoric Oradea se conturează printr-o serie de avantaje comparative și competitive, care au un rol important în dezvoltarea orașului:

Avantaje comparative:

- Așezare geografică și accesibilitate facilă dinspre spațiul UE, prin Ungaria
- Patrimoniu construit și natural existent
- Multiculturalism și multiconfesionalism

Avantaje competitive:

- Infrastructură de acces în dezvoltare (autostrada Transilvania)
- Infrastructură existentă de servicii turistice
- Climat ospitalier, antreprenorial
- Patrimoniu cultural și natural

Principalul factor de atractivitate al orașului este dat de calitatea patrimoniului urbanistic și arhitectural. Structura urbană este rezultatul unei îndelungate conclucrări între topografia și hidrografia variată și o veche tradiție culturală marcată de multitudine etnică și religioasă.

Configurația urbanistică variată a cartierelor, cu identitate puternică, alături de colecția de stiluri arhitecturale, printre care se remarcă în primul rând Secession, aduc un important aport la calitatea vieții și la potențialul turistic al orașului.

Eforturile administrației locale de a susține dezvoltarea sectorului turistic, emergența universităților, programele de colaborare europene constituie factori favorizanți pentru valorificarea potențialului dat de patrimoniu și justifică investirea continuă în reabilitarea acestuia și în extinderea și modernizarea infrastructurii culturale.

Atracții turistice în centrul istoric

Municipiul Oradea deține un bogat patrimoniu construit, valoros, care este extrem de diversificat ca stil arhitectural:

- fond vechi și valoros de arhitectura protejată, reflectând evoluția orașului din perioada barocă și până la cubismul interbelic în care se îmbină diverse stiluri (clasic, baroc, neoclasic) și curente (romantism, eclecticism);

- muzee și case memoriale: Muzeul memorial Ady Endre, Muzeul memorial Aurel Lazăr, Muzeul Iosif Vulcan;

- colecții muzeale: Colecția muzeală a Episcopiei Ortodoxe, Colecția muzeală a Episcopiei Romano-Catolice Oradea.

Monumentele istorice importante și particularitățile urbanistice și arhitecturale ale centrului orașului fac ca piața turismului cultural și de patrimoniu să capete o importanță deosebită în cazul municipiului Oradea, fiind o adevărată rezervație de arhitectură și istorie într-un spațiu aflat, istoric vorbind, la confluența Occidentului cu Orientul, a lumii catolice și a celei ortodoxe, și, în același timp bine încheiate spațial (într-un areal relativ restrâns ce formează Ansamblul Urban Centrul Istoric Oradea sau Centrul Istoric Oradea) și ușor vizitabile. Existența numeroaselor curente arhitecturale, de la frânturi romanice trecând prin gotic și neogotic, baroc, clasic și neoclasic, romantic, neoromânesc și exuberantul și definitoriu secesion pentru Oradea, face ca patrimoniul istorico-arhitectural din Centrul istoric Oradea să poată oferi experiențe turistice și educative de calitate.

Matricea analizei SWOT - dezvoltarea turismului

Puncte tari	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> • Potențial considerabil în domeniul serviciilor turistice, mai ales în domeniul turismului balnear/de agrement, cultural și religios; • Infrastructură turistică și număr relativ mare de agenții turistice și tour-operatori care activează în Județul Bihor.	<ul style="list-style-type: none"> • Absența unor măsuri active de promovare a turismului; • Diversificarea insuficientă a structurilor de primire în Oradea (pensiuni, vile turistice, hostel); • Potențiale turistice și resurse insuficient valorificate la nivelul municipiului și a zonei metropolitane (peisaj cultural, ape geotermale); • Monumente și spații publice cu potențial turistic neîntreținute și degradate; • Semnalizare insuficientă a obiectivelor turistice și a accesului către acestea; • Neintroducerea edificiilor religioase în circuitul turistic prin muzee parohiale.
Oportunități	Pericole
<ul style="list-style-type: none"> • Dezvoltarea activităților turistice bazate pe potențialul natural și construit existent; emergența turismului local, de proximitate și sustenabil (agroturism, ciclo-turism etc.); • Resurse de apă geotermală cu potențial de exploatare în domeniul energiei și turismului balnear.	<ul style="list-style-type: none"> • Diminuarea turismului ca urmare a crizei economice.

3.1.5. STUDIU PRIVIND ORGANIZAREA CIRCULAȚIEI ȘI TRANSPORTURILOR CU DEFINIREA ZONELOR DE MOBILITATE LENTĂ

Circulația în centrul istoric este organizată predominant pe sensuri unice pe o rețea stradală nesistematizată, densă și cu străzi înguste, fiind îngreunată de traficul staționar foarte intens. Subzonele Ansamblului urban istoric sunt deficitare acoperite de transportul public, iar rețeaua pentru bicicliști este subdezvoltată.

Zonele de mobilitate lentă sunt definite în proiectele Primăriei Municipiului Oradea și sunt următoarele:

- Pietonalizarea zonei străzii Libertății
- Amenajare zonă pietonală strada Independenței
- Pietonalizare strada Aurel Lazăr

3.1.6. STUDIU DE ECHIPARE EDILITARĂ MAJORĂ

1. Rețele de termoficare:

Densificarea ce poate rezulta din aplicarea noilor reglementari urbanistice nu necesită investiții în extinderi de rețele de termoficare.

Situația rețelelor existente de termoficare din zona construită protejată ZCP01, subzonele 020, 031 și 032:

Nr. crt.	Denumire stradă	Rețele termoficare
1	Academiei	Secundar (PT 720)
2	Ady Endre	Secundar (PT 708+PT 720)+M1
3	Aleea Ștrandului	Secundar (PT406)+M1+M4
4	Andrei Șaguna	Secundar (PT 411)
5	Anton Pann	-
6	August Treboniu Laurian	Secundar (PT 422) +M4
7	Aurel Lazăr	Secundar (PT 411+713)
8	Bărăganului	Secundar (PT 407) +M4
9	Barbu Ștefănescu Delavrancea	Secundar (PT 405) +M4
10	Berzei	Secundar (PT 208)
11	Bicazului	Secundar (PT303+422)
12	Bogdan Petriceicu Hașdeu	Secundar (PT 601+602) +M1
13	Brașovului	Secundar (PT 303+422)
14	Bucegi	Secundar (PT 210)
15	Bulevardul General Gheorghe Magheru	Secundar (PT 303+404+407+409)+M1
16	Cometei	Secundar (PT 416)
17	Crizantemelor	-
18	Deltei	Secundar (PT 416) +M1
19	Dorobanților	Secundar (PT 202+601+610+611+612)
20	Dumbravei	Secundar (PT 601+602)
21	Dunărea	Secundar (PT 303+416+422) +M4
22	Elanului	M1
23	Emilian Mircea Chitul	Secundar (PT 708)
24	Franz Schubert	Secundar (PT 303+410)
25	General David Praporgescu	Secundar (PT 422)
26	General Henri Mathias Berthelot	Secundar (PT 404) +M1
27	George Barițiu	Secundar (PT 415)
28	George Coșbuc	Secundar (PT 415+708)+M1
29	George Enescu	Secundar (PT 303+407+409+410)
30	Gheorghe Dima	Secundar (PT 303)
31	Gheorghe Doja	Secundar (PT 316+405) +M1
32	Gheorghe Lazăr	-
33	Ilie Cristea	M4
34	Îngustă	Secundar (PT 420)
35	Ion Heliade Rădulescu	Secundar (PT 406)
36	Iosif Vulcan	Secundar (PT 707+713)
37	Lămâiței	Secundar (PT 204)
38	Leagănelui	Secundar (PT601+602)

39	Louis Pasteur	Secundar (PT 308+309+316+407)+M1
40	Măcinului	Secundar (PT 405)
41	Madách Imre	Secundar (PT 721)
42	Magnoliei	Secundar (PT 200+208) +M1
43	Malului	M1
44	Menuorut	Secundar (PT 202+601+602+603+610+612) +M2
45	Mestecănișului	-
46	Mihai Eminescu	Secundar (PT 413+416+422) +M4
47	Mioriței	M4
48	Mircea Popescu	Secundar (PT 415)
49	Moscovei	Secundar (PT 415+721+722)
50	Muzeului	Secundar (PT 206)+M1
51	Nicolae Iorga	Secundar (PT 422)+M1
52	Nicolae Jiga	Secundar (PT 204+303)
53	Nicolae Titulescu	Secundar (PT 210)
54	Nouă	-
55	Olteniei	Secundar (PT 405)
56	Patrioților	Secundar (PT 721)
57	Păcii	Secundar (PT 200)+M1
58	Parc Ion I. C. Brătianu	Secundar (PT 406)
59	Parc Petöfi Sándor	Secundar (PT 204+206+210) +M1
60	Parcul Traian	Secundar (PT 303+409+410+411+413+722) +M1
61	Parcului	M4
62	Partenie Cosma	Secundar (PT 601+602)
63	Pescărușului	Secundar (PT 206+210)
64	Petru Rareș	Secundar (PT 404+405)
65	Piața Ion Creangă	Secundar (PT 202) +M4
66	Piața Regele Ferdinand I	Secundar (PT 707+708)+M2
67	Pitagora	Secundar (PT 409)
68	Poet Andrei Mureșanu	Secundar (PT 404+406)
69	Postăvarului	Secundar (PT 415)
70	Republicii	Secundar (PT 206+210+215+303+304+407+411+413+707+713+721) +M4
71	Roman Ciorogariu	Secundar (PT 415+418+420+422+601+602+722)+M1
72	Romaniței	-
73	Rovine	Secundar (PT 303)
74	Rozmarinului	Secundar (PT 208)
75	Săvineștilor	Secundar (PT 206+209) +M1
76	Schiff Erno	-
77	Sfântul Apostol Andrei	Secundar (PT 126+127+601+602+610)
78	Șirul Canonicilor	Secundar (PT 206+207+208)+M1
79	Slănicului	Secundar (PT 200)
80	Snagovului	Secundar (PT 303)
81	Stănișoarei	Secundar (PT422)
82	Szigligeti Ede	Secundar (PT 710) +M2
83	Tarcăului	Secundar
84	Teatrului	Secundar (PT 708+721)
85	Tribunalului	Secundar (PT 303) +M1
86	Vagó Iosif	Secundar (PT407) +M1
87	Victor Babeș	Secundar (PT 422)

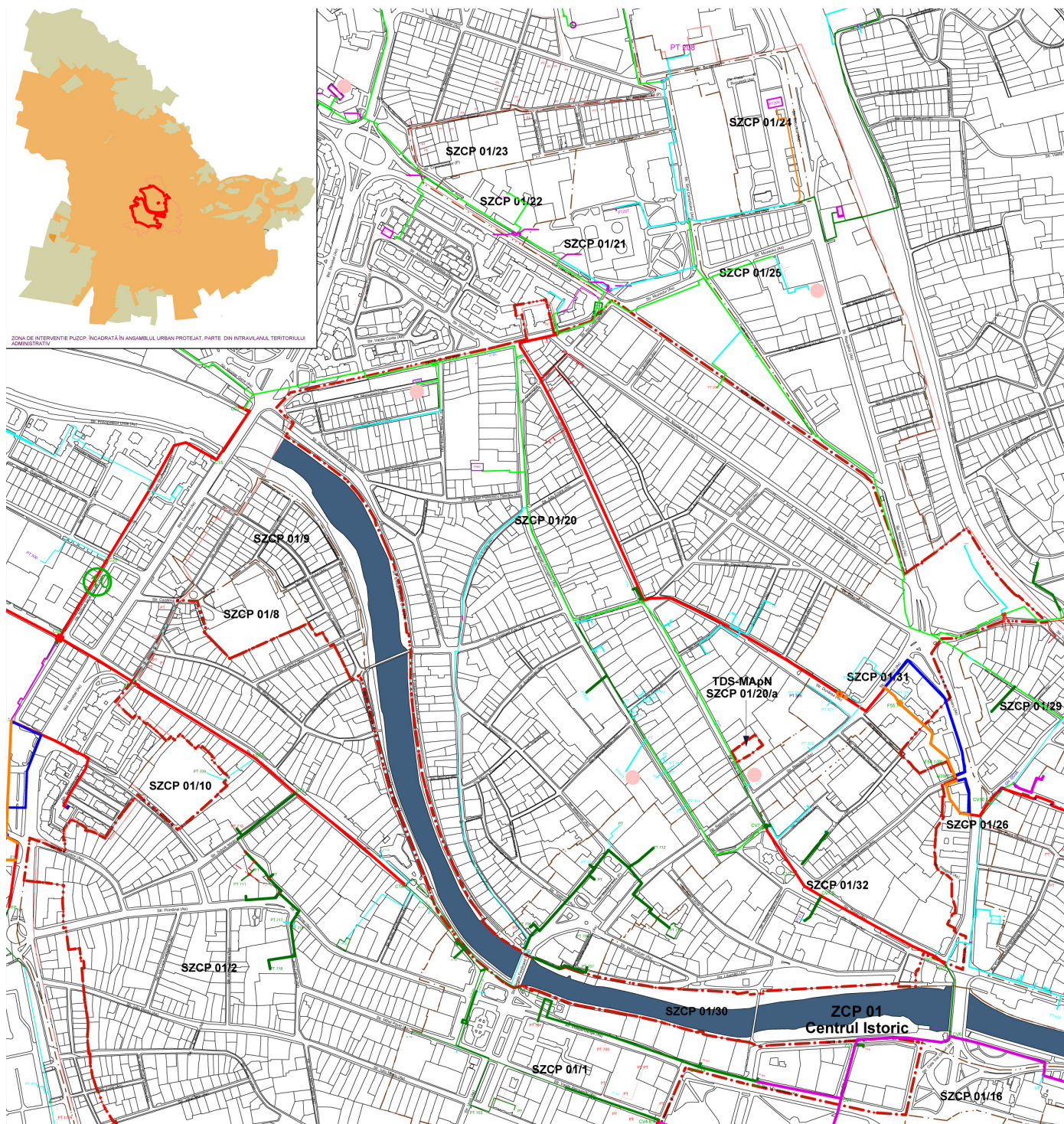

Fig. 52 Rețele agent primar existent

LEGENDA

	LIMITA ZONEI DE STUDIU		CURS DE APĂ
	LIMITA ANSAMBLULUI URBAN PROTEJAT		RETELE AGENT TERMIC PRIMAR:
	LIMITA UNITĂȚII TERITORIALE DE REFERINȚĂ		Reabilitare P.O.S Mediu - etapa 1 : 2014-2015 finalizat
			Reabilitare P.O.I.M. - etapa 2-a : 2016-2017 - finalizat cca. 6 km din 20,2km
			Rețea reabilitată anterior programului POS Mediu
			Tronsoane situate pe terenuri cu probleme de proprietate
			Propuneri deviere din considerente de proprietate asupra terenului
			Rețea ce va fi desfășurată pt. Nufarul 1
			Rețea nereabilitată
			PT PUNCT TERMIC

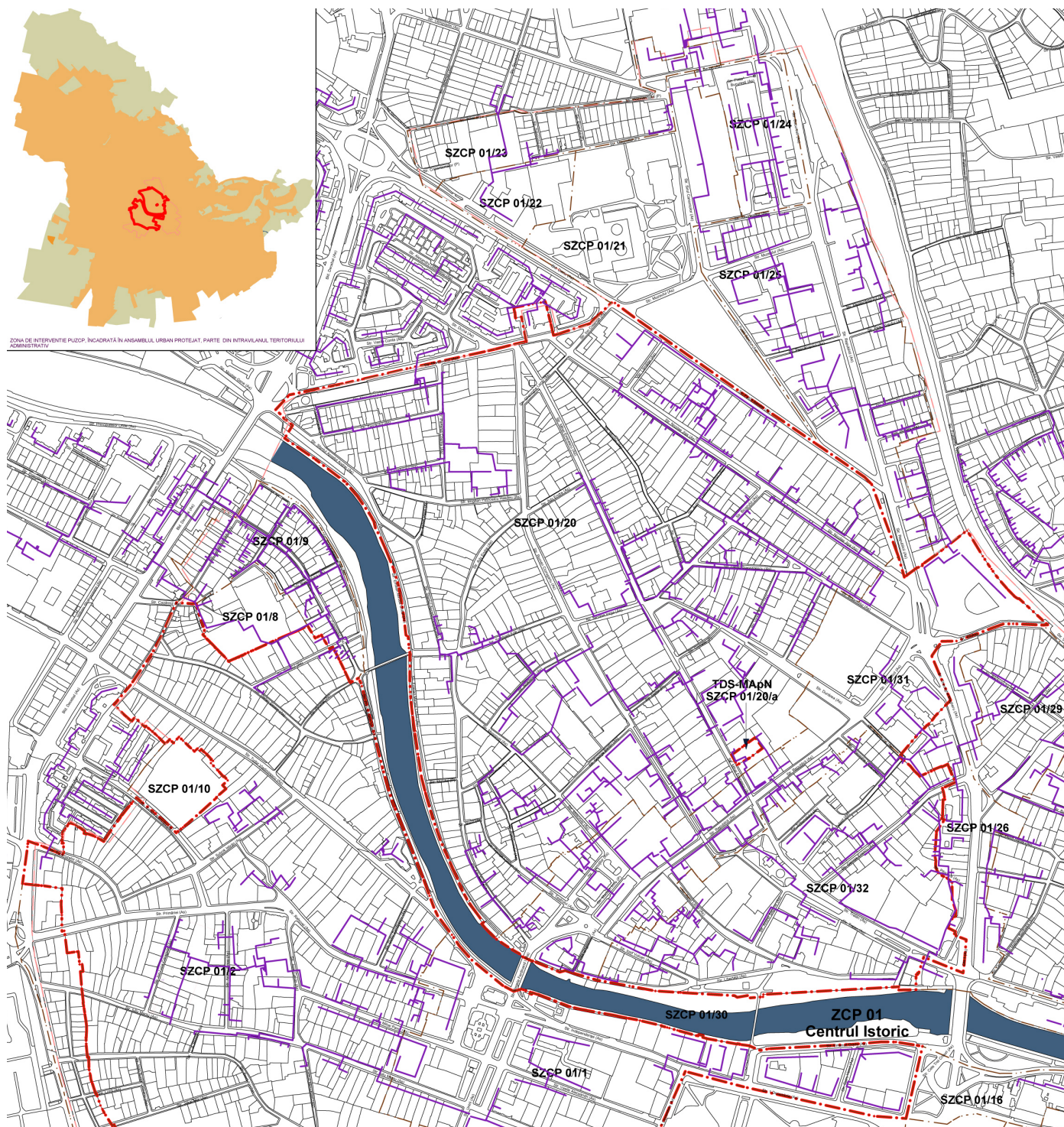

Fig. 53 Rețele agent secundar existent

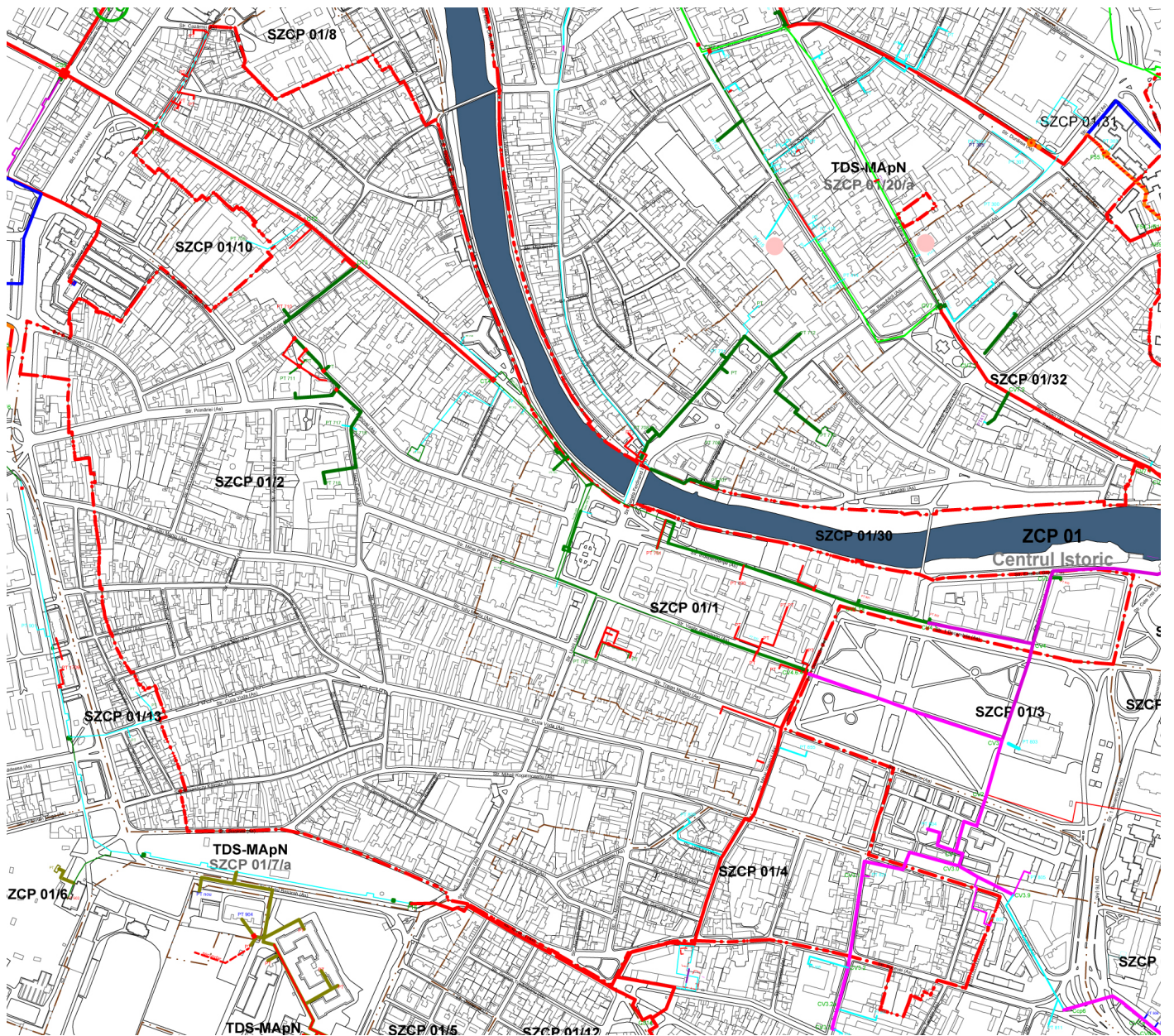
LEGENDA

	LIMITA ZONEI DE STUDIU
	LIMITA ANSAMBLULUI URBAN PROTEJAT
	LIMITA UNITĂȚII TERITORIALE DE REFERINȚĂ
	CURS DE APĂ
	RETELE EXISTENTE AGENT TERMIC SECUNDAR

Situația rețelelor existente de termoficare din zona construită protejată ZCP01, subzonele 01, 02 și 04:

Nr. crt.	Denumire stradă	Rețele termoficare
1	1848	-
2	Aleea Emnuil Gojdu	Secundar (PT 816) +M2
3	Arany János	Secundar (PT 718)
4	Avram Iancu	Secundar (PT 701+702)
5	Bradului	-
6	C. A. Rosetti	Secundar (PT 718)
7	Călărașilor	Secundar (PT 604)
8	Cele Trei Crișuri	Secundar (PT 816)
9	Cezar Bolliac	Secundar (PT 809)
10	Col. Ion Buzoianu	Secundar (PT 809)
11	Constantin Tănase	Secundar (PT 807+824+825)
12	Crinului	Secundar (PT 821)
13	Crișului	Secundar (PT 825+826)
14	Cuza Vodă	Secundar (PT 702)
15	Demetriu Teiușanu	Secundar (PT 416) +M1
16	Duiliu Zamfirescu	Secundar (PT 705+703)
17	Episcop Sulyok István	Secundar (PT 710) +M2
18	Garoafei	Secundar (PT 809)
19	General Traian Moșoiu	Secundar (PT 702+855)
20	Horváth Imre	Secundar (PT 809)
21	Independenței	Secundar (PT 701+800+801)+M2
22	Ioan Budai-Deleanu	-
23	Ion Luca Caragiale	Secundar (PT 718)
24	Iuliu Maniu	Secundar (PT 702+718)
25	Jean Calvin	Secundar (PT 718)+M2
26	Jókai Mór	-
27	Lunii	-
28	Mihai Pavel	PT 718
29	Mihai Viteazul	Secundar (PT 809+855) +M2
30	Mihail Kogălniceanu	Secundar (PT 702+821+902)
31	Miron Costin	-
32	Mușcatei	Secundar (PT 809)
33	Piața 1 Decembrie	Secundar (PT 804+805)+M2
34	Piața Cazărmii	Secundar (PT 608)
35	Piața Emanuil Gojdu	Secundar (PT 887)+M2

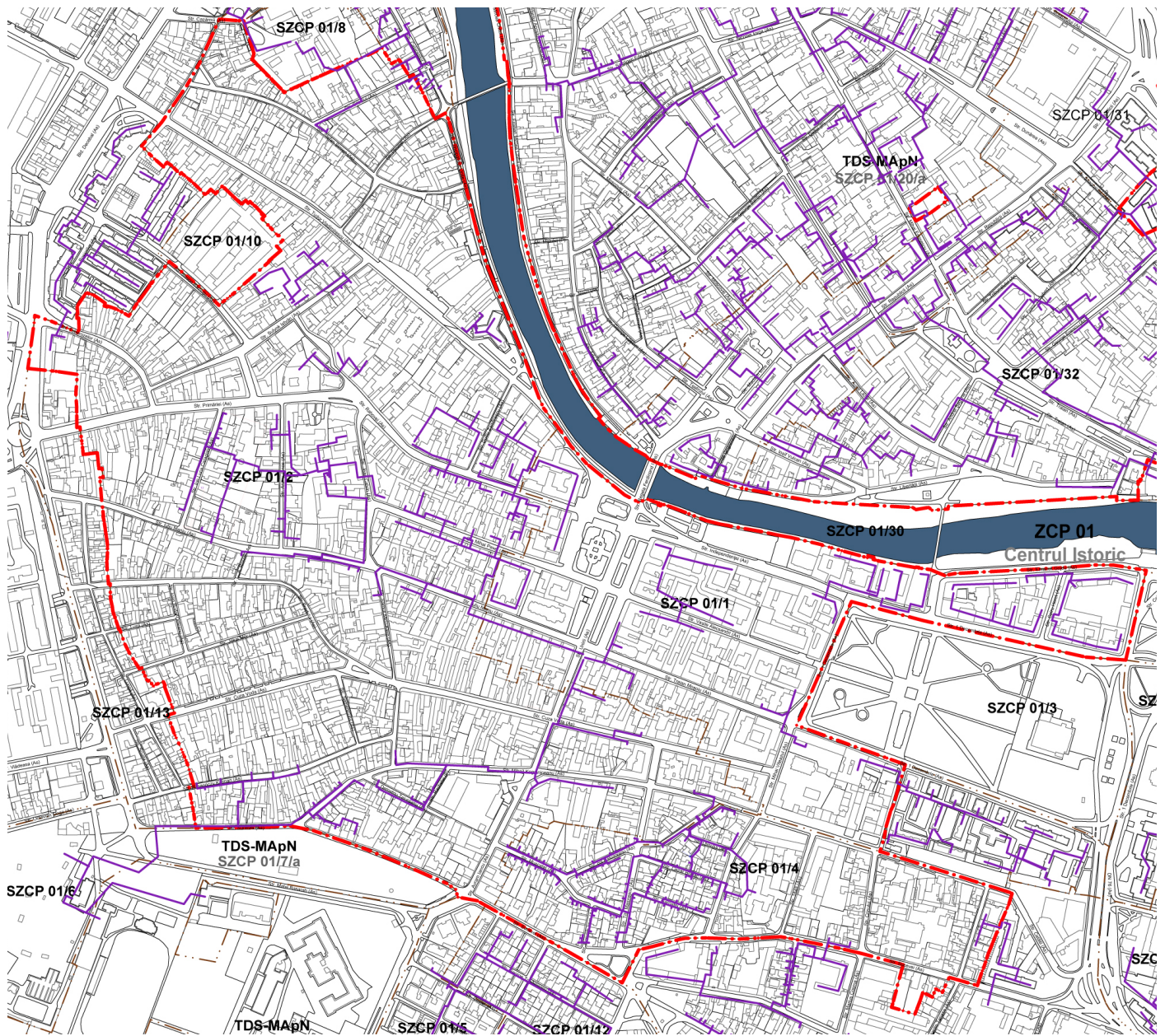
Nr. crt.	Denumire stradă	Rețele termoficare
36	Piața Rahovei	Secundar (PT 711) +M2
37	Piața Unirii	Secundar (PT 701+702+704+705)+M2
38	Plevnei	-
39	Primăriei	Secundar (PT 703+705+718) +M2
40	Principatelor Unite	Secundar (PT 604+720)
41	Rachetei	Secundar (PT 702)
42	Retezatului	Secundar (PT 604)
43	Rimanóczy Kálman	Secundar (PT 902)
44	Roșiorilor	Secundar (PT 521)+M2
45	Samuil Micu-Klein	-
46	Satelitului	Secundar (PT 604)
47	Semenicului	-
48	Simion Bărnuțiu	Secundar (PT 521)
49	Spiru Haret	Secundar (PT 816+802)
50	Sucevei	Secundar (PT 807+808+825+902)+M2
51	Ștefan Simion	Secundar (PT 604)+M2
52	Titu Maiorescu	Secundar (PT 809)
53	Tuberozelor	Secundar (PT 521)
54	Tudor Vladimirescu	Secundar (PT 506+705+720) +M2
55	Ulmului	Secundar (PT 809)
56	Vasile Alecsandri	Secundar (PT 701+702) +M2

LEGENDA

	LIMITA ZONEI DE STUDIU		CURS DE APĂ
	LIMITA ANSAMBLULUI URBAN PROTEJAT	RETELE AGENT TERMIC PRIMAR:	
	LIMITA UNITĂȚII TERITORIALE DE REFERINȚĂ		Reabilitare P.O.S Mediu - etapa 1 : 2014-2015 finalizat
			Reabilitare P.O.I.M. - etapa 2-a : 2016-2017 - finalizat cca. 6 km din 20,2km
			Rețea reabilitată anterior programului POS Mediu
			Tronsoane situate pe terenuri cu probleme de proprietate
			Propuneri deviere din considerente de proprietate asupra terenului
			Rețea ce va fi dezafectată pt. Nufarul 1
			PT REțEA NEREABILITĂ
			PUNCT TERMIC

Fig. 54 Rețele agent primar existent

LEGENDA

	LIMITA ZONEI DE STUDIU
	LIMITA ANSAMBLULUI URBAN PROTEJAT
	LIMITA UNITĂȚII TERITORIALE DE REFERINȚĂ
	CURS DE APĂ
	RETELE EXISTENTE AGENT TERMIC SECUNDAR

Fig. 55 Rețele agent secundar existent

2. Rețele de alimentare cu apă și canalizare:

Densificarea ce poate rezulta din aplicarea noilor reglementari urbanistice nu necesită investiții în extinderi de rețele de alimentare cu apă și canalizare.

Situația rețelelor existente de canalizare din zona construită protejată ZCP01, subzonele 020, 031 și 032:

Nr. crt.	Denumire stradă	Tip conductă	Diametru conductă
1	Academiei	TB	30/45
2	Ady Endre	PVC	400
3	Aleea Ștrandului	TB,TB,PVC	30/45;300;250
4	Andrei Șaguna	TB	30/45
5	Anton Pann	TB	300
6	August Treboniu Laurian	TB	30/45
7	Aurel Lazăr	TB	30/45
8	Bărăganului	TB	30/45;
9	Barbu Ștefănescu Delavrancea	TB	30/45
10	Berzei	PVC	315
11	Bicazului	TB	30/45
12	Bogdan Petriceicu Hașdeu	TB	30/45
13	Brașovului	TB	30/45;
14	Bucegi	TB	300
15	Bulevardul General Gheorghe Magheru	PVC,TB,TB	400;300;30/45
16	Cometei	TB	30/42
17	Crizantemelor	TB	400
18	Deltei	TB	30/45
19	Dorobanților	TB	300
20	Dumbravei		nu are
21	Dunărea	TB	30/45;
22	Elanului	TB	300
23	Emilian Mircea Chitul	TB	500
24	Franz Schubert	TB	30/45
25	General David Praporgescu	TB	30/45
26	General Henri Mathias Berthelot	TB	30/45,
27	George Barițiu	TB	300
28	George Coșbuc	TB	30/45
29	George Enescu	TB,TB	400;30/45;
30	Gheorghe Dima	TB	300
31	Gheorghe Doja	TB,TBPVC	300,30/45,315
32	Gheorghe Lazăr	TB	30/45
33	Ilie Cristea	PVC	300
34	Îngustă	TB	300
35	Ion Heliade Rădulescu	TB,TB	30/45;300
36	Iosif Vulcan	PVC	315
37	Lămâiței	TB	300
38	Leagănului	TB	300
39	Louis Pasteur	PVC,TB,TB,TB	315;400;300,30/45
40	Măcinului	TB	300
41	Madách Imre	TB	30/45

42	Magnoliei	TB	400
43	Malului	TB	400
44	Menumorut	PVC, TB, TB	250;300;30/45
45	Mestecănișului	TB	300
46	Mihai Eminescu	TB	30/45;
47	Mioriței	TB	30/45
48	Mircea Popescu	TB	300
49	Moscovei	TB	30/45
50	Muzeului	TB	300
51	Nicolae Iorga	TB	30/45
52	Nicolae Jiga	TB	50/75
53	Nicolae Titulescu	TB	30/45
54	Nouă	TB	50/75
55	Olteniei	TB	30/45;
56	Patrioților	TB	30/45
57	Păcii	PVC	250
58	Parc Ion I. C. Brătianu	PVC	400
59	Parc Petőfi Sándor	TB, TB	30/45;300
60	Parcul Traian	TB	30/45
61	Parcului	TB	300
62	Partenie Cosma	TB	300
63	Pescărușului	TB, PVC	30/45;200
64	Petru Rareș	TB	30/45
65	Piața Ion Creangă	TB	30/45
66	Piața Regele Ferdinand I	TB, TB	600;30/45
67	Pitagora	TB	300
68	Poet Andrei Mureșanu	TB	300;
69	Postăvarului	TB	30/45
70	Republicii	PVC, PVC, PVC, PVC, PVC	500;315;400;250, 800
71	Roman Ciorogariu	TB	30/45
72	Romaniței	TB	30/45
73	Rovine	TB	30/45
74	Rozmarinului	TB	300
75	Săvineștilor	TB	30/45
76	Schiff Erno	PVC	250
77	Sfântul Apostol Andrei	BETON	300
78	Șirul Canonicilor	TB	500
79	Slănicului	PVC	250
80	Snagovului	TB	30/45
81	Stănișoarei	PVC	250
82	Szigligeti Ede	TB	30/45
83	Tarcăului	TB	30/45
84	Teatrului	TB	30/45
85	Tribunalului	TB	30/45
86	Vagó Iosif	PVC	315
87	Victor Babeș	TB	30/45

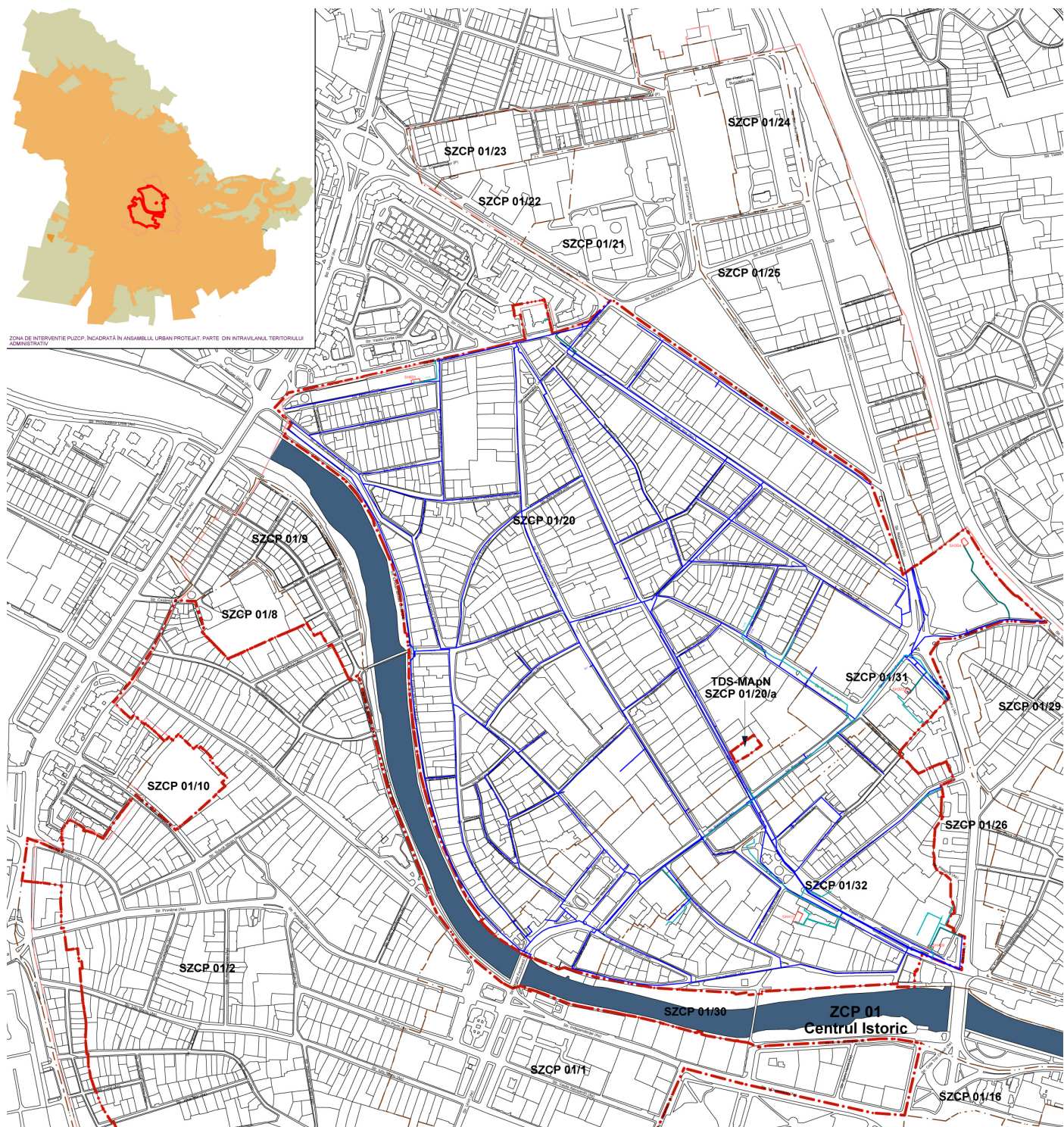

Fig. 56 Rețele apă existent

LEGENDA

	LIMITA ZONEI DE STUDIU
	LIMITA ANSAMBLULUI URBAN PROTEJAT
	LIMITA UNITĂȚII TERITORIALE DE REFERINȚĂ
	CURS DE APĂ
	CONDUCTE ALIMENTARE CU APA
	CONDUCTE ALIMENTARE CU APA DE LA STATIILE HIDROFOR
	STATII DE HIDROFOR

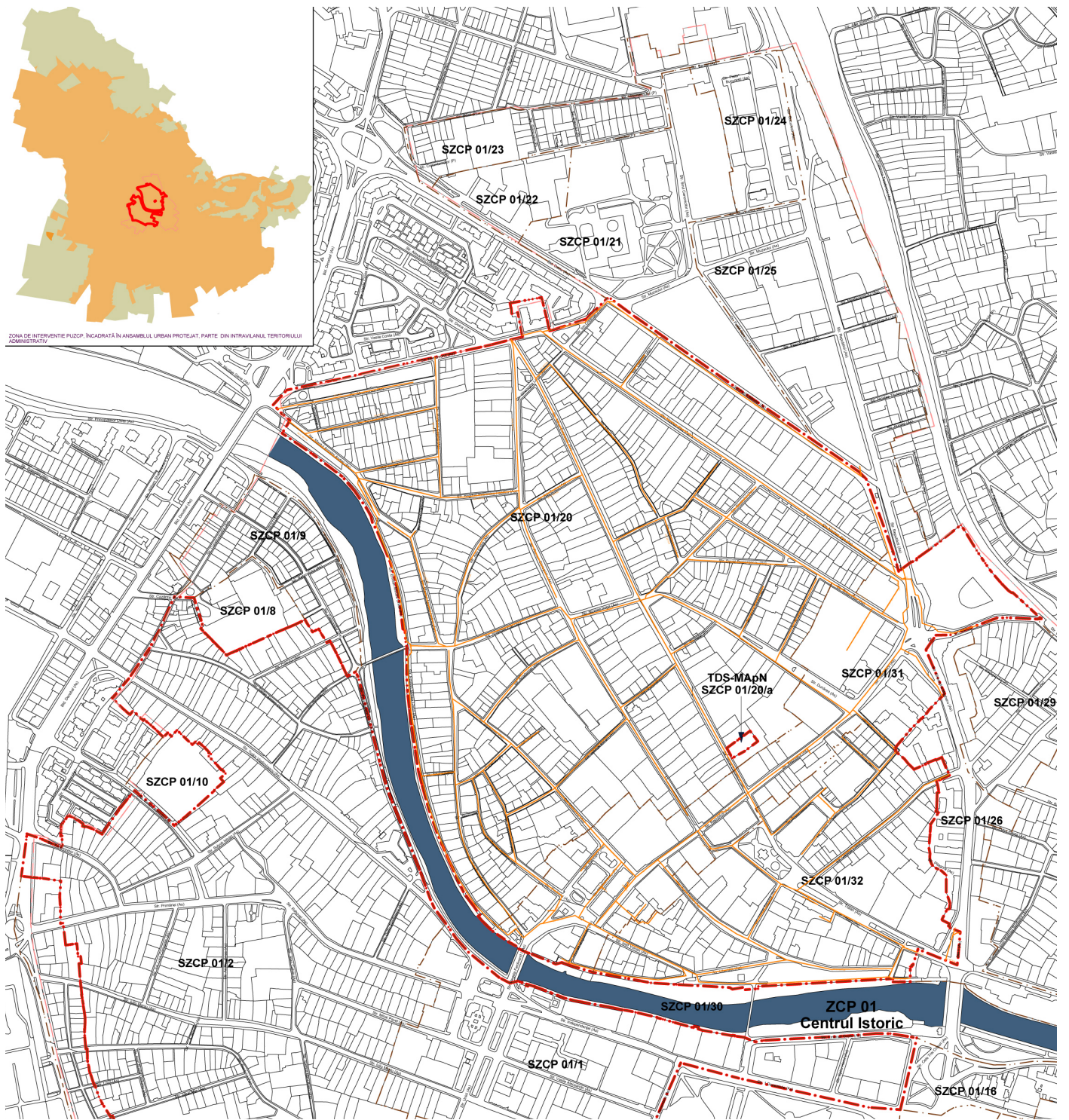

Fig. 57 Rețele canal menajer existent

LEGENDA

	LIMITA ZONEI DE STUDIU
	LIMITA ANSAMBLULUI URBAN PROTEJAT
	LIMITA UNITĂȚII TERITORIALE DE REFERINȚĂ
	CURS DE APĂ
	RETELE EXISTENTE CANALIZARE MENAJERA

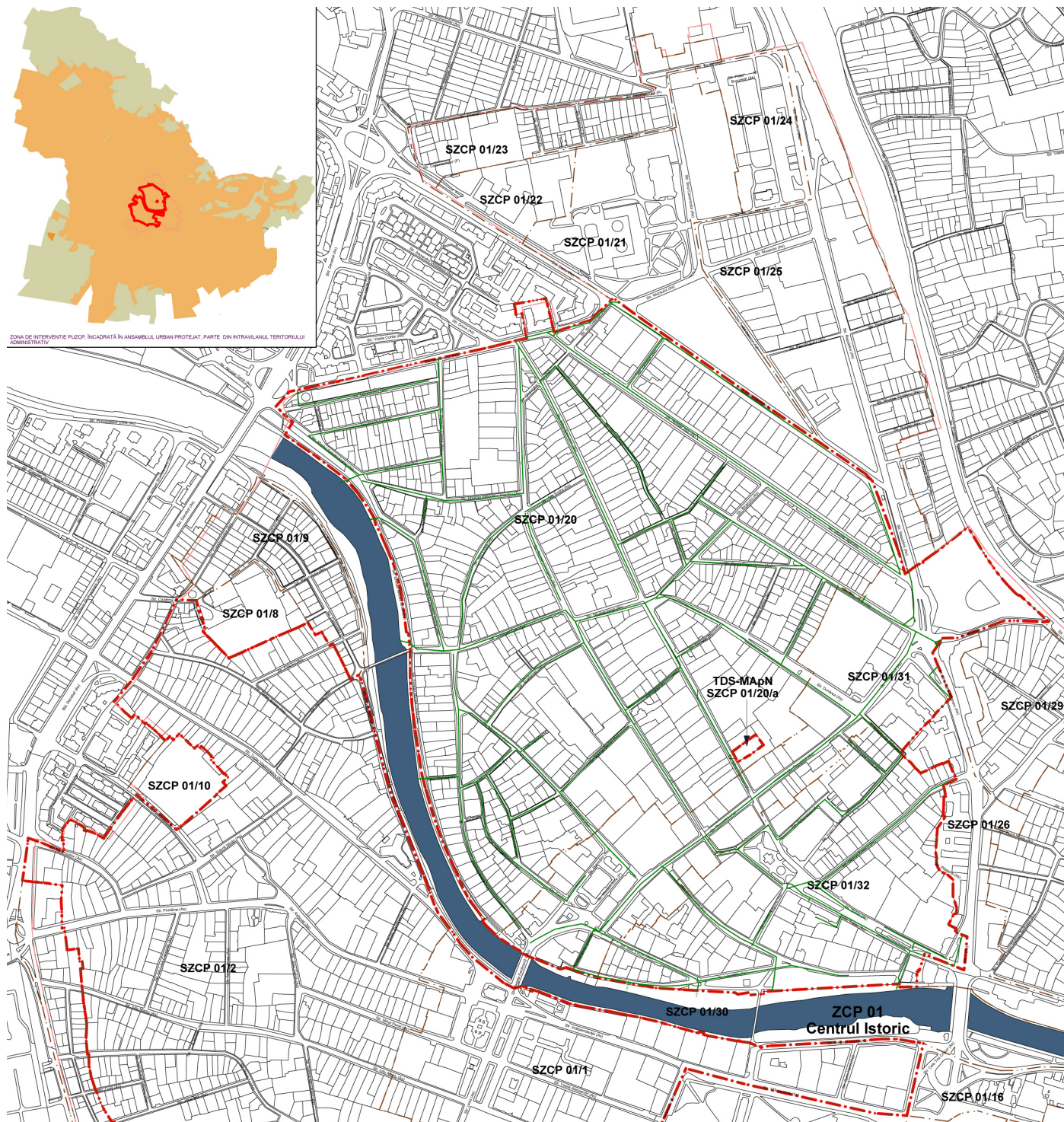

Fig. 58 Rețele canal pluvial existent

LEGENDA

	LIMITA ZONEI DE STUDIU
	LIMITA ANSAMBLULUI URBAN PROTEJAT
	LIMITA UNITĂȚII TERITORIALE DE REFERINȚĂ
	CURS DE APĂ
	REȚELE EXISTENTE CANALIZARE PLUVIALĂ

Situația rețelelor existente de canalizare din zona construită protejată ZCP01, subzonele 01, 02 și 04:

Nr. crt.	Denumire stradă	Tip conductă	Diametru conductă
1	1848	BETON	30/45
2	Aleea Emnuil Gojdu	PVC	400
3	Arany János	BETON	30/45
4	Avram Iancu	TB	30/45;
5	Bradului	TB;TB	500;30/45
6	C. A. Rosetti		nu are
7	Călărașilor	TB	30/45
8	Cele Trei Crișuri	TB;PVC	30/45;400
9	Cezar Bolliac	TB	30/45
10	Col. Ion Buzoianu	PVC	315;
11	Constantin Tănase	TB	30/45
12	Crinului	TB;TB	30/45;300
13	Crișului	TB	300
14	Cuza Vodă	PVC,PVC,PVC	315;400;500
15	Demetriu Teiușanu	TB	300
16	Duiliu Zamfirescu	TB	30/45
17	Episcop Sulyok István	PVC	315
18	Garoafei	TB	30/45
19	General Traian Moșoiu	TB	30/45
20	Horváth Imre	TB	30/45
21	Independenței	TB;TB	30/45;300
22	Ioan Budai-Deleanu	PVC	315
23	Ion Luca Caragiale	TB	30/45
24	Iuliu Maniu	PVC	315
25	Jean Calvin	TB	30/45
26	Jókai Mór	TB	400
27	Lunii	TB	30/45
28	Mihai Pavel	TB	30/45
29	Mihai Viteazul	TB	30/45
30	Mihail Kogălniceanu	PVC,PVC,PVC	500;400;315;
31	Miron Costin	PVC	315;
32	Mușcatei	TB	30/45
33	Piața 1 Decembrie	TB ,TB,TB	250 ;60/90;30/45
34	Piața Cazărmii	PVC;TB;TB	315;30/45;300
35	Piața Emanuil Gojdu	TB TB	300;400

Nr. crt.	Denumire stradă	Tip conductă	Diametru conductă
36	Piața Rahovei	TB	300
37	Piața Unirii	TB, TB	30/45; 60/90
38	Plevnei	PVC	315
39	Primăriei	PVC, TB	315; 500
40	Principatelor Unite	PVC, PVCTB	315; 250; 30/45
41	Rachetei	TB	30/45
42	Retezatului	TB	300;
43	Rimanóczy Kálman	PVC	315
44	Roșiorilor	PVC, TB	250; 30/45
45	Samuil Micu-Klein	TB	30/45
46	Satelitului	TB	300
47	Semenicului	TB	30/45
48	Simion Bărnuțiu	PVC	315
49	Spiru Haret	TB	30/45
50	Sucevei	TB, TB, TB, TB	30/45; 300; 500, 60/90
51	Ștefan Simion	PVC	315
52	Titu Maiorescu	TB	30/45;
53	Tuberozelor	PVC	315
54	Tudor Vladimirescu	BETON /BETON/BETON	60/90, 30/45, 300
55	Ulmului	TB	30/45
56	Vasile Alecsandri	TB	60/90

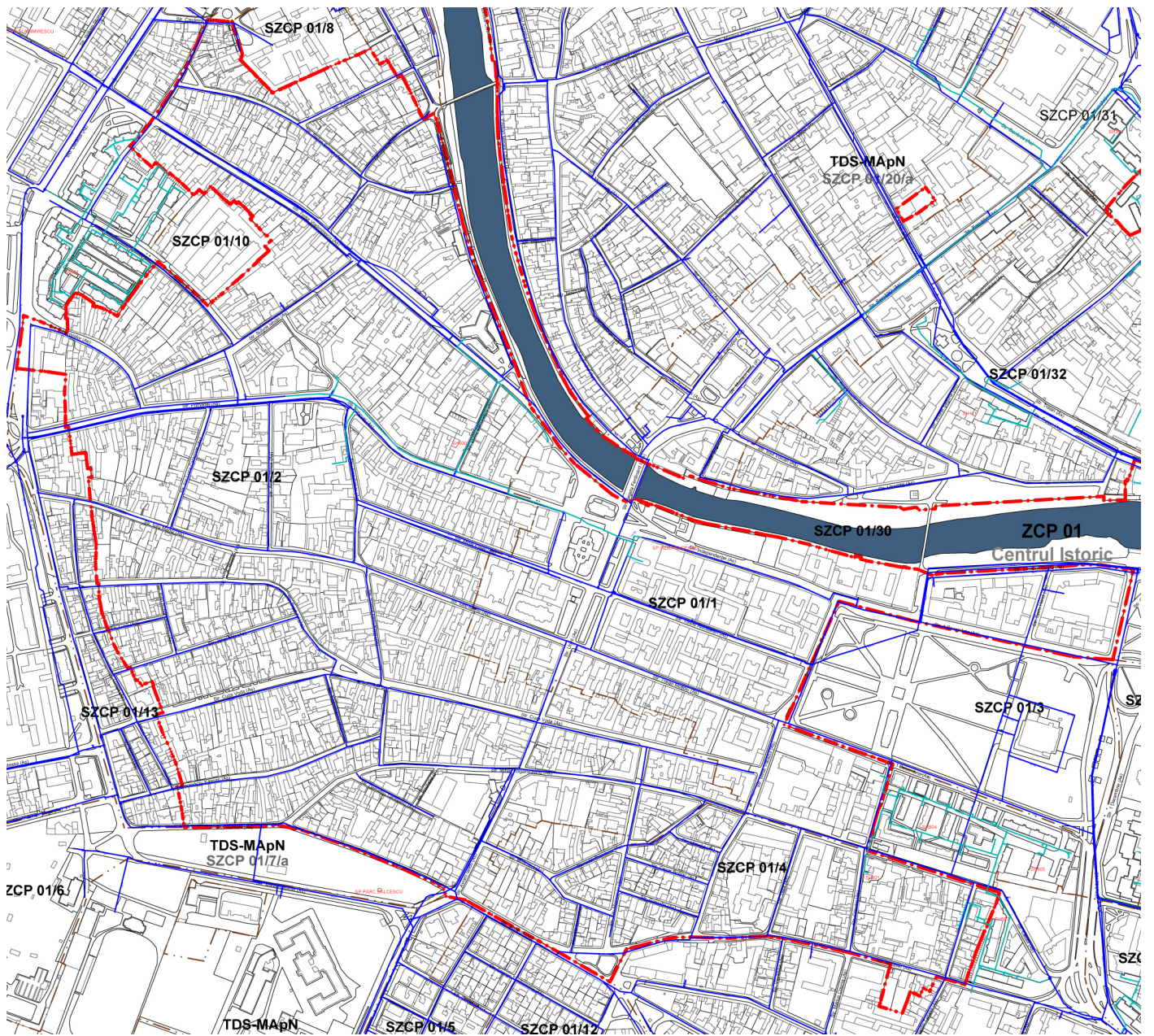

Fig. 59 Rețele apă existent

LEGENDA

	LIMITA ZONEI DE STUDIU
	LIMITA ANSAMBLULUI URBAN PROTEJAT
	LIMITA UNITĂȚII TERITORIALE DE REFERINȚĂ
	CURS DE APĂ
	CONDUCTE ALIMENTARE CU APA
	CONDUCTE ALIMENTARE CU APA DE LA STATIILE HIDROFOR
	STATII DE HIDROFOR

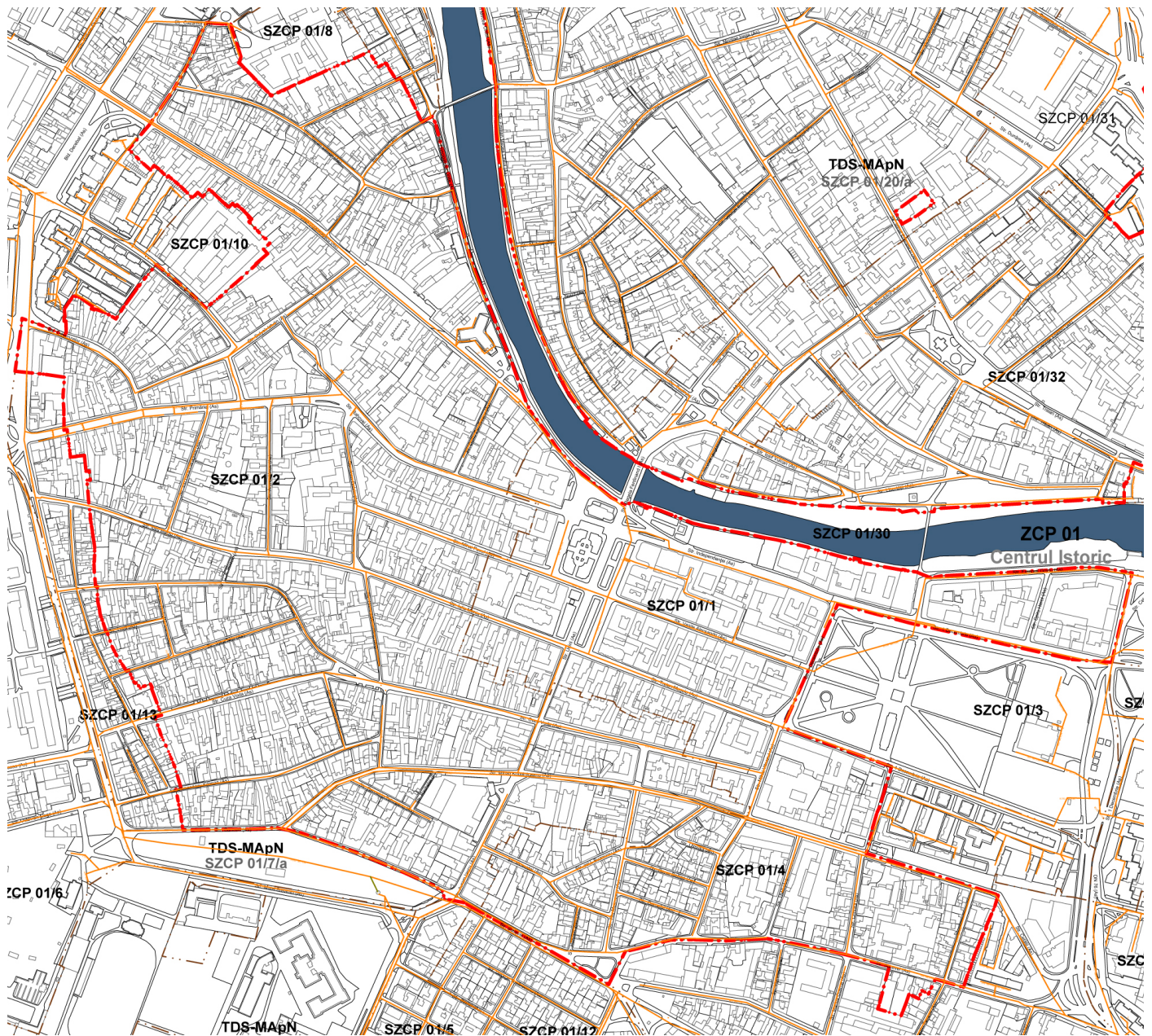

Fig. 60 Rețele canal menajer existent

LEGENDA

	LIMITA ZONEI DE STUDIU
	LIMITA ANSAMBLULUI URBAN PROTEJAT
	LIMITA UNITĂȚII TERITORIALE DE REFERINȚĂ
	CURS DE APĂ
	RETELE EXISTENTE CANALIZARE MENAJERA

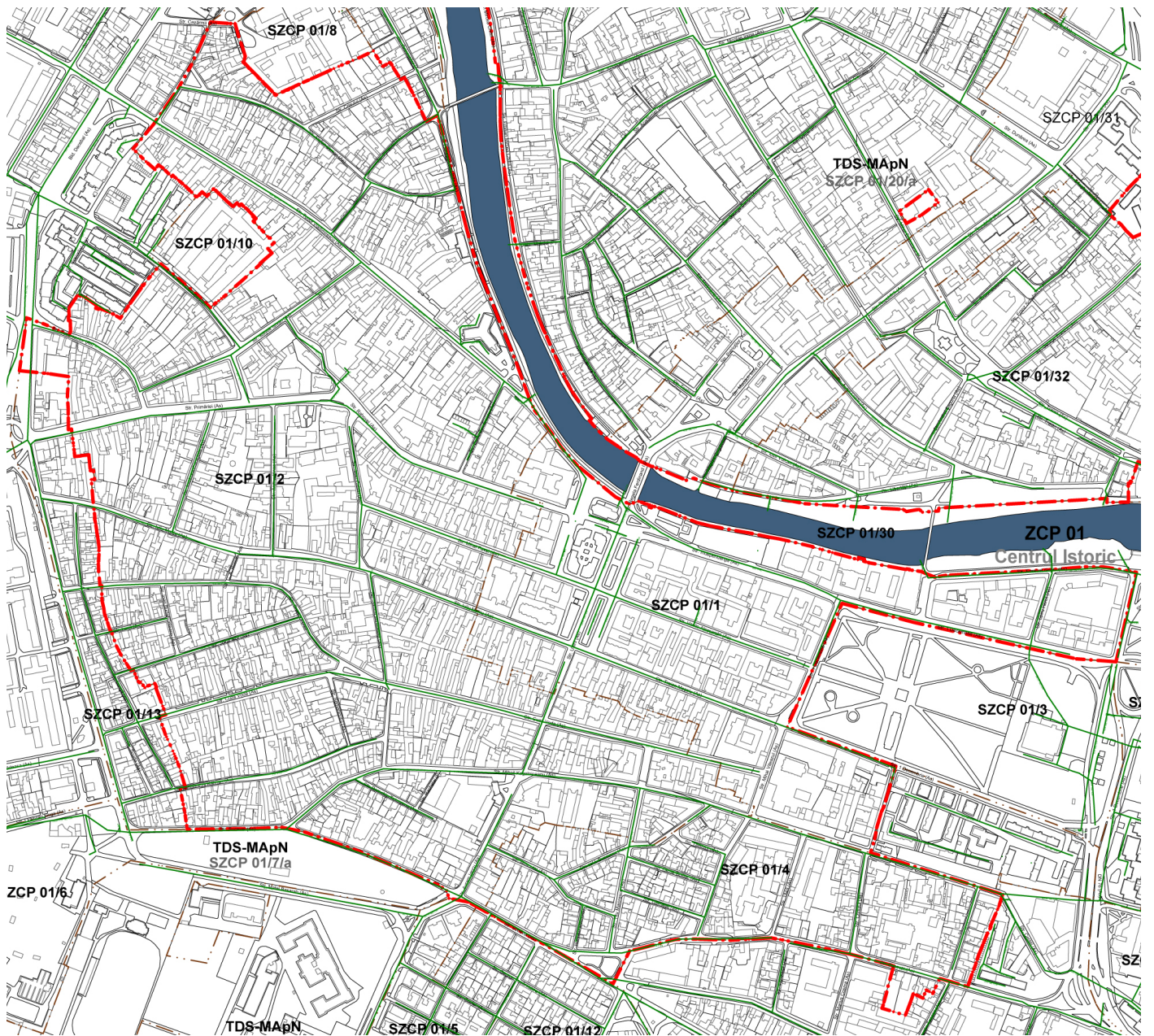

Fig. 61 Rețele canal pluvial existent

LEGENDA

	LIMITA ZONEI DE STUDIU
	LIMITA ANSAMBLULUI URBAN PROTEJAT
	LIMITA UNITĂȚII TERITORIALE DE REFERINȚĂ
	CURS DE APĂ
	RETELE EXISTENTE CANALIZARE PLUVIALĂ

3.1.7. STUDIU PRIVIND DEZVOLTAREA POTENȚIALULUI NATURAL ȘI ECONOMIC*

Structura economică locală

Din analiza structurii și investițiilor în economia locală se desprind câteva concluzii referitoare la configurația acesteia și anume:

- Municipiul Oradea nu dispune de resurse naturale strategice, astfel încât economia să fie dependentă de investițiile dintr-un astfel de domeniu considerat strategic pentru orice economie locală, cu excepția zăcămintului de apă geotermală, care este utilizat în prezent pentru producerea de energie termică și apă caldă menajeră destinată populației.

- Economia locală este axată pe câteva domenii de activitate considerate prioritare cum sunt: comerțul cu amănuntul și ridicata, construcțiile, industria alimentară, textilă și încălțăminte precum și pe serviciile din turism și serviciile financiar-bancare. Investițiile atrase în economia locală sunt destinate în special serviciilor din domeniul lohn, deși acestea determină valoare adăugată redusă (salarii minime pe economie).

- În perioada 2006-2011, numărul firmelor înregistrate în municipiu a crescut în mod constant. Același lucru s-a manifestat și în cazul numărului firmelor cu capital străin, deși numărul mediu de salariați a scăzut, în anul 2010 înregistrându-se minimul perioadei studiate. În funcție de aportul la capital, Franța este principalul investitor în economia orădeană, urmată de Ungaria, Italia, Suedia și Coreea. Din punctul de vedere al domeniilor de activitate, cei mai mulți agenți economici cu capital mixt se găsesc în comerț.

- Municipiul Oradea dispune de un potențial considerabil în domeniul serviciilor turistice mai ales în domeniul turismului balnear/de agrement, dar și al oportunităților de dezvoltare a turismului cultural și religios.

- Există o infrastructură academică și de cercetare, dată de Universitatea Oradea și de unitățile de cercetare-dezvoltare de interes național și internațional. Ariile problematicilor pe care domeniul cercetării le acoperă sunt variate: de la performanța umană, ingineria tehnologică, fizica materialelor, tehnologia informației, cercetări biologice, chimie aplicată, dezvoltare durabilă, la domeniul energiilor nepoluante, dar și istorie și studii euroregionale, sau cercetare și creație artistică.

- Industria locală se află în acest moment într-un relativ declin din cauza unui complex de factori atât interni cât și externi. Principalele elemente caracteristice ale funcțiunilor cu profil industrial prezente pe teritoriul Municipiului Oradea sunt: relocarea operatorilor industriali tradiționali din zona centrală și zonele rezidențiale ale orașului spre periferii și înspre localitățile limitrofe și amenajarea de parcuri industriale pentru atragerea investitorilor în domeniul industriei și tehnologiei informației, sau al altor industrii producătoare nepoluante.

- Domeniul serviciilor în orașul Oradea, a atins un nivel important de dezvoltare, deținând o pondere substanțială în economia orașului. Se constată o dezvoltare a acestor servicii, în special a celor comerciale și bancare, în zona centrală, de-a lungul principalelor artere de circulație a orașului, în jurul principalelor piețe agro-alimentare, dar și în centrele comerciale situate pe centura orașului Oradea. Un dezavantaj al extinderii acestor servicii de tip centru

comercial este influența negativă pe care acestea o propagă la nivelul micilor magazine „de cartier” sau a celor situate în zona centrală a orașului.

Atractivitatea mediului urban

Oradea are o ofertă bogată și variată de monumente, spații de cultură, activități și evenimente culturale și modalități de petrecere a timpului liber.

Principala problemă a acestui factor este competiția foarte strânsă în acest domeniu între toate orașele analizate, ceea ce reclamă o serie de intervenții în valorificarea maximă a patrimoniului existent. O altă problemă este promovarea insuficientă a evenimentelor culturale la nivel european, regional.

Recomandări

Conservarea și punerea în valoare a patrimoniului arhitectural urbanistic, prin promovarea orașului, valorilor și evenimentelor sale, pentru atragere de activități economice și de vizitatori, și dezvoltarea unui centru regional de conferințe și a unui centru expozițional la standarde internaționale.

Capacitatea administrației locale de susținere a dezvoltării economice locale

Eficiența și eficacitatea administrației locale în planificarea dezvoltării urbane în general și stimulării dezvoltării economice în particular sunt certificate de planurile și proiectele de dezvoltare realizate, sau aflate în curs de implementare.

Administrația locală asigură prin proiectele dezvoltate servicii de calitate pentru investitori, informare, asistență de specialitate, interfața cu alte instituții.

Aceeași problemă a competiției, mai ales la nivel european necesită însă o abordare mai structurată și o coordonare a acțiunilor publice și private, precum și a acțiunilor de tip hard și soft (ex: proiecte de investiții coordonate cu proiecte de resurse umane).

Recomandări

- Realizarea unei structuri locale/metropolitane de dezvoltare economică, cu responsabilități în susținerea inițiativelor antreprenoriale, în realizare de proiecte în parteneriat public-privat, în marketing urban.

- Promovarea oportunităților de investiție în municipiu și în ZMO.

- Managementul patrimoniului municipal în sensul valorificării sale din punctul de vedere al dezvoltării economice.

- Amenajarea (cu infrastructură de bază) de parcuri industriale pe locațiile identificate, în parteneriat cu sectorul privat, pentru relocarea activităților economice existente pe amplasamente improprii și pentru dezvoltarea activităților noi productive, logistice și de cercetare.

- Dezvoltarea de proiecte de dezvoltare economică în parteneriat cu orașele similare din regiune.

3.1.8. PROPUNERE DE DIMINUARE A DISFUNȚIONALITĂȚILOR ÎN RELAȚIE CU OBIECTIVELE PROPUSE

Pentru disfuncționalitățile:

- Circulația pietonală și de bicicliști se desfășoară în condiții improprii
- Deficit mare de locuri de parcare în zona istorică
- Spații publice blocate de vehicule staționate

→ se propun proiecte de parcaje supraterane în cadrul Ansamblului urban centrul istoric.

Pentru disfuncționalitatea:

- Zone predominant de locuințe de-alungul arterelor principale, care ignoră funcția străzii principale

→ se propune o nouă zonificare funcțională și subîmpărțire a zonei.

Pentru disfuncționalitățile:

- Subutilizarea resursei terenului intravilan;
- Regim de înălțime mic / neadecvat zonei centrale;
- Indicii urbanistici specifici unui mod de ocupare a terenului de tip rural/agricol.

→ se propune densificarea și dezvoltarea Ansamblului urban.

Pentru disfuncționalitățile:

- Imobile cu o valoare patrimonială ridicată se află într-o stare precară;
- Prezența imobilelor agresive / poluante;
- Curți parazitare și densificarea acestora prin construcții noi sau prin supraînălțare.

→ se propune: dezvoltarea programului de reabilitarea a fațadelor, introducerea unui program de reafadizare a imobilelor agresive, și eliberarea curților de construcțiile parazitare și protejarea grădinilor.

Pentru disfuncționalitățile:

- Calitatea deficitară a spațiilor verzi existente;
- Dispariția spațiilor verzi din curțile interioare prin construcții;
- Lipsa aliniamentelor plantate pe străzi.

→ se propune: amenajarea malurilor Crișului Repede, plantarea de aliniamente pe străzi.

3.2. CORELAREA CU ALTE DOCUMENTAȚII DE URBANISM

3.2.1. PREVEDERILE PROGRAMULUI DE DEZVOLTARE ALE MUNICIPIULUI ORADEA

Obiectivele de dezvoltare ale zonei vor fi corelate cu constrângerile impuse de alte documentații de urbanism aprobate (PUG, SIDU etc.) și cu intențiile de dezvoltare ale zonei pentru obiective de utilitate publică.

Reglementări existente în diferite documentații de urbanism asupra zonei referitoare la:

- (a) organizarea rețelei stradale
- (b) organizarea arhitectural-urbanistică în funcție de caracteristicile structurii urbane
- (c) modul de utilizare a terenurilor
- (d) dezvoltarea infrastructurii edilitare
- (e) statutul juridic al terenurilor
- (f) protejarea monumentelor istorice și servituți în zonele de protecție ale acestora
- (g) permisivități și restricții sub aspect funcțional
- (h) permisivități și restricții privind publicitatea out-door
- (i) organizarea circulației auto și a traficului lent (pietonal și velo)

3.3. CONCEPT PUZCP ORADEA

În contextul actual - o perioadă favorabilă a dezvoltării locale a Oradiei, sunt antrenate resurse însemnate financiare, publice și private, dedicate amplificării orașului.

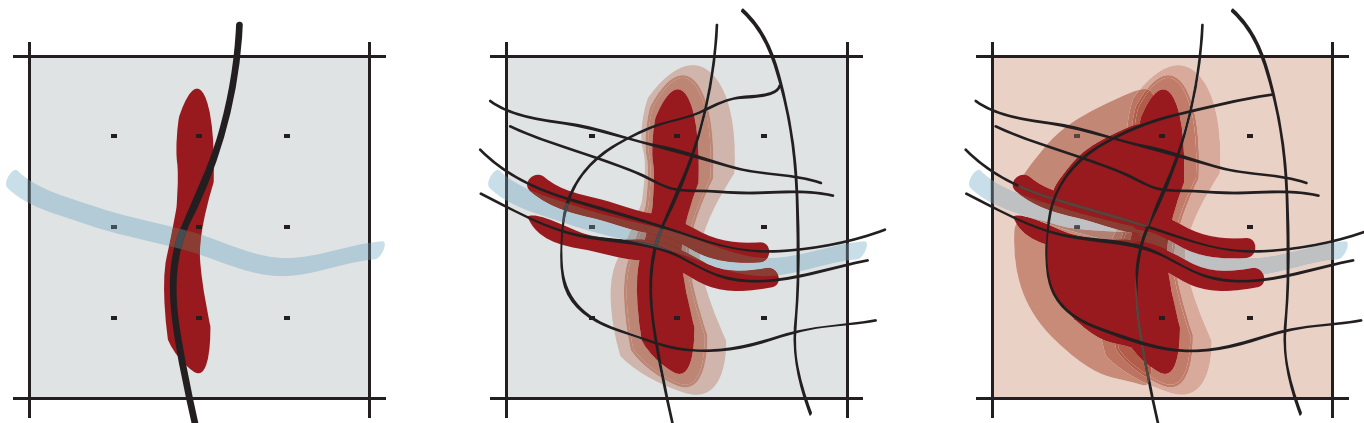
Permișunilor specifice acestei perioade de dezvoltare se suprapun un set de reguli pentru asigurarea calității mediului construit, astfel făcându-se legătura între efectul dezvoltării și calitatea vieții. Permișunilor și regulilor se alătură sistemul de protecție a fondului construit, care asigură păstrarea caracterului local.

Idea generală care stă la baza Planului Urbanistic Zonal pentru zona construită protejată a Oradiei este așadar protecția valorilor patrimoniale și dezvoltarea urbană, având în vedere etapele istorice care au adus o valoare adăugată. Această idee este susținută de conceptul de permitere și încurajare prin regulile de planificare a **densificării fondului construit a zonei centrale**. Densificarea este catalizatorul diversității și a calității vieții în mediul urban.

Conceptul are în vedere folosirea potențialului și posibilitățile zonei centrale formate din Olosig și Orașul Nou și valorificarea nivelului prestigiului unui centru.

Ce poate centrul Oradiei?

- să utilizeze eficient și calitativ resursa de teren
- să protejeze curțile și grădinile verzi
- să impulsioneze și să gestioneze dezvoltarea urbană
- să catalizeze dezvoltarea întregului oraș

- prin creșterea controlată regimului de înălțime
- permițând un CUT mai mare
- creând mai multe zone de tip central și mixt
- prin zone restructurabile
- de la centru la periferie
- prin parcele/imobile de colț
- pe străzi cu atractivitate ridicată
- pe malurile Crișului
- în cadrul polilor urban

- păstrarea și valorificarea curților/grădinilor
- valorificarea poziției centrale
- scuaruri/piațete/piețe urbane
- păstrarea componentei de locuire
- axe și perspective valoroase
- parcelar valoros
- fond construit valoros

3.4. VALORIFICAREA CADRULUI NATURAL ȘI CONSTRUIT

Posibilitatea de valorificare a cadrului natural este dată în primul rând prin relaționarea cu râul Crișul Repede. Potențialul constă în amenajarea malurilor cu zone verzi de agrement, care să fie legate cu zonele verzi limitrofe orașului (promenade de-a lungul malului, legate într-o rețea de spații verzi, cu celelalte spații publice, parcuri, aliniamente verzi), creând astfel o relaționare cu spațiile plantate.

Valorificarea cadrului construit în Ansamblul urban centrul istoric se referă la patrimoniul. Acțiuni de protecție dar și intervenții asupra acestuia se pot institui prin reglementările de construire, prin promovarea fondului construit valoros, protecția și crearea de perspective valoroase, și axe vizuale.

3.5. STAȚIONAREA ȘI PARCAREA AUTOVEHICULELOR

Se propune reglementarea staționării și parcării autovehiculelor în funcție de subîmpărțirea pe funcțiuni a subzonelor studiate:

Garaje publice sub- și supraterrane în clădiri dedicate cu următoarele condiții (în unitatea funcțională operațională mixtă, de tip central, de gospodărire comunală și de instituții publice):

- să nu ocupe frontul spre spațiul public (să fie amplasate în interiorul parcelei, în spatele unui tract dedicat altor funcțiuni);
- accesul autovehiculelor să se realizeze din străzi cu trafic redus și să fie organizat astfel încât să nu perturbe traficul.

Garaje private pe parcelele curente cu următoarele condiții (în unitatea funcțională operațională mixtă, de tip central, de gospodărire comunală):

- să fie înglobate în corpurile de clădire;
- să nu aibă acces direct din spațiul public.

Parcaje la sol în curțile imobilelor, cu respectarea următoarelor condiții (în unitatea funcțională operațională mixtă locuire de tip urban, de instituții publice):

- autorizarea unui proiect de amenajare, elaborat de un arhitect cu drept de semnătură, cu avizul favorabil al DJC Bihor;
- existența acordului tuturor proprietarilor;
- încadrarea în indicii urbanistici ai zonei;
- posibilitatea unui acces carosabil, fără a afecta integritatea și calitatea arhitecturală a imobilului.

3.6. ZONIFICAREA TERITORIULUI – REGLEMENTĂRI, BILANȚ TERITORIAL, INDICATORI URBANISTICI

Planul Urbanistic Zonal pentru SZCP-01/20, 01/31, 01/32, 01/01, 01/02 și 01/04 al Municipiului Oradea stabilește redefinirea unității teritoriale de referință, a zonelor și subzonelor funcționale și introducerea unității funcționale operaționale UTR-SZCP, ca nivel de reglementare specific PUZCP

Redefinirea limitelor subzonelor SZCP-01/20, 01/31, 01/32, 01/01, 01/02 și 01/04 în cadrul ZCP-01 a municipiului Oradea

Redefinirea limitelor subzonelor din cadrul **Zonei Construite Protejate ZCP-01** propune transpunerea conceptului general de dezvoltare urbană, a obiectivelor stabilite prin documentații de urbanism, în reglementări urbanistice: (1) regenerare urbană prin refuncționalizarea și densificarea prudentă a zonei centrale și necesar de extins în imediata vecinătate a axului funcțional-spațial constituit în jurul miezului istoric Strada Republicii - Piața Regele Ferdinand I - Piața Unirii - Strada Avram Iancu și a zonei malului de-a lungul Crișului Repede; (2) protecția și punerea în valoare fondului construit istoric de excepție.

Astfel se stabilesc șase noi subzone, în funcție de poziția și rolul acestora în structura spațial-funcțională a centrului de oraș și a **Zonei Construite Protejate ZCP-01**:

SZCP Olosig ultracentral

SZCP Olosig central

SZCP Olosig pericentral

SZCP Orașul Nou ultracentral

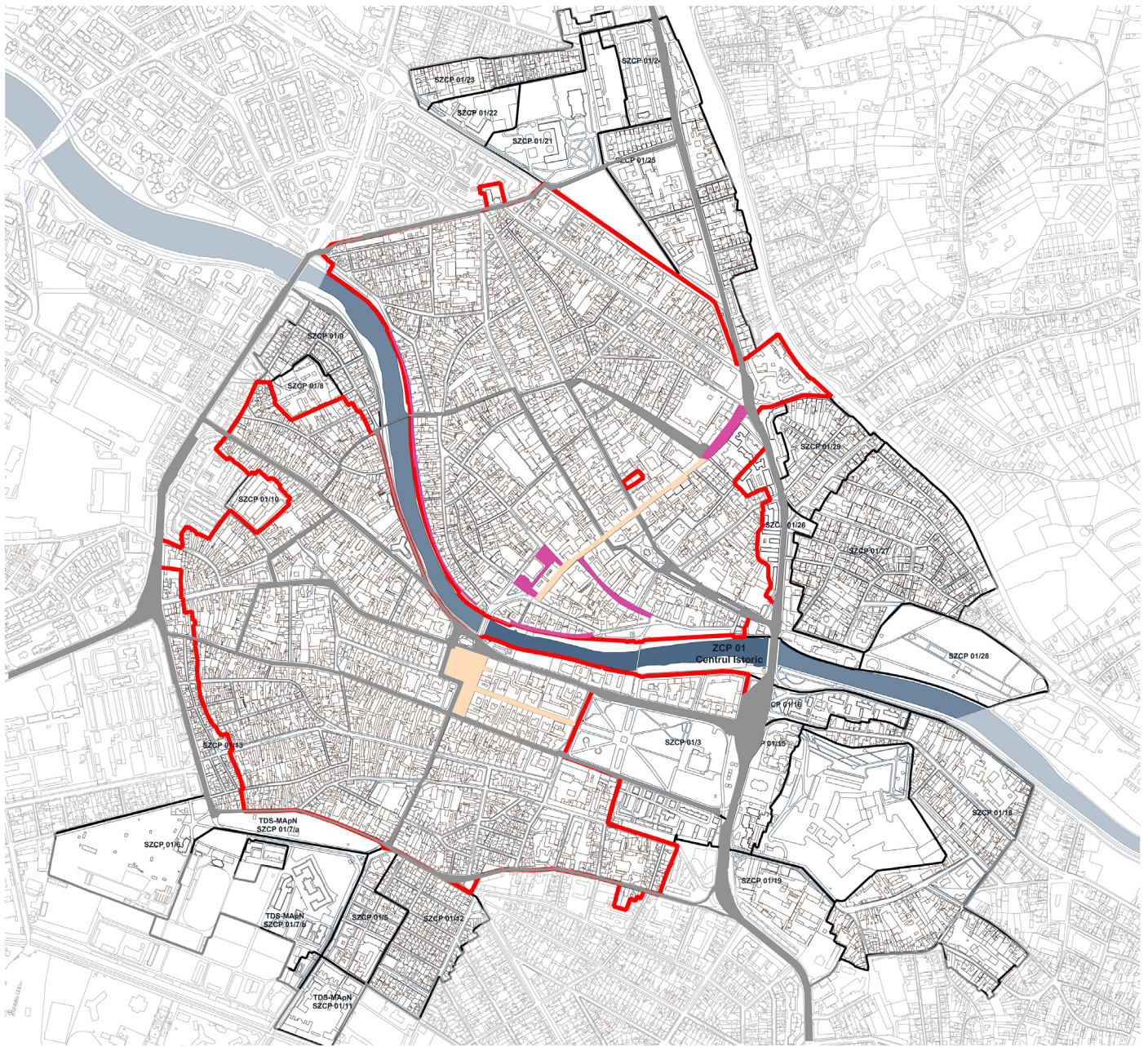
SZCP Orașul Nou central

SZCP Orașul Nou pericentral

La redefinirea limitelor subzonelor s-a luat în considerare structura de artere majore propusă prin prezentul PUZCP.

Astfel limita nord-vestică a subzonei ultracentrale Olosig s-a materializat de-a lungul unui segment al viitorului inel urban primar al centrului istoric format prin Strada Dunării - Strada Nicolae Iorga - Strada Szigligeti Ede, iar fâșia de ZCP 01 de-a lungul Străzii Memurorut va reprezenta subzona pericentrală, o subzonă cu rol de articulație în structura spațial-funcțională a orașului, între centrul istoric și zona de ansamblu rezidențial de locuire colectivă din perioada urbanismului socialist, Cartierul Decebal-Dacia.

Limita nord-vestică a subzonei ultracentrale Orașul nou s-a materializat de-a lungul unui segment al viitorului inel urban primar al centrului istoric format legat de Olosig prin Strada Plevnei - Strada Sulyok István, iar la sud-vest Strada Arany János - Strada C.A. Rosetti - Strada Samuil Micu Klein. La sud-est limita este Strada Avram Iancu - Strada Mihail Kogălniceanu.

LEGENDA

	LIMITA SUBZONE PUZCP
	LIMITA SZCP
	CURS DE APĂ

	ARTERE PRINCIPALE
	ZONE PIETONALE EXISTENTE
	ZONE PIETONALE PROPUSE

Fig. 62 Plan artere principale și zone pietonale

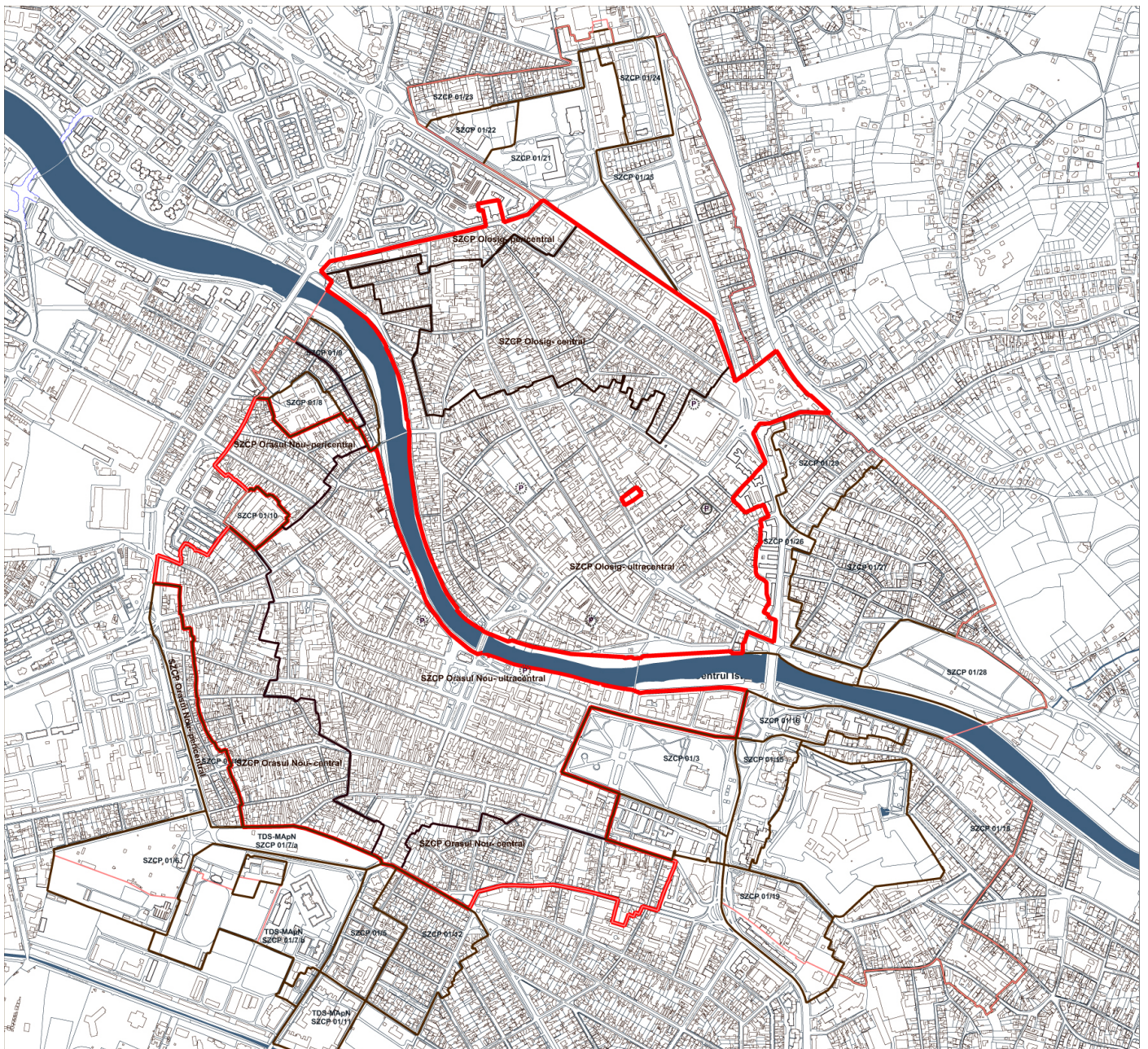

Fig. 63 Plan subzone: Olosig Ultracentral, Olosig Central, Olosig Pericentral și Orașul Nou Ultracentral, Orașul Nou Central, Orașul Nou Pericentral

Fâșia ZCP 01 de-a lungul Bulevardului Decebal și la vest de strada Plevnei (segment din strada Tudor Vladimirescu, Strada Ștefan Simion și Strada Crișului) vor reprezenta subzona pericentrală a Orașului Nou, o subzonă cu rol de articulație în structura spațial-funcțională a orașului.

Nivelul subzonelor nou stabilite definește cadrul general de reglementări pentru fiecare unitate funcțională operațională în parte, în funcție de poziționarea ultracentrală, centrală sau pericentrală a acesteia, conferindu-i rolul specific în procesul de regenerare urbană a centrului istoric, de densificare prudentă propusă.

Unități funcțional-morfologice operaționale UTR-SZCP – reîmpărțirea subzonelor redefinite

Se introduce termenul de Unitate Funcțională Operațională UTR-SZCP, ca nivel de reglementare specific PUZCP. Astfel, în cadrul subzonelor redefinite, se stabilește unitatea de lucru „ireductibilă” la nivelul unui PUZCP, care prezintă cea mai mică unitate morfologică-funcțională urbanistică omogenă și coerentă, constituită istoric, dar care conține mai mult decât o singură parcelă. La definirea unităților funcționale operaționale se ține cont de tipologiile uzuale de parcelar, de modul de ocupare etc., precum și de categoriile de zone funcționale obișnuite și de intervențiile urbanistice primare (protecție, restructurare și urbanizare), uzuale în documentațiile de urbanism.

3.5.1. Principalele funcțiuni propuse ale zonei (grupate pe zone/subzone) și funcțiunile interzise (incompatibile cu dezvoltarea urbanistică armonioasă)

Prin prezentul PUZCP au fost definite următoarele Unități Funcționale Operaționale:

C-I: zonă cu funcțiuni de tip central, poziționată ultracentral, de-a lungul unor artere majore pentru structura spațial-funcțională a orașului, pe parcele de dimensiuni medii-mari, POT și CUT mari (tipologia palatelor urbane, caselor de raport mari).

C-II: zonă cu funcțiuni de tip central, poziționată ultracentral, de obicei de-a lungul unor artere cu rol secundar pentru structura spațial-funcțională a orașului, pe parcele de dimensiuni mici, POT mare și CUT mediu (imobile medii-mici).

C-III: zonă cu funcțiuni de tip central, poziționată ultracentral, pe parcele de dimensiuni mari-foarte mari, POT mediu-mic și CUT mediu (ansamblu de clădiri).

C-IV: zonă cu funcțiuni de tip central, poziționată central, cu componentele de rezidențial-nerezidențial echilibrate, imobile mici pe parcele de formă alungită, dimensiuni medii și front la stradă redus, POT mediu-mic și CUT mediu-mic.

ED: zonă funcțională pentru lucrări edilitare.

Gcc: zonă de gospodărire comunală complexă, conținând piața agroalimentară, garaje / parcări publice.

Is-I: zonă cu instituții (publice), poziționată de obicei ultracentral, de-a lungul unor artere majore pentru structura spațial-funcțională a orașului, pe parcele de dimensiuni medii, POT și CUT medii-mari (tipologia palatelor urbane – instituții).

Is-II: zonă cu instituții (publice), poziționată ultracentral, central, sau pericentral, de-a lungul unor artere importante pentru structura spațial-funcțională a orașului, pe parcele de dimensiuni mici-medii, POT mare și CUT mediu (imobile medii-mici).

Is-III: zonă cu instituții (publice), poziționată ultracentral, central, sau pericentral, pe parcele de dimensiuni mari-foarte mari, POT mediu-mic și CUT mediu (ansamblu de clădiri).

Is-IV: zonă cu instituții (publice), poziționată central, pe parcele de formă alungită-neregulată, dimensiuni medii și front la stradă redus, POT mediu-mic și CUT mediu-mic.

Lu-I: zonă rezidențială, locuire de tip urban, poziționată periferic în structura spațial-funcțională a orașului, în mijlocul unor zone/ cvartale delimitate de artere importante, de obicei având un parcelar istoric, pe parcele de dimensiuni mici-medii, alungite, POT mediu-mic și CUT foarte mic (tipologia caselor pe parcelar agricol).

Lu-II: zonă rezidențială, locuire de tip urban, poziționată periferic în structura spațial-funcțională a orașului, în mijlocul unor zone/ cvartale delimitate de artere importante, de obicei având un parcelar istoric, medieval, protejat, pe parcele de dimensiuni mici-foarte mici, de formă dreptunghiulară-pătrată, POT mic și CUT foarte mic (tipologia caselor pe parcelar urban).

Lu-III: Nu este cazul.

Lu-IV: Nu este cazul.

M-I: zonă cu funcțiuni mixte cu caracter public mai pronunțat, poziționată de-a lungul unor artere importante, dar cu rol secundar, cu rol de intermediere între zone cu instituții, funcțiuni cu tip central, respectiv zone preponderent rezidențiale, de obicei pe parcele cu suprafață și front la stradă mai mari, POT mic și CUT mic (tipologia ansamblurilor de clădiri mixte, cu curte mare, cu corpuri de clădire dispuse într-o compoziție pavilionară).

M-II: zonă cu funcțiuni mixte cu caracter public, poziționată de-a lungul unor artere cu rol secundar, cu rol de intermediere între zone cu instituții, funcțiuni cu tip central, mixt "public" respectiv zone preponderent rezidențiale, de obicei pe parcele dreptunghiulare-pătrate de dimensiuni mici, cu suprafața și front la stradă de dimensiuni mici, POT mediu și CUT mic-mediu.

M-III: zonă cu funcțiuni mixte cu caracter public posibil/limitat, poziționată de-a lungul unor artere cu rol secundar, cu rol de intermediere între zone cu instituții, funcțiuni de tip central, mixt "public" respectiv zone rezidențiale, de obicei pe parcele dreptunghiulare de dimensiuni medii, cu suprafața medie și front la stradă de dimensiuni medii, POT mic-mediu și CUT mediu, și cu posibilitatea de configurare cu tipologii tradiționale în formă de L, O, U, C.

M-IV: zonă cu funcțiuni mixte cu caracter public redus/nesemnificativ, poziționată de-a lungul unor artere cu rol secundar, cu rol de intermediere între zone cu instituții, funcțiuni de tip central, mixt "public" respectiv zone rezidențiale, de obicei pe parcele dreptunghiulare-alungite, cu suprafața medie și front la stradă de dimensiuni mici, POT mic-mediu și CUT mic (tipologia caselor pe parcelar agricol), și cu posibilitatea de configurare a tipologiei tradiționale în formă de I dispus paralel cu corpul de clădire de la frontul de stradă.

Sp: zonă cu destinație specială.

Va-I: zonă verde de agrement.

Va-II

RrLC-I: zonă, rezidențială în prezent, propusă pentru restructurare cu funcțiuni de tip central, cu caracter public pronunțat, poziționată ultracentral, de-a lungul unor artere majore pentru structura spațial-funcțională a orasului, pe parcele de dimensiuni medii-mari, POT și CUT mari, cu reparcelare recomandată/probabilă. (Anexa 7 - Proiectul de cvartal)

RrLM-II: zonă, rezidențială în prezent, propusă pentru restructurare cu funcțiuni mixte cu caracter public, poziționată de-a lungul unor artere cu rol secundar, cu rol de intermediere între zone cu instituții, funcțiuni cu tip central, mixt "public" respectiv zone dominant rezidențiale, de obicei pe parcele dreptunghiulare-pătrate, cu suprafața și front la stradă de dimensiuni mici, POT mediu și CUT mic-mediu, cu reparcelare recomandată/probabilă. (Anexa 7 - Proiectul de cvartal)

RrLu-II: zonă, rezidențială în prezent, propusă pentru restructurare cu păstrarea funcțiunii de locuire, poziționată central/pericentral, în mijlocul unor zone / cvartale delimitate de artere importante, POT mediu și CUT mic-mediu, cu reparcelare recomandată/probabilă. (Anexa 7 - Proiectul de cvartal)

RrMC-I: zonă, mixtă în prezent, propusă pentru restructurare cu funcțiuni de tip central, poziționată ultracentral, de-a lungul unor artere majore, pe parcele de dimensiuni medii-mari, POT și CUT mari, cu reparcelare recomandată/probabilă. (Anexa 7 - Proiectul de cvartal)

RrM-II: zonă, mixtă în prezent, propusă pentru restructurare cu păstrarea funcțiunii mixte cu caracter public, poziționată central/pericentral, de-a lungul unor artere cu rol secundar, cu rol de intermediere între zone cu instituții, funcțiuni de tip central, mixt "public" respectiv zone preponderent rezidențiale, de obicei pe parcele dreptunghiulare-pătrate, cu suprafața și front la stradă de dimensiuni mici, POT mediu și CUT mic-mediu, cu reparcelare recomandată/probabilă. (Anexa 7 - Proiectul de cvartal)

RrM-III: zonă, mixtă în prezent, propusă pentru restructurare cu păstrarea funcțiunii mixte cu caracter public, poziționată de-a lungul unor artere cu rol secundar, cu rol de intermediere între zone cu instituții, funcțiuni de tip central, mixt "public" respectiv zone rezidențiale, de obicei pe parcele dreptunghiulare-alungite, cu suprafața medie și front la stradă de dimensiuni mici, POT mic-mediu și CUT mediu, cu reparcelare recomandată/probabilă. (Anexa 7 - Proiectul de cvartal)

RiEtVa: zonă, de activități economice poluante în prezent, propusă pentru restructurare ca zonă verde de agrement cu caracter public.

REtM-III

3.5.2. POSIBILITATEA RESTRUCTURĂRII PARCELARULUI ISTORIC

Parcelarul în cadrul Ansamblului urban centrul istoric Oradea este pe de o parte predominant valoros din punct de vedere al evoluției urbane, fiind astfel protejat. Pe de altă parte, anumite zone ale parcerlarului sunt restructurabile.

Zonele identificate ca fiind restructurabile se află predominant în partea de nord, în cvartalele din vecinătatea malului Crișului Repede și a străzii Menumorut, dar și în părți ale cvartalelor situate între strada Nicolae Jiga și Mihai Eminescu.

Aceste parcele sunt în general caracterizate de spații rezidențiale de tip periferic, dezvoltate pe un parcelar fragmentat excesiv, cu clădiri de factură modestă, situate în lungul unor străzi cu caracter local, având profil redus, trasate în mijlocul unor cvartale istorice, astfel rezultând parcele noi foarte mici, neconstruibile în condițiile actuale.

Fragmentarea excesivă a parcelarului și dimensiunile mici ale acestora au generat numeroase disfuncționalități și incompatibilități:

- trafic auto ce se desfășoară în spații urbane neadecvate, subdimensionate;
- lipsa sau pierderea intimității curților locuințelor prin utilizarea celor vecine pentru alte activități - parcare, depozitare etc.
- degradarea calității locuirii și diminuarea prezenței acesteia datorită distanțelor insuficiente dintre clădiri;
- degradarea spațiului public, parcare în exces;
- adaptarea, transformarea, extinderea nefirească a clădirilor existente, structural inadecvate altor funcțiuni;
- apariția unor construcții noi disonante cu caracterul zonei care, prin diversitatea modurilor de ocupare a terenului, tipologie, calitate, determină o diversitate negativă, rezultat al lipsei unei reglementări clare și unitare.

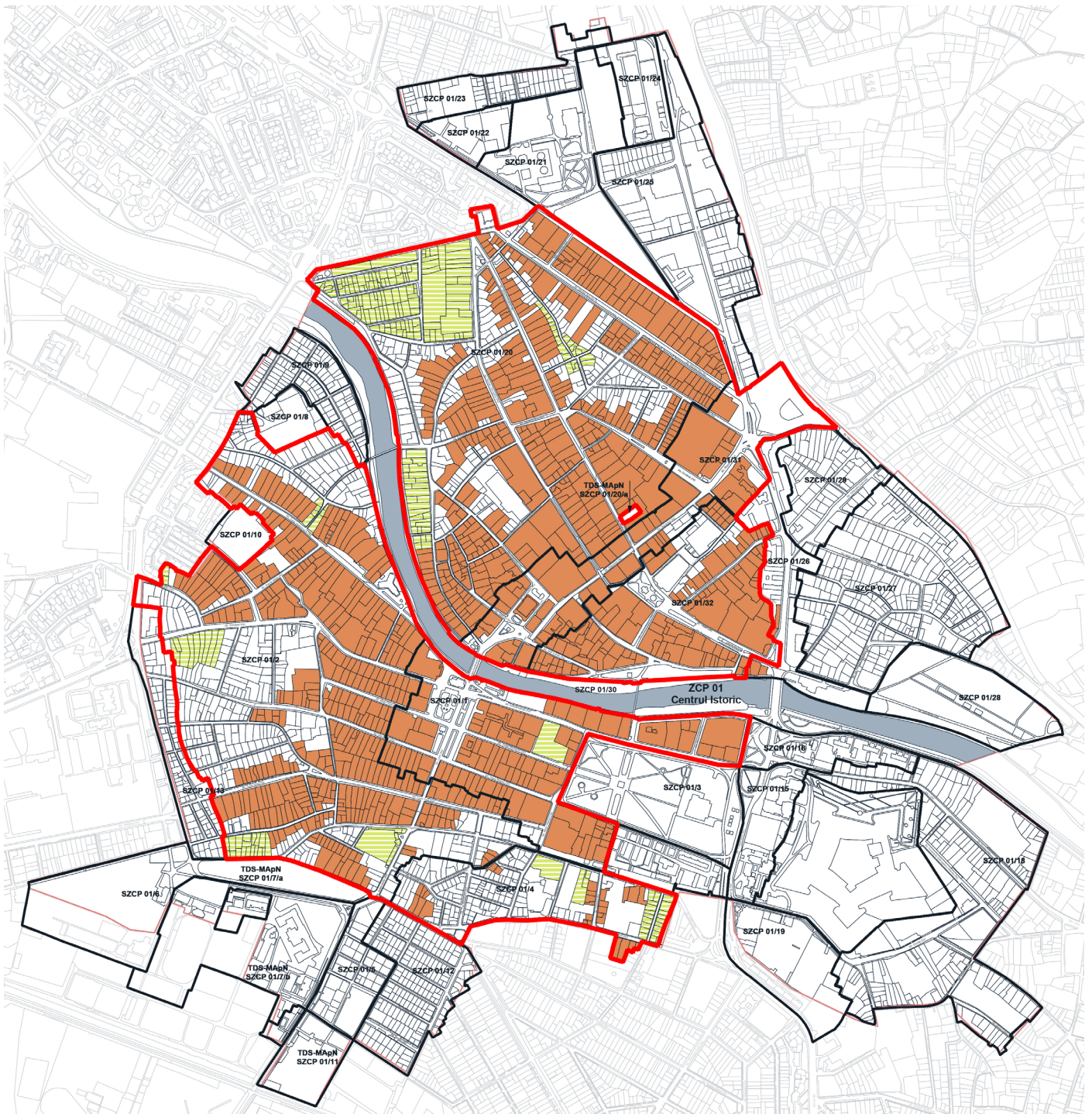

Fig. 65 Parcelar istoric

LEGENA

	LIMITA ZONEI DE STUDIU
	LIMITA ANSAMBLULUI URBAN PROTEJAT
	LIMITA UNITĂȚII TERITORIALE DE REFERINȚĂ
	CURS DE APĂ
	PARCELAR VALOROS DIN PUNCTUL DE VEDERE AL EVOLUTIEI URBALE
	PARCELAR RESTRUCTURABIL

3.5.3. BILANȚUL TERITORIAL DE ZONĂ

Subzonele construite protejate la nord de Crișul Repede: SZCP020, SZCP031 și SZCP032

ZONE FUNCȚIONALE	EXISTENT		PROPUȘ	
	SUPRAFAȚA (ha)	PROCENT % DIN TOTAL INTRAVILAN	SUPRAFAȚA (ha)	PROCENT % DIN TOTAL INTRAVILAN
	existent	existent	propus	propus
ZONA CENTRALĂ	6.49	6.04%	20.47	19.04%
INSTITUȚII ȘI SERVICII	18.64	17.34%	20.34	18.92%
ZONA MIXTĂ	38.32	35.65%	34.5	32.10%
LOCUINȚE DE TOATE TIPURILE	17.19	15.99%	5.23	4.87%
ACTIVITĂȚI TERȚIARE	0.10	0.09%	0	0.00%
ZONA GOSPODĂRIRE COMUNALA, PIAȚA AGROALIMENTARĂ	0.37	0.34%	0.37	0.34%
CĂI DE COMUNICAȚIE ȘI TRANSPORT RUTIERE	23.88	22.21%	23.88	22.22%
ZONĂ AFERENTĂ INFRASTRUCTURII EDILITARE	0	0.00%	0.01	0.01%
ZONE VERZI, PARCURI, SPORT, AGREMENT, PROTECȚIE	2.51	2.33%	2.69	2.50%
TOTAL INTRAVILAN	107.50	100.00%	107.5	100.00%

Subzonele construite protejate la sud de Crișul Repede: SZCP01, SZCP02 și SZCP04

ZONE FUNCȚIONALE	EXISTENT		PROPUȘ	
	SUPRAFAȚA (ha)	PROCENT % DIN TOTAL INTRAVILAN	SUPRAFAȚA (ha)	PROCENT % DIN TOTAL INTRAVILAN
	existent	existent	propus	propus
ZONA CENTRALĂ	1.1	1.06%	15.4	15.37%
INSTITUȚII ȘI SERVICII	10.6	10.52%	10.6	10.54%
ZONA MIXTĂ	44.3	44.17%	37.3	37.20%
LOCUINȚE DE TOATE TIPURILE	20.8	20.74%	13.4	13.37%
ACTIVITĂȚI ECONOMICE CU CARACTER INDUSTRIAL	0.1	0.13%	0.1	0.09%
CĂI DE COMUNICAȚIE ȘI TRANSPORT RUTIERE	22.2	22.10%	22.2	22.14%
ZONE VERZI, PARCURI, SPORT, AGREMENT, PROTECȚIE	0.5	0.45%	0.5	0.48%
ZONE CU DESTINAȚIE SPECIALĂ	0.8	0.82%	0.8	0.82%
TOTAL INTRAVILAN	100.4	100.00%	100.2	100.00%

3.5.4. POT + CUT

POT și CUT pe funcțiuni și categorii de intervenție, și regimul de înălțime existent și recomandat.

A se vedea în Regulamentul Local de Urbanism aferent PUZCP.

3.7. DEZVOLTAREA ECHIPĂRII EDILITARE

1. Rețele de termoficare

Densificarea ce poate rezulta din aplicarea noilor reglementari urbanistice nu necesită investiții în extinderi de rețele de termoficare.

2. Rețele de alimentare cu apă și canalizare

Densificarea ce poate rezulta din aplicarea noilor reglementari urbanistice nu necesită investiții în extinderi de rețele de alimentare cu apă și canalizare.

* Extras din Planul Urbanistic General Oradea, 2012

3.8. PROTECȚIA MEDIULUI*

Protecția mediului rezultă în interacțiunea dintre protejarea patrimoniului construit, conservarea și punerea în valoare a unităților de peisaj și refacerea și conservarea mediului natural prin eliminarea respectiv diminuarea surselor de poluare. Acestea se doresc a fi în echilibru cu potențialul dezvoltării economice.

Propuneri punctate:

- Refacerea mediului natural prin conservarea unei părți a curților și grădinilor existente, care ajută la diminuarea surselor de poluare cu particule de praf.
- Compensarea efectelor adverse ale poluării atmosferice cauzată de traficul intens prin aliniamente plantate de-a lungul străzilor.
- Protejarea patrimoniului construit prin (1) noile categorii propuse, care se referă mai specific la posibilități de intervenție; (2) extinderea proiectului de reabilitare a fațadelor în zona ultracentrală și în restul Ansamblului urban.

3.7.1. RECOMANDĂRI ȘI MĂSURI PRIVIND PLANTAREA ȘI ÎNTREȚINEREA SPAȚIILOR VERZI URBANE

Aliniamente plantate

Se recomandă ca minimum 60% din totalul străzilor unui oraș de câmpie să fie amenajate cu aliniamente de arbori, pentru a se atenua poluarea cauzată de traficul rutier urban. Distanța de plantare față de carosabil trebuie să fie de minimum 1 m, iar între arbori se lasă de obicei între 5 și 12 metri, în funcție de dimensiunea coroanei și puterea de creștere. Pentru dezvoltarea arborilor se recomandă amenajarea unei fâșii de pământ cu lățimea de minimum 1,5 – 2 m sau a unor alveole cu suprafața de cel puțin 2 mp. În apropierea intersecțiilor

trebuie avut grijă ca arborii să nu împiedice vizibilitatea, respectându-se aceleași condiții ca și în cazul amenajării locurilor de parcare.

Pe cât posibil, se va evita plantarea în apropierea rețelelor subterane de utilități, distanța recomandată este de 4 m față de conductele de apă și canalizare, 3 m față de conductele de gaz și 2 m față de cablurile electrice îngropate. În cazul cablurilor electrice și telefonice intubate nu este nevoie să se lase o distanță de protecție (A.-F. Iliescu, 2006).

În cadrul aliniamentelor formate dintr-un singur rând de arbori - situația cea mai răspândită și în Oradea - este preferabil ca ele să fie formate dintr-o singură specie. Astfel de situații avem pe străzile Tudor Vladimirescu între Piața Unirii și Bulevardul Decebal (*Celtis australis*), Sf. Apostol Andrei între Piața Decebal și Strada Dobreștilor (*Platanus hybrida*), Bulevardul Dacia între Bulevardul Decebal și Strada Transilvaniei (*Quercus frainetto*) sau Nicolae Jiga (*Aesculus hippocastanum*). Un astfel de aliniament exista și pe Aleea Ștrandului (*Platanus hybrida*), dar el a fost completat cu arbori din alte specii. Recomandăm ca arborii uscați din aceste aliniamente să fie înlocuiți cu puiți din aceeași specie.

Speciile de arbori adecvate pentru aliniamentele stradale din orașele de câmpie, cum este Oradea, sunt foioase, de talie medie, cu port regulat, trunchi drept și coronamentul la cel puțin 2,5 m înălțime, cu sistemul radicular pivotant profund, nu trasant sau pivotant-trasant, pentru a nu ridica asfaltul, cu înfrunzirea de lungă durată și perioadă scurtă de cădere a frunzelor. În cazul plantării unor arbori de talia a II-a (15-25 m înălțime) distanța de plantare dintre arbori este de 7-8 m, iar când se plantează arbori de talia a III-a (7-15 m înălțime), se lasă 5-6 m între puiți.

Speciile alese trebuie să fie rezistente la poluarea din mediul urban. În acest sens, pentru a se realiza aliniamente stradale care să reziste bine în condițiile existente în Oradea, se pretează arbori aparținând următoarelor specii: *Acer pseudoplatanus*, *A. Campestre*, *A. Platanoides* (inclusiv varietatea „Crimson King”, cu frunziș roșu închis; *Acer negundo* „Flamingo” nu pare să se adapteze bine la condițiile locale), *Platanus hybrida*, *Quercus rubra*, *Q. frainetto*, *Q. coccinea*, *Q. Cerris*, *Tilia sp.*, *Fraxinus sp.*, *Aesculus hippocastanum*, *Catalpa bignonioides*, *Celtis australis*, *Alnus sp.*, *Betula sp.*, sau *Gleditsia triacanthos*.

Ailanthus altissima rezistă și el bine la condițiile de mediu locale, dar este respins de locuitori din cauza mirosului neplăcut pe care îl degajă frunzele sale. De asemenea, *Robinia pseudoacacia* rezistă bine în oraș, dar nu are o valoare sanogenă sau estetică deosebită.

Din păcate, arborii din speciile de conifere nu rezistă prea bine în mediul urban de la șes, ei acumulând o cantitate mai mare de noxe decât foioaselor datorită frunzelor lor persistente. Poluarea urbană îi debilitază și îi face sensibili la diverse boli produse de fungi, fapt care se poate vedea mai ales la pinii din Oradea, dar și la alte specii de rășinoase, inclusiv la cele trei exemplare de *Sequoia* de lângă școala Dacia.

Nu se recomandă nici alte specii de foioase specifice climatului de pădure, dar neadaptate celui urban, cum este *Carpinus betulus*, care trăiește mult mai puțin în oraș decât în mediul său natural și nu rezistă la poluare, nefiind adecvat realizării unor aliniamente stradale. Acest lucru se poate observa în cazul exemplarelor plantate pe Bulevardul Dacia la intersecția cu Strada Transilvaniei în locul celor câteva zeci de exemplare de *Quercus* și *Populus* tăiate pentru amenajarea sensului giratoriu. Mulți dintre acești carpeni s-au uscat sau sunt bolnavi.

Amenințări la adresa spațiilor verzi

Amenințările la adresa spațiilor verzi au **cauze climatice și cauze antropice**. Primele sunt legate de schimbarea de climă care afectează starea de sănătate a spațiilor verzi prin oscilații mari de temperatură și schimbarea bruscă a vremii, ceea ce slăbește capacitatea de adaptare și rezistență a plantelor în fața bolilor. De asemenea, intemperii violente duc la prăbușirea unor arbori sau la distrugerea covorului vegetal, mai ales în spațiile care nu sunt fixate cu plantații de arbori și arbuști.

Un alt element climatic care afectează vegetația este seceta, mai ales cea de durată. Puietii plantați trebuie udați în mod regulat în aceste perioade, iar când seceta este prea îndelungată se impune și udarea arborilor maturi. Este important ca udarea să se facă mai degrabă cu cantități mari de apă la o singură udare, decât mai frecvent și cu cantități mai mici. De asemenea, este bine ca în jurul arborilor să fie amenajate și întreținute „lighene” sau „farfurii” pentru a se asigura eficiența udării și pentru a reține apa meteorologică. Aceste „lighene” lipsesc la majoritatea arborilor din oraș și ar trebui (re)amenajate și întreținute.

Acțiunile antropice negative asupra vegetației se manifestă în mod indirect și în mod indirect. Omul afectează vegetația în mod indirect prin poluarea urbană – emisii de substanțe nocive în aer, apă și sol – și prin generarea insulei de căldură urbane, care produce un disconfort termic atât pentru oameni și animale, cât și pentru plante.

Poluarea este atenuată parțial de vegetație, dar de la un anumit grad de intensitate, ea afectează rezistența arborilor și arbuștilor, debilitându-i și sensibilizându-i în fața agenților patogeni, a dăunătorilor secundari (fungi, plante parazite și semiparazite ca *Loranthus europaeus* sau *Viscum album*).

Omul afectează în mod direct vegetația prin antropizarea accelerată a spațiilor urbane și periurbane, prin activități edilitare și extinderea spațiului construit în dauna spațiilor verzi, dar și prin amenajarea și mai ales întreținerea incorectă a spațiilor verzi.

Dezvoltarea imobiliară din ultimii ani s-a făcut cu mari prejudicii pentru spațiul verde existent, iar amenajările peisagistice compensatorii au ținut cont mai mult de criterii estetice, decât de aportul sanogen al spațiilor verzi nou amenajate. Arborii înălțurați au fost înlocuiți cel mai adesea cu arbuști, flori și gazon, al căror aport sanogen este mult mai mic decât cel al arborilor. În prezent, reglementările urbanistice nu conțin obligativitatea amenajării unor spații verzi dotate corespunzător cu arbori.

Ceea ce afectează cel mai mult fondul de arbori al orașului, după lucrările de construcții și tăierile ilegale, este practica „toaletărilor” exagerate, care constă uneori în curățarea aproape totală de crengi a arborilor sau în decuparea trunchiului. Aceste intervenții sunt foarte dăunătoare, lipsind planta de suprafața foliară care îi asigură metabolismul, deschizând calea agenților patogeni și ducând în cele mai multe cazuri la uscarea arborilor afectați.

Intervențiile asupra arborilor ar trebui aprobate de către specialiști – dendrologi și fitopatologi, iar executarea acestor intervenții ar trebui atent supravegheată de reprezentanții autorităților locale, pentru a nu se produce abuzuri cu urmări negative asupra stării de sănătate a arborilor. **Precizăm că orice tăiere care depășește mai mult de 30% din volumul coroanei pune în pericol viabilitatea arborilor în cauză.**

Amenajările peisagistice noi trebuie să se facă utilizându-se material dendrologic adaptat climei locale, așa cum o cere și Legea spațiilor verzi (Art. 11, al. 3). De asemenea, trebuie păstrată o proporție între gazon, flori, arbuști și arbori, deoarece doar primele trei categorii de elemente biologice nu au un efect suficient de reducere a poluării. Trebuie aleși arbori care rezistă la poluare și care au o suprafață foliară mare, așa cum s-a precizat și mai sus. Trebuie de asemenea să se asigure capilaritatea, permeabilitatea substratului pentru apă, deoarece în cazul spațiilor verzi amenajate direct pe asfalt în intersecții și sensuri giratorii ploile mai intense duc la băltire și la distrugerea covorului înierbat.

Gazonul este bine să se realizeze prin însămânțare cu specii rezistente la trafic („parc” sau „sport”), obținute din sămânță recoltată din culturi ce au o rezistență sporită la secetă. Utilizarea gazonului din ruloari trebuie limitată la acele locuri unde gazonarea prin însămânțare ar fi imposibilă, deoarece gazonul-rulou este mult mai sensibil la îmbolnăvire decât cel obținut la fața locului prin însămânțare. Gazonul rulou este tratat constant cu fungicide și fertilizanți complecși în pepinierele de gazon, tratament care nu se mai aplică deloc sau mult mai rar în cadrul amenajărilor pe domeniul public, ceea ce duce la îmbolnăvirea și deteriorarea rapidă a acestuia.

Gazonarea trebuie să se facă respectându-se toate normele profesionale. Un exemplu mai puțin reușit este gazonarea cu gazon rulou pe malul drept al Crișului între Podul Ferdinand și Informatica, unde nu s-a respectat cerința montării rulourilor în formă de „șah” și a fixării lor pe pantă, de asemenea nu au fost udate corespunzător, ceea ce a dus la degradarea rapidă a covorului înierbat nou realizat. Aceste erori trebuie evitate pe viitor.

În ceea ce privește întreținerea gazonului, respectiv a spațiilor înierbate de pe domeniul public, se observă deficiențe privind înălțimea de tundere, care este uneori excesiv de mică (în timpul primăverii și toamnei se poate tunde la înălțimea de 3-4 cm, în timpul verii înălțimea de tundere trebuie să fie mai mare cu cel puțin 2 cm, pentru a se evita evapotranspirația și pentru a permite firelor de iarbă să se protejeze reciproc de radiația solară mai puternică). De asemenea, ar trebui evitată udarea suprafețelor gazonate în timpul zilei în perioadele toride, deoarece acest fapt duce la risipirea apei, care se evaporă prea repede, și la apariția unor boli ale ierbii, deoarece umezeala și căldura excesivă acționează împreună favorizând dezvoltarea fungilor și a altor agenți patogeni.

Întreținerea peluzei prin cosirea neatentă cu coasa cu fir sau cu disc duce adesea la tăierea și decojirea trunchiului arborilor tineri. În urma secționării fasciculelor liberiene, seva elaborată nu mai circulă spre rădăcină, iar planta moare. Pentru a se preveni acest fenomen foarte răspândit, se recomandă cosirea cu atenție a ierbii pentru a se evita aceste răniri ale arborilor, întreținerea unui „lighean” de acumulare a apei în jurul plantei, care să fie curățat periodic de buruieni și de iarbă prin prășire sau plivire, sau montarea unui manșon de protecție, din plastic sau de cauciuc, în jurul tulpinii, care să aibă diametrul interior cel puțin de două ori mai mare decât diametrul tulpinii la colet, pentru a permite dezvoltarea plantei.

3.7.2 ARII NATURALE DE INTERES CONSERVATIV. OBIECTIVE DE PROTECȚIE A MEDIULUI.

Pe lângă ariile Natura 2000 existente pe teritoriul municipiului Oradea, există mai multe studii herpetofaunistice care evidențiază atât distribuția, cât și statutul de conservare ale speciilor de amfibieni și reptile de pe teritoriul municipiului Oradea (Covaciu-Marcov et al. 2000, 2001, 2005, Ghira et al. 2002, Peter et al. 2005, Sas et al. 2005, Kovacs 2007, Kovacs & Sas 2007, 2009, 2010, Dimancea 2012). Aceste specii sunt deosebit de valoroase, prezența lor fiind un **indicator al calității mediului**. Astfel, în regiunea municipiului Oradea au fost identificate un număr de 16 specii aparținând herpetofaunei (Dimancea 2012).

Dintre acestea, amfibienii sunt mai numeroși, fiind reprezentați de 10 specii: *Lissotriton vulgaris*, *Triturus cristatus*, *Bombina bombina*, *Bombina variegata*, *Bufo bufo*, *Bufo viridis*, *Hyla arborea*, *Pelobates fuscus*, *Rana dalmatina* și *Rana ridibunda*. Alături de cele 10 specii de amfibieni, în regiunea limitrofă municipiului Oradea se întâlnesc mai multe populații hibride între speciile *Bombina bombina* și *Bombina variegata* (Dimancea 2012).

Reptilele sunt reprezentate în regiunea orașului Oradea printr-un număr mai redus de specii, anume șase specii: *Emys orbicularis*, *Lacerta agilis*, *Lacerta viridis*, *Natrix natrix*, *Natrix tessellata* și *Coronella austriaca* (Dimancea 2012). Printre aceste specii de amfibieni și reptile se numără mai multe listate în Anexa 3 a OGN nr. 27 din 20/06/2007, fiind specii de faună a căror prezență face obiectul desemnării de arii speciale de conservare (*Emys orbicularis*, *Triturus cristatus*, *Bombina bombina* și *Bombina variegata*). Celelalte specii, cu excepția speciilor *Natrix natrix* și *Rana ridibunda*, toate sunt specii listate în Anexa 4A sau 4B a OGN nr. 27 din 20/06/2007, fiind specii de interes comunitar sau național cu protecție strictă.

Peisajele urbane pot fi considerate că aparțin celor mai extreme tipuri de peisaje fragmentate de activitățile umane. În ciuda reducerii cantității și diversității habitatelor potrivite pentru faună în acestea, un nivel ridicat de biodiversitate a fost relatat în orașe (Savard et al. 2000). Amfibienii, deși sunt capabili să colonizeze regiunile tulburate de activități antropice (Joly et al. 2001, Carrier & Beebe 2003), cerințele lor ecologice îi fac sensibili la urbanizare (Rowe et al. 2000). Astfel, întrucât urbanizarea se extinde în multe regiuni, înțelegerea modului de existență a unor populații de amfibieni în ecosistemele urbane este clar un interes de conservare, pentru că poate ajuta la planificarea strategiilor corespunzătoare de management.

Poluarea apelor, canalizările, transformarea pământurilor pentru utilizarea lor în alte scopuri decât agricultura, urbanizarea și dezvoltarea infrastructurilor supun habitatele valoroase cu specii de amfibieni și reptile la o foarte mare presiune (Tempel & Cox, 2009). În mod asemănător putem evidenția clar amenințările acestor activități și asupra herpetofaunei din Oradea. Se poate observa că în datele recente asupra herpetofaunei urbane din municipiul Oradea (Dimancea 2012) lipsesc două specii cu protecție strictă, și anume *Salamandra salamandra* și *Vipera berus*, specii care au avut semnalară istorică pe teritoriul orașului (a se vedea în recenzie Ghira et al. 2002), dar cel mai posibil în urma distrugerii habitatelor lor naturale aceștia au dispărut (Covaciu-Marcov et al. 2000).

Herpetofauna din municipiul Oradea este periclitată atât prin acțiuni antropice directe, cât și indirecte (Dimancea 2012). În cazul impactului antropic direct se evidențiază mortalitatea rutieră și uciderea de către oameni (Dimancea 2012). Impactul antropic indirect asupra herpetofaunei din municipiul Oradea este reprezentat de distrugerea habitatelor prin construcția de drumuri, zone rezidențiale sau complexe comerciale, precum și de amenajarea și regularizarea cursurilor de apă din oraș (Dimancea 2012).

Regularizarea a afectat ambele cursuri de apă principale din Oradea (Crișul repede și Peța), precum și unele pâraie mai mici. Cel mai evident și grav efect al acestor acțiuni a fost reprezentat de dispariția multor populații de țestoase de apă, *Emys orbicularis* (Dimancea 2012). Fenomenul continuă din păcate și în prezent, fiind de așteptat să afecteze în final ambele cursuri de apă pe toată lungimea lor din oraș.

După observațiile recente făcute de Dimancea, se pare că specia comunitară, strict protejată, *Emys orbicularis*, a dispărut din Pârâul Peța, ori s-a redus numeric atât de mult, încât mai există numai câteva exemplare. În trecut țestoasa de apă era prezentă în multe zone de pe cursul pârâului Peța, precum și în pârâul care se varsă în acesta în vecinătatea depoului de tramvaie, pârâu format în zona satului Cihei (Covaciu-Marcov comunicare personală - a se vedea în Dimancea 2012). Încă din 2000, Covaciu-Marcov și colaboratorii au tras semnalul de alarmă asupra posibilității dispariției țestoasei de apă din Pârâul Peța, fapt ce pare că s-a întâmplat în decursul unui deceniu.

În mod asemănător a fost documentată dispariția unor populații de *Bufo viridis* din parcul unde se află Orășelul Copiilor de pe lângă Spitalul Municipal, respectiv din Parcul Magnolia (Kovacs 2007), cu toate că pe la mijlocul anilor 1990 în ambele locații erau prezente populații mari de broasca râioasă verde (Sas comunicare personală).

Este evident, prin dispariția documentată din anumite locații a unei specii de interes comunitar a cărei prezență desemnează arii speciale de conservare (*Emys orbicularis*) și a unei specii de interes național cu protecție strictă (*Bufo viridis*), că herpetofauna din municipiul Oradea, deși pare bine reprezentată ca număr de specii este în fapt limitată la câteva zone ale orașului și puternic presată antropic. Dacă respectivele zone nu vor fi salvate de la acțiunile antropice, în viitor Oradea va fi un oraș lipsit de herpetofaună (Dimancea 2012).

Zonele cele mai importante din punct de vedere herpetofaunistic, considerând prezența speciilor de interes comunitar și național, sunt reprezentate de toate parcurile orașului (reprezintă habitate de reproducere pentru mai multe specii de amfibieni), de Pârâul Peța, de cursul Crișului Repede, de regiunea din apropierea Lacului de la Săldăbagiu de Munte, respectiv de Dealul Ciuperca. Aceste zone li se adaugă una afectată antropic, dar cu valoare ridicată atât din punct de vedere conservativ, cât și științific, și anume habitatul aflat în spatele Gării CFR, loc unde se întâlnește o importantă populație de *Bombina orientalis* x *Bombina orientalis* variegata (specii listate în Anexa II a Council Directive 92/43/EEC, respective în Anexa 3 a Council directive 79/409/EEC) (Sas et al. 2005).

3.7.3 LISTA PROGRAMELOR ȘI PROIECTELOR DE INTERVENȚIE DIN PERIOADA DE VALABILITATE PUG

Program 3.5.: Orașul spațiilor verzi

Scopul programului are în vedere creșterea suprafețelor verzi, echilibrate pe cartiere și pe baza unor indicatori ce corelează densitatea populației și procentajul de spații publice și private (26mp/locuitor). Din punct de vedere spațial, sunt consolidate acele coridoare naturale, precum Crișul Repede, și dezvoltarea în rețea a piețelor și străzilor, din punct de vedere al plantațiilor de aliniament sau grădini/squaruri. Un aspect specific este legat de plantarea în continuare a spațiilor neconstruite și realizarea în parteneriat cu unitățile administrativ teritoriale din ZMO a unor perdele sau centuri verzi.

Proiecte prioritare:

- Realizarea de spații verzi publice;
- Amenajarea de trasee pietonale/ciclistice și de spații publice cu caracter verde în lungul cursurilor de apă (Criș, Peța, Adona);
- Amenajarea turistică a râului Crișul Repede

Program 3.7.: Patrimoniul arhitectural și cultural

Programele acoperă patrimoniul tangibil și intangibil. Patrimoniul construit este partea cea mai vizibilă în zona centrală a municipiului și contribuie la stabilirea identității sale. Programul privind regenerarea urbană este direcționat către o utilizare durabilă a patrimoniului urban ca ansamblu de zone și clădiri. Pe lângă patrimoniul tangibil, programul vizează patrimoniul intangibil, al activităților artistice, culturale și de dezvoltare a artelor, a industriei creative, legată de patrimoniul construit și de produsele tradiționale specifice industriei turismului.

Proiecte prioritare

- Reconfigurarea profilului străzii Avram Iancu, în vederea dezvoltării componentei pietonale și ciclistice și creșterii calității spațiilor comerciale pe relația universitate - centru istoric;
- Realizarea unui pasaj subteran pentru traficul motorizat în zona Piața Independenței, în vederea îmbunătățirii accesibilității pietonale a Cetății Oradea din direcția Piața Unirii și reamenajarea suprafeței cuprinse între casa de cultură și cetate.
- Refacerea podului pietonal de acces în Cetatea Oradea și a piațetei din jurul Catedralei Ortodoxe în construcție, precum și asigurarea accesibilității în Cetate prin realizarea de consolidări dinspre Calea Clujului (PIDU Oradea, Programul 3.2.8., proiect P6);
- Amplasarea de monumente de for public, pe baza unor studii care identifică amplasamente adecvate și disponibile;
- Realizarea unui observator astronomic în Cetatea Oradea.

Program 3.12.: Calitatea mediului înconjurător

Scopul programului este legat de măsuri de asigurare a creșterii calității aerului, din punct de vedere al suspensiilor și al micșorării temperaturilor insulelor de căldură urbană pe perioada estivală, fiind dezvoltat în coordonare cu Programul 5. În cadrul programului sunt introduse toate activitățile necesare realizării depoluării terenurilor din zona de Nord-Vest a municipiului.

Proiecte prioritare:

- Prezervarea habitatelor valoroase, instituirea statutului de arie protejată și includerea lor în circuitul turistic și de agrement al orașului;
- Ecologizarea zonelor poluate și reutilizarea suprafețelor pentru activități urbane.

3.9. OBIECTIVE DE UTILITATE PUBLICĂ

1) Proiecte de investiții

Cod	Politică	Program	Măsură Obiectiv	Proiect	Valoare estimată Mio lei	Orizont implementare	
7	II. INFRASTRUCTURA LOCALA	P3. Dezvoltarea infrastructurii de transport. Mobilitate urbană	3.2. Extinderea și modernizarea infrastructurii rutiere	Reabilitarea infrastructurii rutiere (al. Gojdu; str. Spiru Haret; str. Teatrului; str. Patrioților; str. Postăvarului; str. Moscovei; str. G. Coșbuc; str. G. Barițiu; str. Aurel Lazăr; Parcul Traian; str. Ep. Mihai Pavel; str. Jean Calvin; str. Arany Ianos; str. IL Caragiale; str. Mihai Eminescu; str. Franz Schubert; str. Snagovului; str. Dunărea; str. Samuil Micu Klein; str. Octavian Goga; str. Vlădeasa; str. Gen. T. Moșoiu si alte strazi adiacente din Municipiul Oradea)	17.08	2017 - 2023	
13				Construcția de pasaje supraterrane și subterane pentru fluidizarea traficului - pasaj subteran Piața E. Gojdu - Pasaj subteran Piata Cetatii - Pasaj subteran Piata Gojdu - Pasaj subteran giratie - Amenajare locuri de parcare subterane	90.00	2017 - 2023	
14				Largirea podului Dacia	18.00	2017 - 2023	
19				Construire parcare in str. Primariei, Mun. Oradea*	18.00	2017 - 2023	
20				Construire parcare in str. Brasovului, Mun. Oradea	18.00	2017 - 2023	
22				Lărgirea la 4 benzi a str. Sucevei, Mun. Oradea	4.50	2024 - 2030	
79				3.3. Extinderea și dezvoltarea zonelor pietonale și a piețelor publice	Reabilitare, modernizare și refacere scuaruri în Piața Ferdinand	16.20	2017 - 2023
80					Cresterea mobilitatii pietonale si ciclistice pe malul stang al Crislui Repede in Municipiul Oradea	3.38	2017 - 2023
81					Pietonalizare zona Libertatii, Mun. Oradea	9.00	2017 - 2023
82					Amenajare zona pietonala str. Independentei	6.75	2017 - 2023
83			Pietonalizare strada Aurel Lazar, Municipiul Oradea		3.60	2017 - 2023	
84			Reabilitare, modernizare strada Vasile Alecsandri, inclusiv prin refacerea rețelei de iluminant public și mobilier urban, localitatea Oradea, Județul Bihor		4.50	2017 - 2023	
85			Amenajarea zonei pietonale din Centrul Civic si Parcul 1 Decembrie al Municipiului Oradea		6.75	2017 - 2023	
89			Largirea in scop pietonal a str. Avram Iancu, Mun. Oradea		4.50	2017 - 2023	

98			3.5. Dezvoltarea serviciului de transport public	Dezvoltarea sistemului de transport public local prin construirea podului peste Crisul Repede la fostul Centru de calcul (între str. Plevnei și str. Sziligetii Ede)	18.90	2017 - 2023	
99				Dezvoltarea sistemului de transport public local prin construirea pasajului subteran pe sub bld. Magheru pe relația Aleea Ștrandului-Parcul Traian	22.50	2017 - 2023	
103			3.6. Amenajarea și modernizarea pistelor de biciclete și a locurilor de parcare	Crearea de puncte pentru inchirierea bicicletelor "Bike-sharing" (Campusul Universitar, Piata Rogerius, Piata Unirii, Gara CFR, Cetate, Palatul Baroc, Lotus Center, Aquapark, Magazinul Crisul, Autogara Nufarul, gradina Zoolgoica)	1.35	2017 - 2023	
104				Construire piste de biciclete	1.80	2017 - 2023	
152	V. MEDIU	P13. Intervenții pentru îmbunătățirea factorilor de mediu	13.2. Amenajarea malurilor apelor curgătoare	Amenajarea malurilor Crișului Repede		2017-2023	
158	VI. TURISM, CULTURĂ și SPORT	P14. Îmbunătățirea serviciilor de informare, promovare și marketing turistic	14.3. Includerea Municipiului Oradea în circuite turistice naționale și internaționale	Sprrijinirea includerii Municipiului Oradea in circuitul turistic european Art-Nouveau		2017-2023	
161			15.2. Reabilitarea / restaurarea / modernizarea / amenajarea corespunzătoare a obiectivelor turistice de patrimoniu	Restaurarea, conservarea și integrarea în circuitul cultural a obiectivului: Muzeul Francmasoneriei din Oradea	2.55	2017 - 2023	
162				Reabilitarea si refuncționalizarea cladirii Manejului din cadrul Ansamblului „Cazarma Husarilor”, Oradea	3.67	2017 - 2019	
163					Reabilitare ansamblu cultural Vulturul Negru - Oradea (fostul Cinema Libertatea)	18.00	2018 - 2020
164					Reabilitarea Primariei Oradea (fatada, Sala Mare si holul central)	9.00	2018 - 2020
166					Restaurare Sinagoga de pe str. Primariei, Oradea		2017 - 2020
168					Restaurarea Casei DARVAS - LA ROCHE în vederea valorificării patrimoniului cultural Secession	10.64	2017 - 2019
169			15.3. Reabilitarea fațadelor clădirilor istorice din zona centrală	Reabilitare clădiri de patrimoniu, monumente istorice		2017 - 2023	
172		P17. Îmbunătățirea condițiilor de desfășurare a activităților culturale și sportive	17.1. Reabilitarea / extinderea / dotarea infrastructurii în care funcționează instituțiile de cultură	Restaurarea si dotarea Muzeului Tarii Crisurilor din str. Armatei Romane, Oradea		2018 - 2020	
180		P18. Valorificarea superioară a resurselor culturale existente	18.1. Dezvoltarea brand-ului municipiului Oradea	Dezvoltarea brandului municipiului Oradea - capitala Art Nouveau a României		2017 - 2023	

* pentru acest proiect se va studia în detaliu clădirea de pe str. Primăriei, nr. 2, adiacentă

Turnului Primăriei, în vederea asigurării accesurilor.

2) Proiecte asumate PMO, neincluse în SIDU

Nr. crt.	Domeniu program	Titlu Proiect	Orizont de timp
1	Infrastructură locală	Construire parcare str. Iosif Vulcan - str Libertatii	2017 - 2023
2		Construire parcare zona str. Mihai Kogalniceanu	2017 - 2023

4. CONCLUZII & MĂSURI

4.1. CONCLUZII

În prezent dezvoltarea urbană a municipiului Oradea se află în centrul preocupărilor administrației locale, care caută să gestioneze acest proces folosind instrumente integrate, care includ planificarea, fiscalitatea, calitatea renovărilor și calitatea spațiilor publice.

Zona centrală, în plus, are beneficiul atenției tuturor cetățenilor dar și a turiștilor tot mai numeroși. În aceste condiții se așteaptă ca ea să ofere acestora condiții optime pentru o calitate îmbunătățită a vieții. Și în același context, să ofere și oportunități de investiții și tranzacții pe piața imobiliară, care au alături de profit și calitatea și echitatea.

Zona centrală reprezintă miezul funcțional-spațial al orașului, unde se concentrează principalele instituții publice, cele cu caracter public, dar și activitățile comerciale sau de servicii importante, alături de relaxare. Nivelul de concentrare ridicat al acestor funcțiuni în zona centrală este rezultatul utilizării eficiente a terenului construibil, ceea ce înseamnă și indici urbanistici specifici mari (CUT și POT cu valori mari), adică o densitate urbană ridicată. În condițiile unui parcellar existent valoros, parțial propus spre protecție, densitatea urbană ridicată poate fi atinsă prin reglementarea corespunzătoare a regimului de înălțime a clădirilor în zonele vizate de prezentul PUZCP după principiul densificării urbane de la centru la margini și în scopul sporirii eficienței economice și a coerenței imaginii urbane.

4.1.1. IMAGINE URBANĂ ȘI UTILIZARE FUNCȚIONALĂ

Utilizarea ineficientă a terenului exemplificată prin

- POT - procentul de ocupare a terenului;
- CUT - coeficientul de utilizare a terenului;
- regimul de înălțime.

Incoerență vizuală

- Diferențe de fronturi;
- Probleme de aliniament (martori istorici).

Nivelul de atractivitate al zonei ultracentrale în contextul centrului istoric este conferit de structura urbană coerentă, de mobilarea malurilor Crișului Repede și mai ales de calitatea remarcabilă a fondului construit prestigios edificat între mijlocul secolului XIX și începutul secolului XX.

Restul fondului construit este în general de factură reprezentativă în contextul evoluției istorice. Rupturile de scară a fondului construit marchează momentele istorice de avânt al dezvoltării, intercalate celor de stagnare.

Folosind ca reper de scară zona ultracentrală compactă și inserțiile de factură similară în fondul construit adiacent din zona centrală, se poate intui o posibilitate de densificare și dezvoltare a zonei centrale, cu identificarea și păstrarea calităților inerente locuirii și prestării serviciilor de interes public, alături de conservarea caracterului natural al grădinilor cu vegetație din interiorului cvartalelor.

4.1.2. PRINCIPII DE DENSIFICARE

Procesul de densificare se va face pe baza următoarelor cinci principii de densificare: (1) densificare de la centru la periferie, (2) completarea / densificarea a parcelelor și imobilelor de colț, (3) densificare prioritară de-a lungul străzilor cu atractivitate ridicată, (4) completarea / densificarea fronturilor de pe cele două maluri ale Crișului Repede, și (5) densificarea de la un pol urban respectiv în jurul unui pol urban.

Principiile de densificare respectiv procesul de densificare se vor corela cu criteriile complementare, referitoare la valoarea curților, valoarea fondului construit, a parcelarului și a tramei stradale (memoria locului), ca și criteriile calitative complexe.

Procesul de densificare are două componente principale: (1) de imagine urbană, respectiv (2) de eficiență economică. Astfel, datorită poziției centrului în cadrul orașului, în structura spațial-funcțională a acestuia, imaginea urbană a centrului (istoric) este importantă.

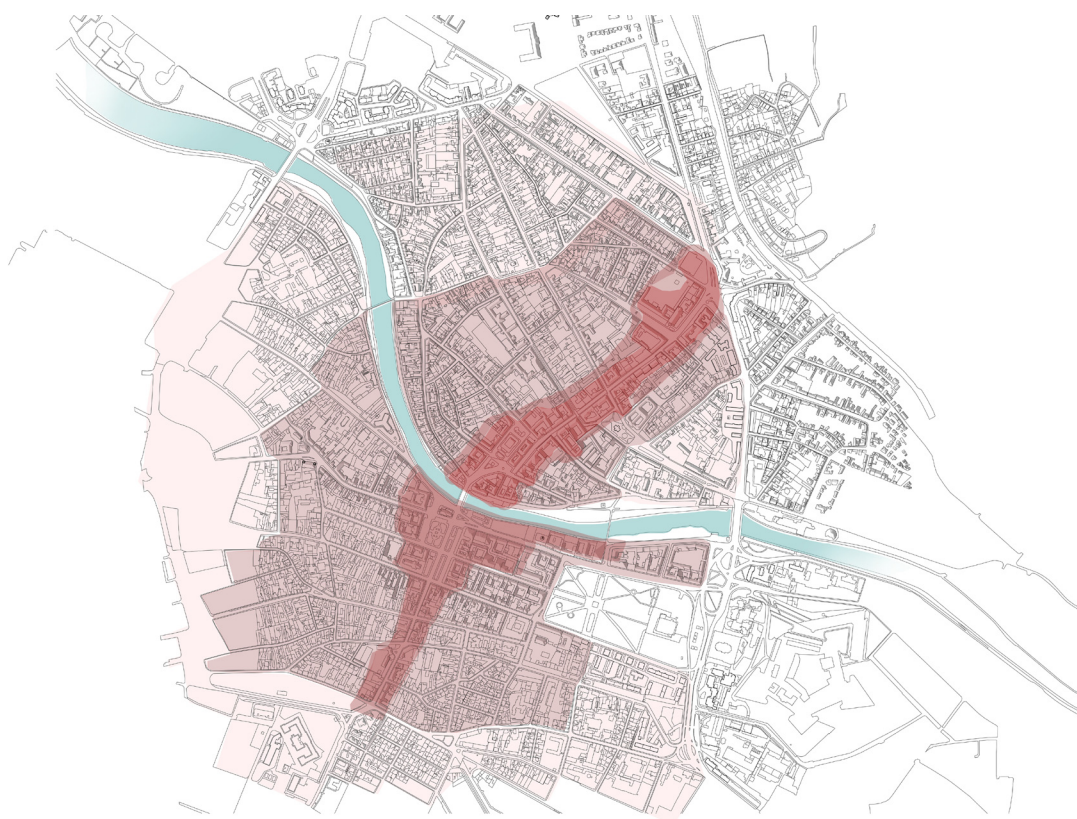

Fig. 66 Principiu de densificare: de la centru la periferie

Fig. 67 Principiu de densificare: străzi cu atractivitate ridicată

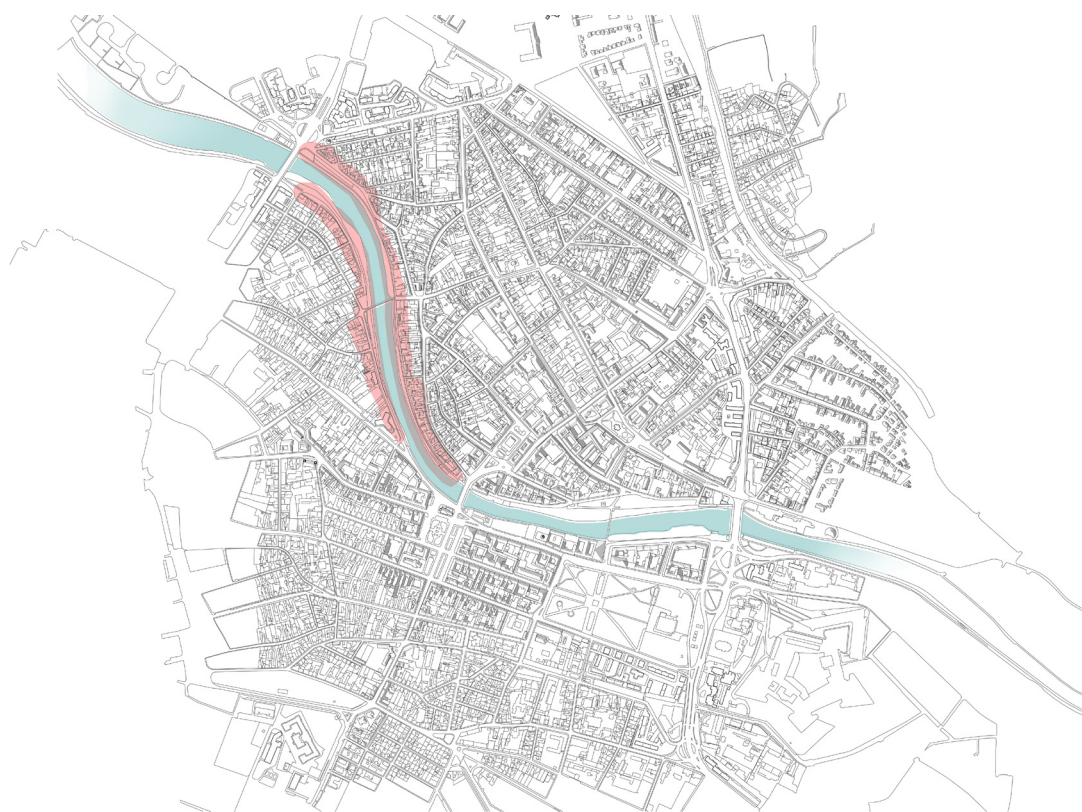

Fig. 68 Principiu de densificare: malul Crișului

Fig. 69 Principiu de densificare: imobile / parcele de colț

Fig. 70 Principiu de densificare: poli urbani

4.1.3. CRITERII/FILTRE PENTRU DEZVOLTARE

- Calitatea curților = calitatea vieții
- Fond construit valoros
- Parcelar valoros: protecția parcelarului istoric valoros, dar și o posibilitate de restructurare a parcelarului nevaloros (comasare de parcele mai mici) local, pentru funcțiuni publice sau de interes public.
- Trama stradală (memoria locului)
- Complex social-economic-mediu-cultural

4.2. MĂSURI

Măsurile ce vizează zona prezentului PUZCP vor fi în concordanță dar vor și genera potențialul de dezvoltare economică a orașului, și vor ține cont de valorile arhitectural-urbanistice, de patrimoniul construit valoros (monumente istorice, imobile cu valoare ambientală) și de calitatea ambientală oferită de cvartalele cu fronturi închise la stradă dar care oferă curți înverzite și liniștite la interior.

Se impune tratarea diferențiată a concluziilor, în special diferențierea dintre zonele istorice (zona ultracentrală, centrală și pericentrală), urmând ca anumite observații, propuneri să fie detaliate pentru subzone distincte, particulare din punct de vedere morfotipologic. Acestea se pot grupa pe două capitole distincte:

(I) utilizarea resursei funciare:

- protecția parcelarului istoric valoros, posibilitate de restructurare a parcelarului nevaloros (comasare de parcele mai mici) local, pentru funcțiuni publice sau de interes public;
- utilizarea/protecția tipologiilor tradiționale la modul de ocupare a terenului: construcții la front de stradă, în general de tip incintă sau cu planimetrie în formă de L, U, I, rezultând astfel o curte interioară, deparazitarea curților.
- posibilitate de creștere a regimului de înălțime (la P+3 - P+2 de la P și/sau P+1): plombe locale pe parcelele neocupate, posibila mansardare cu condiții a imobilelor valorose (monumente și imobile cu valoare ambientală), supraetajarea imobilelor mai puțin valoroase (cel cu valoare ambientală sau neutre) și acceptarea demolării celor fără valoare/poluante.
- în general păstrarea POT-ului (sau ușoară creștere a valorii acestuia), posibilitate de creștere a CUT-ului.

(II) imagine urbană:

- protecție, valorificare atentă a fondului construit valoros cu avizul CZMI, CNMI.
- aliniere la frontul continuu constituit istoric, concomitent cu completarea frontului construit în punctele lipsă, în general prin intervenții tip plombă.
- se vor studia silueta, perspectivele, axele vizuale la fiecare intervenție în parte, dat fiind că mai multe clădirile monument (de exemplu turnuri de biserici) constituie repere cu accent vertical, astfel că perspectivele spre acestea pot constitui valori patrimoniale, de asemenea clădiri istorice mai înalte (palate) care pot deveni repere de înălțime pentru densificările dorite.

4.2.1. CATEGORII DE INTERVENȚII

Categoriile de intervenții are în primul rând în vedere protecția și valorificarea atentă a fondului construit valoros și se orientează așadar în principal după calitatea fondului construit, care stabilește și tipul de schimbări posibile:

Monument clasat LMI -

Imobil propus spre clasare -

Imobil cu o valoare deosebită propus pentru protecție locală -

Imobil cu o valoare arhitecturală și ambientală relevantă -

Imobil cu o valoare arhitecturală și ambientală modestă -

Imobil cu valoare neutră -

Alte aspecte privitoare la intervenții:

- aliniere la frontul continuu constituit istoric, concomitent cu completarea frontului construit în punctele lipsă, în general prin intervenții tip plombă.
- se vor studia silueta, perspectivele, axele vizuale la fiecare intervenție în parte, dat fiind că mai multe clădirile monument (de exemplu turnuri de biserici) constituie repere cu accent vertical, astfel că perspectivele spre acestea pot constitui valori patrimoniale, de asemenea clădiri istorice mai înalte (palate) care pot deveni repere de înălțime pentru densificările dorite.

5. MOD DE IMPLEMENTARE

Prezentul PUZCP pentru SZCP-01/20, 01/31 și 01/32, SZCP01, SZCP02 și SZCP04 din cadrul Zonei Construite Protejate ZCP-01 al municipiului Oradea, inclusiv Regulamentul Local de Urbanism aferent va fi adoptat de către Consiliul Local Oradea în temeiul art. 36 al (5) lit. c din legea 215/2001 în conformitate și în aplicarea dispozițiilor legii 350/2001 și a Regulamentului General de Urbanism aprobat prin HGR nr. 525 / 1996.

Implementarea documentației PUZCP aprobate se va materializa prin aplicarea prevederilor din Regulamentul PUZCP și din piesele desenate corespunzătoare, prin intermediul certificatelor de urbanism și autorizațiilor de construire, în procesul de avizare și autorizare atât a documentațiilor de construire cât și a celor urbanistice de rang inferior (PUD). Pe baza metodologiei de elaborare specifică prezentei documentații (vezi cap. din Memoriul General și cap. din Regulamentul Local de Urbanism aferent), implementarea va fi facilitată prin documente conexe complementare: Proiect de cvartal, Studiu de înălțime, Ghid de intervenții în ZCP, Fișa de stradă/ piață urbană precum și de Modelul 3D al ZCP, ca instrument auxiliar administrativ-urbanistic.

5.1. PROIECTUL DE CVARTAL

Se definește ca și o documentație anexă la Regulamentul aferent PUZCP. „Proiectul de cvartal” este o documentație cu caracter tehnic, de fundamentare, prin care se verifică soluțiile punctuale elaborate pentru o parcelă. Astfel, anterior autorizării unui proiect pe o parcelă (documentație tehnică pentru construire, sau PUD), în cadrul acestuia densificarea trebuie evaluată în prealabil în cadrul unei propunerii prospective din „Proiectul de cvartal” prin care se prezintă posibilitățile de mobilare, pe baza indicatorilor urbanistici prevăzuți pentru zona respectivă. Prin acest proiect de cvartal se va identifica „regula”, caracterul urbanistic al zonei și/sau se va stabili viitoarea „regulă” a zonei, în măsura în care aceasta nu se poate face direct. Oportunitatea și necesitatea acestei documentații se justifică prin faptul că, cvartalul reprezintă unitatea spațial-funcțională minimală de analiză-verificare a rolului-poziției unei parcele în context.

Conținutul cadru recomandat al „Proiectul de cvartal”: memoriu de descriere a propunerii (inclusiv identificarea „regulii” existente și propuse a cvartalului), plan general de încadrare a soluției de parcelă în contextul evoluției prospective, profiluri pentru străzile de delimitare a cvartalului, silueta cvartalului în context, perspective definitorii la nivel local sau al întregului oraș (piesele desenate atât pentru situația existentă cât și pentru cea propusă).

5.2. STUDIU DE ÎNĂLȚIME

Studiul de înălțime este o documentație auxiliară, cu caracter de fundamentare, elaborat distinct, care se înscrie în intențiile autorităților publice de a impulsiona și gestiona dezvoltarea urbană de calitate și de a folosi pentru aceasta instrumente integrate din punct

de vedere fiscal și imobiliar. Rolul primar al acestei documentații este de a identifica și replica în viitor indicatori urbanistici și ocuparea terenului în mod asemănător cu perioade anterioare care sunt recunoscute ca generatoare de valoare din punct de vedere economic, social și cultural.

Studiul tratează întreaga zonă centrală a municipiului și principalele artere de penetrație spre aceasta și spre cartierele importante, evaluând situația tuturor imobilelor din zona studiată și va releva toate aceste situații, pe baza lucrului în teren și a unei analize multicriteriale. Astfel, fiecare din străzile cuprinse în aceste etape a fost analizată după un set de criterii, având în vedere atât contextul evoluției istorice, cât și aspectele fizice ale stadiului actual de dezvoltare, din punct de vedere al aspectului unitar al siluetei și fronturilor stradale.

Fronturile stradale au fost documentate fotografic, pentru susținerea ipotezelor și concluziilor studiului, fiind analizate din punct de vedere istoric, morfotipologic, al siluetei. Ca instrument economic, similar unei analize cost-beneficiu, aceasta se constituie într-o metodă de evaluare a impactului economic a evoluției unui imobil, în relație cu dimensiunile acestuia dar și cu elemente ale pieței imobiliare locale: pentru fiecare dintre cele zone ale studiului, vor fi alese câte 3 cazuri tipice, pentru care această analiză cost-beneficiu va lua în calcul impactul unei eventuale modificări a regimului de taxare locală, cu penalități și beneficii, dar mai ales cu beneficiile economice ale unei eventuale suplimentări a volumului construit. Metoda de calcul este facilă și accesibilă public, pentru a permite fiecărui deținător de imobil în zona centrală să calculeze singur impactul economic al modificării sau înlocuirii imobilului propriu, dar și a estima o valoare reală a proprietății în cazul unei tranzacții, ceea ce ar fi în sprijinul echității mediului tranzacțional – fair price for real value.

În concluzie studiul de înălțime va fi o documentație tehnică de fundamentare a unor soluții elaborate individual-izolat pentru o singură parcelă (documentație tehnică pentru construire, sau PUD).

Conținutul cadru recomandat al „Studiului de înălțime”: parte scrisă, plan regim de înălțime, desfășurate străzi (atât pentru situația existentă cât și pentru cea propusă)

Fig. 71 Proiectul de cvartal

5.3. GHID DE INTERVENȚII

Acest document are un rol de exemplificare, de ilustrare a unor soluții tehnice, a principalelor tipuri de intervenție posibile într-un context urban istoric atât la nivel parcele (reparcelare, comasare parcelă, retrageri de la aliniament, mobilare-compoziție funcțional-spațială a parcelei etc.), cât și la cel al imobilului (existent, aparținând de una dintre categoriile valorice stabilite prin Studiul istoric de fundamentare a PUZCP, sau o clădire nou construită). Acestea din urmă sunt: (a) amenajarea de mansardă în pod existent, (b) supraetajare imobil existent, (c) scenarii de compoziții funcțional-spațiale pentru parcele tipice.

Conținutul cadru recomandat al „Ghidului de intervenții”: plan, schițe de ilustrare a tipurilor de intervenție enumerate mai sus, inclusiv un text scurt de descriere a acestora.

5.4. FIȘE DE STRADĂ

Este o documentație anexă obligatorie la Regulamentul aferent PUZCP. În Zona Construită Protejată ZCP-01 fiecare stradă/piață urbană va dispune de o fișă tehnică, care va conține datele definatorii ale străzii: segmentele distincte - caracteristice, înălțime și tipologie front stradal, elemente valoroase-repere, profil stradal etc.

Conținutul cadru recomandat al „Fișei de stradă”: plan, desfășurată, profil stradă/piață urbană, text/tabel cu datele tehnice.

5.5. MODEL 3D - INSTRUMENT ADMINISTRATIV-URBANISTIC

Este o documentație auxiliară digitală la Regulamentul aferent PUZCP, un instrument administrativ-urbanistic, care facilitează verificarea preliminară prin modelare-ilustrare a unor soluții elaborate individual-izolat pentru o parcelă, pe un model 3D orientativ. Este un instrument care va pus la dispoziția specialiștilor.

